

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ 2014-2020

Π3. ΕΚΘΕΣΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ -
ΑΞΙΟΛΟΓΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΔΕΙΚΤΕΣ

ΕΥΡΩΤΕΚ Α.Ε.

Αντώνη Τρίτση 21,55535 Πυλαία, Θεσσαλονίκη

Τηλ: +30 2310 804180

Email: info@eurotec.com.gr

Website: www.eurotec.com.gr

ΜΑΡΤΙΟΣ 2024

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	9
Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη: Στόχοι και προσεγγίσεις	9
Μεθοδολογία αποτίμησης συνεισφοράς χωρικών στρατηγικών στους δείκτες των ΠΕΠ	24
1. Ανάλυση ανά Αξιολογική Θεματική και Χωρικό Εργαλείο	27
1.1. Εκτίμηση Αντικτύπου Χωρικών Στρατηγικών	27
1.2. Διακυβέρνηση/ Διαβουλεύσεις/ Διοικητική κουλτούρα	33
1.3. Ολοκληρωμένη προσέγγιση/ Συνοχή Χωρικών Στρατηγικών	35
1.4. Νέα Προγραμματική Περίοδος	36
1.5. Δημοσιότητα (Επικοινωνία/ Διάχυση/ Παρακολούθηση)	38
1.6. Συμβολή Χωρικών Εργαλείων στα ΕΠ των Περιφερειών – Κατανομές και στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων ανά Ταμείο και Επενδυτική Προτεραιότητα	39
2. Ανάλυση αποτελεσμάτων ανά Περιφέρεια και Χωρική Στρατηγική	54
2.1. Περιφέρεια Αττικής	62
2.1.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Αττικής	65
<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Αττικής .....</i>	<i>65</i>
<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Αττικής .....</i>	<i>68</i>
2.1.2. Περίπτωση Μελέτης: ΟΧΕ-BAA Πειραιά	80
2.1.3. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	83
2.2. Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	87
2.2.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	89
<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια ΑΜΘ .....</i>	<i>90</i>
<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ ΑΜΘ .....</i>	<i>92</i>
2.2.2. Περίπτωση Μελέτης: ΟΧΕ-BAA Δράμας	101
2.2.3. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	103
2.3. Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	107
2.3.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	112
<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας .....</i>	<i>112</i>
<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας .....</i>	<i>115</i>
2.3.2. Περίπτωση Μελέτης: ΟΧΕ-BAA Θεσσαλονίκης	131
2.3.3. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	133
2.4. Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	136
2.4.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	139
<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας .....</i>	<i>140</i>
<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας ...</i>	<i>141</i>

2.4.2.	Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	148
2.5.	Περιφέρεια Πελοποννήσου	151
2.5.1.	Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	154
	<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Πελοποννήσου.....</i>	155
	<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Πελοποννήσου .....</i>	156
2.5.2.	Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	170
2.6.	Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	173
2.6.1.	Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	176
	<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας .....</i>	177
	<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας...</i>	178
2.6.2.	Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	185
2.7.	Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.....	188
2.7.1.	Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.....	190
	<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων .....</i>	190
	<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων.....</i>	192
2.7.2.	Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	195
2.8.	Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.....	198
2.8.1.	Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου..	201
	<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου .....</i>	201
	<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου ....</i>	203
2.8.2.	Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	209
2.9.	Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.....	212
2.9.1.	Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου....	213
	<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου .....</i>	214
	<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου .....</i>	215
2.9.2.	Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	221
2.10.	Περιφέρεια Κρήτης	224
2.10.1.	Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Κρήτης	229
	<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Κρήτης .....</i>	230
	<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Κρήτης .....</i>	233
2.10.2.	Περίπτωση Μελέτης: ΟΧΕ περιοχών φυσικού κάλλους UNESCO	243
2.10.3.	Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	245
2.11.	Περιφέρεια Ηπείρου	248
2.11.1.	Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Ηπείρου ...	251

<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Ηπείρου .....</i>	<i>251</i>
<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Ηπείρου .....</i>	<i>254</i>
2.11.2. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	261
2.12. Περιφέρεια Θεσσαλίας	264
2.12.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	267
<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας .....</i>	<i>267</i>
<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Θεσσαλίας .....</i>	<i>269</i>
2.12.2. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	281
2.13. Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	284
2.13.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	288
<i>Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας .....</i>	<i>289</i>
<i>Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας ..</i>	<i>291</i>
2.13.2. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων	297
3. Βιβλιογραφικές Αναφορές	301

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Πίνακας 1 Αξιολογικές Θεματικές	17
Πίνακας 2 Συνθετική Μήτρα Αξιολόγησης.....	22
Πίνακας 3 Κατανομή χωρικών στρατηγικών κατά είδος και Δημοσία Δαπάνη ανά Περιφέρεια	39
Πίνακας 4: Ποσοστιαία κατανομή Δημοσίας Δαπάνης των χωρικών στρατηγικών στον εγκεκριμένο προϋπολογισμό των χωρικών στρατηγικών	42
Πίνακας 5 Κατανομή και χρηματοδοτικά στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων (πλην μεταφερόμενων και αποχαρακτηρισμένων) ανά τύπο χωρικής στρατηγικής	43
Πίνακας 6 Κατανομή και χρηματοδοτικά στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων (πλην μεταφερόμενων και αποχαρακτηρισμένων) ανά Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο (ΕΔΕΤ).....	44
Πίνακας 7 Κατανομή ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων και χρηματοδοτικών στοιχείων υλοποίησής τους ανά χωρικό εργαλείο και Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο (ΕΔΕΤ)	45
Πίνακας 8 Στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων ανά χωρικό εργαλείο και Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο (ΕΔΕΤ).....	47
Πίνακας 9 Κατανομή ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων κατά χωρικό εργαλείο και επενδυτική προτεραιότητα	52
Πίνακας 10 Κατανομή και χρηματοδοτικά στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων χωρικών στρατηγικών κατά ΠΕΠ (πλην μεταφερόμενων και αποχαρακτηρισμένων)	54
Πίνακας 11 Κατανομή ενταγμένων έργων κρατικών ενισχύσεων ανά Περιφέρεια και επενδυτική προτεραιότητα	57
Πίνακας 12 Κατανομή ενταγμένων έργων μη κρατικών ενισχύσεων ανά Περιφέρεια και επενδυτική προτεραιότητα	59
Πίνακας 13 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Αττικής	64
Πίνακας 14 Δείκτες εκρών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Αττικής ..	70
Πίνακας 15 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Αττικής	73
Πίνακας 16 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Αττικής.....	77
Πίνακας 17 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Αττικής	79
Πίνακας 18 Περίπτωση Μελέτης ΟΧΕ-ΒΑΑ Πειραιά - Ανάλυση SWOT	81
Πίνακας 19 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων - Περιφέρεια Αττικής	83
Πίνακας 20 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	88
Πίνακας 21 Δείκτες εκρών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	93
Πίνακας 22 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	96
Πίνακας 23 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	98
Πίνακας 24 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	100
Πίνακας 25 Περίπτωση Μελέτης ΟΧΕ-ΒΑΑ Δράμας - Ανάλυση SWOT	101
Πίνακας 26 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	103
Πίνακας 27 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	109
Πίνακας 28 Δείκτες εκρών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας	116
Πίνακας 29 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	117
Πίνακας 30 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας.....	121

Πίνακας 31 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	129
Πίνακας 32 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	131
Πίνακας 33 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	133
Πίνακας 34 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	138
Πίνακας 35 Δείκτες εκρών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας	143
Πίνακας 36 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	144
Πίνακας 37 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	146
Πίνακας 38 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	148
Πίνακας 39 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	153
Πίνακας 40 Δείκτες εκρών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Πελοποννήσου	158
Πίνακας 41 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	162
Πίνακας 42 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Πελοποννήσου	165
Πίνακας 43 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	168
Πίνακας 44 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Πελοποννήσου	170
Πίνακας 45 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	175
Πίνακας 46 Δείκτες εκρών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας	180
Πίνακας 47 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	181
Πίνακας 48 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	183
Πίνακας 49 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	185
Πίνακας 50 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	189
Πίνακας 51 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	193
Πίνακας 52 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	194
Πίνακας 53 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων	195
Πίνακας 54 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	200
Πίνακας 55 Δείκτες εκρών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου	204
Πίνακας 56 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	205
Πίνακας 57 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	207
Πίνακας 58 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου	209
Πίνακας 59 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	212
Πίνακας 60 Δείκτες εκρών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	217
Πίνακας 61 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	218
Πίνακας 62 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου	219
Πίνακας 63 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	220
Πίνακας 64 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου	221
Πίνακας 65 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Κρήτης	226
Πίνακας 66 Δείκτες εκρών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Κρήτης	234
Πίνακας 67 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Κρήτης	236

Πίνακας 68 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Κρήτης.....	239
Πίνακας 69 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Κρήτης	241
Πίνακας 70 Ανάλυση SWOT ΟΧΕ UNESCO	243
Πίνακας 71 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων - Περιφέρεια Κρήτης	245
Πίνακας 72 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Ηπείρου	249
Πίνακας 73 Δείκτες εκροών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Ηπείρου	255
Πίνακας 74 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Ηπείρου	256
Πίνακας 75 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Ηπείρου.....	258
Πίνακας 76 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Ηπείρου	259
Πίνακας 77 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Ηπείρου	261
Πίνακας 78 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	266
Πίνακας 79 Δείκτες εκροών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Θεσσαλίας	270
Πίνακας 80 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.....	273
Πίνακας 81 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας.....	279
Πίνακας 82 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Θεσσαλίας	281
Πίνακας 83 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	286
Πίνακας 84 Δείκτες εκροών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας	292
Πίνακας 85 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	294
Πίνακας 86 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	295
Πίνακας 87 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	298
Γράφημα 1 Πολιτική Συνοχής μέσω ΟΧΕ	10
Γράφημα 2 Πλαίσιο Ανάλυσης και Σύνθεσης Αξιολόγησης	24
Γράφημα 3 Τομεακός Αντίκτυπος Χωρικών Στρατηγικών, Πηγή: Απαντήσεις στα δομημένα ερωτηματολόγια από Χωρικούς Φορείς και Φορείς Διαβούλευσης	28
Γράφημα 4 Κατανομή Δεικτών Αποτελέσματος Χωρικών Εργαλείων ανά Ομάδα Θεματικών Στόχων ανά Κλάση Συνεισφοράς.....	29
Γράφημα 5 Κατανομή Δεικτών Αποτελέσματος Χωρικών Εργαλείων ανά Ομάδα Θεματικών Στόχων	30
Γράφημα 6 Κατανομή ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων και χρηματοδοτικών στοιχείων υλοποίησής τους ανά χωρικό εργαλείο και Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο (ΕΔΕΤ)	46
Γράφημα 7 Στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων ανά χωρικό εργαλείο και Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο (ΕΔΕΤ).....	48
Γράφημα 8 Κατανομή ενταγμένων έργων χωρικών στρατηγικών και χρηματοδοτικών στοιχείων υλοποίησής τους ανά επενδυτική προτεραιότητα στη χώρα	50
Γράφημα 9 Στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων χωρικών στρατηγικών ανά επενδυτική προτεραιότητα στη Χώρα.....	51
Γράφημα 10 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών στη Χώρα (έργα κρατικών ενισχύσεων χωρικών εργαλείων).....	58
Γράφημα 11 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών στη Χώρα (έργα μη κρατικών ενισχύσεων χωρικών εργαλείων).....	61
Γράφημα 12 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Αττικής	63
Γράφημα 13 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Αττικής.....	65
Γράφημα 14 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Αττικής.....	75

Γράφημα 15 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Αττικής.....	80
Γράφημα 16 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	87
Γράφημα 17 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης.....	89
Γράφημα 18 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	97
Γράφημα 19 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	100
Γράφημα 20 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας	108
Γράφημα 21 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας	111
Γράφημα 22 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας.....	120
Γράφημα 23 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας.....	137
Γράφημα 24 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας	139
Γράφημα 25 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Δυτική Μακεδονίας	145
Γράφημα 26 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας	147
Γράφημα 27 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Πελοποννήσου	152
Γράφημα 28 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Πελοποννήσου	154
Γράφημα 29 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	163
Γράφημα 30 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Πελοποννήσου	169
Γράφημα 31 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	174
Γράφημα 32 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας	176
Γράφημα 33 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	182
Γράφημα 34 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	184
Γράφημα 35 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	188
Γράφημα 36 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Ιονίων Νήσων	189
Γράφημα 37 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.....	193
Γράφημα 38 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.....	194
Γράφημα 39 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου	199
Γράφημα 40 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου	200
Γράφημα 41 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.....	206
Γράφημα 42 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου.....	208
Γράφημα 43 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου	212
Γράφημα 44 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου	213
Γράφημα 45 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.....	218
Γράφημα 46 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου.....	220
Γράφημα 47 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Κρήτης	225
Γράφημα 48 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Κρήτης.....	229
Γράφημα 49 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Κρήτης.....	237
Γράφημα 50 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Κρήτης.....	242
Γράφημα 51 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Ηπείρου.....	248
Γράφημα 52 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Ηπείρου.....	250

Γράφημα 53 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Ηπείρου	257
Γράφημα 54 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Ηπείρου	260
Γράφημα 55 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Θεσσαλίας	265
Γράφημα 56 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Θεσσαλίας	266
Γράφημα 57 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	274
Γράφημα 58 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Θεσσαλίας	280
Γράφημα 59 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	285
Γράφημα 60 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	288
Γράφημα 61 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	295
Γράφημα 62 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας	296

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη: Στόχοι και προσεγγίσεις

Η χωρική διάσταση της ανάπτυξης ξεκίνησε να απασχολεί την Ευρωπαϊκή Ένωση από την δεκαετία του 1990 όταν και αναπτύχθηκε ένας εντατικός διάλογος παράλληλα με τις διεργασίες του ΟΗΕ για την βιώσιμη ανάπτυξη (Παγκόσμια Διάσκεψη του ΟΗΕ Ρίο, 1992, ή όπως καθιερώθηκε). Ειδικά για την Ευρώπη η χωρική πολιτική κι ανάπτυξη αποτέλεσε τον πυρήνα της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, όπως συγκροτήθηκε στην Συνθήκη της Λισσαβόνας το 2007 () κι εξειδικεύθηκε μέσω της “τοποκεντρικής προσέγγισης” (place-based approach) στην Έκθεση Barca (2009).

Το έτος 2007, με την υπογραφή της Χάρτας της Λειψίας ([LEIPZIG CHARTER on Sustainable European Cities](#)) για τις βιώσιμες πόλεις αποτέλεσε κομβικό σημείο για την “βιώσιμη αστική ανάπτυξη” διατυπώνοντας δύο βασικές αρχές: (α) η εφαρμογή ολιστικής, ολοκληρωμένης αναπτυξιακής πολιτικής και (β) η έμφαση στις υποβαθμισμένες συνοικίες.

Η βιώσιμη αστική - αλλά κι εν γένει χωρική- ανάπτυξη αποτελεί κατά την περίοδο 2014-2020, καθώς και στην τρέχουσα 2021-2027 σημαντικό πυλώνα της ευρωπαϊκής στρατηγικής που εντοπίζεται σε διάφορα πεδία στρατηγικών και παρέμβασης (Πράσινη Συμφωνία Παρισίου, Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, Νέα Ευρωπαϊκή Ατζέντα Καινοτομίας).

Πέραν των ευρύτερων στρατηγικών, καταρτίστηκαν ειδικές χωρικές στρατηγικές στο ευρωπαϊκό πεδίο:

- Η Νέα Χάρτα της Λειψίας, 2020 ([New Leipzig Charter- The transformative power of cities for the common good](#)) στην οποία καταγράφεται ο μετασχηματιστικός ρόλος των πόλεων ως κινητήριοι μοχλοί της βιώσιμης ανάπτυξης και η αστική πολιτική για το κοινό καλό (Just City)
- Η Εδαφική Ατζέντα 2030, 2020 ([The aim of the Territorial Agenda 2030](#)) που φέρνει στο προσκήνιο τον στρατηγικό χωροταξικό σχεδιασμό λαμβάνοντας υπόψη την εδαφική διάσταση των τομεακών πολιτικών σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης.
- Το Στρατηγικό Πλάνο της DG REGIO ([Strategic Plan 2020-2024 DG Regional And Urban Policy](#)) για τον ρόλο των πόλεων και των περιφερειών στην πράσινη και ψηφιακή μετάβαση, στην κοινωνική συνοχή, την βιώσιμη ανάπτυξη και την κοινωνική δικαιοσύνη.

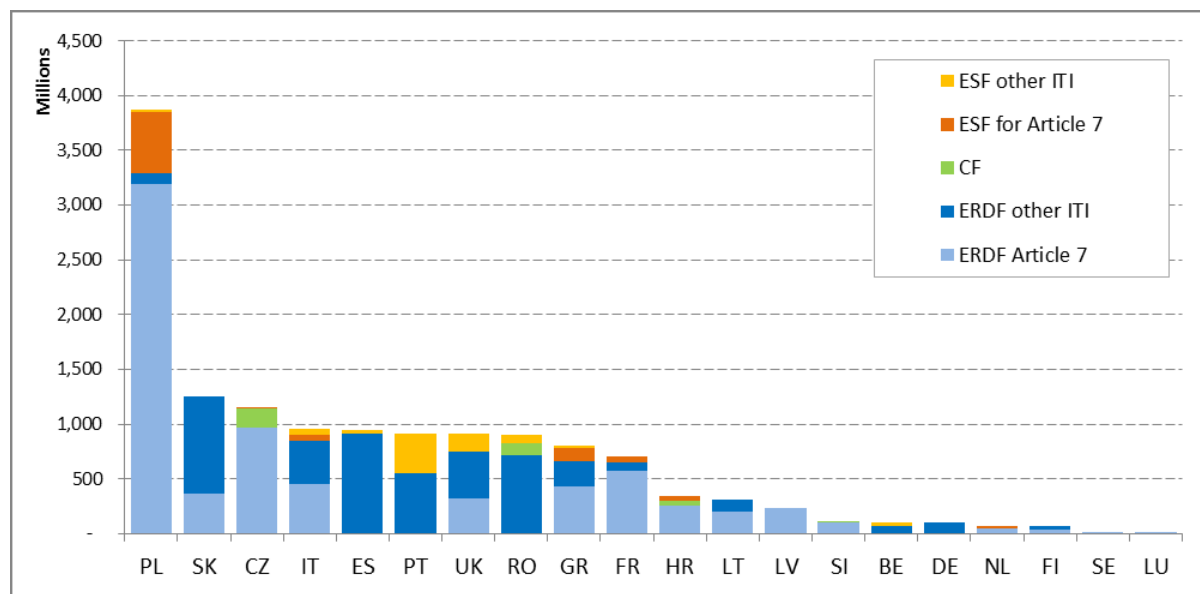
Κατά την προγραμματική περίοδο 2014-2020 η πολιτική συνοχής κατέστησε υποχρεωτική τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (BAA) και επιβεβαίωσε τη στρατηγική διάσταση της ολοκληρωμένης προσέγγισης. Επιπλέον, θεσπίστηκαν νέα εδαφικά εργαλεία για την υλοποίηση στρατηγικών σε αστικές περιοχές, και συγκεκριμένα η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) και η Τοπική Ανάπτυξη με την Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ).

Η βιώσιμη αστική ανάπτυξη, όπως υιοθετήθηκε από την Στρατηγική της Λισαβόνας, συμπεριλήφθηκε εκ νέου στην Στρατηγική “Ευρώπη 2020” θέτοντας επιπλέον έμφαση στην τοποκεντρική προσέγγιση στην προγραμματική περίοδο 2014-2020 έτσι ώστε να διασφαλιστεί ότι οι στοχεύσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο υλοποιούνται λαμβάνοντας υπόψη τις τοπικές ανάγκες. Η προσέγγιση αυτή ενδυναμώνει την αστική και εδαφική διάσταση της πολιτικής συνοχής, με όχημα τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις ([Integrated territorial](#)

[investment – Implementation and future prospects](#), 2018). Θεσπίστηκε επίσης η υποχρέωση τουλάχιστον το 5% των πόρων του ΕΤΠΑ σε εθνικό επίπεδο να διατεθεί σε στρατηγικές ολοκληρωμένης, βιώσιμης αστικής ανάπτυξης (integrated sustainable urban development (ISUD)).

Σύμφωνα με το Γράφημα 1, οι συνολικοί πόροι που διατέθηκαν για τις ΟΧΕ ήταν 13,8 δισ. € εκ των οποίων τα 11,8 δισ. € από το ΕΤΠΑ, 1,7 δισ. € από το ΕΚΤ και 0,3 δισ.€ από το ΤΣ. Παρουσιάζεται η κατανομή ανά χώρα και ανά ταμείο.

Γράφημα 1 Πολιτική Συνοχής μέσω ΟΧΕ

Πηγή: https://strathprints.strath.ac.uk/64698/1/van_der_Zwet_etal_2017_Integrated_territorial_and_urban_strategies.pdf

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του ΕΤΠΑ (1301/2013), οι ολοκληρωμένες αστικές στρατηγικές πρέπει να απαρτίζονται από αλληλένδετες δράσεις που επιδιώκουν την επίτευξη μακροχρόνιας βελτίωσης των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, κοινωνικών και δημογραφικών συνθηκών μιας αστικής περιοχής. Μολονότι οι πράξεις που υποστηρίζονται από τα ΕΔΕΤ δεν χρειάζεται να καλύπτουν όλα αυτά τα στοιχεία, η ευρύτερη στρατηγική πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλες τις προαναφερόμενες πτυχές.

Οι βασικές αρχές που διέπουν τις ολοκληρωμένες αστικές στρατηγικές:^{1,2}

- Η ολοκληρωμένη αστική στρατηγική δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται σαν μια διοικητική διαδικασία την οποία πρέπει να ολοκληρώσει η αστική αρχή προκειμένου να είναι επιλέξιμη για χρηματοδότηση δυνάμει του άρθρου 7 του ΕΤΠΑ. Θα πρέπει

¹ Έγγραφο καθοδήγησης για τα κράτη μέλη σχετικά με την ολοκληρωμένη βιώσιμη αστική ανάπτυξη (Άρθρο 7 του κανονισμού ΕΤΠΑ).

² Για την εξειδίκευση των κριτηρίων επιλογής ΟΧΕ την περίοδο 2014-2020 βλ. "ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ Σχεδιασμού, υλοποίησης και παρακολούθησης των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων ως εργαλείων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων της προγραμματικής περιόδου 2014-2020" Αριθ.Πρωτ. 81168/ ΕΥΣΣΑ 1796 (30/07/2015).

να είναι μια συνολική και εξελισσόμενη στρατηγική η οποία είναι πραγματικά χρήσιμη για την αστική αρχή και η οποία συμβάλλει στην αντιμετώπιση καίριων προκλήσεων.

- Θα πρέπει να βασίζεται στις πραγματικές αναπτυξιακές ανάγκες της αντίστοιχης περιοχής βάσει μιας αξιόπιστης χωρικής και δημογραφικής ανάλυσης
- Θα πρέπει να ορίζει μια μεσοπρόθεσμη/μακροπρόθεσμη προοπτική, ήτοι τουλάχιστον έως το 2020.
- Θα πρέπει να απαρτίζεται από ένα σύστημα αλληλένδετων δράσεων που επιδιώκουν την επίτευξη μακροχρόνιας βελτίωσης των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, κοινωνικών και δημογραφικών συνθηκών μιας αστικής περιοχής.
- Θα πρέπει να συνάδει με τους γενικούς αναπτυξιακούς στόχους της περιφέρειας και του κράτους μέλους.
- Θα πρέπει να είναι ρεαλιστική από την άποψη της ικανότητας υλοποίησής της και αναλογική προς το ποσό της συναφούς χρηματοδότησης.
- Οι πράξεις της στρατηγικής που πρόκειται να χρηματοδοτηθούν από ΕΔΕΤ θα πρέπει να συνδέονται με τους στόχους του προγράμματος από το οποίο προέρχονται τα κεφάλαια. Εάν μια ΟΧΕ χρησιμοποιεί χρηματοδότηση από διάφορους άξονες προτεραιότητας ή διάφορα προγράμματα, το κράτος μέλος μπορεί να επιλέξει να εκφράσει τους στόχους της ΟΧΕ μέσω πρόσθετων δεικτών αποτελεσμάτων που καλύπτουν όλες τις προτεραιότητες ή τα προγράμματα που συνεισφέρουν σε αυτήν.
- Θα πρέπει να περιγράφει σαφώς τους τρόπους συμμετοχής των πολιτών της περιοχής, της κοινωνίας των πολιτών και άλλων επιπέδων διακυβέρνησης στην υλοποίηση της στρατηγικής. Η δημιουργία της στρατηγικής θα πρέπει να είναι ένα συλλογικό εγχείρημα, καθώς η μέθοδος της συμπαραγωγής ενισχύει το ενδεχόμενο υιοθέτησης μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης και τις πιθανότητες επιτυχούς υλοποίησής της. Παρότι αναγνωρίζεται ότι η μέθοδος της συμπαραγωγής είναι δύσκολη και απαιτεί επιπλέον προσπάθεια, θα αποδειχθεί επωφελής για την αστική αρχή σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα.

Στον πίνακα που ακολουθεί καταγράφονται συνοπτικά για κάθε χωρικό εργαλείο οι προκλήσεις και οι στόχοι προς επίτευξη, οι θεματικοί στόχοι που αφορούν στην εφαρμογή κάθε εργαλείου κατά σειρά προτεραιότητας και οι τύποι χωρικής εφαρμογής τους. Τα στοιχεία προέρχονται από το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 ([Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης – ΕΣΠΑ 2014-2020](#), 2014, σελ. 163-171).

Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στο Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης ΕΣΠΑ 2014-2020

	Προκλήσεις/ Στόχοι	Θεματικοί Στόχοι	Χωρικοί Τύποι Εφαρμογής
Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ)	Στον αγροτικό χώρο και στις περιοχές που στηρίζονται στις αλιευτικές δραστηριότητες, ως προκλήσεις αναδεικνύονται, η παραγωγική ανασυγκρότηση, η βελτίωση του αγροτικού χώρου για καλύτερη ποιότητα ζωής και η ενίσχυση των τάσεων επιστροφής στην ύπαιθρο, η ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων σε συνδυασμό με την καταπολέμηση συνεπειών της κλιματικής αλλαγής , η διαφοροποίηση της αγροτικής και της αλιευτικής οικονομίας σε κατεύθυνση όπως η διασύνδεση με τις υπηρεσίες τουρισμού και πολιτισμού, και η αναβάθμιση του τοπικού ανθρώπινου κεφαλαίου .	(ΘΣ9) Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και της καταπολέμησης της φτώχειας. (ΘΣ8) Προώθηση της απασχόλησης & υποστήριξη της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού (ΘΣ6) Προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση αποδοτικής χρήσης πόρων (ΘΣ3) Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων συμπεριλαμβανομένων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ). Συνοδευτικά και όχι αποκλειστικά, κατά σειρά προτεραιότητας, οι: (ΘΣ4) υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς, (ΘΣ7) προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων, (ΘΣ5) προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων, (ΘΣ10) Επένδυση στην εκπαίδευση, απόκτηση δεξιοτήτων και στη δια βίου μάθηση, (ΘΣ2) βελτίωση της πρόσβασης, της	<ul style="list-style-type: none"> Υπο-περιφερειακές, ή και διαπεριφερειακές κατεзоχήν αγροτικές/ αλιευτικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις, Αστικές περιοχές με ειδικά χαρακτηριστικά και προκλήσεις, Περιοχές όπου η σύνδεση αστικού κέντρου και περιμετρικού αγροτικού χώρου είναι ιδιαίτερα σημαντική ή προβληματική Οι κατηγορίες ορίζονται με δικαιδοτικά κριτήρια (jurisdictional), ενώ είναι δυνατή και η επιλογή λειτουργικών περιοχών (functional areas). Ως κριτήρια για τον εντοπισμό των λειτουργικών περιοχών τίθενται: Στις αστικές και περιαστικές περιοχές, η ύπαρξη συγκέντρωσης ανεργίας, φτώχειας και ομάδων-στόχου, περιβαλλοντικών, δημογραφικών και φυσικών προκλήσεων, σαφώς διακριτής ζώνης παραγωγικής αποδιάθρωσης ή ασύμβατων χρήσεων Στις αγροτικές περιοχές, τα κριτήρια όπως αυτά θα εξειδικευθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014-2020. Στις αλιευτικές περιοχές, τα κριτήρια όπως αυτά θα εξειδικευθούν στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού

	Προκλήσεις/ Στόχοι	Θεματικοί Στόχοι	Χωρικοί Τύποι Εφαρμογής
	<p>Στον αστικό χώρο οι προκλήσεις αφορούν στην άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, στην καταπολέμηση των ανισοτήτων, της αστικής φτώχειας και του αποκλεισμού και στην αντιστροφή της πολύπλευρης υποβάθμισης των αστικών περιοχών, μέσα από τη στοχευμένη αποκατάσταση του οικονομικού ιστού, την ανάπτυξη του αστικού περιβάλλοντος και τη διευκόλυνση της μετάβασης σε οικονομία και κοινωνία αποδοτικής χρήσης των πόρων.</p> <p>Στις περιαστικές περιοχές, ιδιαίτερη πρόκληση αποτελεί η προώθηση της αρχής της «συμπαγούς πόλης», ενώ στον ενδιάμεσο χώρο, στη διεπαφή αστικού χώρου / αγροτικών και περιοχών αλιείας, συνδυάζονται οι προκλήσεις που αναφέρονται παραπάνω για τις αγροτικές-αλιευτικές και αστικές περιοχές με έμφαση στην πολύπλευρη στήριξη των μεταποιητικών δραστηριοτήτων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των τοπικών προϊόντων.</p>	<p>χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών</p> <p>(ΘΣ8) προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας της εργασίας· (ΘΣ9) προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας· (ΘΣ6) προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων. Συνοδευτικά και όχι αποκλειστικά, κατά σειρά προτεραιότητας, οι: (ΘΣ3) βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ), (ΘΣ4) υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς, (ΘΣ7) προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων, και (ΘΣ10) επένδυση στην εκπαίδευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και τη διά βίου μάθηση.</p>	<p>Προγράμματος Αλιείας & Θάλασσας 2014-2020.</p> <p>* Κεντρικό σημείο στο πλαίσιο του αναπτυξιακού σχεδίου για την Ελλάδα του 2020 αποτελεί η ιδιαίτερη μέριμνα για τις περιοχές με μόνιμα γεωγραφικά και δημογραφικά μειονεκτήματα δηλαδή, των νησιών (μικρά και πολύ μικρά κατοικημένα νησιά , νησιά στο νοτιο-ανατολικό άκρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης), των ορεινών, των δύσκολα προσβάσιμων και των αραιοκατοικημένων περιοχών.</p>
Ολοκληρωμένες	Κύριοι στόχοι για την προώθηση των	(ΘΣ3) βελτίωση της ανταγωνιστικότητας	<ul style="list-style-type: none"> Υποπεριφερειακές περιοχές με ειδικά

	Προκλήσεις/ Στόχοι	Θεματικοί Στόχοι	Χωρικοί Τύποι Εφαρμογής
Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ)	<p>Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων είναι η δημιουργία κινητήρων ανάπτυξης των Περιφερειών ή κινητήρων αξιοποίησης κοινών δυνατοτήτων και αντιμετώπισης κοινών προκλήσεων πολυτομεακού χαρακτήρα σε διαπεριφερειακή κλίμακα, η αξιοποίηση τους για τη μέγιστη δυνατή μόχλευση πόρων και τη μέγιστη δυνατή αποδοτικότητα των διαθέσιμων δημόσιων πόρων σε χωρικό επίπεδο, και η σύνδεση σε ενιαίο στρατηγικό ορίζοντα, των παρεμβάσεων που είναι τοπικά αναγκαίες για την αντιμετώπιση των οξύτερων εκδηλώσεων της κρίσης και αυτών που είναι αναγκαίες για την καταπολέμηση των παραγόντων που δημιουργούν τις μακροπρόθεσμες στενώσεις.</p> <p>Ως κύριες προκλήσεις για τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις ορίζονται οι ακόλουθες:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προώθηση της ανταγωνιστικότητας, της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας με τελικό στόχο την επίτευξη απασχόλησης, κοινωνικής συνοχής και διατήρησης των πόρων • Παραγωγική ανασύνταξη στις ζώνες εκτεταμένης αποδιάρθρωσης των τοπικών ή περιφερειακών παραγωγικών συστημάτων. • Εξισορρόπηση των ενδο- 	<p>των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ)· (ΘΣ6) προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων (ΘΣ7) προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων· (ΘΣ8) προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας της εργασίας</p> <p>Συνοδευτικά, κατά σειρά προτεραιότητας, οι:</p> <p>(ΘΣ1) ενίσχυση της έρευνας, της τεχνολογικής ανάπτυξης και της καινοτομίας (ΘΣ4) υποστήριξη της μετάβασης προς μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα σε όλους τους τομείς (ΘΣ2) βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΘΣ5) προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή, της πρόληψης και της διαχείρισης κινδύνων.</p>	<p>χαρακτηριστικά και προκλήσεις, όπου την πρωτοβουλία του σχεδιασμού αναλαμβάνει η Περιφέρεια,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Δια-περιφερειακές περιοχές με ομοιογενή χαρακτηριστικά και κοινές προκλήσεις, αλλά και προβλήματα που απαντώνται στις μειονεκτικές γεωγραφικές περιοχές του ελληνικού χώρου, όπου το σχεδιασμό αναλαμβάνει κεντρικός φορέας ή διαπεριφερειακό συντονιστικό όργανο, • Περιοχές επιρροής τομεακών παρεμβάσεων και δράσεων που όμως εντάσσονται σε ολοκληρωμένη τοπική στρατηγική/ σχέδιο, όπου το σχεδιασμό αναλαμβάνει κεντρικός φορέας ιδιαίτερα αν αυτές ορίζονται συγκεκριμένα στα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης ή σε τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα

	Προκλήσεις/ Στόχοι	Θεματικοί Στόχοι	Χωρικοί Τύποι Εφαρμογής
	<p>περιφερειακών ανισοτήτων και της μονοκεντρικότητας του ελληνικού οικονομικού και κοινωνικού χώρου, καταπολέμηση της ανοργάνωτης αστικής διάχυσης και των παραδοσιακών ανισοτήτων που σχετίζονται με τα ειδικά γεωγραφικά χαρακτηριστικά/ μειονεκτήματα, αντιμετώπιση των δημογραφικών προκλήσεων και των ειδικών προκλήσεων σε ειδικές ομάδες πληθυσμού, ανάσχεση στην καταλληλότερη κλίμακα των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής..</p>		
Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη	<ul style="list-style-type: none"> • Η ολοκληρωμένη και στοχευμένη αναπτυξιακή παρέμβαση στα αστικά κέντρα με στόχο την αποκατάσταση του οικονομικού τους ιστού και τη λειτουργία τους ως κινητήριες δυνάμεις στην ευρύτερη περιοχή επιρροής τους. • Η αντιστροφή της κοινωνικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης των αστικών περιοχών, ιδίως των περιοχών συγκέντρωσης μειονεκτικών κοινωνικών ομάδων, των υποβαθμισμένων εμπορικών κέντρων των μεγάλων πόλεων (ιδίως στα μητροπολιτικά κέντρα Αθήνας και Θεσσαλονίκης) και των εγκαταλελειμμένων βιομηχανικών/ βιοτεχνικών/ επαγγελματικών ζωνών • Η άμεση αντιμετώπιση των κοινωνικών συνεπειών της κρίσης, 	<p>(ΘΣ3) βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων και του γεωργικού τομέα (για το ΕΓΤΑΑ) και του τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας (για το ΕΤΘΑ). (ΘΣ9) προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας (ΘΣ8) προώθηση της απασχόλησης και υποστήριξη της κινητικότητας της εργασίας (ΘΣ7) προώθηση των βιώσιμων μεταφορών και άρση των προβλημάτων σε βασικές υποδομές δικτύων (ΘΣ6) προστασία του περιβάλλοντος και προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων (ΘΣ2) βελτίωση της πρόσβασης, της χρήσης και της ποιότητας των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών.</p> <p>* Η "Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη" είναι</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Περιοχές εφαρμογής Ρυθμιστικού Σχεδίου ή περιοχές που έχουν προσδιοριστεί ως περιοχές παρεμβάσεων αστικής ανασυγκρότησης στα Περιφερειακά Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης, στα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια ή σε Σχέδια Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης, κατά την κείμενη ελληνική νομοθεσία. • Ορίζονται με βάση τα όρια Δημοτικής Ενότητας ή όρια Γενικού Πολεοδομικού Σχεδίου ή Ρυθμιστικού Σχεδίου και ο πληθυσμός τους ξεπερνά τους 10.000 κατοίκους • Αντιμετωπίζουν έντονες προκλήσεις: οικονομικές/ περιβαλλοντικές/ κλιματικής αλλαγής/ δημογραφικές/ λειτουργικής οργάνωσης της πόλης.

	Προκλήσεις/ Στόχοι	Θεματικοί Στόχοι	Χωρικοί Τύποι Εφαρμογής
	<p>με την αναζωογόνηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δημιουργούν θέσεις απασχόλησης και την ανασυγκρότηση των κοινωνικών υποδομών.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η προώθηση της σύνδεσης καινοτομίας και επιχειρηματικότητας στο αστικό περιβάλλον, με αιχμή την στρατηγική της έξυπνης εξειδίκευσης. • Η αντιστροφή της αστικής διάχυσης μέσω της προώθησης της αρχής της «συμπαγούς πόλης» και παράλληλα η ένταξη του κεντρικού πυρήνα, της περιαστικής ζώνης, των περιμετρικών περιοχών και της άμεσα επηρεαζόμενης υπαίθρου σε ενιαίες τοπικές στρατηγικές ανάκαμψης, αναβάθμισης και ανάπτυξης. • Η ανάκτηση του δημόσιου χώρου και η ανάπτυξη δομών κοινωνικής οικονομίας και στέγασης με την ενεργό συμμετοχή των πολιτών. 	<p>δυνατόν, κατά περίπτωση, να επεκτείνεται σε μεγαλύτερο αριθμό Θεματικών Στόχων και Επενδυτικών Προτεραιοτήτων, που καλύπτουν εκείνους τους τύπους δράσεων που η εκάστοτε στρατηγική τεκμηριωμένα θα υποδεικνύει ως αναγκαίους και κατάλληλους.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Περιλαμβάνουν ζώνες αποβιομηχάνισης, περιοχές που περισσότερο δοκιμάζονται από την οικονομική κρίση με τα συνακόλουθα φαινόμενα αστικής φτώχειας και υψηλών ποσοστών ανεργίας και κοινωνικού αποκλεισμού, ή περιοχές αλλαγών χρήσεων γης και αυθαίρετης δόμησης.

Στον Πίνακα 1 παρουσιάζονται οι τέσσερις (4) Αξιολογικές Θεματικές Αξιολόγησης Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων (Αντίκτυπος, Διακυβέρνηση/Διαβουλεύσεις/Διοικητική Κουλτούρα, Ολοκληρωμένη προσέγγιση και συνοχή της χωρικής στρατηγικής, Επικοινωνία/ Διάχυση αποτελεσμάτων, Νέα Προγραμματική Περίοδος), στις οποίες βασίστηκε η ποιοτική αξιολόγηση, οι σχετικοί ορισμοί, καθώς και η μεθοδολογία διερεύνησης και ανάλυσης των ευρημάτων.

Πίνακας 1 Αξιολογικές Θεματικές

Αξιολογική Θεματική	Στόχος ενότητας	Σχετικοί Ορισμοί	Μέθοδος/ πηγές διερεύνησης
Αντίκτυπος	<ul style="list-style-type: none"> Ο αντίκτυπος στη ζωή του τοπικού πληθυσμού και των ομάδων-στόχων (ειδικές/ μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες, πχ. ΑΜΕΑ, Ρομά, μετανάστες, πρόσφυγες, γυναίκες, παιδιά) Ο αντίκτυπος σε ανώτερο διοικητικό επίπεδο (Ανάδειξη/ εφαρμογή νέων νομοθεσιών, κανονισμών, λειτουργιών/ θέσεων-κλειδιά εντός της Χωρικής Αρχής, κ.α.) Ο αντίκτυπος σε υλικά αποσπασμένα περιόχες των χωρικών ενότητων Η δυνατότητα κλιμάκωσης και αναπαραγωγής (transferability/ scalability) Η επίδραση πανδημίας COVID-19 στην υλοποίηση της Χωρικής Στρατηγικής 	<p>Αντίκτυπος: Το ανώτατο επίπεδο αποτελέσματος που επήλθε εξαιτίας της υλοποίησης ενός προγράμματος σε τομείς ή την κοινωνία ευρύτερα, μέσω έμμεσων επιδράσεων και για μεγάλο χρονικό διάστημα</p> <p>Αποτελέσματα: Το υψηλότερο επίπεδο αποτελεσμάτων από τις εκροές, ως οι (και έμμεσες) επιδράσεις των εκροών στους στόχους</p> <p>Εκροές: Τα άμεσα και μετρήσιμα αποτελέσματα ενός έργου σε προϊόντα ή υπηρεσίες, ως άμεση απόδοση των υλοποιούμενων δραστηριοτήτων του έργου</p> <p>Αξιολόγηση Αντικτύπου: Η αξιολόγηση αντικτύπου εξετάζει το αν οι αλλαγές οφείλονται στην υλοποίηση ενός προγράμματος αλλά τον βαθμό στον οποίο επετεύχθη η επιδιωκόμενη παρέμβαση.</p>	<p>Σε ένα ενιαίο πλαίσιο ανάλυσης των ευρημάτων της μελέτης και σύνθεσης συμπερασμάτων, όλες οι ενότητες αντλούν στοιχεία από:</p> <p>τα δομημένα ερωτηματολόγια προς τους Χωρικούς Φορείς και τους Φορείς των Εταιρικών Σχημάτων</p> <p>τις ημιδομημένες συνεντεύξεις προς τις Διαχειριστικές Αρχές των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και τις ΕΥΣΣΑΕ/ ΕΥΣΠΕΠ</p>

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Αξιολογική Θεματική	Στόχος ενότητας	Σχετικοί Ορισμοί	Μέθοδος/ πηγές διερεύνησης
Διακυβέρνηση/ Διαβουλεύσεις/ Διοικητική κουλτούρα	<ul style="list-style-type: none"> • Η συμβολή του μοντέλου διακυβέρνησης στην επίτευξη των επιδιωκόμενων αποτελεσμάτων των Χωρικών Στρατηγικών. • Οι σχέσεις συνεργασίας των Χωρικών Φορέων με τους φορείς των Εταιρικών Σχημάτων ή/και τους φορείς που συμμετείχαν στις διαβουλεύσεις. • Η ενίσχυση της διαφάνειας και της συμμετοχής των πολιτών στη λήψη των αποφάσεων • Ο αντίκτυπος του εύρους της συμμετοχής στις διαβουλεύσεις στη Χωρική Στρατηγική και στην επίτευξη κοινωνικών συναινέσεων • Η ανάδειξη μιας νέας διοικητικής κουλτούρας και νέων διοικητικών ικανοτήτων εντός των Χωρικών Φορέων 	<p>Μοντέλο διακυβέρνησης: Η προσέγγιση της διακυβέρνησης, εντός δεδομένης χωρικής ενότητας, εμπεριέχει ως κεντρικό στοιχείο τον οριζόντιο συντονισμό τομεακών πολιτικών και τον κάθετο συντονισμό με μια οπτική «πολυεπίπεδης» διαχείρισης δράσεων</p> <p>Διαβουλεύσεις: Η διαβούλευση που διενεργείται σε τοπικό επίπεδο, στο πλαίσιο της κατάρτισης των ΟΧΕ και των ΟΧΕ-ΒΑΑ. Την περίοδο 2014-2020 αποτέλεσε σύσταση και όχι υποχρέωση των χωρικών φορέων, να διασφαλίσουν την μέγιστη συμμετοχή των πολιτών και την μεγαλύτερη αντιπροσωπευτικότητα τοπικών φορέων..</p> <p>Αστικές Αρχές/ Χωρικοί Φορείς: Οι χωρικοί φορείς των συγκεκριμένων περιοχών που είναι οι αρμόδιοι φορείς για τον σχεδιασμό και την κατάρτιση των ΟΧΕ. Ανάλογα με το επίπεδο παρέμβασης, τέτοιες αρχές δύναται να είναι δημοτικές αρχές, εταιρικά σχήματα με επικεφαλής δημοτική αρχή και Περιφέρειες, δίκτυα δήμων σε σχήματα συμπράξεων που δημιουργούν οι ίδιοι οι δήμοι, όταν η εφαρμογή της ΟΧΕ αφορά σε περιοχή γειτονικών δήμων, όπου ως επικεφαλής τίθεται ένας από τους δήμους.</p>	

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Αξιολογική Θεματική	Στόχος ενότητας	Σχετικοί Ορισμοί	Μέθοδος/ πηγές διερεύνησης
Ολοκληρωμένη προσέγγιση και συνοχή της χωρικής στρατηγικής	<ul style="list-style-type: none"> • Η δημιουργία ενός ολοκληρωμένου αποτελέσματος, με οικονομική, κοινωνική, περιβαλλοντική διάσταση και συμβατότητα, συνεκτικότητα παρεμβάσεων, με δυνατότητες συνεργειών • Η συμβολή ειδικών στόχων σε ένα μακροπρόθεσμο όραμα • Η ανάπτυξη και χρήση συστημάτων παρακολούθησης για την πρόβλεψη πιθανών αρνητικών επιπτώσεων • Η ανάλυση πτυχών της στρατηγικής (π.χ. χωρική εστίαση ή διάχυση, ανεπτυγμένο ή μη τμήμα της περιοχής παρέμβασης, πλήθος επιλεγμένων επενδυτικών προτεραιοτήτων / κατηγοριών παρέμβασης κ.α.) 	<p>- Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας της χωρικής στρατηγικής διασφαλίζεται με τη συμπληρωματικότητα και συνεκτικότητα των προτεινόμενων δράσεων, καθώς και με την αντιπροσωπευτικότητα του συστήματος διακυβέρνησης.</p> <p>- Σύμφωνα με το άρθρο 7 του ΕΤΠΑ, οι ολοκληρωμένες αστικές στρατηγικές πρέπει να απαρτίζονται από αλληλένδετες δράσεις που επιδιώκουν την επίτευξη μακροχρόνιας βελτίωσης των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, κοινωνικών και δημογραφικών συνθηκών μιας αστικής περιοχής. Μολονότι οι πράξεις που υποστηρίζονται από τα ΕΔΕΤ δεν χρειάζεται να καλύπτουν όλα αυτά τα στοιχεία, η ευρύτερη στρατηγική πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλες τις προαναφερόμενες πτυχές.</p> <p>- Όσον αφορά την έννοια των «αλληλοσυσχετιζόμενων» ή «αλληλένδετων» δράσεων, σημαίνει ότι οι δράσεις δεν πρέπει να προτείνονται και να χρηματοδοτούνται εντελώς ανεξάρτητα η μία από την άλλη, αλλά ότι θα πρέπει να αναπτύσσονται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης ολοκληρωμένης στρατηγικής με σαφή στόχο τη δημιουργία μιας συνεκτικής και ολοκληρωμένης απάντησης στα προβλήματα της αντίστοιχης αστικής περιοχής (υποβαθμισμένη συνοικία, περιοχή πόλης, ολόκληρη πόλη, μητροπολιτική περιοχή κ.λπ.). Μολονότι ενθαρρύνονται έντονα οι ολοκληρωμένες δράσεις, δεν είναι απαραίτητο μια μεμονωμένη δράση να είναι ολοκληρωμένη.</p>	

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Αξιολογική Θεματική	Στόχος ενότητας	Σχετικοί Ορισμοί	Μέθοδος/ πηγές διερεύνησης
Επικοινωνία/ Διάχυση αποτελεσμάτων	<ul style="list-style-type: none"> • Η ύπαρξη και οι επιδόσεις καναλιών επικοινωνίας • Η συμβολή επικοινωνίας στην προβολή της χωρικής στρατηγικής και η διασφάλιση της συναίνεσης της τοπικής κοινωνίας. • Η συμβολή επικοινωνίας στην συμπερίληψη και τη διαφάνεια. • Η συμβολή επικοινωνίας στην αποσαφήνιση δυνατών κι αδύναμων σημείων της υλοποίησης και στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για την επόμενη ΠΠ 	Το σύστημα συλλογής και διάχυσης απαιτούμενων και χρήσιμων πληροφοριών σχετικά τις υλοποιούμενες δράσεις, όπως καθορίζεται από την στρατηγική επικοινωνίας των ΠΕΠ προς ενημέρωση του κοινού στο πλαίσιο της πολιτικής συνοχής (ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ (ΕΕ) αριθ. 1303/2013.)	

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Αξιολογική Θεματική	Στόχος ενότητας	Σχετικοί Ορισμοί	Μέθοδος/ πηγές διερεύνησης
Νέα Προγραμματική Περίοδος	<ul style="list-style-type: none"> Αξιοποίηση συμπερασμάτων στον σχεδιασμό ή και την εφαρμογή κατά τη νέα ΠΠ 2021-2027 Παράγοντες που επηρέασαν την επίτευξη των αναμενόμενων στόχων και αποτελεσμάτων των παρεμβάσεων 	<p>Το νέο «Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027» («ΕΣΠΑ 2021-2027») αποτυπώνει σε μεγάλο βαθμό τις νέες προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και τις νέες αναπτυξιακές προτεραιότητες της Ελλάδας για τα επόμενα χρόνια.</p> <p>Εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 29 Ιουλίου 2021 και σύμφωνα με αυτό πρόκειται να διατεθούν πόροι συνολικού ύψους 26,2 δισ. ευρώ για τα επόμενα 7 έτη, από τα οποία τα 20,9 δισ. ευρώ αφορούν στην Ενωσιακή Στήριξη και ποσό 5,3 δισ. ευρώ αφορά στην Εθνική Συνεισφορά.</p> <p>Προτεραιότητες και δράσεις που θα υλοποιηθούν και οι οποίες ως σκοπό τους έχουν τη γόνιμη μετάβαση σε μια:</p> <p>«πιο έξυπνη» Ελλάδα - 20% των πόρων</p> <p>«πιο πράσινη» Ελλάδα - 27% των πόρων</p> <p>«πιο διασυνδεδεμένη» Ελλάδα - 8% των πόρων</p> <p>«πιο κοινωνική» Ελλάδα - 30% των πόρων</p> <p>Ελλάδα πιο κοντά στους πολίτες της- 6% των πόρων</p> <p>Για τη Δίκαιη Μετάβαση των περιοχών μετά την απολιγνιτοποίηση - 7% των πόρων</p>	

Στο παρόν παραδοτέο (Π3) η αξιολόγηση ολοκληρώνεται βάσει της Συνθετικής Μήτρας Αξιολόγησης (Πίνακας 2), που αποτελείται από το πλαίσιο Ανάλυσης και Σύνθεσης Συμπερασμάτων, τις αξιολογικές ενότητες και τα κριτήρια αξιολόγησης καλών πρακτικών/ προκλήσεων (όπως αποτυπώθηκαν στο Π1).

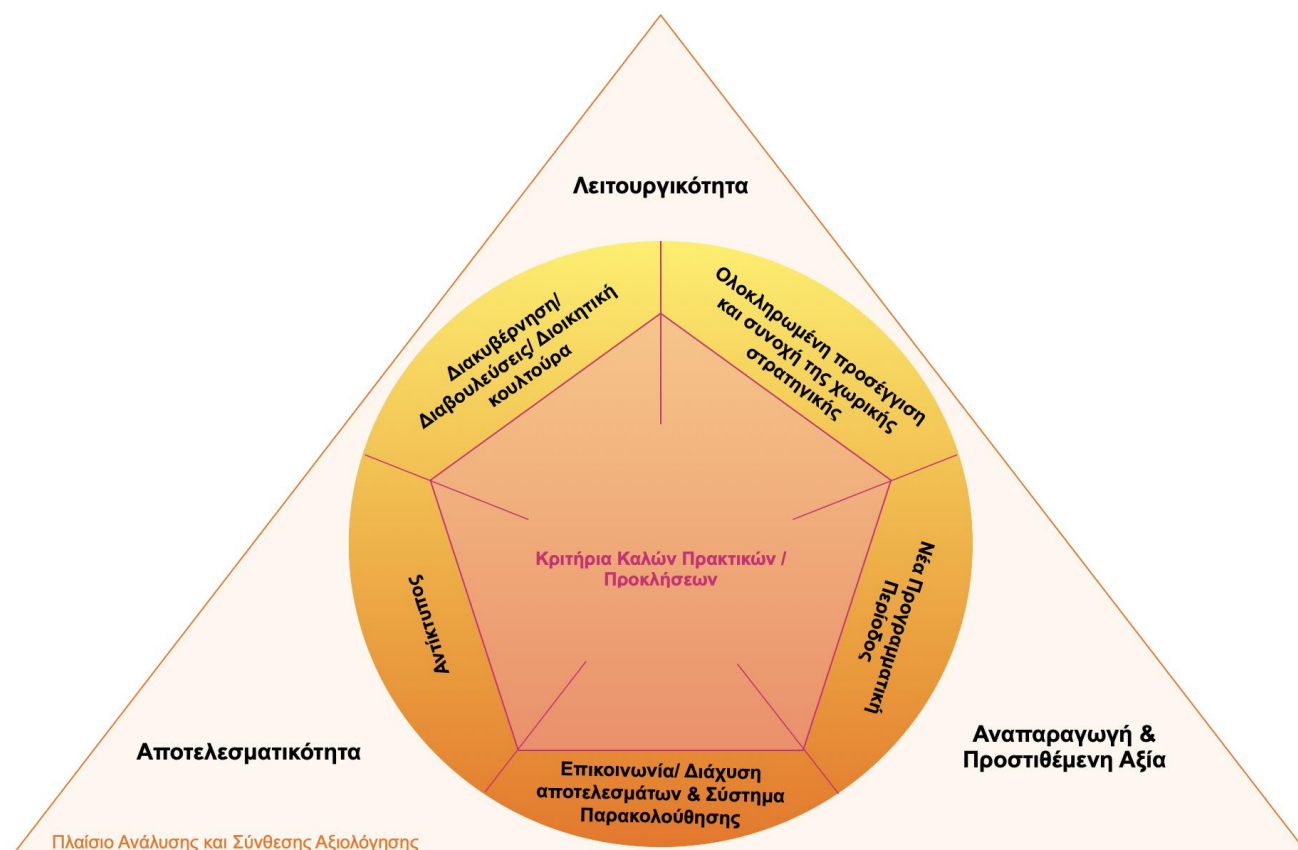
Πίνακας 2 Συνθετική Μήτρα Αξιολόγησης

Αξιολογική Ενότητα	Αξιολογικές Θεματικές – Κριτήρια Καλών Πρακτικών/ Προκλήσεων	Πλαίσιο Ανάλυσης και Σύνθεσης Αξιολόγησης
Αντίκτυπος	<ul style="list-style-type: none"> Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; (αποτελεσματικότητα) Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); (αποτελεσματικότητα) 	<p><i>Αποτελεσματικότητα/ Λειτουργικότητα Αναπαραγωγή & Προστιθέμενη Αξία</i></p>
Διακυβέρνηση/ Διαβουλεύσεις/ Διοικητική κουλτούρα	<ul style="list-style-type: none"> Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης; (συμμετοχή/ συνεργασία) Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες; (συμμετοχή/ συνεργασία) Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί; (καινοτομία) Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; (καινοτομία) 	
Ολοκληρωμένη προσέγγιση και συνοχή της χωρικής στρατηγικής	<ul style="list-style-type: none"> Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην 	

Αξιολογική Ενότητα	Αξιολογικές Θεματικές – Κριτήρια Καλών Πρακτικών/ Προκλήσεων	Πλαίσιο Ανάλυσης και Σύνθεσης Αξιολόγησης
	<p>περιοχή; (αποτελεσματικότητα)</p> <ul style="list-style-type: none"> · Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες; (ολοκλήρωση) · Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; (καινοτομία) 	
Επικοινωνία/ Διάχυση αποτελεσμάτων & Σύστημα Παρακολούθησης	<ul style="list-style-type: none"> · Σε ποιο βαθμό συνέβαλλε η επικοινωνία στη διασφάλιση της συναίνεσης της τοπικής κοινωνίας; (συμμετοχή/ συνεργασία) · Σε ποιο βαθμό συνέβαλλε η επικοινωνία στην συμπερίληψη και τη διαφάνεια; (συμμετοχή/ συνεργασία) 	
Νέα Προγραμματική Περίοδος	<ul style="list-style-type: none"> · Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον; (βιωσιμότητα) · Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες; (ικανότητα αναπαραγωγής) 	

Γράφημα 2 Πλαίσιο Ανάλυσης και Σύνθεσης Αξιολόγησης

Μεθοδολογία αποτίμησης συνεισφοράς χωρικών στρατηγικών στους δείκτες των ΠΕΠ

Τα στοιχεία που διατέθηκαν στον Ανάδοχο για την εκτίμηση της συνεισφοράς των χωρικών στρατηγικών στους δείκτες των ΠΕΠ είναι τα παρακάτω:

- Καταχωρημένα στοιχεία επίτευξης δεικτών ανά ενταγμένη πράξη στο ΟΠΣ με ημερομηνία εξαγωγής από το σύστημα την 12/6/2023,
- Ετήσιες εκθέσεις υλοποίησης των ΠΕΠ με έτος αναφοράς το 2022 και
- Στοιχεία με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενα από επεξεργασίες των οικείων Διαχειριστικών Αρχών.

Η μέθοδος που ακολουθήθηκε διαφοροποιείται ανάλογα με τα υπό σύγκριση στοιχεία και παρουσιάζεται στη συνέχεια.

Δείκτες εκροών³

Τα στοιχεία του ΟΠΣ περιείχαν την επίτευξη που σημειώθηκε σε έκαστο δείκτη εκροών ανά ενταγμένη πράξη και ανά έτος, από το 2014 έως το 2022. Για να γίνει η σύγκριση με τα στοιχεία υλοποίησης 2022 των ΠΕΠ θα έπρεπε η επίτευξη κάθε δείκτη να αθροιστεί και να παρουσιαστεί συνολικά για όλη την προγραμματική περίοδο. Καθώς οι δείκτες εκροών είναι ποσοτικοί και απόλυτοι αριθμοί, η άθροιση όλων των επιμέρους ετών ήταν δυνατή. Κατά την άθροιση

³ Αναλυτική Μεθοδολογία επεξεργασίας των στοιχείων περιγράφεται στο Παράρτημα.

διαπιστώθηκε ότι από τις 8.245 εγγραφές, οι 6.586 ήταν μηδενικές τιμές⁴ (6.225/7.804 για το ΕΤΠΑ και 361/441 για το ΕΚΤ). Αυτό ουσιαστικά καθιστούσε τη σύγκριση με τα ΠΕΠ μη δυνάμενη να οδηγήσει σε συμπεράσματα λόγω ελλείψεως αριθμητικών μεγεθών. Αποφασίστηκε επομένως για όσες τιμές ήταν μηδενικές να γίνει η χρήση της τιμής στόχου κάθε δείκτη, κάνοντας την παραδοχή ότι όλα τα έργα που περιέχονται στη βάση δεδομένων θα προλάβουν να ολοκληρωθούν και να καταγράψουν την επίτευξή τους μέχρι τέλος του 2023. Η διαμορφωμένη αυτή στήλη δε θα μπορούσε πλέον να συγκριθεί με τις αναφερόμενες τιμές επίτευξης από τις ετήσιες εκθέσεις 2022 των ΠΕΠ καθώς είχε σε μεγάλο βαθμό αλλοιωθεί και θα οδηγούσε σε υπερεκτίμηση της συνεισφοράς των χωρικών στρατηγικών στα ΠΕΠ. Έτσι, ζητήθηκαν νεότερα στοιχεία με τις επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενα από επεξεργασίες των οικείων Διαχειριστικών Αρχών.

Σημειώνεται ότι για τους μη προγραμματικούς/επιχειρησιακούς δείκτες εκροών (των οποίων η χρήση περιορίζεται μόνο σε έργα χωρικών στρατηγικών ως πρόσθετοι), η σύγκριση δεν ήταν δυνατό να γίνει ώστε να εκτιμηθεί η συνεισφορά των χωρικών στρατηγικών στα ΠΕΠ καθώς οι δείκτες αυτοί δεν περιλαμβάνονται στις εκτιμήσεις των Διαχειριστικών Αρχών για το κλείσιμο των ΠΕΠ στο τέλος του 2023.

Στην αποτύπωση του σχετικού πίνακα για τους δείκτες εκροών προστέθηκαν οι στήλες:

- % πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής και
- Ταξινόμηση κατά συνεισφορά

σύμφωνα με την ακόλουθη ταξινόμηση:

- Συνεισφορά ίση του 100%, κλάση 5
- Συνεισφορά άνω ή ίση του 75%, κλάση 4
- Συνεισφορά άνω ή ίση του 50%, κλάση 3
- Συνεισφορά άνω ή ίση του 25%, κλάση 2
- Συνεισφορά άνω ή ίση του 0%, κλάση 1
- Μη διαθέσιμη.

Το παραπάνω ποσοστό συνεισφοράς του εκάστοτε δείκτη στο ΠΕΠ είναι το αποτέλεσμα της διαίρεσης της τιμής υλοποίησης του δείκτη στις χωρικές στρατηγικές προς την τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ).

Δείκτες αποτελεσμάτων⁵

Ως προς τους δείκτες αποτελεσμάτων του ΕΤΠΑ και λόγω της φύσης και του ορισμού τους, τα αποτελέσματα των πράξεων των χωρικών στρατηγικών είναι μη αθροιζόμενα ώστε να μπορούν να συσχετιστούν με τα αποτελέσματα του ΠΕΠ. Επομένως, η σχετική ανάλυση προέκυψε με συνδυαστική χρήση 2 μεθόδων:

1. Εκτιμήθηκε η χρηματοδοτική βαρύτητα των χωρικών στρατηγικών στο ΠΕΠ (ανά επενδυτική προτεραιότητα) συσχετίζοντας την πρόβλεψη για το κλείσιμο 2023 της συγχρηματοδοτούμενης Δημόσιας Δαπάνης των έργων χωρικών στρατηγικών με την

⁴ Μεγάλο πλήθος έργων χωρικών στρατηγικών αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του 2023, ως εκ τούτου οι εμφανιζόμενες τιμές επίτευξης δεικτών είναι μηδενικές.

⁵ Αναλυτική Μεθοδολογία επεξεργασίας των στοιχείων περιγράφεται στο Παράρτημα.

αντίστοιχη πρόβλεψη για το ΠΕΠ. Η πληροφορία αυτή προήλθε από το αρχείο του Σχεδίου Δράσης του ΠΕΠ εκάστης Διαχειριστικής Αρχής.

2. Λογική ανάλυση και ευρήματα από την ποιοτική έρευνα για την υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών ως προς τα ΠΕΠ.

Ως προς τους δείκτες αποτελεσμάτων του ΕΚΤ (λαμβάνοντας υπόψη ότι τα αποτελέσματα των πράξεων των χωρικών στρατηγικών είναι αθροιζόμενα), η αρχική πρόταση του Αναδόχου:

1. να γίνει η χρήση των διατεθέντων ποσοτικών στοιχείων του ΟΠΣ ως προς τις τιμές επίτευξης των δεικτών αποτελεσμάτων των χωρικών στρατηγικών συγκρίνοντάς τες με τις τιμές επίτευξης των δεικτών αποτελεσμάτων του ΠΕΠ (ετήσιες εκθέσεις ΠΕΠ 2022) συνδυαστικά με
2. λογική ανάλυση και ευρήματα από την ποιοτική έρευνα για την υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών ως προς τα ΠΕΠ,

δεν κατέστη δυνατή να υλοποιηθεί καθώς από τα διατιθέμενα στοιχεία προέκυψε ότι σε 129/158 εγγραφές η αθροιζόμενη τιμή επίτευξης για την προγραμματική περίοδο 2014 – 2022 ήταν μηδενική. Η χρήση των τιμών στόχου αντί των μηδενικών τιμών επίτευξης θα οδηγούσε στη διαμόρφωση μιας στήλης με δεδομένα που θα έπρεπε να συγκριθεί με την αντίστοιχη πληροφορία για τα ΠΕΠ, όπως η αναμενόμενη επίτευξη των δεικτών αποτελεσμάτων του ΠΕΠ μέχρι τέλους του 2023 η οποία όμως δεν ήταν δυνατό να καταστεί διαθέσιμη. Οπότε η μέθοδος που ακολουθήθηκε ήταν η ίδια με τους δείκτες αποτελεσμάτων του ΕΤΠΑ.

Στην αποτύπωση του σχετικού πίνακα για τους δείκτες αποτελέσματος προστέθηκαν οι στήλες:

- % συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ) και
- Ταξινόμηση κατά συνεισφορά

σύμφωνα με την ακόλουθη ταξινόμηση:

- Συνεισφορά ίση του 100%, κλάση 5
- Συνεισφορά άνω ή ίση του 75%, κλάση 4
- Συνεισφορά άνω ή ίση του 50%, κλάση 3
- Συνεισφορά άνω ή ίση του 25%, κλάση 2
- Συνεισφορά άνω ή ίση του 0%, κλάση 1

Το παραπάνω ποσοστό συνεισφοράς του εκάστοτε δείκτη στο ΠΕΠ είναι το αποτέλεσμα της διαίρεσης των στηλών: «Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)» προς «Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)».

Συνολικά, η κλάση «μη διαθέσιμη» αφορά είτε σε πρόσθετο δείκτη (που αναφέρεται μόνο στις χωρικές στρατηγικές και όχι στα ΠΕΠ, επομένως η συσχέτιση δεν έχει νόημα), είτε δείκτες κατά τους οποίους η τιμή επίτευξης του δείκτη στις χωρικές στρατηγικές και στο ΠΕΠ είναι ταυτόχρονα μηδενική.

1. Ανάλυση ανά Αξιολογική Θεματική και Χωρικό Εργαλείο

1.1. Εκτίμηση Αντικτύπου Χωρικών Στρατηγικών

Η εκτίμηση του αντικτύπου των χωρικών στρατηγικών αποτελεί μια σύνθετη διαδικασία που συνδυάζει ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα, διερευνάται μέσω των αξιολογικών θεματικών, ερωτημάτων και κριτηρίων και καταλήγει σε μετρήσιμα και μη μετρήσιμα αποτελέσματα. Σε γενικές γραμμές ο αντίκτυπος των χωρικών στρατηγικών προσδιορίζεται με βάση το κατά πόσο μια στρατηγική ενίσχυσε την πολυδιάστατη τοπική ανάπτυξη και εντάχθηκε σε ένα ευρύτερο τοπικό όραμα, που έλαβε υπόψη τις τοπικές ανάγκες και προκλήσεις, καταρτίστηκε εμπλέκοντας ένα ευρύ φάσμα ενδιαφερομένων και έδωσε έμφαση στις λύσεις ολοκληρωμένης τοπο-κεντρικής προσέγγισης, τόσο κατά τον σχεδιασμό όσο και κατά την υλοποίηση.

Σύμφωνα με το Π1 (Σχέδιο Αξιολόγησης) δομημένα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν ηλεκτρονικά στους Χωρικούς Φορείς. Παρακάτω παρουσιάζονται τα γενικά αποτελέσματα από τις 51 έγκυρες απαντήσεις χωρικών φορέων που ελήφθησαν.

Η υλοποίηση των παρεμβάσεων των Χωρικών Στρατηγικών την περίοδο 2014-2020 παρουσίασαν:

- ουδέτερο αντίκτυπο για τις μειονεκτούσες κι ευάλωτες ομάδες πληθυσμών, θετικότερος αντίκτυπος καταγράφεται σε μεγάλα αστικά κέντρα (Πειραιάς, Θεσσαλονίκη) που παρουσιάζουν μεγαλύτερες κοινωνικές ανισότητες και μεγαλύτερη συγκέντρωση ευάλωτου πληθυσμού, από την ενεργοποίηση των πόρων του ΕΚΤ, όπως αναλυτικά αναφέρεται στα κεφ. 2.1.2 & κεφ. 2.3.2.
- ουδέτερο αντίκτυπο για τις υλικά αποστερημένες χωρικές ενότητες, θετικότερος αντίκτυπος αναφέρεται σε ορεινές/μειονεκτικές/ακριτικές περιοχές (π.χ. Ήπειρος, Καστοριά, Αρκαδία), σε περιοχές που αντιμετωπίζουν προβλήματα ειδικού ενδιαφέροντος (π.χ. Ασωπός), σε μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα, Πειραιάς, Θεσσαλονίκη, Δυτική Αθήνα).
- μικρό αντίκτυπο στις διοικητικές δομές και διαλειτουργικότητα υπηρεσιών και συναρμοδιοτήτων, κάτι το οποίο διαπιστώθηκε τόσο από τις απαντήσεις των χωρικών φορέων στα δομημένα ερωτηματολόγια, όσο κι από τις συνεντεύξεις με τις Διαχειριστικές Αρχές των ΠΕΠ αλλά και τα focus groups που πραγματοποιήθηκαν. Οι μηχανισμοί εδαφικής υλοποίησης (territorial delivery mechanisms) αντιμετώπισαν δυσκολίες στον καθορισμό των διαδικασιών, των διεργασιών και της διάκρισης αρμοδιοτήτων.
- σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις από την πανδημία COVID-19, που αποτυπώθηκαν είτε με την μεταφορά πόρων από προγραμματισμένες παρεμβάσεις στην αντιμετώπιση των επιπτώσεων του COVID-19, είτε με τις καθυστερήσεις στην υλοποίηση των παρεμβάσεων.

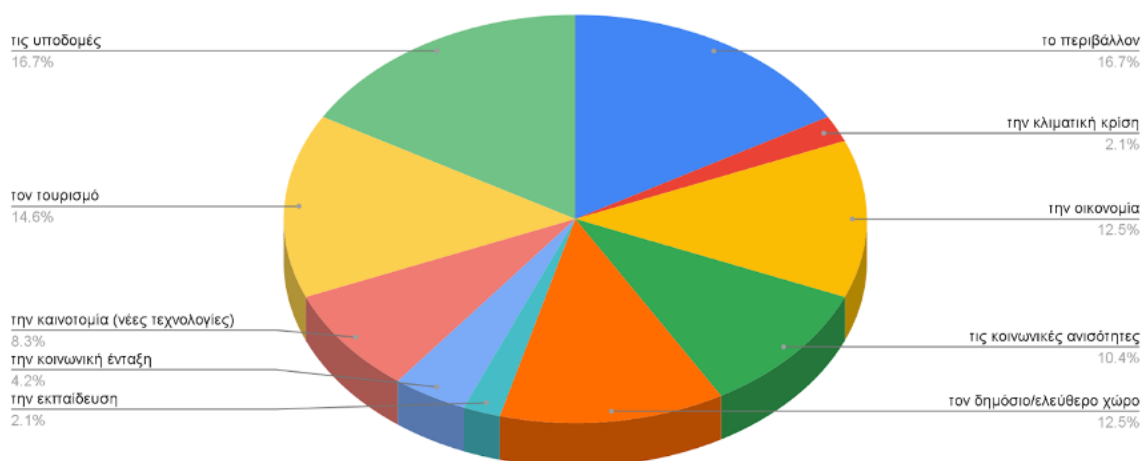

- θετικό αντίκτυπο όπως προκύπτει από την υλοποίηση παρεμβάσεων και δράσεων που μπορούν να αναπαραχθούν και σε άλλες χωρικές ενότητες. Η εμπειρία που αποκτήθηκε στα διάφορα επίπεδα υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών ανέδειξε καλά παραδείγματα κι έχουν την δυνατότητα αναπαραγωγής και διεύρυνσης.

Σχετικά με τον τομεακό αντίκτυπο οι υλοποιημένες παρεμβάσεις των Χωρικών Στρατηγικών είχαν ή δύνανται μελλοντικά να έχουν θετικές επιπτώσεις πρωτίστως σε ζητήματα σχετικά με το περιβάλλον (αστικό πράσινο, μείωση ενεργειακού αποτυπώματος, διαχείριση αποβλήτων, μείωση ρύπων), τον τουρισμό/πολιτισμό, την τοπική οικονομία, τις υποδομές (αντιπλημμυρικά έργα, έργα οδοποιίας, κοινωνικές δομές, στήριξη δομών υγείας), τον δημόσιο/ελεύθερο χώρο και τις κοινωνικές ανισότητες. Μικρότερες θετικές επιπτώσεις προκρίθηκαν σε ζητήματα σχετικά με την κοινωνική ένταξη, την κλιματική κρίση, την καινοτομία και τις νέες τεχνολογίες και την εκπαίδευση (Γράφημα 3).

Γράφημα 3 Τομεακός Αντίκτυπος Χωρικών Στρατηγικών, Πηγή: Απαντήσεις στα δομημένα ερωτηματολόγια από Χωρικούς Φορείς και Φορείς Διαβούλευσης

Οι υλοποιημένες παρεμβάσεις της Χωρικής Στρατηγικής είχαν ή θα έχουν στο μέλλον θετικό αντίκτυπο κυρίως σε ζητήματα σχετικά με:

Η ομαδοποίηση των δεικτών αποτελέσματος σε κλάσεις (βλ. Κεφ.1, δείκτες εκρών και δείκτες αποτελεσμάτων⁶ αντιστοιχήθηκαν με ομάδες ΘΣ⁷. Παρατηρείται από το Γράφημα 5

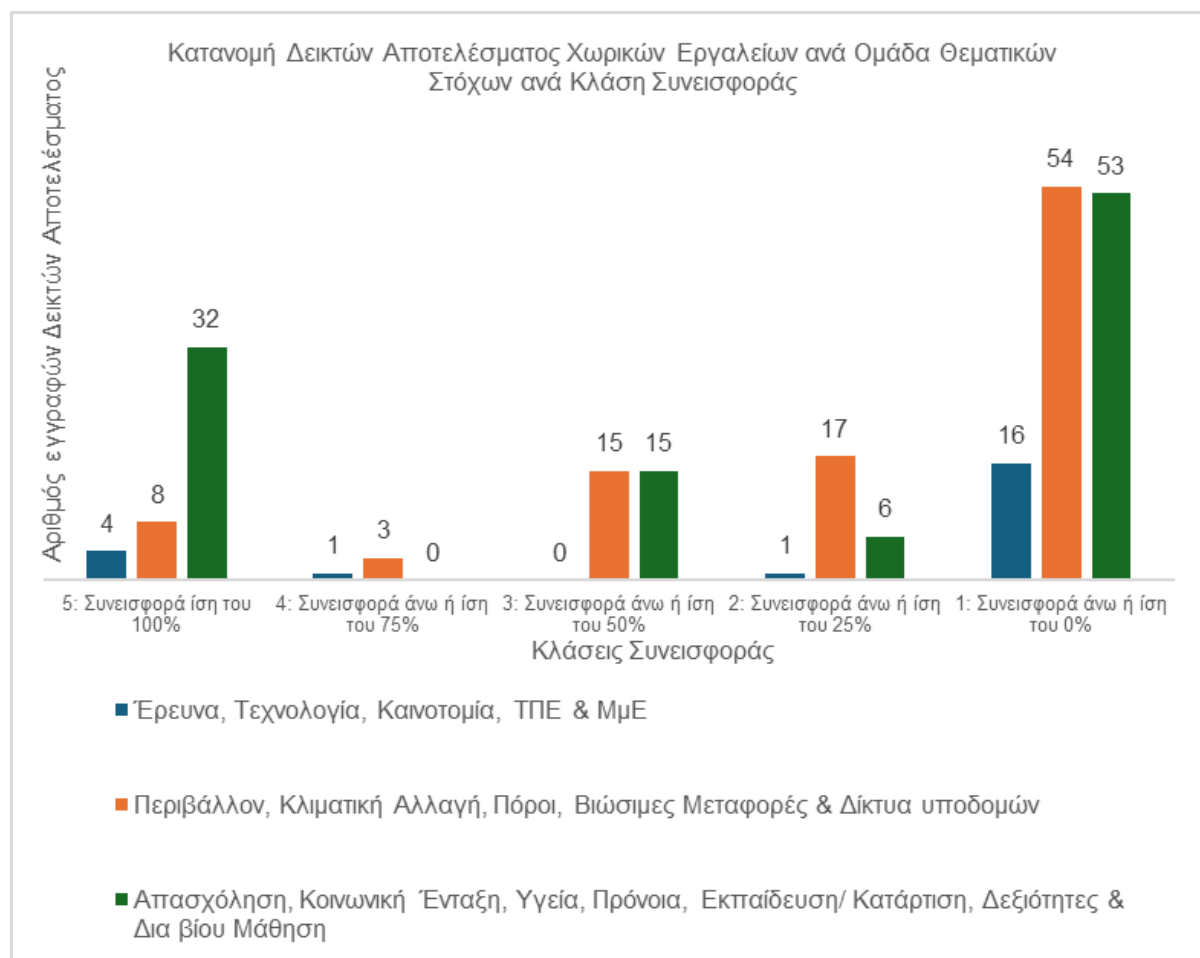
⁶ Οι κλάσεις ακολουθούν την εξής ταξινόμηση:

- Συνεισφορά ίση του 100%, κλάση 5
- Συνεισφορά άνω ή ίση του 75%, κλάση 4
- Συνεισφορά άνω ή ίση του 50%, κλάση 3
- Συνεισφορά άνω ή ίση του 25%, κλάση 2
- Συνεισφορά άνω ή ίση του 0%, κλάση 1.

Το παραπάνω ποσοστό συνεισφοράς του εκάστοτε δείκτη στο ΠΕΠ είναι το αποτέλεσμα της διαίρεσης των στηλών: «Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)» προς «Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)».

ότι η μεγαλύτερη συνεισφορά δεικτών αποτελέσματος αφορά σε δράσεις απασχόλησης, κοινωνικής ένταξης, εκπαίδευσης/κατάρτισης κι ακολουθούν οι δράσεις για το περιβάλλον. Σε γενικές γραμμές όμως, οι δράσεις του περιβάλλοντος, κλιματικής αλλαγής, πόρων, μεταφορών και υποδομών φαίνεται ότι συνεισέφεραν περισσότερο αθροιστικά, παρά το γεγονός ότι οι περισσότερες είχαν σχετικά μικρή επίδραση (ως 25%). Δηλαδή, οι περισσότεροι δείκτες αποτελέσματος προσδιορίστηκαν στους ΘΣ του περιβάλλοντος, κλιματικής αλλαγής, πόρων, βιώσιμων μεταφορών και δικτύων υποδομών, ωστόσο η πραγματική συνεισφορά τους ήταν χαμηλή. Αυτή η αποτύπωση υποδεικνύει μια διάσταση μεταξύ επιδιωκόμενων και πραγματικά υλοποιημένων αποτελεσμάτων.

Γράφημα 4 Κατανομή Δεικτών Αποτελέσματος Χωρικών Εργαλείων ανά Ομάδα Θεματικών Στόχων ανά Κλάση Συνεισφοράς

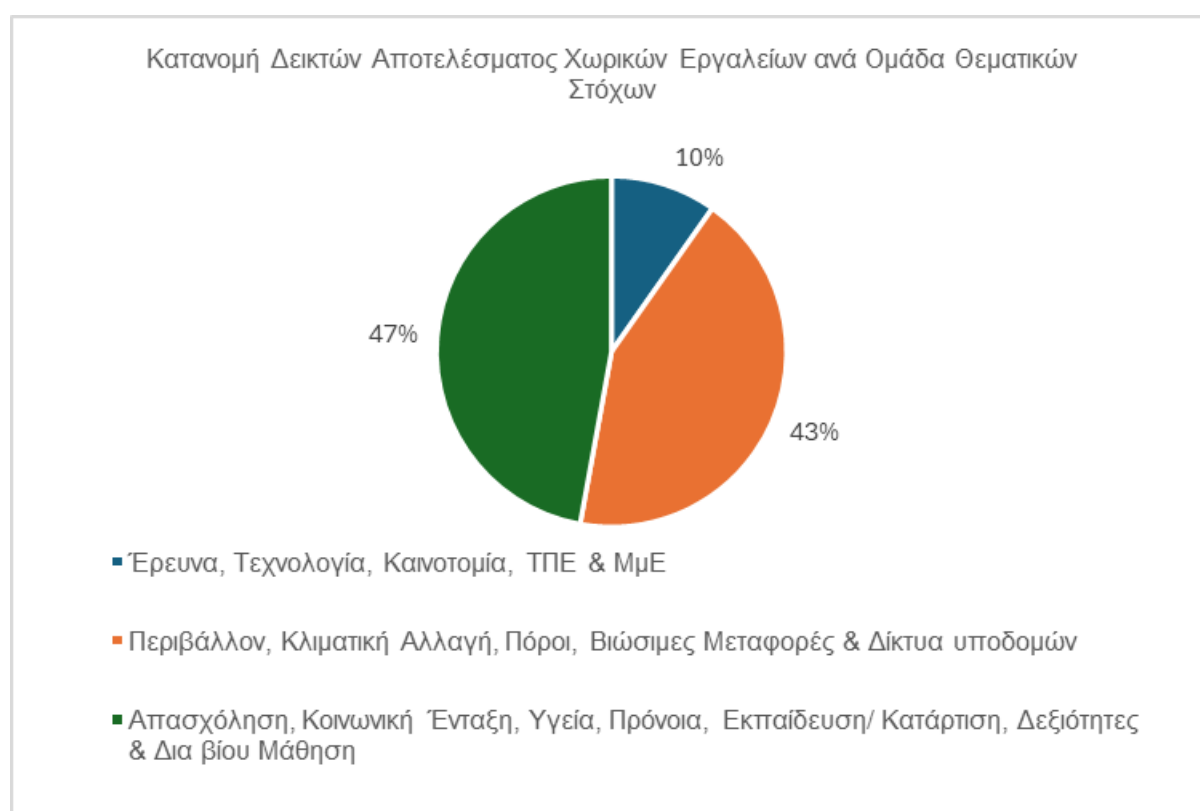

Αντίστοιχα, στο Γράφημα 6 παρουσιάζεται η συνολική εικόνα κατανομής των δεικτών αποτελέσματος ανά επενδυτική προτεραιότητα και κατ' επέκταση ανά ομάδα ΘΣ. Το μεγαλύτερο ποσοστό δεικτών αποτελέσματος εμφανίζεται σε επενδυτικές προτεραιότητες και Θεματικούς Στόχους σχετικούς με την απασχόληση, ένταξη κι εκπαίδευση, ενώ σχετικά το ίδιο συμβαίνει και με τους δείκτες που σχετίζονται με δράσεις περιβάλλοντος, υποδομών

⁷ Έρευνα, Τεχνολογία, Καινοτομία, ΤΠΕ & ΜμΕ: (ΘΣ1), (ΘΣ2), (ΘΣ3) Περιβάλλον, Κλιματική Αλλαγή, Πόροι, Βιώσιμες Μεταφορές & Δίκτυα υποδομών: (ΘΣ4), (ΘΣ5), (ΘΣ6), (ΘΣ7) Απασχόληση, Κοινωνική Ένταξη, Υγεία, Πρόνοια, Εκπαίδευση/ Κατάρτιση, Δεξιότητες & Δια βίου Μάθηση : (ΘΣ8), (ΘΣ9), (ΘΣ10).

και δικτύων. Μικρότερο ποσοστό συμβολής αφορά σε δράσεις έρευνας, τεχνολογίας, καινοτομίας κι επιχειρηματικότητας.

Γράφημα 5 Κατανομή Δεικτών Αποτελέσματος Χωρικών Εργαλείων ανά Ομάδα Θεματικών Στόχων

Στα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα την περίοδο 2014-2020 εντάχθηκαν συνολικά 3.235 έργα⁸ χωρικών στρατηγικών (2.655 έργα κρατικών ενισχύσεων και 580 έργα μη κρατικών ενισχύσεων) συνολικού προϋπολογισμού 583.278.402€ που αποτελούν το 11,03% του συνολικού προϋπολογισμού των Περιφερειακών Προγραμμάτων. Από αυτά

⁸ Με στοιχεία ΟΠΣ 9/1/2024 – Αναφέρεται και στις επιχορηγήσεις των επιχειρήσεων και δεν περιλαμβάνει τα αποχαρακτηρισμένα και μεταφερόμενα έργα.

έχουν συμβασιοποιηθεί σε ποσοστό 83,60% και έχουν απορροφηθεί περίπου οι μισοί διαθέσιμοι πόροι (54,41%)⁹.

Σύμφωνα με τα ευρήματα της ποσοτικής και ποιοτικής διερεύνησης του αντικτύπου των χωρικών στρατηγικών προέκυψαν τα εξής γενικά συμπεράσματα.

Περιβαλλοντικός Αντίκτυπος:

Σύμφωνα με το Γράφημα 4, η ποιοτική έρευνα στις δείχνει ότι δημιουργήθηκε σχετικά ικανοποιητικός περιβαλλοντικός αντίκτυπος (16% στο περιβάλλον, αλλά μόλις 2% στην κλιματική κρίση). Στην ποσοτική αποτύπωση (Γράφημα 5 και Γράφημα 6) φαίνεται ότι πολλά από τα έργα στόχευσαν παρεμβάσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα, αλλά η (μη) υλοποίησή τους δείχνει ότι ο αντίκτυπος δεν επέφερε τα αναμενόμενα αποτελέσματα. Το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει και από τα Γραφήματα 7 και 8 (βλ. επόμενο κεφάλαιο). Δόθηκε έμφαση σε έργα μείωσης ρύπων, διαχείρισης αποβλήτων, πράσινων συστημάτων μεταφορών, ωστόσο η υλοποίηση αυτών των παρεμβάσεων παρουσιάζει πολύ μικρή απορρόφηση.

Καλά παραδείγματα περιβαλλοντικού αντικτύπου αποτελούν η δημιουργία και ανάπτυξη δημόσιου πράσινου χώρου (ΟΧΕ/BAA Θεσσαλονίκη, Έδεσσα), η διαχείριση αποβλήτων (ΟΧΕ/BAA Μάνη), αειφορίας και βιώσιμης ανάπτυξης (ΟΧΕ Ασωπού), διατήρησης και προώθησης φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς (ΟΧΕ UNESCO και ΟΧΕ Λιμνών Δυτικής Μακεδονίας). Τα ΠΕΠ Ηπείρου και Κρήτης υλοποίησαν επίσης σημαντικές παρεμβάσεις περιβαλλοντικού χαρακτήρα.

Οι λόγοι αυτής της υστέρησης είναι ποικίλοι και αναλύονται διεξοδικά στα επόμενα κεφάλαια ανά περιφέρεια. Ως γενική επισήμανση, τα έργα αυτά περιλαμβάνουν μεγάλες παρεμβάσεις, υψηλών προϋπολογισμών, που θα πρέπει να βασίζονται σε ώριμες μελέτες, συχνά υπερτοπικές ή διαπεριφερειακές δράσεις και ενέχουν πολλούς κινδύνους καθυστέρησης λόγω αδειοδοτήσεων. Τέλος, τα στρατηγικού τύπου μεγάλα περιβαλλοντικά έργα δεν εντάσσονται εκ φύσεως στα χωρικά εργαλεία αλλά σε τομεακά προγράμματα (ΥΜΕΠΕΡΑΑ).

Οικονομικός/ Τεχνολογικός Αντίκτυπος: Συνολικά ο άμεσος οικονομικός αντίκτυπος βάσει των δαπανών για ενισχύσεις είναι μικρός με διαφοροποίηση μεταξύ των Περιφερειών. Ο μεγαλύτερος όγκος των ενισχύσεων κατευθύνθηκε στην άμεση αντιμετώπιση των συνεπειών της πανδημίας COVID-19. Σχετικά λίγες ήταν οι περιπτώσεις στοχευμένης ενίσχυσης των επιχειρήσεων που βασιζόταν στην ουσιαστική ανάλυση του τοπικού παραγωγικού συστήματος και ανταποκρινόταν στις ανάγκες των τοπικών οικονομιών. Το σχετικό έλλειμμα εμπειρίας και τεχνογνωσίας των Χωρικών Φορέων στο σχεδιασμό δράσεων στήριξης της επιχειρηματικότητας καλύφθηκε μόνο στις περιπτώσεις όπου υπήρξε ουσιαστική διαβούλευση και συνεργασία με τους επιχειρηματικούς φορείς (βλ. Δυτική Ελλάδα, Ήπειρος). Το παράδειγμα της ΟΧΕ/BAA του Πειραιά για την ανάδειξη και ενίσχυση της Γαλάζιας Οικονομίας αποτελεί μια βέλτιστη πρακτική που θέτει στόχους τοπικής παραγωγικής ανάπτυξης εντός ενός ευρύτερου τοποκεντρικού οράματος. Σημαντικού βαθμού ήταν και η ενίσχυση δομών τύπου hub (πχ hubspot Δράμας) για την επικοινωνία,

---

⁹ Αναλυτική καταγραφή παρατίθεται στο κεφάλαιο 2.

συνεργασία, εκπαίδευση και ενημέρωση των τοπικών επιχειρήσεων (ειδικά κατά την πανδημία). Ακόμη, σημαντική πρακτική αποτέλεσε η ΟΧΕ - Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου που με ολοκληρωμένο τρόπο ενίσχυσε τον οικονομικό και τεχνολογικό αντίκτυπο μέσω διάφορων θεσμικών εργαλείων (Δίκτυο Επιχειρήσεων (cluster), Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας (ΤΣΠ), σύσταση DMO).

Τέλος, προβλέφθηκαν αρκετά έργα υποδομής (οδικό δίκτυο, σιδηροδρομικό δίκτυο, συστήματα πράσινων υποδομών, τουριστικές, πολιτιστικές και άλλες δημόσιες υποδομές) που επιφέρουν έμμεσα αποτελέσματα οικονομικού αντικτύπου, παρά το γεγονός ότι τα έργα υποδομών κατά κανόνα επιδεικνύουν ανωριμότητα στις μελέτες τους και καθυστερήσεις στις κατακυρώσεις δημόσιων συμβάσεων και στην υλοποίηση (λόγω αρχαιολογικών ευρημάτων ή αδειοδοτήσεις). Μια σημαντική και οριζόντια παρατήρηση σχετικά με τα έργα υποδομής, τα οποία οι αστικές αρχές προτεραιοποιούν είναι ότι αρκετά συχνά αποτελούν έργα εξευγενισμού και μεμονωμένων αναπλάσεων, ενώ σημαντικά έργα υποδομής (όπως ενδεικτικά μεταφορών, διαχείρισης αποβλήτων, μείωσης εκπομπών και πράσινης και δίκαιης μετάβασης) μακροπρόθεσμα θα επέφεραν πιο βιώσιμα αποτελέσματα μεγαλύτερου οικονομικού αντικτύπου.

Κοινωνικός Αντίκτυπος: Στο πλαίσιο των χωρικών στρατηγικών πολλά έργα είτε αυτοτελώς, είτε ως μέρος ενός ευρύτερου έργου χρηματοδότησαν παρεμβάσεις αντιμετώπισης της ανεργίας, εκπαίδευσης, κατάρτισης και δια βίου μάθησης, ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής, δράσεις και υποδομές υγείας και πρόνοιας. Από τα ευρήματα προκύπτει ότι η απορροφητικότητα των πόρων του ΕΚΤ (68,25% απορρόφηση πόρων) ήταν υψηλότερη σε σχέση με το ΕΤΠΑ (52,38% απορρόφηση πόρων). Η μεγαλύτερη απορρόφηση πόρων από το ΕΚΤ έγκειται κυρίως στην φύση των έργων που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΚΤ (καταρτίσεις, αντιμετώπιση ανεργίας, δημιουργία κοινωνικών δομών) που δεν απαιτούσαν διακηρύξεις μεγάλων προϋπολογισμών αλλά και η υλοποίηση πραγματοποιήθηκε ταχύτερα, σε σύγκριση παραδείγματος χάριν με κατασκευαστικά έργα (πχ. αναπλάσεις δημόσιων χώρων, οδοποιΐα, αντπλημμυρικά). Στην δημιουργία κοινωνικού αντικτύπου κατά κανόνα συνεισέφεραν παρεμβάσεις του ΕΚΤ, ωστόσο υπήρξαν και δράσεις του ΕΤΠΑ που συνέβαλαν. Επίσης, δεν υπάρχουν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις μεταξύ των τύπων των χωρικών εργαλείων, με εξαίρεση ίσως τα ΤΑΠΤΟΚ παρότι η υλοποίησή τους παρέμεινε σε μικρό βαθμό και δεν προκύπτει ασφαλές συμπέρασμα. Ο κοινωνικός αντίκτυπος που διαμορφώθηκε από την υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών την περίοδο 2014-2020 είναι υπαρκτός (ιδιαίτερα στα μεγάλα αστικά κέντρα), ωστόσο δεν έγινε ορατός στις τοπικές κοινωνίες. Η αδυναμία των Χωρικών Φορέων και η σημαντική έλλειψη ανθρώπινων πόρων δεν κατέστησαν δυνατό να σχεδιαστούν και να υλοποιηθούν δράσεις και ολοκληρωμένου χαρακτήρα παρεμβάσεις κοινωνικού χαρακτήρα, που να βασίζονται σε συστηματικές καταγραφές των κοινωνικών ζητημάτων και σε οδικούς χάρτες αντιμετώπισής τους. Επίσης, το εύρος των συμμετοχικών διαδικασιών ήταν περιορισμένο με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η δυνατότητα αλληλοτροφοδότησης μεταξύ κοινωνικών προβλημάτων με μέτρων αντιμετώπισής τους.

Καλές πρακτικές είναι η χαρτογράφηση των κοινωνικών προβλημάτων στον Δήμο Πειραιά για την στοχευμένη αντιμετώπισή τους, οι δράσεις ενίσχυσης γυναικείας απασχόλησης και επιχειρηματικότητας, η ενίσχυση των δεξιοτήτων εργαζομένων και ανέργων ατόμων με αναπηρία, με δυνατότητα πρόσβασης οικονομικά αδυνάτων σε ενισχυτική διδασκαλία (ΠΕΠ

Κεντρικής Μακεδονίας). Τέλος, η Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ Αττικής επέλεξε στην φάση σχεδιασμού να συμπεριλάβει στις στρατηγικές και πόρους του ΕΚΤ προς τις αστικές αρχές ώστε να έχουν περισσότερα όπλα στην φαρέτρα τους και με γνώμονα την ολοκληρωμένη προσέγγιση. Υλοποιήθηκαν έτσι, οριζόντιες κοινωνικές παρεμβάσεις με την ίδρυση κι ενίσχυση των κέντρων κοινότητας (κυρίως στην Δυτική Αθήνα). Επίσης, σημαντική ήταν η συμβολή των πόρων του ΕΚΤ για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας, κυρίως στην Αθήνα για την ενίσχυση των επιχειρήσεων πολιτισμού και στον Πειραιά της γενικής επιχειρηματικότητας

Από τα ευρήματα της μελέτης προκύπτει ότι η ανάγκη παρέμβασης και διάθεσης πόρων κοινωνικού χαρακτήρα θα πρέπει να εξειδικεύεται ανάλογα με τον τύπο της περιοχής (αγροτικός, αστικός) και τα συγκεκριμένα κοινωνικά ζητήματα που οφείλονται σε ειδικούς γεωγραφικούς περιορισμούς (π.χ. ενεργειακή μετάβαση, νησιωτικότητα, ορεινές/μειονεκτικές περιοχές).

1.2. Διακυβέρνηση/ Διαβουλεύσεις/ Διοικητική κουλτούρα

Το ζήτημα της διακυβέρνησης και της διαβούλευσης αποτέλεσε κρίσιμο σημείο για την περίοδο 2014-2020. Κι αυτό επειδή αφενός ως προς τις διαβουλεύσεις ήταν η πρώτη φορά που κλήθηκαν να συμμετάσχουν οι τοπικές κοινωνίες και φορείς στην συνδιαμόρφωση των στρατηγικών. Αφετέρου, το ζήτημα της διακυβέρνησης αποτέλεσε ουσιώδη παράγοντα για την δημιουργία αντικτύπου στις στρατηγικές. Χωρικές στρατηγικές που κατάφεραν να υλοποιήσουν αποτελεσματικά και γόνιμα τις διαβουλεύσεις και που συγκρότησαν ολοκληρωμένα σχήματα διακυβέρνησης επέφεραν συγκριτικά καλύτερα αποτελέσματα.

Καταγράφηκαν κάποιες γενικές επισημάνσεις από την ποιοτική διερεύνηση των επιπτώσεων των χωρικών εργαλείων:

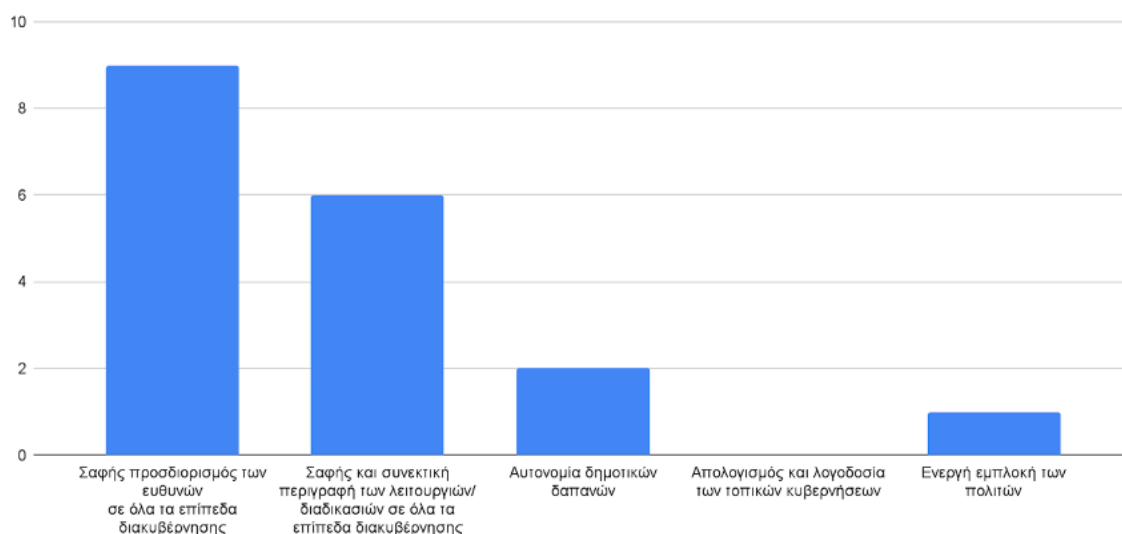
Διακυβέρνηση/ Διοικητική Κουλτούρα:

Η απόπειρα πολύ-επίπεδης διακυβέρνησης και οι διαδικασίες διαβούλευσης ήταν και είναι το συγκριτικό πλεονέκτημα των Ολοκληρωμένων Χωρικών Εργαλείων σε σχέση με άλλα αναπτυξιακά χρηματοδοτικά εργαλεία. Ως εκ τούτου σύμφωνα με τις απαντήσεις των Αστικών Αρχών στα δομημένα ερωτηματολόγια (σχετικό Γράφημα παρακάτω) κρίνεται πολύ σημαντικός ο σαφής προσδιορισμός των αρμοδιοτήτων/ευθυνών σε κάθε επίπεδο διακυβέρνησης και η σαφής περιγραφή των διαδικασιών, λειτουργιών και διεργασιών των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

Η υλοποίηση των στρατηγικών ανέδειξε αρκετά προβλήματα διακυβέρνησης που οφείλονται στην έλλειψη προσωπικού στις αστικές αρχές, στο έλλειμμα τεχνικής διαχειριστικής επάρκειας λόγω ελλιπούς εκπαίδευσης του προσωπικού, στην ανάληψη της κυριότητας (ownership) εκ μέρους των αστικών αρχών και στην μη δεσμευτικότητα των στρατηγικών απέναντι στις αλλαγές των διοικήσεων των αστικών αρχών.

Ποιο/ποια από τα παρακάτω στοιχεία ευνόησαν τον καταμερισμό των αρμοδιοτήτων σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης κατά τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης;

Η δημιουργία ειδικών φορέων διαχείρισης (ΕΦΔ), όπου υλοποιήθηκε επέδρασε θετικά στην υλοποίηση των στρατηγικών και στην καλλιέργεια διοικητικής κουλτούρας καθότι στελεχώθηκαν από εκπαιδευμένο προσωπικό της ΜΟΔ, που γνώριζε τις διεργασίες/διαδικασίες του ΕΣΠΑ. Παρόλα αυτά, υπήρξαν και στελέχη των Αστικών Αρχών που απέκτησαν σημαντική εμπειρία την περίοδο 2014-2020 και μπορούν να υλοποιήσουν με μεγαλύτερη ευχέρεια τις δράσεις της επόμενης περιόδου.

Διαβούλευση:

Σε γενικές γραμμές διαβουλεύσεις πραγματοποιήθηκαν σε περιορισμένο βαθμό κι αριθμό κατά την φάση του σχεδιασμού των στρατηγικών. Από την άλλη, οι στρατηγικές που “επένδυσαν” στην διαβούλευση κατάφεραν πράγματι να δημιουργήσουν συλλογικά εγχειρήματα, όπου μέσω της συμπαραγωγής ενισχύθηκε το ενδεχόμενο της υιοθέτησης μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης και τις πιθανότητες της επιτυχούς υλοποίησής της¹⁰.

Οι διαδικασίες διαβούλευσης κατά κανόνα, δεν χαρακτηρίστηκαν από την αντίστοιχη κουλτούρα, δεν καταρτίστηκαν για παράδειγμα σχέδια επίλυσης συγκρούσεων¹¹, ούτε εκπαιδεύτηκαν οι φορείς/ πολίτες στις συμμετοχικές διαδικασίες από τις αστικές αρχές. Από την άλλη, οι πολίτες δεν επέδειξαν ενδιαφέρον στο να συμμετάσχουν.

Οι φορείς που δραστηριοποιούνταν στις αντίστοιχες περιοχές έδειξαν καλύτερη παρουσία, που όμως συχνά περιορίζονταν σε προτάσεις που αφορούσαν αποκλειστικά το δικό τους πεδίο ενδιαφέροντος. Είναι χαρακτηριστικό ότι κατά την διάρκεια εκπόνησης της παρούσας

¹⁰ βλ. “Εγγραφο καθοδήγησης για τα κράτη μέλη σχετικά με την ολοκληρωμένη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, σελ. 11

¹¹ Είναι αναγκαία η αναλυτική χαρτογράφηση εμπλεκομένων, η ανάλυση επιπτώσεων της στρατηγικής, σχέδιο επίλυσης συγκρούσεων, η διαρκής ενημέρωση (με προϋπόθεση την διαφάνεια και συναινέσεις)

μελέτης από τους 608 φορείς διαβούλευσης ανταποκρίθηκαν μόλις οι 38 γεγονός που υποδηλώνει τον χαμηλό βαθμό δέσμευσης τους ή την εντύπωση ότι ο ρόλος τους τελείωσε όταν ολοκληρώθηκε η φάση του σχεδιασμού - πριν αρκετά χρόνια.

Τέλος, οι διαβουλεύσεις τερματίστηκαν όταν ολοκληρώθηκε ο σχεδιασμός των στρατηγικών με αποτέλεσμα να μην υπάρχει η δυνατότητα συμμετοχής κατά την υλοποίηση ή η δυνατότητα παρακολούθησης της υλοποίησης. Οι αστικές αρχές δεν βρίσκουν τον λόγο αλλά και τον τρόπο ώστε να επεκταθούν οι διαβουλεύσεις στην υλοποίηση/ παρακολούθηση των παρεμβάσεων.

Ποιο/ποια από τα παρακάτω στοιχεία συνετέλεσαν στον καλύτερο συντονισμό των επιπέδων διακυβέρνησης;

1.3. Ολοκληρωμένη προσέγγιση/ Συνοχή Χωρικών Στρατηγικών

Σύμφωνα με το άρθρο 7 του ΕΤΠΑ, οι ολοκληρωμένες αστικές στρατηγικές πρέπει να απαρτίζονται από αλληλένδετες δράσεις που επιδιώκουν την επίτευξη μακροχρόνιας βελτίωσης των οικονομικών, περιβαλλοντικών, κλιματικών, κοινωνικών και δημογραφικών συνθηκών μιας αστικής περιοχής. Η έννοια των «αλληλοσυσχετιζόμενων» ή «αλληλένδετων» δράσεων, σημαίνει ότι θα πρέπει να αναπτύσσονται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης ολοκληρωμένης στρατηγικής με σαφή στόχο τη δημιουργία μιας συνεκτικής και ολοκληρωμένης απάντησης στα προβλήματα της αντίστοιχης αστικής περιοχής (υποβαθμισμένη συνοικία, περιοχή πόλης, ολόκληρη πόλη, μητροπολιτική περιοχή κ.λπ.)¹².

¹² βλ. “Εγγραφο καθοδήγησης για τα κράτη μέλη σχετικά με την ολοκληρωμένη βιώσιμη αστική ανάπτυξη, σελ. 10

Από την εκπόνηση της παρούσας μελέτης προέκυψε ότι στην πλειοψηφία των στρατηγικών και κατά τον σχεδιασμό τους υπήρξε η πρόθεση υλοποίησης συμπληρωματικών μεταξύ τους παρεμβάσεων, αλλά διάφοροι παράγοντες εσωτερικού κι εξωτερικού περιβάλλοντος δυσχέραιναν την ολοκλήρωση.

Οι προϋποθέσεις για την οικοδόμηση και υλοποίηση ολοκληρωμένων στρατηγικών έγκεινται στην προετοιμασία των χωρικών φορέων και την ωρίμανση των λύσεων στα τοπικά ζητήματα που έχρηζαν επίλυσης. Χωρικοί φορείς που είχαν ώριμα έργα και μελέτες κατόρθωσαν να τα εντάξουν πιο εύκολα σε ένα συνεκτικό και ολοκληρωμένο πρόγραμμα δράσης. Η ορθή χαρτογράφηση και προτεραιοποίηση των τοπικών ζητημάτων (οικονομικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών) φάνηκε έπαιξε σημαντικό ρόλο τόσο στην συνοχή των στρατηγικών, όσο και στην ολοκληρωμένη προσέγγιση.

Ωστόσο, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που διέπουν τις αστικές αρχές και αφορούν τον επαρκή αριθμό προσωπικού, την τεχνογνωσία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών, την αίσθηση κυριότητας (ownership) των στρατηγικών, αλλά και την φύση των τοπικών ζητημάτων συνέβαλαν σε διαφοροποιήσεις, ως προς τα αποτελέσματα και την επιτυχία των χωρικών στρατηγικών. Διαφοροποιήσεις προέκυψαν και ως προς τον τύπο των χωρικών εργαλείων: από την έρευνα πεδίου που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της παρούσας μελέτης (συνεντεύξεις με Διαχειριστικές Αρχές, δομημένα ερωτηματολόγια χωρικών φορέων και φορέων διαβούλευσης και focus groups με επιλεγμένες μελέτες περίπτωσης) συνήχθη το συμπέρασμα ότι οι ΟΧΕ κατά κανόνα επέδειξαν μεγαλύτερο βαθμό συνοχής κι ολοκληρωμένης προσέγγισης.

Οι ΟΧΕ - πιθανότατα εξαιτίας της διαφοράς στην χωρική κλίμακα και στην διαδημοτικότητα ή διαπεριφερειακότητα - παρουσίασαν περισσότερο ένα στρατηγικό όραμα εστιάζοντας τόσο στην τοποκεντρική προσέγγιση, αλλά και σε θεματικά/τομεακά ζητήματα των περιοχών τους. Από την άλλη στις ΟΧΕ/BAA, που ήταν και η πλειοψηφία των στρατηγικών που ενεργοποιήθηκαν χαρακτηρίστηκαν περισσότερο από αποσπασματικότητα δράσεων, [από το στάδιο του σχεδιασμού ως και την υλοποίηση](#). Σχετικά με στρατηγικές ΤΑΠΤοΚ, εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν ενεργοποιήθηκε σημαντικός αριθμός, δεν συνάγεται κάποιο ειδικότερο συμπέρασμα. Στον βαθμό που υλοποιήθηκαν παρουσίασε ικανοποιητικό βαθμό ολοκληρωμένης προσέγγισης.

Οι κυριότεροι λόγοι που συνέβαλαν στην αδυναμία υλοποίησης της ολοκληρωμένης προσέγγισης είναι τα ειδικά χαρακτηριστικά των περιοχών (μειονεκτικές, ορεινές περιοχές) που δυσχεραίνουν την υλοποίηση πολλών και διαφορετικών παρεμβάσεων. Επιπλέον, οι αστικές αρχές διαφοροποιούνται ανάλογα με το αν αφορούν μεγάλες ή μικρές αστικές περιοχές, τους διαθέσιμους πόρους για την ωρίμανση των μελετών, την επάρκεια σε αριθμό προσωπικού, την τεχνική επάρκεια στην ωρίμανση και υλοποίηση των παρεμβάσεων και στην αίσθηση της κυριότητας των στρατηγικών.

1.4. Νέα Προγραμματική Περίοδος

Στην Προγραμματική Περίοδο 2021-2027, η σημασία της χωρικής ανάπτυξης αναδεικνύεται μέσα από τη θεσμοθέτηση του ξεχωριστού Στόχου Πολιτικής 5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά

στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης όλων των εδαφικών τύπων και των τοπικών πρωτοβουλιών».

Και τα 27 κράτη μέλη έχουν σχεδιάσει να διαθέσουν 40 δισ. ευρώ σε χωρικές επενδύσεις που υλοποιούνται με ολοκληρωμένο και συμμετοχικό τροπο, μέσω ΟΧΕ, ΤΑΠΤοΚ ή άλλα εργαλεία. 20 κράτη μέλη θα εφαρμόσουν ΟΧΕ ύψους 23 δισ. ευρώ, κατά κύριο λόγο σε λειτουργικές περιοχές αλλά και σε πόλεις και αστικές γειτονίες, αγροτικές, ορεινές και νησιωτικές περιοχές και περιοχές που υφίστανται μείωση πληθυσμού. 12 κράτη μέλη σχεδιάζουν επενδύσεις ύψους 1,6 δισ. ευρώ μέσω ΤΑΠΤοΚ, κυρίως σε περιοχές της υπαίθρου. 19 κράτη μέλη θα αξιοποιήσουν άλλα χωρικά εργαλεία ύψους 16 δισ. ευρώ.

Τέλος, κατά την νέα περίοδο όλα τα παραπάνω υποστηρίζονται από τις δράσεις¹³:

- URBACT - για την δικτύωση των πόλεων, την ανταλλαγή εμπειριών και καλών πρακτικών και την ανάπτυξη ικανοτήτων
- ESPON 2030 - για την χωρική ανάλυση, την παροχή δεδομένων κι εμπειριστωμένης πληροφόρησης για την χάραξη εδαφικής πολιτικής
- European Urban Initiative (EUI) που εκκίνησε για να υποστηρίξει τα κράτη μέλη να εντοπίσουν και να αντιμετωπίσουν περιβαλλοντικές, οικονομικές, κλιματικές, δημογραφικές και κοινωνικές προκλήσεις στις πόλεις και στις λειτουργικές περιοχές, με προϋπολογισμό ύψους 450 εκ. ευρώ.
- Ένα μακρόπνοο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ — Προς ισχυρότερες, συνδεδεμένες, ανθεκτικές και ευημερούσες αγροτικές περιοχές με ορίζοντα το 2040, για περιοχές τις υπαίθρου που αντιμετωπίζουν σοβαρά κι επίμονα προβλήματα που εδράζουν σε φυσικά, γεωγραφικά και δημογραφικά προβλήματα
- Τα Εδαφικά Σχέδια Δίκαιης Μετάβασης, ένα νέο πρωτοποριακό μοντέλο για την «εδαφικοποίηση» των πολιτικών προς μια δίκαιη μετάβαση στην κλιματική ουδετερότητα.

Από την έρευνα που προηγήθηκε φαίνεται ότι η εμπειρία και τα μαθήματα που αποκτήθηκαν (lessons learnt) από την περίοδο 2014-2020 έχουν ληφθεί ουσιαστικά υπόψη για την υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών της επόμενης περιόδου και διαπιστώνεται ότι επιδιώκεται εκ μέρους των Χωρικών Φορέων:

- η περαιτέρω χωρική ολοκλήρωση των παρεμβάσεων μεγιστοποιώντας τον αντίκτυπο (κοινωνικό, περιβαλλοντικό, οικονομικό)
- η εμβάθυνση και συστηματικοποίηση των διεργασιών διαβούλευσης, μέσω της ευαισθητοποίησης/ενημέρωσης και συμμετοχής φορέων και πολιτών.
- η αποτελεσματική διακυβέρνηση μέσω κατανομής και διάκρισης των αρμοδιοτήτων, εκπαίδευσης των στελεχών κι στελέχωσης των υπηρεσιών

¹³ [Report on the outcome of 2021-2027 cohesion policy programming](#), σ.14, 21-23

1.5. Δημοσιότητα (Επικοινωνία/ Διάχυση/ Παρακολούθηση)

Κατά την περίοδο 2014-2020 διαπιστώθηκε ότι επιτυχημένες στρατηγικές (όχι μόνο με οικονομικούς όρους) κατάφεραν να έχουν καλά αποτελέσματα και ως προς τις δράσεις δημοσιότητας και παρακολούθησης των πράξεων.

Οι δράσεις δημοσιότητας χαρακτηρίστηκαν εν πολλοίς από αποσπασματικότητα. Τηρήθηκαν όσα προβλέπονται από τις κοινοτικές κατευθύνσεις, ωστόσο στην πλειοψηφία τους οι αστικές αρχές δεν “επένδυσαν” σε δράσεις δημοσιότητας, διάχυσης και παρακολούθησης των στρατηγικών και των παρεμβάσεών τους.

Στις καλές πρακτικές καταγράφονται οι αστικές αρχές που προσέλαβαν τεχνική βοήθεια για την υλοποίηση της δημοσιότητας και κατέστη δυνατή η χάραξη μια ολοκληρωμένης επικοινωνιακής στρατηγικής, η αξιοποίηση όλων των ψηφιακών μέσων επικοινωνίας και η επιδίωξη για ανάδραση με τις τοπικές κοινωνίες.

Από την άλλη πλευρά ελλείπει των ανωτέρω, οι δράσεις δημοσιότητας αντιμετώπισαν τις ίδιες δυσκολίες με τις καθαυτές παρεμβάσεις (έλλειψη προσωπικού, ελλιπής τεχνική επάρκεια, αίσθηση μη κυριότητας).

Συμπερασματικά, στις περιπτώσεις που η δημοσιότητα αντιμετωπίστηκε ως μέρος του ευρύτερου πλάνου της χωρικής στρατηγικής και όχι ως μια αυτόνομη παράπλευρη, οριζόντια δράση επέφερε καλά και πολλαπλασιαστικά του αντικτύπου αποτελέσματα.

1.6. Συμβολή Χωρικών Εργαλείων στα ΕΠ των Περιφερειών – Κατανομές και στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων ανά Ταμείο και Επενδυτική Προτεραιότητα

Οι χωρικές στρατηγικές στο πλαίσιο των ΠΕΠ 2014 – 2020 αριθμούν 65 συνολικής Δημοσίας Δαπάνης πάνω από 1 δις ευρώ. Αυτές κατανέμονται στην κάθε περιφέρεια και ανά χωρική στρατηγική (Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση – ΟΧΕ, Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη – ΒΑΑ και Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων – ΤΑΠΤοΚ) όπως απεικονίζεται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 3 Κατανομή χωρικών στρατηγικών κατά είδος και Δημοσία Δαπάνη ανά Περιφέρεια

Κωδικός Επιχειρησιακού Προγράμματος	Περιφέρεια	ΔΔ Επιχειρησιακού Προγράμματος	ΒΑΑ		ΟΧΕ		ΤΑΠΤοΚ		Σύνολο	
			Αριθμός	ΔΔ	Αριθμός	ΔΔ	Αριθμός	ΔΔ	Αριθμός	ΔΔ
5	Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	457.129.769	3	25.578.868	1	55.207.000	-	-	4	80.785.868
6	Κεντρικής Μακεδονίας	894.840.260	7	106.360.940	-	-	7	5.047.900	14	111.408.840
7	Θεσσαλίας	376.696.492	4	48.429.429	-	-	-	-	4	48.429.429
8	Ηπείρου	295.504.762	1	30.700.000	1	23.900.000	3	2.000.000	5	56.600.000
9	Δυτικής Ελλάδας	449.335.884	2	64.860.000	2	62.153.953	-	-	4	127.013.953
10	Δυτικής Μακεδονίας	294.446.136	5	41.680.000	1	36.600.000	-	-	6	78.280.000
11	Στερεάς Ελλάδας	193.228.396	3	30.150.000	2	31.400.000	-	-	5	61.550.000
12	Πελοποννήσου	254.905.332	2	17.585.000	1	12.100.000	1	19.000.000	4	48.685.000
13	Ιονίων Νήσων	201.696.536	1	27.700.000	1	14.779.000	-	-	2	42.479.000

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Κωδικός Επιχειρησιακού Προγράμματος	Περιφέρεια	ΔΔ Επιχειρησιακού Προγράμματος	ΒΑΑ		ΟΧΕ		ΤΑΠΤοΚ		Σύνολο	
			Αριθμός	ΔΔ	Αριθμός	ΔΔ	Αριθμός	ΔΔ	Αριθμός	ΔΔ
14	Βορείου Αιγαίου	269.341.277	2	19.000.000	1	39.213.700	-	-	3	58.213.700
15	Κρήτης	394.196.731	2	26.733.612	3	37.050.000	4	5.000.000	9	68.783.612
16	Αττικής	1.050.256.190	4	259.815.061	-	-	-	-	4	259.815.061
17	Νοτίου Αιγαίου	154.847.416	1	5.350.624	-	-	-	-	1	5.350.624
Σύνολο		5.286.425.181	37	703.943.534	13	312.403.653	15	31.047.900	65	1.047.395.087

Πηγή: Εγκεκριμένα ΠΕΠ και προγράμματα χωρικών στρατηγικών, ιδία επεξεργασία

Το 57% (ή 37 σε αριθμό) αφορούν τις Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ), το 20% (ή 13 σε αριθμό) τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) και το υπόλοιπο 23% (ή 15 σε αριθμό) τις Στρατηγικές Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ)¹⁴. Οι Περιφέρειες στις οποίες δεν ενεργοποιήθηκαν τελικά κάποια χωρικά εργαλεία από τα αρχικά εγκεκριμένα είναι: Στερεά Ελλάδα – ΟΧΕ Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, Ιόνια Νησιά – ΟΧΕ Παλικής Κεφαλονιάς και Κρήτη – 4 ΤΑΠΤοΚ που μετατράπηκαν σε ενισχύσεις στο πλαίσιο της πανδημίας covid-19.

Ένα πρώτο συμπέρασμα είναι ότι οι ΒΑΑ ενεργοποιήθηκαν στο σύνολο των Περιφερειών, οι ΟΧΕ σε 9 από τις 13 (που κατέληξαν να είναι 8 λόγω της μη ενεργοποίησης της ΟΧΕ Παλικής Κεφαλονιάς στα Ιόνια Νησιά) ενώ οι ΤΑΠΤοΚ σε μόνο 4 από τις 13 (που μετέπειτα έγιναν 3 λόγω της ανάκλησης των ΤΑΠΤοΚ της Περιφέρειας Κρήτης). Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η ποσοστιαία κατανομή Δημοσίας Δαπάνης των χωρικών στρατηγικών στον εγκεκριμένο προϋπολογισμό των ΠΕΠ.

¹⁴ Επισημαίνεται ότι οι στρατηγικές ΤΑΠΤοΚ ΕΚΤ ήταν κυρίως συμπληρωματικές των στρατηγικών ΤΑΠΤΟΚ (LEADER) του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 – 2022 και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα.

Πίνακας 4 Ποσοστιαία κατανομή Δημοσίας Δαπάνης των χωρικών στρατηγικών στον εγκεκριμένο προϋπολογισμό των ΠΕΠ

Κωδικός Επιχειρησιακού Προγράμματος	Περιφέρεια	ΔΔ Επιχειρησιακού Προγράμματος	BAA	ΟΧΕ	ΤΑΠΤοΚ	Σύνολο
			ΔΔ	ΔΔ	ΔΔ	ΔΔ
5	Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	457.129.769	5,60%	12,08%	-	17,67%
6	Κεντρικής Μακεδονίας	894.840.260	11,89%	-	0,56%	12,45%
7	Θεσσαλίας	376.696.492	12,86%	-	-	12,86%
8	Ηπείρου	295.504.762	10,39%	8,09%	0,68%	19,15%
9	Δυτικής Ελλάδας	449.335.884	14,43%	13,83%	-	28,27%
10	Δυτικής Μακεδονίας	294.446.136	14,16%	12,43%	-	26,59%
11	Στερεάς Ελλάδας	193.228.396	15,60%	16,25%	-	31,85%
12	Πελοποννήσου	254.905.332	6,90%	4,75%	7,45%	19,10%
13	Ιονίων Νήσων	201.696.536	13,73%	7,33%	-	21,06%
14	Βορείου Αιγαίου	269.341.277	7,05%	14,56%	-	21,61%
15	Κρήτης	394.196.731	6,78%	9,40%	1,27%	17,45%
16	Αττικής	1.050.256.190	24,74%	-	-	24,74%
17	Νοτίου Αιγαίου	154.847.416	3,46%	-	-	3,46%
Σύνολο		5.286.425.181	13,32%	5,91%	0,59%	19,81%

Πηγή: Εγκεκριμένα ΠΕΠ και προγράμματα χωρικών στρατηγικών, ίδια επεξεργασία

Σχεδόν 20% του συνολικά εγκεκριμένου Π/Υ των ΠΕΠ διατέθηκαν σε χωρικές στρατηγικές με παραπάνω από 2/3 αυτού να διατίθεται σε ΒΑΑ, λιγότερο από 1/3 σε ΟΧΕ και ελάχιστα σε ΤΑΠΤοΚ.

Οι Περιφέρειες που κατένειμαν σημαντικό ποσοστό του εγκεκριμένου Π/Υ του Επιχειρησιακού Προγράμματός τους σε χωρικές στρατηγικές είναι κατά σειρά η Στερεά Ελλάδα (31,85%), η Δυτική Ελλάδα (28,27%) και η Δυτική Μακεδονία (26,59%) ενώ στον αντίποδα βρίσκεται το Νότιο Αιγαίο με μόλις 3,46%. Σε όρους τύπου χωρικής στρατηγικής ανά Περιφέρεια, προκύπτει ότι σχεδόν το ¼ της ΔΔ του ΠΕΠ Αττικής διατέθηκε για την εφαρμογή στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης (που αποτελεί αναμενόμενα και το μεγαλύτερο ποσοστό στη Χώρα) ενώ αντίστοιχα η Κεντρική Μακεδονία καταγράφει ένα περισσότερο μετριασμένο ποσοστό σε ΒΑΑ (ωστόσο η ΒΑΑ της Θεσσαλονίκης ήταν από τις μεγαλύτερες ΒΑΑ, βλέπε και παρακάτω Κεφάλαιο 2.3 Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας). Όσον αφορά τις ΟΧΕ, η Στερεά Ελλάδα είναι η Περιφέρεια που διαθέτει το μεγαλύτερο ποσοστό ΔΔ στο Επιχειρησιακό της Πρόγραμμα (λόγω κυρίως της ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού) και ακολουθεί το Βόρειο Αιγαίο (λόγω της ΟΧΕ για τα μικρά νησιά) ενώ στις ΤΑΠΤοΚ αναδεικνύεται ότι η Πελοπόννησος διαθέτει συγκριτικά αρκετά μεγαλύτερο ποσοστό ΔΔ του Επιχειρησιακού Προγράμματός της.

Σε όρους Δημοσίας Δαπάνης εγκεκριμένων χωρικών στρατηγικών, παραπάνω από 67% αφορά σε ΒΑΑ, σχεδόν το 30% σε ΟΧΕ και ένα μικρό ποσοστό που αφορά σε σχεδόν 3% αφορά σε ΤΑΠΤοΚ όπως παρουσιάζεται στον επόμενο πίνακα ανά Περιφέρεια.

Πίνακας 4: Ποσοστιαία κατανομή Δημοσίας Δαπάνης των χωρικών στρατηγικών στον εγκεκριμένο προϋπολογισμό των χωρικών στρατηγικών

Κωδικός Επιχειρησιακού Προγράμματος	Περιφέρεια	ΔΔ Χωρικών Στρατηγικών	BAA	ΟΧΕ	ΤΑΠΤοΚ	Σύνολο
			ΔΔ	ΔΔ	ΔΔ	ΔΔ
5	Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	80.785.868	31,66%	68,34%	-	100,00%
6	Κεντρικής Μακεδονίας	111.408.840	95,47%	-	4,53%	100,00%
7	Θεσσαλίας	48.429.429	100,00%	-	-	100,00%
8	Ηπείρου	56.600.000	54,24%	42,23%	3,53%	100,00%
9	Δυτικής Ελλάδας	127.013.953	51,07%	48,93%	-	100,00%
10	Δυτικής Μακεδονίας	78.280.000	53,24%	46,76%	-	100,00%
11	Στερεάς Ελλάδας	61.550.000	48,98%	51,02%	-	100,00%
12	Πελοποννήσου	48.685.000	36,12%	24,85%	39,03%	100,00%
13	Ιονίων Νήσων	42.479.000	65,21%	34,79%	-	100,00%
14	Βορείου Αιγαίου	58.213.700	32,64%	67,36%	-	100,00%
15	Κρήτης	68.783.612	38,87%	53,86%	7,27%	100,00%
16	Αττικής	259.815.061	100,00%	-	-	100,00%
17	Νοτίου Αιγαίου	5.350.624	100,00%	-	-	100,00%
Σύνολο		1.047.395.087	67,21%	29,83%	2,96%	100,00%

Πηγή: Εγκεκριμένα προγράμματα χωρικών στρατηγικών, ιδία επεξεργασία

Το ενδιαφέρον στοιχείο που προκύπτει από τον προηγούμενο πίνακα είναι ότι οι Περιφέρειες Αττικής, Νοτίου Αιγαίου και Θεσσαλίας εξειδίκευσαν εξ' ολοκλήρου τη στρατηγική τους με χωρικές στρατηγικές βιώσιμης αστικής ανάπτυξης¹⁵, μια τακτική που σχεδόν εξ' ολοκλήρου ακολούθησε και η Κεντρική Μακεδονία¹⁶. Ως προς το χωρικό εργαλείο των ΟΧΕ, σημαντικότερο χρηματοδοτικό βάρος έναντι των ΒΑΑ επέδειξαν οι Περιφέρειες Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης, Βορείου Αιγαίου και Κρήτης ενώ σχεδόν ισότιμη χρήση των χωρικών εργαλείων (ΒΑΑ, ΟΧΕ και ΤΑΠΤοΚ) έκανε μόνο η Πελοπόννησος.

Ως προς τα στοιχεία υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών ανά χωρικό εργαλείο (με στοιχεία οικονομικού αντικειμένου από το ΟΠΣ ΕΣΠΑ 31/12/2023 που διατέθηκαν στον Ανάδοχο στις 9/1/2024) παρουσιάζεται ο επόμενος πίνακας:

¹⁵ Για περαιτέρω σχολιασμό και αξιολόγηση αυτής της επιλογής βλέπε παρακάτω Κεφάλαια που γίνεται ανάλυση των χωρικών στρατηγικών ανά Περιφέρεια.

¹⁶ Η Κεντρική Μακεδονία είχε προβλέψει μόνο ΒΑΑ καθώς οι ΤΑΠΤοΚ ήταν όπως προαναφέρθηκε συμπληρωματικές των στρατηγικών ΤΑΠΤοΚ (LEADER) του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 – 2022 και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα. Σε αντίθεση, η Θεσσαλία είχε προβλέψει την ΟΧΕ Πολιτισμού και την ΟΧΕ Σποράδων που δεν υλοποιήθηκαν.

Πίνακας 5 Κατανομή και χρηματοδοτικά στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων (πλην μεταφερόμενων και αποχαρακτηρισμένων) ανά τύπο χωρικής στρατηγικής

Τύπος παρέμβασης	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ ενταγμένων έργων	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ τύπου χωρικού εργαλείου	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
BAA	703.943.534	2.911	374.749.415	316.448.415	212.567.676	64,25%	53,24%	84,44%	56,72%
ΟΧΕ	312.403.653	241	186.207.274	150.779.617	95.955.499	31,92%	59,60%	80,97%	51,53%
ΤΑΠΤΟΚ	31.047.900	83	22.321.714	20.396.294	8.865.193	3,83%	71,89%	91,37%	39,72%
Σύνολο	1.047.395.087	3.235	583.278.402	487.624.326	317.388.367	100,00%	55,69%	83,60%	54,41%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Χαρακτηριστικό είναι ότι από τα 3.235 ενταγμένα έργα χωρικών στρατηγικών στα ΠΕΠ¹⁷, η συντριπτική τους πλειοψηφία (2.911 έργα ή σχεδόν 90% επί του συνόλου) αφορούν έργα BAA. Τα υπόλοιπα ποσοστά είναι σχεδόν 7,5% σε ΟΧΕ και περίπου 2,5% σε ΤΑΠΤΟΚ. Σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης, σχεδόν τα 2/3 (ή 64,25%) της συνολικής ΔΔ αφορά σε έργα BAA, περίπου το 1/3 (31,92%) σε έργα ΟΧΕ και ένα πολύ μικρό ποσοστό σε έργα ΤΑΠΤΟΚ (3,83%).

Στις επόμενες στήλες αποτυπώνονται τα χρηματοδοτικά στοιχεία υλοποίησης των ενταγμένων έργων χωρικών στρατηγικών ανά τύπο χωρικού εργαλείου (σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης) με τα έργα ΤΑΠΤΟΚ να εμφανίζουν καλύτερη εικόνα ως προς το ποσοστό ενταγμένων έργων στο συνολικά εγκεκριμένο Π/Υ των ΤΑΠΤΟΚ αλλά και ποσοστό νομικών δεσμεύσεων στα ενταγμένα. Τα έργα BAA υπερβαίνουν το 1/2 σε όρους ποσοστού ενταγμένων έργων στο συνολικά εγκεκριμένο Π/Υ των BAA και οι ΟΧΕ καταγράφουν λίγο καλύτερη πορεία (με ποσοστό σχεδόν 60%). Η εικόνα φαίνεται να αντιστρέφεται σε όρους πληρωμών προς τα ενταγμένα, ομολογουμένως όμως με ποσοστά που κινούνται σε μέτρια επίπεδα επιδεικνύοντας ότι κατά τη λήξη της προγραμματικής περιόδου υπήρξε ακόμη σημαντικό έδαφος που δεν καλύφθηκε και μεταφέρεται εντός του 2024 ή στην επόμενη προγραμματική περίοδο (έργα phasing, ημιτελή ή μεταφερόμενα στην επόμενη προγραμματική περίοδο) που αφορά κυρίως έργα ΤΑΠΤΟΚ και λιγότερο έργα BAA.

Έχει ενδιαφέρον να εξεταστούν επίσης τα χρηματοδοτικά στοιχεία υλοποίησης των ενταγμένων έργων χωρικών στρατηγικών ανά διαρθρωτικό και επενδυτικό ταμείο (ΕΔΕΤ) (σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης).

¹⁷ Με στοιχεία οικονομικού αντικείμενου από το ΟΠΣ ΕΣΠΑ 31/12/2023 που διατέθηκαν στον Ανάδοχο στις 9/1/2024 – Αναφέρεται και στις επιχορηγήσεις των επιχειρήσεων και δεν περιλαμβάνει τα αποχαρακτηρισμένα και μεταφερόμενα έργα.

Πίνακας 6 Κατανομή και χρηματοδοτικά στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων (πλην μεταφερόμενων και αποχαρκτηρισμένων) ανά Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο (ΕΔΕΤ)

Ταμείο	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ ενταγμένων έργων	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ ταμείου	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
ΕΤΠΑ	878.303.508	2.892	508.642.417	416.390.222	266.451.201	87,20%	57,91%	81,86%	52,38%
ΕΚΤ	169.091.579	343	74.635.985	71.234.104	50.937.167	12,80%	44,14%	95,44%	68,25%
Σύνολο	1.047.395.087	3.235	583.278.402	487.624.326	317.388.367	100,00%	55,69%	83,60%	54,41%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Στην κατανομή των ενταγμένων παρεμβάσεων υπερτερεί σαφώς και αναμενόμενα το ΕΤΠΑ με 2.892 έργα (ή το 89,4% του συνόλου) ενώ το ΕΚΤ αφορά μόνο 343 έργα (ή το 10,6% του συνόλου). Η ίδια εικόνα παρατηρείται και σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης, όπου το 87,2% της συνολικής ΔΔ αφορά σε έργα ΕΤΠΑ και το 12,8% σε έργα ΕΚΤ. Στις επόμενες στήλες αποτυπώνονται τα χρηματοδοτικά στοιχεία υλοποίησης των ενταγμένων έργων χωρικών στρατηγικών ανά ταμείο (σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης). Τα έργα ΕΤΠΑ εμφανίζουν καλύτερη εικόνα ως προς το ποσοστό ενταγμένων έργων στο συνολικά εγκεκριμένο Π/Υ των έργων ΕΤΠΑ (57,91%) αλλά στα ποσοστά νομικών δεσμεύσεων και πληρωμών στα ενταγμένα καταγράφεται καλύτερη πορεία στα έργα ΕΚΤ (αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι παρεμβάσεις που χρηματοδοτούνται από το ΕΚΤ υλοποιούνται ταχύτερα ως δράσεις “delivery” κι έχουν ευθεία αντιστοίχιση στους δείκτες αποτελέσματος). Επίσης, οι δράσεις ΕΚΤ ήταν κυρίως οριζόντιου χαρακτήρα χωρίς ιδιαίτερη εξειδίκευση στις τοπικές ανάγκες. Και σε αυτή την περίπτωση φαίνεται το τμήμα των ενταγμένων έργων που θα ολοκληρωθεί εντός του 2024 ή κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο (έργα phasing ή μεταφερόμενα) που αφορά περισσότερο έργα ΕΤΠΑ και λιγότερο έργα ΕΚΤ.

Στους επόμενους πίνακες και επόμενα γραφήματα παρουσιάζεται η περαιτέρω εξειδίκευση των παραπάνω ανά χωρικό εργαλείο.

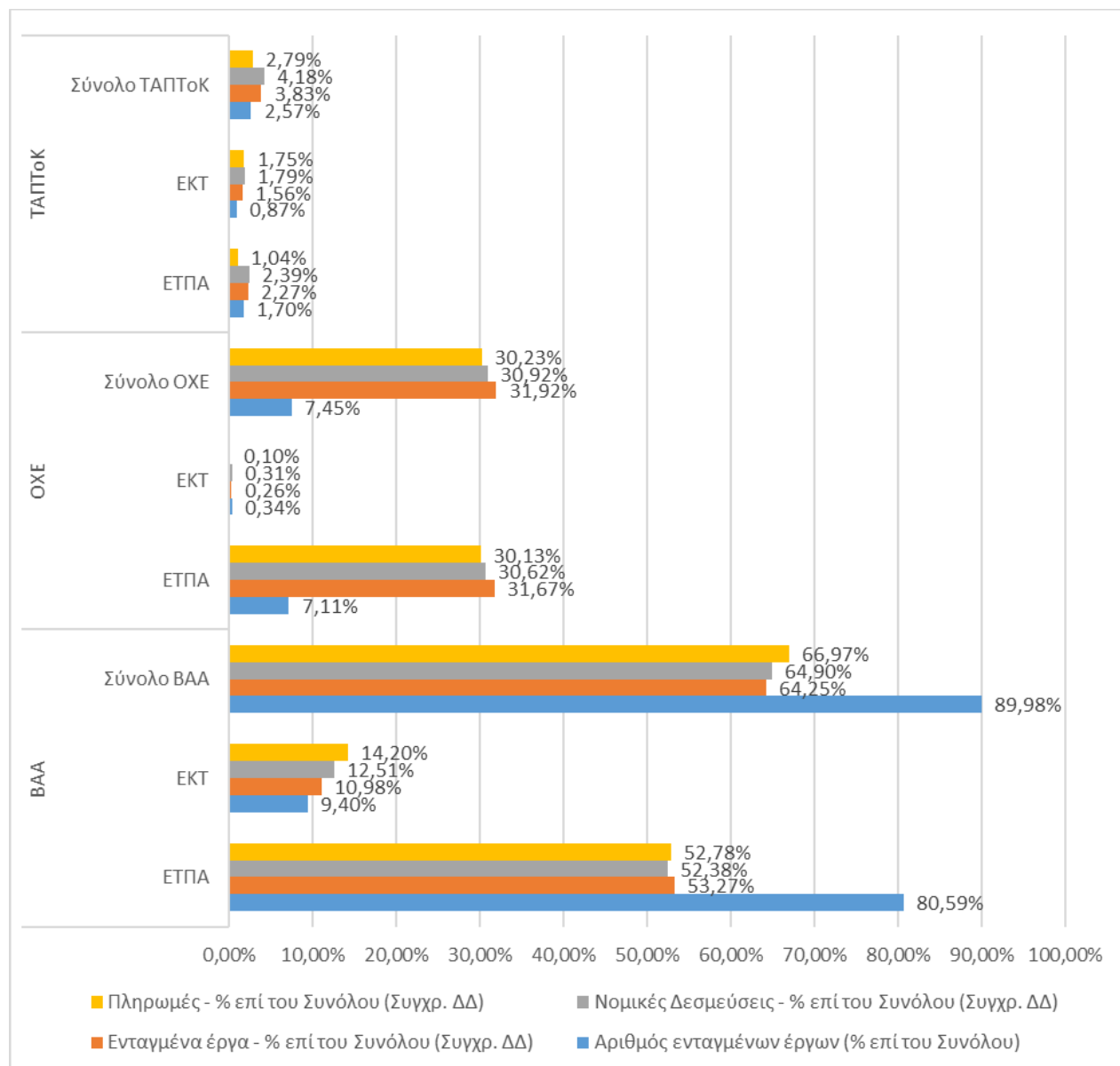
Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Πίνακας 7 Κατανομή ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων και χρηματοδοτικών στοιχείων υλοποίησής τους ανά χωρικό εργαλείο και Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο (ΕΔΕΤ)

Χωρικό Εργαλείο	Ταμείο	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Αριθμός ενταγμένων έργων (% επί του Συνόλου)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Ενταγμένα έργα - % επί του Συνόλου (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - % επί του Συνόλου (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - % επί του Συνόλου (Συγχρ. ΔΔ)
ΒΑΑ	ΕΤΠΑ	569.013.855	2.607	80,59%	310.690.186	53,27%	255.433.095	52,38%	167.508.764	52,78%
	ΕΚΤ	134.929.679	304	9,40%	64.059.229	10,98%	61.015.320	12,51%	45.058.912	14,20%
	Σύνολο ΒΑΑ	703.943.534	2.911	89,98%	374.749.415	64,25%	316.448.415	64,90%	212.567.676	66,97%
ΟΧΕ	ΕΤΠΑ	296.539.653	230	7,11%	184.713.804	31,67%	149.287.041	30,62%	95.633.827	30,13%
	ΕΚΤ	15.864.000	11	0,34%	1.493.469	0,26%	1.492.576	0,31%	321.672	0,10%
	Σύνολο ΟΧΕ	312.403.653	241	7,45%	186.207.274	31,92%	150.779.617	30,92%	95.955.499	30,23%
ΤΑΠΤοΚ	ΕΤΠΑ	12.750.000	55	1,70%	13.238.427	2,27%	11.670.086	2,39%	3.308.609	1,04%
	ΕΚΤ	18.297.900	28	0,87%	9.083.287	1,56%	8.726.208	1,79%	5.556.583	1,75%
	Σύνολο ΤΑΠΤοΚ	31.047.900	83	2,57%	22.321.714	3,83%	20.396.294	4,18%	8.865.193	2,79%
Σύνολο		1.047.395.087	3.235	100,00%	583.278.402	100,00%	487.624.326	100,00%	317.388.367	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

Γράφημα 6 Κατανομή ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων και χρηματοδοτικών στοιχείων υλοποίησής τους ανά χωρικό εργαλείο και Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο (ΕΔΕΤ)

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Προκύπτει η σαφής χρηματοδοτική βαρύτητα των χωρικών εργαλείων BAA, τόσο σε έργα ΕΤΠΑ όσο και σε ΕΚΤ όπου κατανέμονται το 80,59% των 3.235 έργων στο ΕΤΠΑ και το 9,4% σε έργα ΕΚΤ. Ταυτόχρονα, τα έργα ΕΤΠΑ των BAA αντιστοιχούν στο 53,27% της συνολικής συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης στα ενταγμένα έργα ενώ τα έργα ΕΚΤ στο σχεδόν 11%. Αντίστοιχη υπεροχή καταγράφεται και σε όρους νομικών δεσμεύσεων και πληρωμών.

Αναφορικά στην ανάλυση των στοιχείων υλοποίησης των ενταγμένων έργων που παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα και γράφημα, παρατηρείται μετριασμένη επίδοση των χωρικών εργαλείων BAA και OXE στο ποσοστό ενταγμένων έργων ΕΤΠΑ στο συνολικό

προϋπολογισμό του ταμείου με εξαίρεση τα ΤΑΠΤοΚ όπου καταγράφεται υπερδέσμευση¹⁸. Μέτρια επίδοση καταδεικνύεται επίσης στα έργα ΕΚΤ με εξαίρεση τις ΟΧΕ όπου η επίδοση είναι μικρή με ποσοστό 9,41%. Τα ποσοστά νομικών δεσμεύσεων κινούνται σε πολύ ικανοποιητικά επίπεδα σε αντίθεση με τα ποσοστά πληρωμών που καταγράφονται μέτριες προς χαμηλές επιδόσεις και υποδεικνύουν τα επίπεδα απορροφητικότητας και την ανάγκη τμηματοποίησης των έργων. Ιδιαίτερη αναφορά γίνεται στα έργα ΕΚΤ των ΟΧΕ με ποσοστό πληρωμών μόλις 21,54% και στα έργα ΕΤΠΑ των ΤΑΠΤοΚ με αντίστοιχο ποσοστό 24,99%.

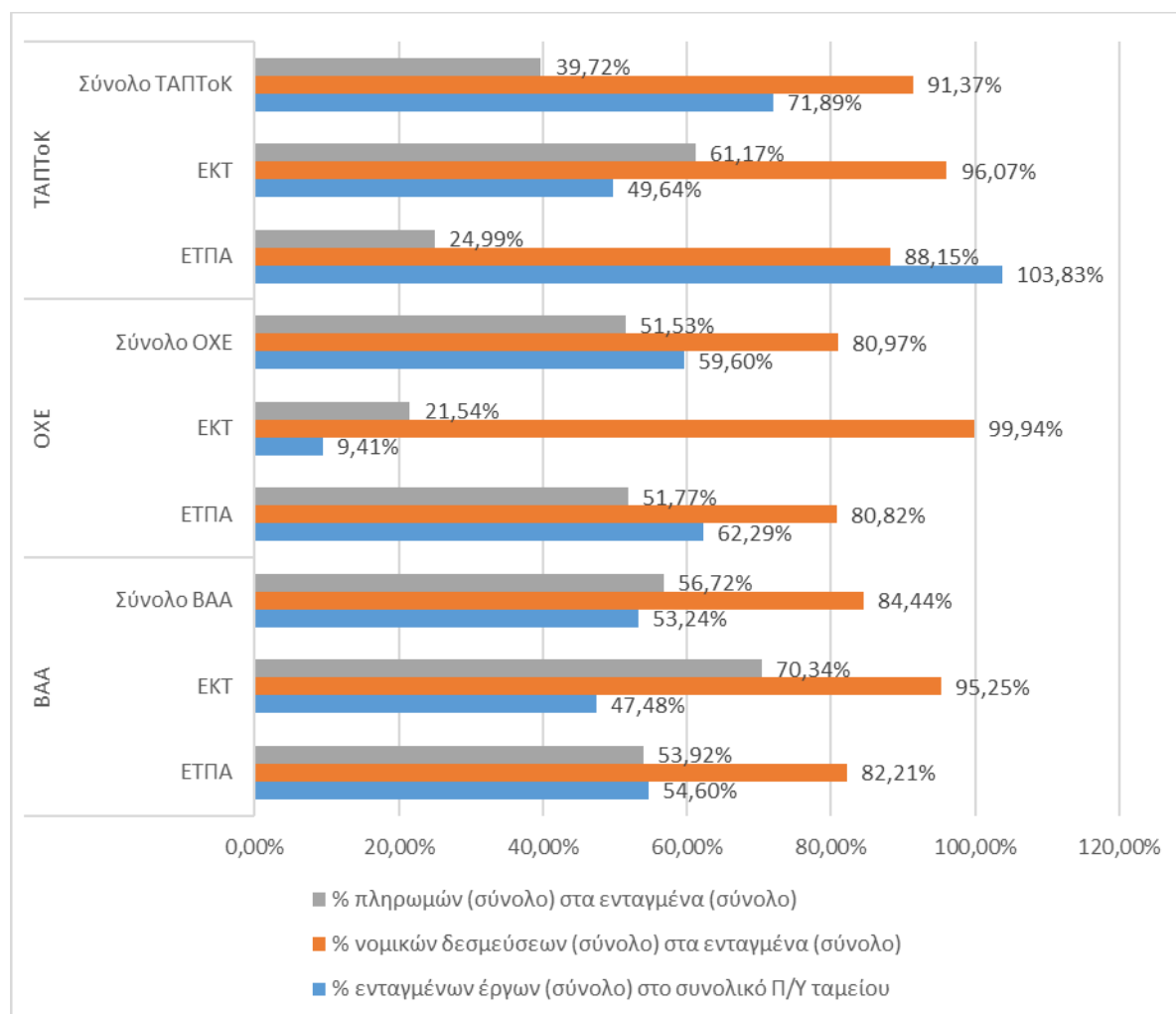
Πίνακας 8 Στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων ανά χωρικό εργαλείο και Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο (ΕΔΕΤ)

Χωρικό Εργαλείο	Ταμείο	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ ταμείου	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
1	2	3	4	5	6 = 5/3	7	8 = 7/5	9	10 = 9/5
ΒΑΑ	ΕΤΠΑ	569.013.855	2.607	310.690.186	54,60%	255.433.095	82,21%	167.508.764	53,92%
	ΕΚΤ	134.929.679	304	64.059.229	47,48%	61.015.320	95,25%	45.058.912	70,34%
	Σύνολο ΒΑΑ	703.943.534	2.911	374.749.415	53,24%	316.448.415	84,44%	212.567.676	56,72%
ΟΧΕ	ΕΤΠΑ	296.539.653	230	184.713.804	62,29%	149.287.041	80,82%	95.633.827	51,77%
	ΕΚΤ	15.864.000	11	1.493.469	9,41%	1.492.576	99,94%	321.672	21,54%
	Σύνολο ΟΧΕ	312.403.653	241	186.207.274	59,60%	150.779.617	80,97%	95.955.499	51,53%
ΤΑΠΤοΚ	ΕΤΠΑ	12.750.000	55	13.238.427	103,83%	11.670.086	88,15%	3.308.609	24,99%
	ΕΚΤ	18.297.900	28	9.083.287	49,64%	8.726.208	96,07%	5.556.583	61,17%
	Σύνολο ΤΑΠΤοΚ	31.047.900	83	22.321.714	71,89%	20.396.294	91,37%	8.865.193	39,72%
Σύνολο		1.047.395.087	3.235	583.278.402	55,69%	487.624.326	83,60%	317.388.367	54,41%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

¹⁸ Υπενθυμίζεται ότι οι ΤΑΠΤοΚ, με εξαίρεση την ΤΑΠΤοΚ Αρκαδίας, ήταν συμπληρωματικές των στρατηγικών ΤΑΠΤοΚ (LEADER) του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 – 2022 και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα.

Γράφημα 7 Στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων ανά χωρικό εργαλείο και Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο (ΕΔΕΤ)

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Η ανάλυση ανά επενδυτική προτεραιότητα σε επίπεδο χώρας καταδεικνύει τη σαφή υπεροχή στον αριθμό ενταγμένων έργων της 3α (που αφορά το 1/3 των συνολικά ενταγμένων έργων ή 32,18%), της 2b (που αφορά παραπάνω από 1/5 των συνολικά ενταγμένων έργων ή 21,14%), της 3c (που αφορά επίσης παραπάνω από 1/5 των συνολικά ενταγμένων έργων ή 21,05%) και της 8iii (που αφορά το 6,77 των συνολικά ενταγμένων έργων), γεγονός όμως που συνδέεται με τον υψηλό αριθμό των κρατικών ενισχύσεων που χρηματοδοτήθηκαν από αυτές τις επενδυτικές προτεραιότητες. Στο επίπεδο των μη κρατικών ενισχύσεων διαφαίνεται μια ένταση των χωρικών στρατηγικών στην ενεργοποίηση των επενδυτικών προτεραιοτήτων 6ε και 6ς που καταλαμβάνουν το 3,52% και το 2,84% των συνολικά ενταγμένων έργων. Τα έργα που κατά βάση χρηματοδοτήθηκαν αφορούν κυρίως τον πολιτισμό, την προστασία περιβάλλοντος και φύσης (βιοποικιλότητα και πράσινη υποδομή) ή βελτίωσης περιβαλλοντικών παραμέτρων (ποιότητα αέρα, αποφυγή εκπομπών αερίων θερμοκηπίου) και δημιουργίας – ανάπτυξης – ανάδειξης ποδηλατοδρόμων και μονοπατιών ή παρεμβάσεις τοπικής ανάπτυξης σε αστικές και αγροτικές περιοχές. Η έμφαση σε αυτές τις επενδυτικές προτεραιότητες (καθώς και στην 7b που αφορά παρεμβάσεις στο οδικό δίκτυο), γίνεται

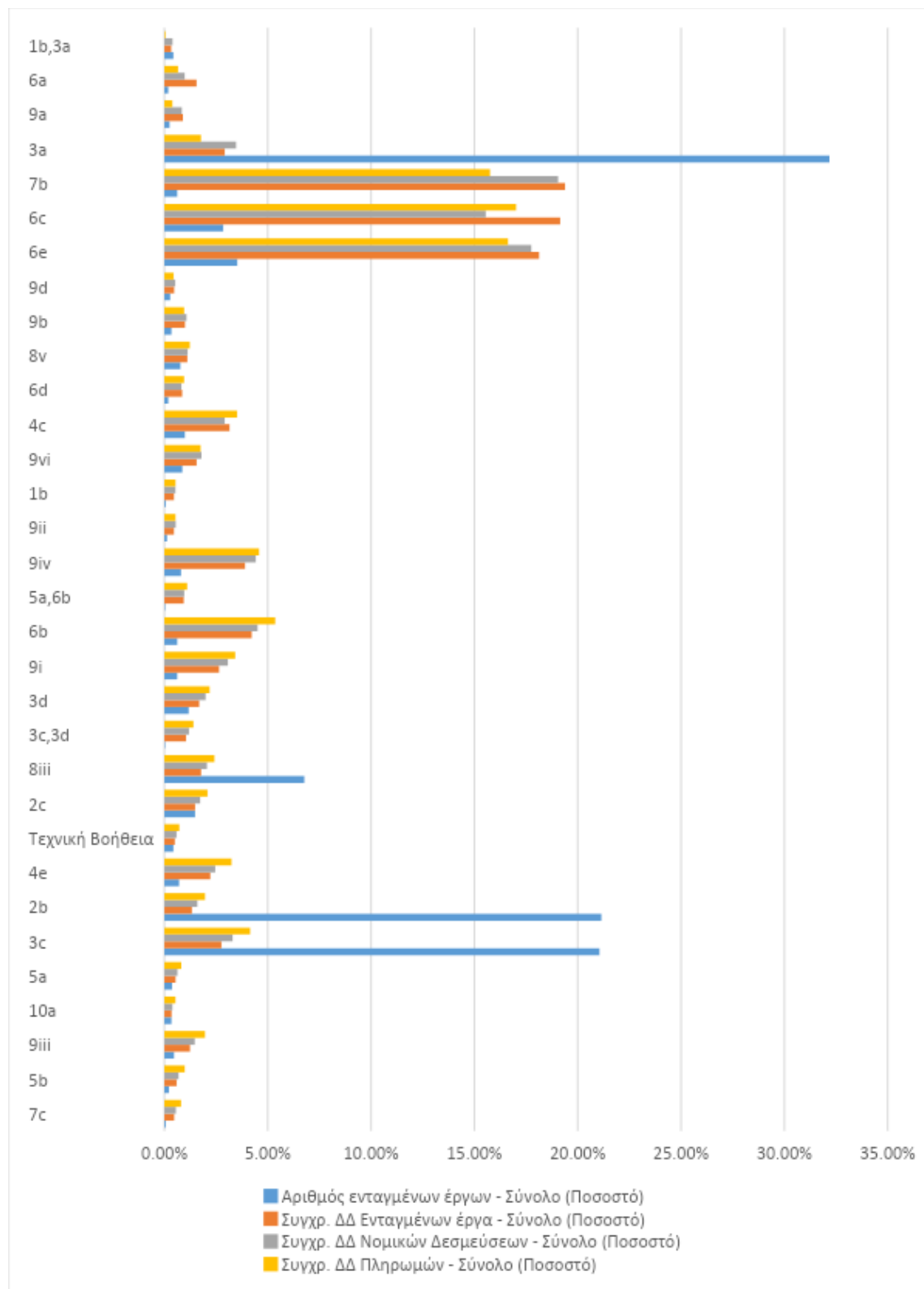

αναμενόμενα εμφανής και σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δαπάνης καθώς τα έργα που εντάσσονται σε αυτές είναι κατά κανόνα έργα υποδομών υψηλού προϋπολογισμού¹⁹. Στο παρακάτω γράφημα αποδίδεται η ποσοστιαία κατανομή των ενταγμένων έργων χωρικών στρατηγικών και χρηματοδοτικών στοιχείων υλοποίησής τους ανά επενδυτική προτεραιότητα στη χώρα.

---

¹⁹ Η υλοποίηση σε σχέση με την αρχικά προγραμματισμένη επηρεάστηκε σημαντικά από την πανδημία του Covid. Αυτό γίνεται φανερό και από την ανάλυση στο Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών στη Χώρα (έργα κρατικών και μη κρατικών ενισχύσεων χωρικών εργαλείων) αλλά και ανά Περιφέρεια που ακολουθεί παρακάτω.

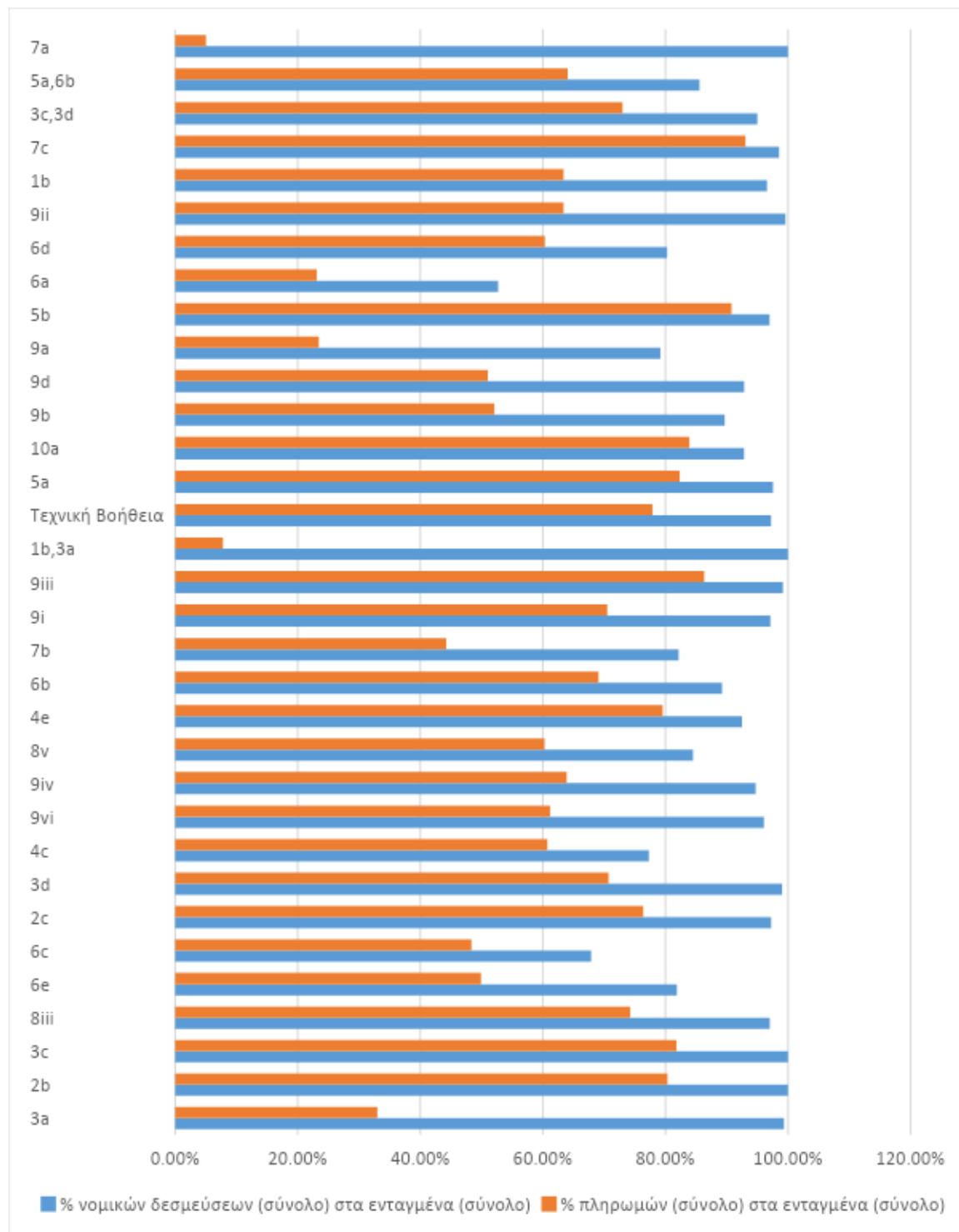
Γράφημα 8 Κατανομή ενταγμένων έργων χωρικών στρατηγικών και χρηματοδοτικών στοιχείων υλοποίησής τους ανά επενδυτική προτεραιότητα στη χώρα

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

Τα χρηματοδοτικά στοιχεία υλοποίησης των ενταγμένων έργων ανά επενδυτική προτεραιότητα σε όρους νομικών δεσμεύσεων και πληρωμών προς ενταγμένα έργα (συγchr. ΔΔ) παρουσιάζονται στο επόμενο γράφημα.

Γράφημα 9 Στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων χωρικών στρατηγικών ανά επενδυτική προτεραιότητα στη Χώρα

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

Παρατηρείται στο ποσοστό των νομικών δεσμεύσεων/ενταγμένα (συγchr. ΔΔ) μια αρκετά καλή εικόνα, εντούτοις οι επενδυτικές προτεραιότητες που έλαβαν το μεγαλύτερο μερίδιο σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης (7b, 6c και 6e) κατατάσσονται στις τελευταίες θέσεις, ενώ η χειρότερη επίδοση ανήκει στην επενδυτική προτεραιότητα 6a με ποσοστό 52,71% (έργα διαχείρισης οικιακών αποβλήτων και οικιακών απορριμμάτων). Στην τελευταία εξεταζόμενη παράμετρο, του ποσοστού πληρωμών προς τα ενταγμένα (συγchr. ΔΔ) παρουσιάζεται συνολικά μια μέτρια επίδοση οφειλόμενη κατά κύριο λόγο στις ίδιες επενδυτικές προτεραιότητες που αναφέρθηκαν καθώς και στην 3a (έργα κρατικών ενισχύσεων), 9a (υποδομές στον τομέα της υγείας και άλλες κοινωνικές υποδομές), 6a (έργα διαχείρισης οικιακών αποβλήτων και οικιακών απορριμμάτων), 1b-3a (επένδυση στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις) και 7a (έργο αναβάθμισης λιμενικών υποδομών σε ΔΕΔ-Μ).

Η περαιτέρω εξειδίκευση των παραπάνω ανά χωρικό εργαλείο κατέδειξε ότι τα παραπάνω ισχύουν κατά ένα συντριπτικό ποσοστό αναφορικά στις ΒΑΑ και πολύ λιγότερο για τις ΟΧΕ και τα ΤΑΠΤοΚ όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα. Εξαίρεση αποτελεί η επενδυτική προτεραιότητα 6c (έργα τουρισμού και πολιτισμού) όπου οι ΟΧΕ καταλαμβάνουν περίπου αντίστοιχο ποσοστό με τις ΒΑΑ και η 3d (έργα κρατικών ενισχύσεων σε προηγμένες υπηρεσίες στήριξης για ΜΜΕ και ανάπτυξης και προβολής τουριστικών, πολιτιστικών και δημιουργικών υπηρεσιών ΜΜΕ) όπου υπερτερούν οι ΟΧΕ.

Πίνακας 9 Κατανομή ενταγμένων έργων χωρικών εργαλείων κατά χωρικό εργαλείο και επενδυτική προτεραιότητα

Κωδικός Επενδυτικής Προτεραιότητας	ΒΑΑ	ΟΧΕ	ΤΑΠΤοΚ	Σύνολο
3a	29,27%	1,98%	0,93%	32,18%
2b	21,14%	0,00%	0,00%	21,14%
3c	21,05%	0,00%	0,00%	21,05%
8iii	6,65%	0,12%	0,00%	6,77%
6e	3,43%	0,09%	0,00%	3,52%
6c	1,27%	1,51%	0,06%	2,84%
2c	1,08%	0,40%	0,00%	1,48%
3d	0,06%	1,11%	0,00%	1,17%
4c	0,53%	0,28%	0,19%	0,99%
9vi	0,00%	0,00%	0,87%	0,87%
9iv	0,80%	0,00%	0,00%	0,80%
8v	0,59%	0,19%	0,00%	0,77%
4e	0,71%	0,00%	0,00%	0,71%
6b	0,09%	0,40%	0,12%	0,62%
9i	0,59%	0,03%	0,00%	0,62%
7b	0,25%	0,31%	0,06%	0,62%
9iii	0,46%	0,00%	0,00%	0,46%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Κωδικός Επενδυτικής Προτεραιότητας	ΒΑΑ	ΟΧΕ	ΤΑΠΤοΚ	Σύνολο
1b,3a	0,09%	0,34%	0,00%	0,43%
Τεχνική Βοήθεια	0,43%	0,00%	0,00%	0,43%
5a	0,34%	0,03%	0,00%	0,37%
10a	0,34%	0,00%	0,00%	0,34%
9b	0,15%	0,19%	0,00%	0,34%
9d	0,00%	0,00%	0,28%	0,28%
9a	0,22%	0,03%	0,00%	0,25%
5b	0,12%	0,09%	0,00%	0,22%
6a	0,06%	0,12%	0,00%	0,19%
6d	0,03%	0,09%	0,06%	0,19%
9ii	0,12%	0,00%	0,00%	0,12%
7c	0,00%	0,06%	0,00%	0,06%
1b	0,06%	0,00%	0,00%	0,06%
3c,3d	0,03%	0,00%	0,00%	0,03%
5a,6b	0,00%	0,03%	0,00%	0,03%
7a	0,00%	0,03%	0,00%	0,03%
Σύνολο	89,98%	7,45%	2,57%	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

2. Ανάλυση αποτελεσμάτων ανά Περιφέρεια και Χωρική Στρατηγική

Η κατανομή και τα χρηματοδοτικά στοιχεία υλοποίησης των συνολικά 3.235 ενταγμένων έργων χωρικών στρατηγικών²⁰ στα ΠΕΠ της Χώρας απεικονίζεται αναλυτικά στον επόμενο πίνακα.

Πίνακας 10 Κατανομή και χρηματοδοτικά στοιχεία υλοποίησης ενταγμένων έργων χωρικών στρατηγικών κατά ΠΕΠ (πλην μεταφερόμενων και αποχαρκτηρισμένων)

Περιφέρεια	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ ΠΕΠ	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ Χωρικών Στρατηγικών	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	62	66.178.787	47.861.542	33.605.792	14,48%	81,92%	72,32%	50,78%
Κεντρική Μακεδονία	362	42.505.842	41.335.367	35.905.586	4,75%	38,15%	97,25%	84,47%
Θεσσαλία	901	33.697.375	25.040.650	14.629.198	8,95%	69,58%	74,31%	43,41%
Ηπείρου	21	90.520.314	76.342.028	40.611.775	30,63%	159,93%	84,34%	44,86%
Δυτική Ελλάδα	102	86.205.442	71.139.285	39.250.680	19,19%	67,87%	82,52%	45,53%
Δυτική Μακεδονία	128	40.819.070	36.731.365	25.434.075	13,86%	52,14%	89,99%	62,31%
Στερεά Ελλάδα	7	4.137.663	1.928.860	1.395.409	2,14%	6,72%	46,62%	33,72%
Πελοπόννησος	144	39.362.011	36.612.950	16.708.015	15,44%	80,85%	93,02%	42,45%
Ιόνια Νησιά	10	17.042.493	9.083.698	4.008.740	8,45%	40,12%	53,30%	23,52%
Βόρειο Αιγαίο	30	41.068.372	28.609.700	21.980.892	15,25%	70,55%	69,66%	53,52%
Κρήτη	725	31.463.802	25.668.943	17.478.492	7,98%	45,74%	81,58%	55,55%
Αττική	741	87.477.555	84.470.261	65.084.699	8,33%	33,67%	96,56%	74,40%
Νότιο Αιγαίο	2	2.799.677	2.799.677	1.295.013	1,81%	52,32%	100,00%	46,26%
Σύνολο	3.235	583.278.402	487.624.326	317.388.367	11,03%	55,69%	83,60%	54,41%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Στον παραπάνω πίνακα απεικονίζονται οι διαφορετικοί ρυθμοί ενεργοποίησης / υλοποίησης και η σημασία των χωρικών στρατηγικών ανά Περιφέρεια (οι οποίες και θα σχολιαστούν περαιτέρω στην επόμενη ενότητα της ανάλυσης ανά Περιφέρεια). Στα συνολικά 3.235 ενταγμένα έργα χωρικών στρατηγικών στα ΠΕΠ²¹, η Θεσσαλία συμμετέχει με τα περισσότερα, 901 έργα (ή το 27,85%) ενώ ακολουθεί η Αττική με 741 έργα (ή 22,91%), η Κρήτη (22,41%) και η Κεντρική Μακεδονία με 362 έργα (ή το 11,19%). Τη μικρότερη

²⁰ Με στοιχεία οικονομικού αντικείμενου από το ΟΠΣ ΕΣΠΑ 31/12/2023 που διατέθηκαν στον Ανάδοχο στις 9/1/2024 – Αναφέρεται και στις επιχορηγήσεις των επιχειρήσεων και δεν περιλαμβάνει τα αποχαρκτηρισμένα και μεταφερόμενα έργα.

²¹ Συμπεριλαμβάνονται έργα κρατικών και μη κρατικών ενισχύσεων και εντούτοις είναι χρήσιμη και η ανάλυση του διαχωρισμού τους που ακολουθεί παρακάτω.

συμμετοχή καταγράφει το Νότιο Αιγαίο με μόλις 2 έργα (και μόνο μια χωρική στρατηγική BAA), η Στερεά Ελλάδα με μόλις 7 έργα (παρόλο που διαθέτει 3 BAA και 1 ΟΧΕ), τα Ιόνια Νησιά με 10 (από 1 BAA και 1 ΟΧΕ) και η Ήπειρος με 21 έργα (ή 0,65% από 1 BAA, 1 ΟΧΕ και 3 ΤΑΠΤοΚ). Η Ήπειρος παρόλα αυτά καταγράφει το μεγαλύτερο ποσοστό ενταγμένων έργων (σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης) στο συνολικό Π/Υ του ΠΕΠ με 30,63% και ταυτόχρονα υπερδέσμευση σε σχέση με το ποσοστό των ενταγμένων έργων προς το συνολικό Π/Υ των χωρικών στρατηγικών της Περιφέρειας, μια σκοπούμενη κίνηση όπως αποδείχθηκε και από τη συνέντευξη με την οικεία διαχειριστική αρχή για συγκεκριμένους λόγους (βλέπε και ανάλυση ανά Περιφέρεια). Αντίθετη εικόνα παρουσιάζει το Νότιο Αιγαίο (1,81%) και η Στερεά Ελλάδα η οποία καταγράφει τα μικρότερα ποσοστά τόσο ως ποσοστό των ενταγμένων έργων στο ΠΕΠ όσο και στις χωρικές στρατηγικές (2,14% και 6,72% αντίστοιχα), ένα γεγονός που προκαλεί εντύπωση καθώς η Στερεά Ελλάδα διέθεσε στις χωρικές στρατηγικές το μεγαλύτερο ποσοστό Π/Υ του ΠΕΠ της, εντούτοις τα στοιχεία δείχνουν σημαντική υστέρηση.

Σημαντικά ποσοστά ενταγμένων έργων ως προς το ΠΕΠ παρουσιάζουν η Δυτική Ελλάδα (19,19%), η Πελοπόννησος (15,44%), το Βόρειο Αιγαίο (15,25%) και η Ανατολική Μακεδονία – Θράκη (14,48%).

Χαμηλά ποσοστά υλοποίησης εμφανίζουν η Αττική, η Κεντρική Μακεδονία και τα Ιόνια Νησιά ενώ, αντίθετα, η Ήπειρος, η Ανατολική Μακεδονία-Θράκη, η Πελοπόννησος, το Βόρειο Αιγαίο, η Θεσσαλία και Δυτική Ελλάδα καταγράφουν πορεία με θετικό πρόσημο. Αξιοσημείωτη όπως προαναφέρθηκε είναι η περίπτωση της Ηπείρου που το ποσοστό ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ χωρικών στρατηγικών καταδεικνύει σημαντική υπερδέσμευση. Η ανάλυση σε επίπεδο νομικών δεσμεύσεων και ακόμη περισσότερο σε επίπεδο πληρωμών αναδεικνύει την υστέρηση στην υλοποίηση των έργων, ιδιαίτερα στην περίπτωση των Ιόνιων Νησιών και της Στερεάς Ελλάδας.

Τα ειδικότερα εγκεκριμένα στοιχεία κάθε χωρικής στρατηγικής ανά Περιφέρεια παρατίθενται στο Παράρτημα. Επισημαίνεται ότι ανακλήθηκαν οι 4 ΤΑΠΤοΚ της Περιφέρειας Κρήτης (α/α 62-65) λόγω απόφασης να διατεθούν τα εγκεκριμένα ποσά τους σε υποστήριξη επιχειρήσεων στο πλαίσιο των επιπτώσεων της πανδημίας covid-19 ενώ δεν υλοποιήθηκαν η ΟΧΕ Παλικής Κεφαλονιάς στα Ιόνια Νησιά και η ΟΧΕ Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας.

Από την ανάλυση επομένως των στοιχείων υλοποίησης των έργων χωρικών στρατηγικών ανά Περιφέρεια προκύπτει ότι δεν έχουν καλυφθεί πλήρως οι Π/Υ των χωρικών στρατηγικών (πλην της Ηπείρου) ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις υπάρχει σημαντικό έλλειμμα (όπως κυρίως στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας αλλά και στις Περιφέρειες Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας). Επισημαίνεται βέβαια ότι από τα έργα που παρουσιάζονται αθροιστικά στον παραπάνω πίνακα έχουν αφαιρεθεί αυτά που θα είναι μεταφερόμενα στην προγραμματική περίοδο 2021 – 2027 καθώς και αυτά που έχουν αποχαρακτηριστεί από έργα χωρικών στρατηγικών και έχουν «μεταπέσει» σε έργα ΠΕΠ. Θα ήταν επομένως σκόπιμο να παρουσιαστούν μεμονωμένα μόνο αυτά τα έργα κατά Περιφέρεια ώστε να αποκτηθεί πληρέστερη εικόνα (βλέπε παρακάτω πίνακα). Η ανάλυση ως προς τις νομικές δεσμεύσεις εμφανίζει μια μάλλον ικανοποιητική εικόνα ενώ καταγράφεται μέτριο ποσοστό σε όρους

ποσοστού πληρωμών στα ενταγμένα, ένα γεγονός που υποδεικνύει ημιτελή και τμηματοποιημένα έργα αξιόλογου προϋπολογισμού.

Πίνακας 10 Κατανομή και χρηματοδοτικά στοιχεία υλοποίησης μεταφερόμενων και αποχαρακτηρισμένων έργων χωρικών στρατηγικών κατά ΠΕΠ

Περιφέρεια	Αριθμός ενταγμένων έργων	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ ΠΕΠ	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ Χωρικών Στρατηγικών	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης	12	9.290.738	4.876.974	265.382	2,03%	11,50%	52,49%	2,86%
Κεντρικής Μακεδονίας	16	11.461.915	9.299.693	3.619.980	1,28%	10,29%	81,14%	31,58%
Θεσσαλίας	15	15.289.758	3.973.461	0	4,06%	31,57%	25,99%	0,00%
Ηπείρου	1	475.313	0	0	0,16%	0,84%	0,00%	0,00%
Δυτικής Ελλάδας	21	46.793.687	15.611.436	2.907.185	10,41%	36,84%	33,36%	6,21%
Δυτικής Μακεδονίας	25	30.099.174	18.832.312	942.140	10,22%	38,45%	62,57%	3,13%
Στερεάς Ελλάδας	7	2.588.669	1.466.342	712.403	1,34%	4,21%	56,64%	27,52%
Πελοποννήσου	4	3.523.237	2.241.957	0	1,38%	7,24%	63,63%	0,00%
Ιονίων Νήσων	1	1.200.000	0	0	0,59%	2,82%	0,00%	0,00%
Βορείου Αιγαίου	9	20.310.004	8.997.933	0	7,54%	34,89%	44,30%	0,00%
Κρήτης	22	17.135.050	12.122.638	1.917.590	4,35%	24,91%	70,75%	11,19%
Αττικής	84	107.147.845	66.459.035	16.635.595	10,20%	41,24%	62,03%	15,53%
Νοτίου Αιγαίου	0	0	0	0	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Σύνολο	217	265.315.389	143.881.781	27.000.276	5,02%	25,33%	54,23%	10,18%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Έτσι, προκύπτει ότι από τα 1.047.395.087 € συνολική ΔΔ των εγκεκριμένων χωρικών Στρατηγικών, τα 583.278.402 € αποτελούν έργα που θα υλοποιηθούν από χωρικές στρατηγικές της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 και τα 265.315.389 € αποτελούν έργα μεταφερόμενα στην προγραμματική περίοδο 2021 – 2027 ή αποχαρακτηρισμένα ως έργα χωρικών στρατηγικών (εντασσόμενα στο οικείο ΠΕΠ), συνολικά δηλαδή 848.593.792 € ΔΔ έργων χωρικών στρατηγικών ή 81,02% της αρχικά εγκεκριμένης ΔΔ. Το υπόλοιπο ποσοστό 18,98% προέρχεται από μη ενεργοποιηθείσες επιμέρους προγραμματικών μεγεθών των χωρικών στρατηγικών. Συνεπώς, η συνολικά αρχική αίσθηση ότι η υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών είναι μετριασμένη δεν ισχύει πλήρως, καθώς ένα αξιόλογο ποσοστό ενταγμένων έργων τους μεταφέρεται είτε στο οικείο ΠΕΠ της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 είτε ως μεταφερόμενο στην προγραμματική περίοδο 2021 – 2027.

Η ανάλυση των ενταγμένων έργων ανά Περιφέρεια και επενδυτική προτεραιότητα εμφανίζει το μίγμα πολιτικής που επέλεξε η κάθε Περιφέρεια να ενεργοποιήσει και να επενδύσει σε συγκεκριμένους τομείς και κατευθύνσεις. Στους επόμενους πίνακες παρουσιάζονται ο αριθμός των ενταγμένων έργων στο σύνολο τόσο για κρατικές ενισχύσεις όσο και για μη κρατικές ενισχύσεις ανά Περιφέρεια και επενδυτική προτεραιότητα.

Τα συνολικά 3.235 ενταγμένα έργα χωρικών στρατηγικών στα ΠΕΠ κατανέμονται σε 2.655 έργα κρατικών ενισχύσεων και σε 580 έργα μη κρατικών ενισχύσεων. Ως προς τα έργα κρατικών ενισχύσεων παρατηρείται ότι ενεργοποιήθηκαν σε 7 από τις 13 Περιφέρειες (Κεντρική Μακεδονία, Θεσσαλία, Δυτική Ελλάδα, Δυτική Μακεδονία, Πελοπόννησος, Κρήτη και Αττική) ενώ αφορούν κυρίως τις επενδυτικές προτεραιότητες 2b, 3a και 3c. Το μεγαλύτερο πλήθος έργων κρατικών ενισχύσεων καταγράφεται στη Θεσσαλία με 863 έργα (ή το 32,5% των συνολικών έργων) και αφορά αποκλειστικά την επενδυτική προτεραιότητα 3a (έργα γενικής παραγωγικής επένδυσης στις ΜΜΕ). Αντίστοιχα μεγάλος αριθμός έργων κρατικών ενισχύσεων εμφανίζεται τόσο στην Κρήτη (683 έργα ή το 25,73% του συνόλου) όσο και στην Αττική (681 έργα ή το 25,65% του συνόλου) με την πρώτη να ενεργοποιεί την επενδυτική προτεραιότητα 2b (έργα υπηρεσιών και εφαρμογών ΤΠΕ για τις ΜΜΕ) και τη δεύτερη την επενδυτική προτεραιότητα 3c (έργα γενικής παραγωγικής επένδυσης στις ΜΜΕ). Ενδιαφέρον παρουσιάζει η περίπτωση της Κεντρικής Μακεδονίας που παρόλη την υψηλή συγκέντρωση της επιχειρηματικότητας στη Θεσσαλονίκη δεν καταγράφει ιδιαίτερα υψηλό αριθμό έργων κρατικών ενισχύσεων, ενεργοποιώντας μόνο την επενδυτική προτεραιότητα 8iii (193 έργα ή το 7,27% του συνόλου με έργα αυτοαπασχόλησης, επιχειρηματικότητας και δημιουργίας επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των καινοτομικών πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων). Μεγάλη διασπορά χρήσης διαφορετικών επενδυτικών προτεραιοτήτων για έργα κρατικών ενισχύσεων παρουσιάζει η Δυτική Ελλάδα που ενεργοποιεί 5 επενδυτικές προτεραιότητες (1b, 2b, 3a, 8iii και 8v) που μεταξύ των άλλων κατηγοριών έργων όπως προαναφέρθηκαν ανά επενδυτική προτεραιότητα προηγουμένως, ενεργοποίησε και έργα επενδύσεων σε υποδομές, ικανότητες και εξοπλισμό σε ΜΜΕ που συνδέονται άμεσα με δραστηριότητες έρευνας και καινοτομίας. Η Δυτική Ελλάδα επίσης είναι η μοναδική Περιφέρεια που ενεργοποιεί την επενδυτική προτεραιότητα 1b (έργα γενικής παραγωγικής επένδυσης στις ΜΜΕ) και την επενδυτική προτεραιότητα 8v (έργα προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή).

Πίνακας 11 Κατανομή ενταγμένων έργων κρατικών ενισχύσεων ανά Περιφέρεια και επενδυτική προτεραιότητα

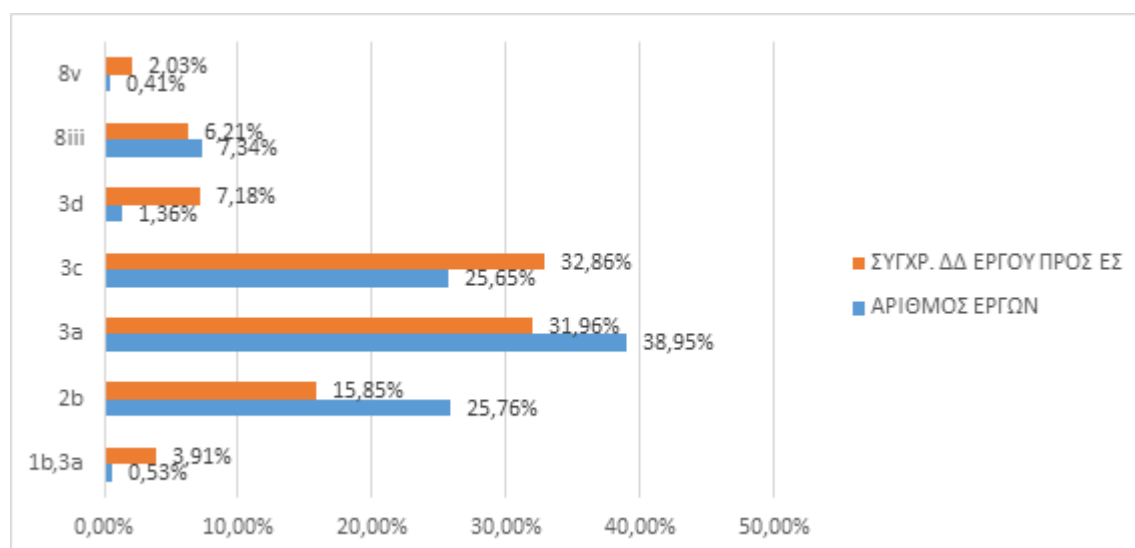
Περιφέρεια	Κωδικός Περιφέρειας	Κωδικός Επενδυτικής Προτεραιότητας							Σύνολο
		1b,3a	2b	3a	3c	3d	8iii	8v	
Ανατολική Μακεδονία Θράκη	5								0
Κεντρική Μακεδονία	6						193		193
Θεσσαλία	7			863					863
Ηπείρου	8								0
Δυτική Ελλάδα	9	14	1	34			2	11	62
Δυτική Μακεδονία	10			51		36			87

Περιφέρεια	Κωδικός	Κωδικός Επενδυτικής Προτεραιότητας							Σύνολο
Στερεά Ελλάδα	11								0
Πελοπόννησος	12			86					86
Ιόνια Νησιά	13								0
Βόρειο Αιγαίο	14								0
Κρήτη	15		683						683
Αττική	16				681				681
Νότιο Αιγαίο	17								0
Σύνολο		14	684	1.034	681	36	195	11	2.655

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Σε όρους ποσοστού συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης ανά επενδυτική προτεραιότητα προς τη συνολική συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων κρατικών ενισχύσεων στη Χώρα, το περίπου 33% κατανέμεται στην επενδυτική προτεραιότητα 3c και ακολουθούν οι επενδυτικές προτεραιότητες 3a και 2b με περίπου 32% και 16% αντίστοιχα.

Γράφημα 10 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών στη Χώρα (έργα κρατικών ενισχύσεων χωρικών εργαλείων)

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζεται η κατανομή των ενταγμένων έργων μη κρατικών ενισχύσεων ανά Περιφέρεια και επενδυτική προτεραιότητα. Παρατηρείται η σημαντική ενεργοποίηση της επενδυτικής προτεραιότητας 6e (κυριότερα έργα για την ποιότητα του αέρα, περιβαλλοντικά μέτρα που στοχεύουν στη μείωση και/ή την αποφυγή εκπομπών αερίου θερμοκηπίου, ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια, προστασία, ανάπτυξη και προβολή στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς, πρωτοβουλίες τοπικής ανάπτυξης σε αστικές και αγροτικές περιοχές και έργα θεσμικής ικανότητας της δημόσιας διοίκησης και των δημόσιων υπηρεσιών ως προς την εφαρμογή του ΕΤΠΑ ή ενεργειών που στηρίζουν πρωτοβουλίες του ΕΚΤ για ανάπτυξη θεσμικής ικανότητας). Μια άλλη σημαντική επενδυτική

προτεραιότητα αποτελεί η 6c (κυριότερα έργα προστασίας, ανάπτυξης και προβολής στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς).

Πίνακας 12 Κατανομή ενταγμένων έργων μη κρατικών ενισχύσεων ανά Περιφέρεια και επενδυτική προτεραιότητα

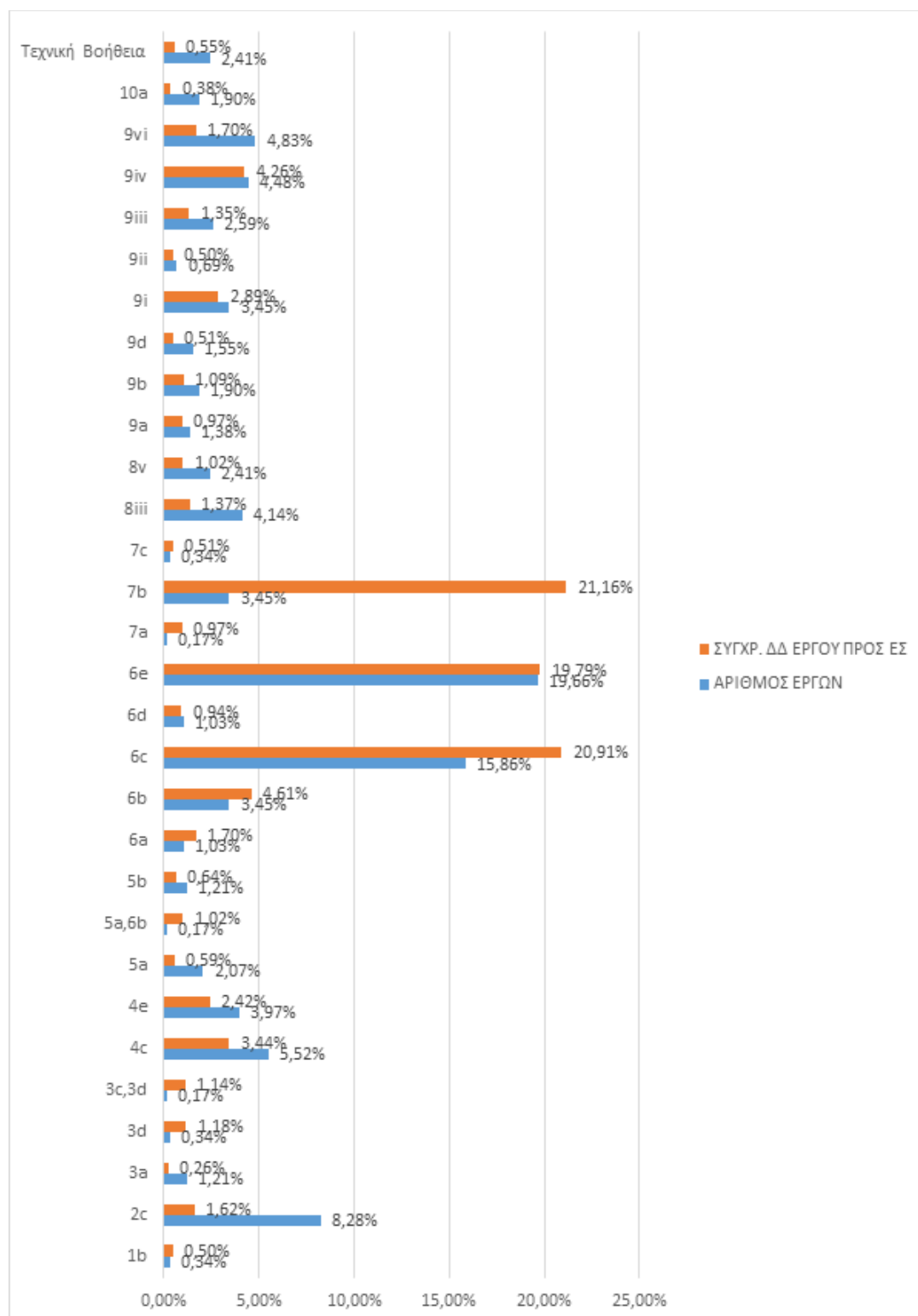
Κωδικός ΕΠ	Περιφέρειες													Σύνολο
	5 - ΑΜΘ	6 - ΚΜ	7 - ΘΕΣ	8 - ΗΠ	9 - ΔΕ	10 - ΔΜ	11 - ΣΕ	12 - ΠΕ	13 - ΙΝ	14 - ΒΑ	15 - Κ	16 - ΑΤΤ	17 - ΝΑ	
1b												2		2
2c	6	15		1	9				4	5	7	1		48
3a	2											5		7
3d												2		2
3c,3d												1		1
4c	1					13		7		4	5	2		32
4e		15	5		3									23
5a		8					1			1		2		12
5a,6b										1				1
5b											7			7
6a								3		1	2			6
6b					3	2		5		6	4			20
6c	17	7		7	8	11	2	14	5	1	11	9		92
6d					1	1		2			2			6
6e	18	48	18	2	8	1	1	5	1	7	2	1	2	114
7a					1									1
7b	1			3	5	3	1	2		3	2			20
7c					2									2
8iii	7	7	1			8						1		24
8v	3	7					2					2		14
9a			2	1		2						3		8
9b			5					6						11
9d								9						9
9i	1	8	2					3		1		5		20
9ii			3									1		4
9iii		11	1									3		15
9iv		19	1									6		26
9vi		19		7				2						28
10a		5										6		11
Τεχνική Βοήθεια	6											8		14
Σύνολο	62	169	38	21	40	41	7	58	10	30	42	60	2	580

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Σε όρους ποσοστού συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης ανά επενδυτική προτεραιότητα προς τη συνολική συγχρηματοδοτούμενη δαπάνη των ενταγμένων έργων μη

κρατικών ενισχύσεων στη Χώρα, το 21,16% κατανέμεται στην επενδυτική προτεραιότητα 7b που αφορά κυρίως έργα για άλλους ανακατασκευασμένους ή βελτιωμένους δρόμους (αυτοκινητόδρομοι, εθνικοί, περιφερειακοί ή τοπικοί) και ακολουθούν οι επενδυτικές προτεραιότητες 6c με 20,91% για έργα προστασίας, ανάπτυξης και προβολής στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς και η 6e με 19,79% κυρίως για έργα για την ποιότητα του αέρα, περιβαλλοντικά μέτρα που στοχεύουν στη μείωση και/ή την αποφυγή εκπομπών αερίου θερμοκηπίου, ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια, προστασία, ανάπτυξη και προβολή στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς και πρωτοβουλίες τοπικής ανάπτυξης σε αστικές και αγροτικές περιοχές).

Γράφημα 11 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών στη Χώρα (έργα μη κρατικών ενισχύσεων χωρικών εργαλείων)

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

Στις επόμενες παραγράφους ακολουθεί το μίγμα πολιτικής και η ανάλυση των μέχρι σήμερα στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών ανά Περιφέρεια (για τα αναλυτικά στοιχεία πινάκων και γραφημάτων ανά Περιφέρεια βλέπε στο Παράρτημα).

2.1. Περιφέρεια Αττικής

Η Περιφέρεια Αττικής για την ΠΠ 2014-2020 ενέκρινε τις παρακάτω Χωρικές Στρατηγικές:

- Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ – ΒΑΑ,
- «Η μουσική και η ιστορία των δρόμων» (ΟΧΕ-ΒΑΑ),
- «Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την καινοτομία» (ΟΧΕ-ΒΑΑ) και
- Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Πειραιά (ΟΧΕ-ΒΑΑ).

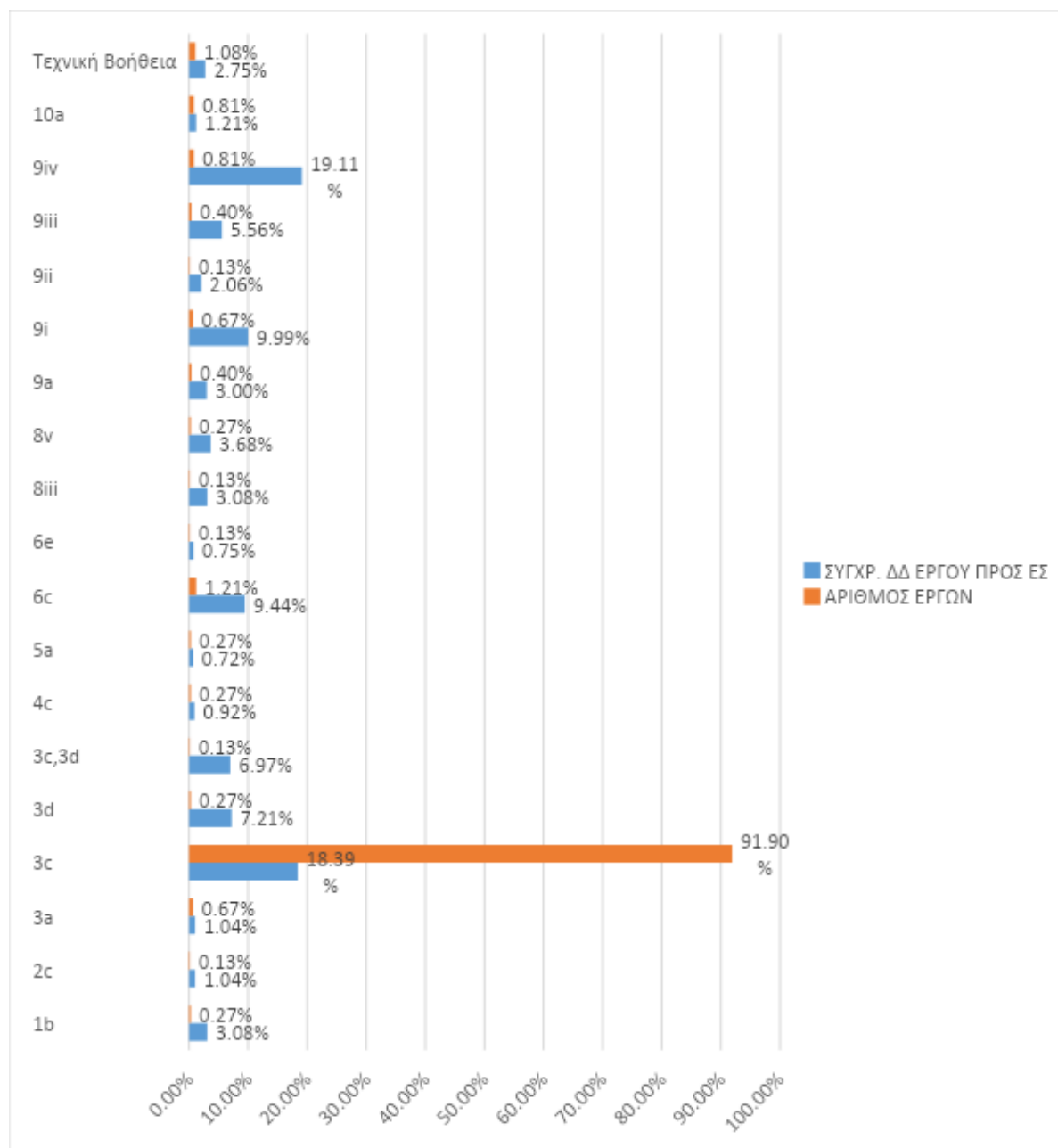
Στην Περιφέρεια Αττικής ενεργοποιήθηκαν 4 ΒΑΑ ενώ δεν ενεργοποιήθηκε καμία χωρική στρατηγική ΟΧΕ ή ΤΑΠΤοΚ. Εντάχθηκαν προς υλοποίηση από χωρικές στρατηγικές στην ΠΠ 2014 – 2020 συνολικά 741 έργα με τη συντριπτική πλειοψηφία αυτών να είναι έργα κρατικών ενισχύσεων (681 από τα 741 ή σχεδόν 92%).

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται το μίγμα πολιτικής των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια ανά επενδυτική προτεραιότητα. Ως προς τον αριθμό των έργων παρατηρείται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός καταγράφεται στην επενδυτική προτεραιότητα 3c (έργα κρατικών ενισχύσεων – γενική παραγωγική επένδυση στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις) στις ΒΑΑ Αθήνα 2020 (220 από τα συνολικά 681 έργα κρατικών ενισχύσεων ή 32,3%) και στη ΒΑΑ Πειραιά (461 από τα συνολικά 681 έργα κρατικών ενισχύσεων ή 67,7%). Παρόλα αυτά, το μίγμα πολιτικής στην Περιφέρεια καταδεικνύει μια μοιρασμένη χρήση και πολλών άλλων επενδυτικών προτεραιοτήτων με μια περαιτέρω έμφαση στην 6c (έργα τουρισμού – πολιτισμού) με παρουσία σε όλες τις χωρικές στρατηγικές, στην 9ιν (έργα ενίσχυσης της πρόσβασης σε κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες) στις 3 ΒΑΑ πλην της ΟΧΕ-ΒΑΑ «Μουσική και ιστορία των δρόμων» και στην επενδυτική προτεραιότητα 10a (έργα εκπαιδευτικής υποδομής) με παρουσία στη ΒΑΑ Δυτικής Αθήνας.

Σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης των ενταγμένων έργων, το 19,11% κατανέμεται σε έργα της επενδυτικής προτεραιότητας 9ιν (έργα ενίσχυσης της πρόσβασης σε κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες) στις 3 ΒΑΑ πλην της μουσικής και ιστορίας των δρόμων ενώ ένα σημαντικό ποσοστό 18,39% αφορά την 3c (έργα κρατικών ενισχύσεων – γενική παραγωγική επένδυση στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις). Τέλος, η επενδυτική προτεραιότητα 9i (έργα ενεργητικής ένταξης, προώθησης ίσων ευκαιριών, δραστήριας συμμετοχής και βελτίωσης της απασχολησιμότητας) καταγράφει ποσοστό σχεδόν 10% με παρουσία στη ΒΑΑ Αθήνα 2020 και στη ΒΑΑ Δυτικής Αθήνας ενώ και στην 6c καταχωρείται ποσοστό 9,44%.

Γράφημα 12 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Αττικής

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Οι χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια Αττικής κατέγραψαν χαμηλό ποσοστό συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια, το οποίο ανήλθε σχεδόν στο 34%. Υπενθυμίζεται ότι αυτή η εικόνα παρουσιάζεται από τα ενταγμένα έργα πλην των αποχαρκτηρισμένων ή μεταφερόμενων, οπότε αν συμπληρωθεί και με αυτά το ίδιο ποσοστό ανέρχεται σε σχεδόν 75% ουσιαστικά οδηγώντας στο συμπέρασμα ότι ένα σημαντικό ποσοστό των ενταγμένων έργων μεταφέρθηκε στο ΠΕΠ ή στην επόμενη προγραμματική περίοδο. Παρόλα αυτά, ακόμη κι έτσι, οι χωρικές στρατηγικές φαίνεται ότι

δεν ενεργοποιήθηκαν εξ' ολοκλήρου ενώ τη χαμηλότερη επίδοση καταγράφει η ΒΑΑ «Μουσική και ιστορία των δρόμων».

Σε όρους νομικών δεσμεύσεων προς τα ενταγμένα (συγχρ. ΔΔ) η εικόνα στις ΒΑΑ είναι σαφώς ικανοποιητική σημειώνοντας σχεδόν απόλυτη συμβασιολογία των ενταγμένων έργων, ενώ όσον αφορά τις πληρωμές καταγράφεται αυξημένο ανεκτέλεστο σε όλες τις ΒΑΑ πλην της ΒΑΑ Δυτικής Αθήνας με ένα μέρος αυτού να μεταφέρεται στην επόμενη προγραμματική περίοδο (αφορά τη ΒΑΑ Αθήνα 2020).

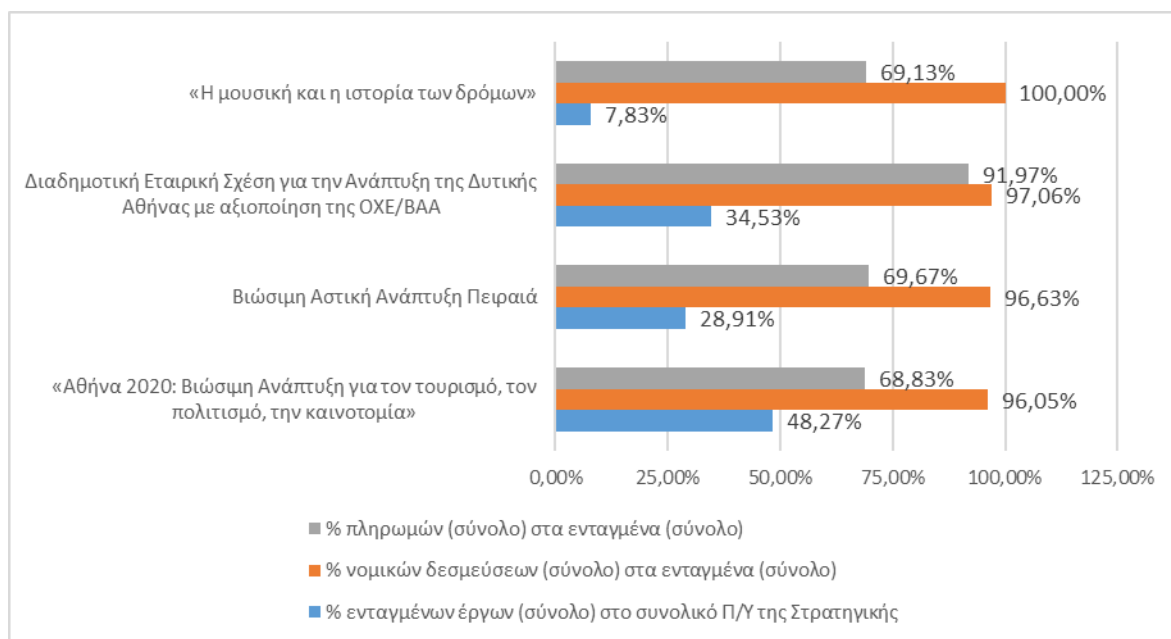
Πίνακας 13 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Αττικής

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
«Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την καινοτομία»	85.473.690,00	239	41.255.900,89	39.624.896,72	28.395.136,27	48,27%	96,05%	68,83%
Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Πειραιά	80.465.325,00	474	23.262.464,02	22.479.050,02	16.207.493,01	28,91%	96,63%	69,67%
Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ	58.459.846,00	25	20.184.790,17	19.591.914,43	18.564.072,81	34,53%	97,06%	91,97%
«Η μουσική και η ιστορία των δρόμων»	35.416.200,00	3	2.774.400,00	2.774.400,00	1.917.996,57	7,83%	100,00%	69,13%
Σύνολο	259.815.061,00	741	87.477.555,08	84.470.261,17	65.084.698,66	33,67%	96,56%	74,40%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 13 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Αττικής

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

2.1.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Αττικής

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Αττικής

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς τις Αστικές Αρχές/ Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Αττικής:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ		Ομάδα εστιασμένης συζήτησης	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών	Ημ/νία	Συμμετοχές (εκτός ομάδας έργου)
4	4	75	5	10/10/23	1	21/11/23	7

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

- **Ανεπαρκής μελετητική υποστήριξη ωρίμανσης έργων:** v: Παρατηρείται χαμηλή ωριμότητα σε διάφορες διοικητικές διαδικασίες, όπως απαλλοτριώσεις και εγκρίσεις εφορειών αρχαιοτήτων, οι οποίες παραμένουν χρονοβόρες.
- **Χαμηλό Επίπεδο Πολυφωνίας στα Σχήματα Διακυβέρνησης:** Ενώ οι διαδικασίες διαβούλευσης εξασφάλισαν ευρεία συναίνεση των Αστικών Αρχών και των φορέων που συμμετείχαν στα εταιρικά σχήματα, δεν επετεύχθη διεύρυνση της εταιρικής σχέσης με κοινωνικούς και παραγωγικούς φορείς των περιοχών παρέμβασης. Καλό παράδειγμα εμπλοκής πολλαπλών εταίρων για την παρακολούθηση της Στρατηγικής αποτελεί η ΟΧΕ-BAA «Η μουσική και η ιστορία των δρόμων».

Υλοποίηση

- **Χαμηλή Απορρόφηση Πόρων:** Παρατηρείται χαμηλή απορρόφηση των εκχωρηθέντων ποσών στις Αστικές Αρχές, παρά το γεγονός ότι σχεδόν το σύνολο των ποσών έχει ενεργοποιηθεί.
- **Έλλειψη Προσωπικού:** Παρατηρείται έλλειψη προσωπικού, προβληματίζοντας την αποτελεσματικότητα και την εφαρμογή των προγραμμάτων. Ωστόσο επισημαίνεται ότι δεδομένου ότι ήταν ΕΦΔ είχαν κριθεί / αξιολογηθεί θετικά από την ΕΥΔ για επαρκή στελέχωση και διαχωρισμό αρμοδιοτήτων.
- **Ανεπαρκής Γνώση Διαχείρισης του ΕΣΠΑ σε δύο από τις τέσσερις ΟΧΕ-BAA:** Παρατηρείται έλλειψη επαρκούς γνώσης στη διαχείριση του ΕΣΠΑ, ιδίως όσον αφορά τη διαχείριση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων (ΟΧΕ-BAA «Η μουσική και η ιστορία των δρόμων» και ΟΧΕ-BAA «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Πειραιά»).
-

Διακυβέρνηση

- **Αρχική Δυσπιστία των Αστικών Αρχών προς το Μοντέλο Διαχείρισης από ΕΦΔ:** Υπήρξε αρχική δυσπιστία των Αστικών Αρχών προς το μοντέλο διαχείρισης από τους Ενδιάμεσους Φορείς Διαχείρισης (ΕΦΔ), πιθανώς λόγω έλλειψης κατανόησης ή αποδοχής του.
- **Δημιουργία Νέας Διεύθυνσης στον Δήμο Πειραιά:** Η ανάγκη για μια νέα Διεύθυνση στο Οργανόγραμμα του Δήμου Πειραιά οδήγησε σε χρονοβόρες γραφειοκρατικές διαδικασίες, καθυστερώντας την υλοποίηση απαραίτητων διοικητικών πράξεων. Ωστόσο, το αποτέλεσμα ήταν θετικό, αφήνοντας αποτύπωμα στη διοικητική ικανότητα και την εξειδίκευση των στελεχών.
- **Αποκρυστάλλωση της Σχέσης ΔΑ - ΑΑ - Αναδόχων:** Η εμπειρία της υλοποίησης των ΟΧΕ_BAA, φώτισε την ανάγκη για περαιτέρω διερεύνηση και αποσαφήνιση της σχέσης μεταξύ Διαχειριστικών Αρχών (ΔΑ), Αστικών Αρχών (ΑΑ) και Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης (ΕΦΔ)

Επικοινωνία

- **Αδύναμη κατανόηση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων:** Δεν εντυπώθηκε στη μέση συνείδηση ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας των παρεμβάσεων, αλλά αντιθέτως οι παρεμβάσεις και τα αποτελέσματά τους αντιμετωπίζονται αποσπασματικά.

Καλές πρακτικές:

Σχεδιασμός

- **Αξιολόγηση Διαδικασιών Διαβούλευσης:** Η αξιολόγηση των διαδικασιών διαβούλευσης είναι στενά συνδεδεμένη με τις Αστικές Αρχές (ΑΑ). Ο ρόλος των Διαχειριστικών Αρχών (ΔΑ) είναι περισσότερο εποπτικός και επιτελικός. Η αίσθηση των ΔΑ είναι ότι επτεύχθη συναίνεση/αποδοχή σε επίπεδο δημοτικών συμβουλίων και Τοπικών Αρχών.
- **Αξιοποίηση Προηγούμενης Εμπειρίας:** Οι 2 από τους 4 ΕΦΔ είχαν προηγούμενη συνεισφορά στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ. Συγκεκριμένα, η Αναπτυξιακή του Δήμου Αθηναίων είχε λάβει ανάθεση στο πλαίσιο της ΠΠ 07-13, είχε συγκροτηθεί και είχε επιτύχει την υλοποίηση αρκετών έργων. Αντίστοιχα, ο ΑΣΔΑ της Δυτικής Αθήνας είχε αποστολή και εμπειρία από προηγούμενες δράσεις στο πλαίσιο προηγούμενων προγραμμάτων ΕΣΠΑ.

Υλοποίηση

- **Εξυπηρέτηση Κοινωνικών Αναγκών με Πόρους του ΕΚΤ:** Η Διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ Αττικής επέλεξε στην φάση σχεδιασμού να συμπεριλάβει στις στρατηγικές και πόρους του ΕΚΤ προς τις αστικές αρχές ώστε να έχουν περισσότερα όπλα στην φαρέτρα τους και με γνώμονα την ολοκληρωμένη προσέγγιση. Υλοποιήθηκαν έτσι, οριζόντιες κοινωνικές παρεμβάσεις με την ίδρυση κι ενίσχυση των κέντρων κοινότητας (κυρίως στην Δυτική Αθήνα). Επίσης, σημαντική ήταν η συμβολή των πόρων του ΕΚΤ -για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας, κυρίως στην Αθήνα για την ενίσχυση των επιχειρήσεων πολιτισμού και στον Πειραιά της γενικής επιχειρηματικότητας.
- **Αντιμετώπιση Επιπτώσεων COVID-19 από Φορείς Διαχείρισης:** Δύο από τους τέσσερις Φορείς Διαχείρισης (Αθήνα & Πειραιάς) αντιμετώπισαν επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19 στην επιχειρηματικότητα. Η Αθήνα επικεντρώθηκε στις υπηρεσίες/επιχειρήσεις πολιτισμού, ενώ ο Πειραιάς υιοθέτησε μοντέλο ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας που αφορούσε καθολικά τις επιχειρήσεις που επλήγησαν. Υλοποιήθηκαν δράσεις για τη βελτίωση της απασχολησιμότητας, φυτώρια ιδεών, σχολεία επιχειρηματικότητας, ενισχύθηκε η κατάρτιση και η πιστοποίηση δεξιοτήτων των εργαζομένων.

- **Περιβάλλον και κλιματική κρίση:** Οι χωρικές στρατηγικές της Περιφέρειας Αττικής έλαβαν υπόψη τους προκλήσεις που αφορούν το περιβάλλον και την αντιμετώπιση της κλιματικής κρίσης με την ένταξη δράσεων όπως η ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης περιβαλλοντικών παραμέτρων, η πρόληψη - αξιοποίηση αποβλήτων τροφών στον τομέα της εστίασης και βιοκλιματικές αναβαθμίσεις σε επιλεγμένα δημοτικά κτίρια. Ακόμα, υλοποιήθηκαν πράσινες πολιτιστικές διαδρομές, μονοπάτια και διαμορφώσεις κατά μήκος ρεμάτων

Διακυβέρνηση

- **Δημιουργία Ενδιάμεσων Φορέων Διαχείρισης:** Δημιουργήθηκαν τέσσερις ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης. Δύο εξ' αυτών είχαν προηγούμενη εμπειρία στη διαχείριση και παρακολούθηση έργων. Η Διαχειριστική Αρχή της Περιφέρειας Αττικής εκχώρησε καθήκοντα πλήρους διαχείρισης στους ενδιάμεσους φορείς διαχείρισης, συμβάλλοντας στην κατάρτιση εκπαιδευμένων Φορέων Διαχείρισης ως μέρους του συστήματος του ΕΣΠΑ που είναι έτοιμοι να προχωρήσουν στη Β' Φάση των Στρατηγικών τους στην Περίοδο 21-27. Η συγκρότηση ΕΦΔ, ενίσχυσε την κυριότητα (ownership) των στρατηγικών/ παρεμβάσεων εκ μέρους των Αστικών Αρχών.
- **Νέα Δυναμική Σχέση Αστικών Αρχών:** Δημιουργήθηκε μια νέα δυναμική σχέση μεταξύ των Αστικών Αρχών, ενισχύοντας τη συνεργασία και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών.

Επικοινωνία

- **Δημοσιότητα:** Οι χωρικές στρατηγικές περιλάμβαναν σημαντικό αριθμό δράσεων στη διάχυση των στόχων των στρατηγικών με δημόσιες εκδηλώσεις και δράσεις επικοινωνίας. Όσον αφορά στη δημοσιότητα, οι Αστικές Αρχές και οι δικαιούχοι πληρούσαν τα απαιτούμενα. Στο τέλος των προγραμμάτων συντόνισαν μια καμπάνια ενημέρωσης και επικοινωνίας των δεδομένων στους πολίτες, χωρίς ωστόσο να υπάρχει κάποιο μετρήσιμο αποτέλεσμα.

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Αττικής

Δείκτες εκρμών

Στο πλαίσιο της ΒΑΑ Αθήνα 2020 σημειώνονται 2 δείκτες ΕΤΠΑ με απόλυτα σημαντική συμβολή στο ΠΕΠ Αττικής: ο CO32 – «Ενεργειακή απόδοση Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων» και ο CO04 – «Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη» στις επενδυτικές προτεραιότητες 4c και 3a αντίστοιχα. Ανάλογη συμβολή καταγράφει και ο δείκτης ΕΤΠΑ 05002 – «Αριθμός Εκπαιδευτικών Μονάδων που εξοπλίζονται για τη παροχή υπηρεσιών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης» της ΒΑΑ Δυτικής Αθήνας

στην επενδυτική προτεραιότητα 10a. Τέλος, αξιόλογη συνεισφορά εμφανίζει ο δείκτης ΕΤΠΑ CO04 – «Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη» στη ΒΑΑ Πειραιά (κατά 51,72%) και στη ΒΑΑ Αθήνα 2020 (κατά 48,28%) υπό την επενδυτική προτεραιότητα 3d.

Ως προς το ΕΚΤ αναφορά γίνεται μόνο στο δείκτη 10902 – «Άνεργοι ωφελούμενοι από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης» της ΒΑΑ Δυτικής Αθήνας και την επενδυτική προτεραιότητα 9i και του οποίου η συμβολή στο ΠΕΠ Αττικής κατατάσσεται ως αξιόλογη (ποσοστό συνεισφοράς 53,36%).

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες εκροών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 14 Δείκτες εκροών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Αττικής

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Αττικής	«Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την καινοτομία»	ΕΤΠΑ	4c	16-04-4c-4.c.1	Μείωση της κατανάλωσης ενέργειας στα κτίρια και στις δημόσιες υποδομές	CO32	Εκροών	Ενεργειακή απόδοση Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων	Κιλοβατώρες κατ'έτος	1.608.962,00	1.608.962,00	100,00%
Αττικής	«Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την καινοτομία»	ΕΤΠΑ	3a	16-03-3a-3.a.1	Αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας Στρατηγική RIS	CO04	Εκροών	Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν μη οικονομική στήριξη	Επιχειρήσεις	2.504,00	2.504,00	100,00%
Αττικής	«Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την καινοτομία»	ΕΚΤ	Τεχνική Βοήθεια	16-13--13.a	Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και εφαρμογής του ΠΕΠ	12104	Εκροών	Υπηρεσίες συμβούλων τεχνικής υποστήριξης	Αριθμός	2,00	2,00	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
					Αττικής ΕΚΤ							
Αττικής	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Πειραιά	ΕΤΠΑ	Τεχνική Βοήθεια	16-12--12.α	Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και εφαρμογής του ΠΕΠ Αττικής ΕΤΠΑ	12104	Εκροών	Υπηρεσίες συμβούλων τεχνικής υποστήριξης	Αριθμός	8,00	8,00	100,00%
Αττικής	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Πειραιά	ΕΚΤ	Τεχνική Βοήθεια	16-13--13.α	Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και εφαρμογής του ΠΕΠ Αττικής ΕΚΤ	12104	Εκροών	Υπηρεσίες συμβούλων τεχνικής υποστήριξης	Αριθμός	3,00	3,00	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Αττικής	Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ	ΕΤΠΑ	10a	16-11-10a-10.1	Βελτίωση και εκσυγχρονισμός υποδομών και εξοπλισμού της Εκπαίδευσης και της Δια βίου μάθησης στην Αττική	05002	Εκροών	Αριθμός Εκπαιδευτικών Μονάδων που εξοπλίζονται για τη παροχή υπηρεσιών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης Κατάρτισης και Δια Βίου Μάθησης	Αριθμός	8,00	8,00	100,00%
Αττικής	Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ	ΕΚΤ	Τεχνική Βοήθεια	16-13--13.a	Ενίσχυση των συστημάτων και των διαδικασιών διοίκησης και εφαρμογής του ΠΕΠ Αττικής ΕΚΤ	12104	Εκροών	Υπηρεσίες συμβούλων τεχνικής υποστήριξης	Αριθμός	2,00	2,00	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών εκροών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα²².

Πίνακας 15 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Αττικής

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση					
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
«Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την καινοτομία»	3	2	3	13	10	31
2c				1	1	2
3a	1					1
3c				4		4
3d			1		2	3
4c	1			1		2
6c					1	1
8v					1	1
9a					1	1
9i					1	1
9ii				2		2
9iii				2	1	3
9iv				2	2	4
Τεχνική Βοήθεια	1	2	2	1		6
«Η μουσική και η ιστορία των δρόμων»		1	2	3	1	7
6c					1	1
Τεχνική Βοήθεια		1	2	3		6
Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Πειραιά	2	1	3	8	11	25
1b					2	2
3c				2	1	3
3d		1			1	2
5a					1	1
6c				1	3	4
6e				1		1
9iv				1	3	4
Τεχνική Βοήθεια	2		3	3		8

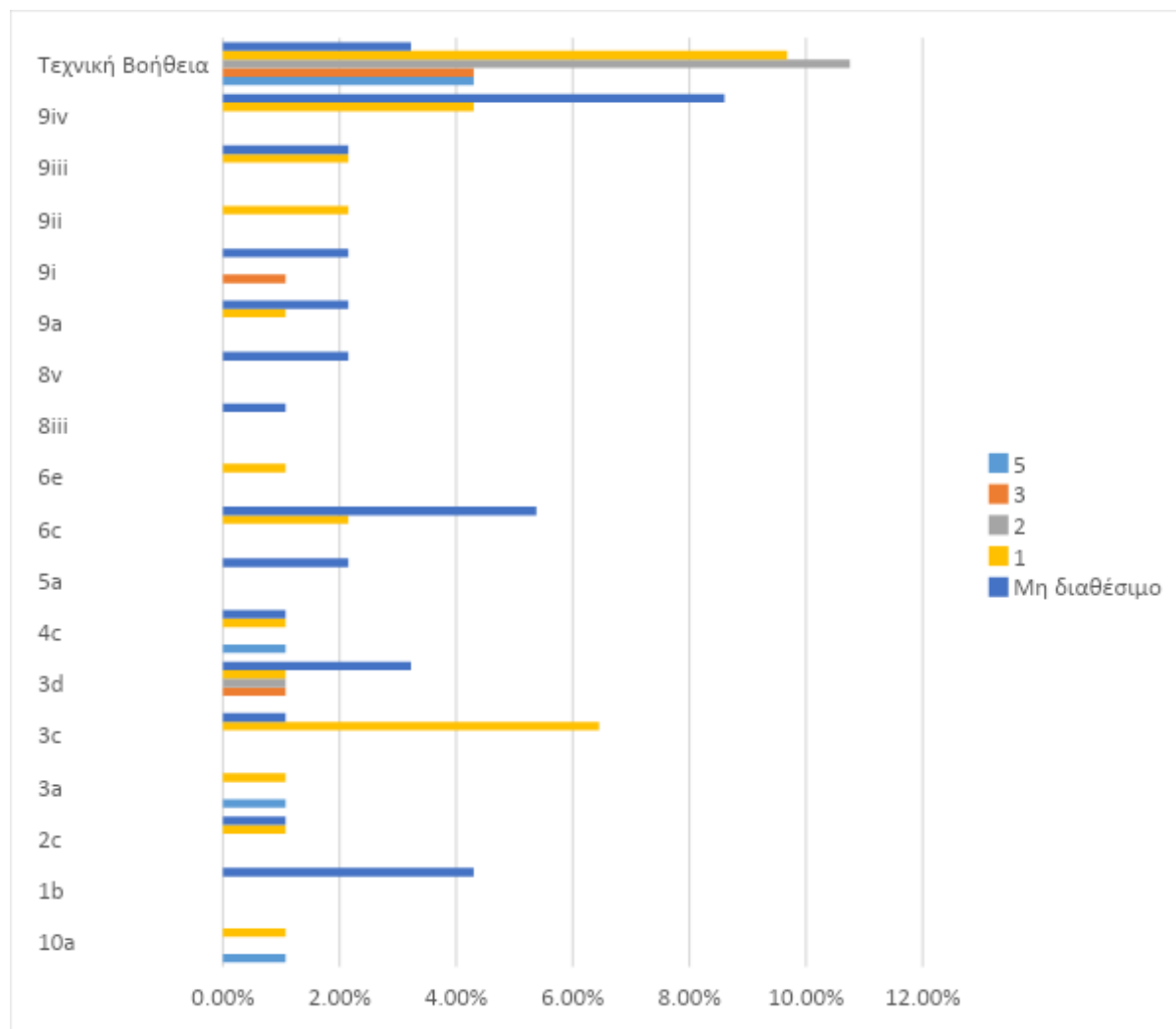
²² Επισημαίνεται ότι όπου απουσιάζει μια κλάση στον πίνακα που ακολουθεί σημαίνει ότι δεν καταχωρείται εγγραφή. Το παρόν σχόλιο ισχύει για όλους τους αντίστοιχους πίνακες που ακολουθούν στη συνέχεια.

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση					
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ	2	2	3	8	15	30
10a	1			1		2
1b					2	2
3a				1		1
3d				1		1
4c					1	1
5a					1	1
6c				1		1
8iii					1	1
8v					1	1
9a				1	1	2
9i		1			1	2
9iii					1	1
9iv				1	3	4
Τεχνική Βοήθεια	1	1	3	2	3	10
Σύνολο	7	6	11	32	37	93

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 14 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Αττικής

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ, αναμένεται να καταγραφεί απόλυτη συνεισφορά στους δείκτες T3233 – «Μεταβολή της αξία των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών» στην επενδυτική προτεραιότητα 3d στις χωρικές στρατηγικές BAA Αθήνας και BAA Δυτικής Αθήνας και T3265 – «Μέγιστος αριθμός ημερών με μέση ημερήσια συγκέντρωση ΑΣ10 μεγαλύτερη από 50 μgm^3 που καταγράφεται σε σταθμό μέτρησης» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6e στη BAA Πειραιά. Ιδιαίτερα ισχυρή συμβολή αναμένεται επίσης στο δείκτη T3211 – «Δαπάνη ΕΑ των επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ» στην επενδυτική προτεραιότητα 1b στη χωρική

στρατηγική της ΒΑΑ Πειραιά. Οι υπόλοιποι δείκτες αποτελέσματος ΕΤΠΑ αναμένεται να έχουν μικρή έως μηδαμινή συμβολή στους αντίστοιχους του ΠΕΠ.

Ως προς το ΕΚΤ, η συμβολή των χωρικών στρατηγικών στους δείκτες αποτελεσμάτων του ΠΕΠ αναμένεται να είναι μικρή έως χαμηλή (εξαιρώντας τα αποτελέσματα του πρόσθετου δείκτη 11312 – «Αριθμός επιχειρήσεων που υποστηρίζονται/δημιουργούνται ως αποτέλεσμα υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ ΒΑΑ» στην επενδυτική προτεραιότητα δiii στη χωρική στρατηγική ΒΑΑ Δυτικής Αθήνας και του πρόσθετου δείκτη T3282 – «Επιχειρήσεις που βελτίωσαν την επιχειρησιακή τους λειτουργία ένα έτος μετά την ενίσχυσή τους» στην επενδυτική προτεραιότητα 8ν στην ίδια ΒΑΑ Δυτικής Αθήνας).

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 16 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Αττικής

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Αττικής	«Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την καινοτομία»	ΕΤΠΑ	3d	16-03-3d-3.d.1	Βελτίωση της εξωστρέφειας της Περιφερειακής οικονομίας	T3233	Αποτελέσματα	Μεταβολή της αξία των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών	Εκατομμύρια Ευρώ	0,00	6.940.784,63	6.940.784,63	100,00%
Αττικής	Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ	ΕΤΠΑ	3d	16-03-3d-3.d.1	Βελτίωση της εξωστρέφειας της Περιφερειακής οικονομίας	T3233	Αποτελέσματα	Μεταβολή της αξία των εξαγωγών προϊόντων και υπηρεσιών	Εκατομμύρια Ευρώ	0,00	6.940.784,63	6.940.784,63	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Αττικής	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Πειραιά	ΕΤΠΑ	6e	16-06-6e-6.e.1	Βελτίωση της ποιότητας ζωής στις περιοχές εφαρμογής εντός και εκτός ΟΧΕ	T3265	Αποτελέσματα	Μέγιστος αριθμός ημερών με μέση ημερήσια συγκέντρωση ΑΣ10 μεγαλύτερη από 50 μg/m ³ που καταγράφεται σε σταθμό μέτρησης	Αριθμός	50,00	2.929.900,37	2.929.900,37	100,00%
Αττικής	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Πειραιά	ΕΤΠΑ	1b	16-01-1b-1.b.1	Αύξηση των δαπανών των επιχειρήσεων για έρευνα τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία	T3211	Αποτελέσματα	Δαπάνη ΕΑ των επιχειρήσεων ως ποσοστό του ΑΕΠ	Ποσοστό	0,54	2.759.665,39	2.602.145,99	94,29%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Πίνακας 17 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Αττικής

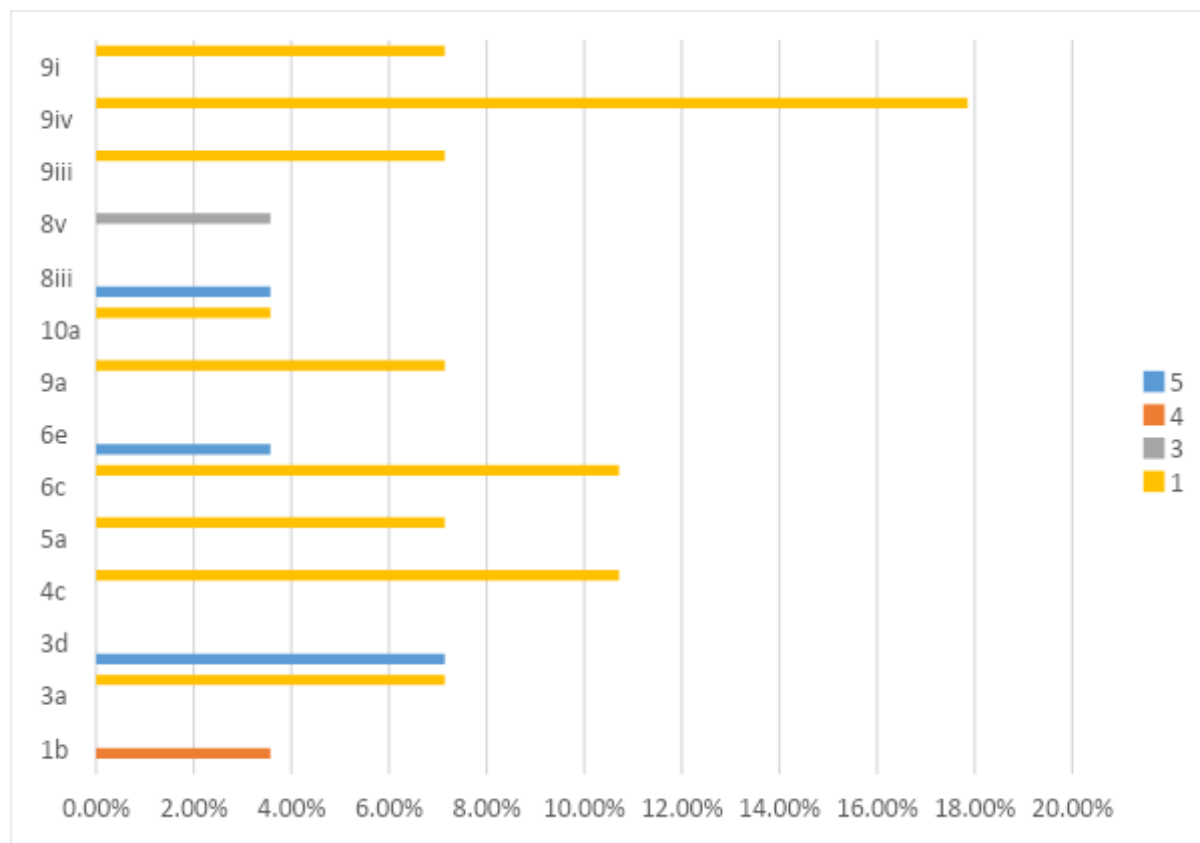
Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση				
	5	4	3	1	Σύνολο
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ					
«Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την καινοτομία»	1			9	10
3a				1	1
3d	1				1
4c				2	2
6c				1	1
9a				1	1
9iii				1	1
9iv				2	2
9i				1	1
Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Πειραιά	1	1		3	5
1b		1			1
5a				1	1
6c				1	1
6e	1				1
9iv				1	1
Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας	2		1	10	13
3a				1	1
3d	1				1
4c				1	1
5a				1	1
6c				1	1
9a				1	1
10a				1	1
8iii	1				1
8v			1		1
9iii				1	1
9iv				2	2
9i				1	1
Σύνολο	4	1	1	22	28

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας

οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 15 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Αττικής

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

2.1.2. Περίπτωση Μελέτης: ΟΧΕ-ΒΑΑ Πειραιά

Η ΟΧΕ-ΒΑΑ Πειραιά (“Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Πειραιά”) επιλέχθηκε ως ειδική Περίπτωση Μελέτης, στην οποία εμβάθυνε η παρούσα μελέτη. Η ομάδα εστιασμένης συζήτησης έλαβε χώρα στις 21/11/2023 με τη συμμετοχή 11 ατόμων (4 από την ομάδα μελέτης, 6 από τη Χωρική Αρχή, 1 από την ΕΥΣΠΕΠ). Στον παρακάτω πίνακα γίνεται μία ανάλυση SWOT από τα σημεία που προέκυψαν από την εστιασμένη συζήτηση και την ανάλυσή τους:

Πίνακας 18 Περίπτωση Μελέτης ΟΧΕ-BAA Πειραιά - Ανάλυση SWOT

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> • Οι πολίτες που εξυπηρετήθηκαν - νιώθουν ότι υπάρχουν εργαλεία που βελτιώνουν την καθημερινότητά τους • Αντίκτυπος εσωτερικά στον Δήμο (ειδικά οι υπηρεσίες της πρόνοιας/κοινωνικές) • Πέρα από το τυπικό η ΚοΔΕΠ συνεργάστηκε με τον ΕΦΔ σε καθημερινή βάση • Όλοι οι φορείς είχαν συναντίληψη και κοινή κατανόηση των προβλημάτων (ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Δήμου Πειραιά) • Χαρτογραφήθηκε η κοινωνική διάσταση του Πειραιά (Οι δράσεις με τους αστέγους οργάνωσαν εκ νέου τα συσσίτια στο Δήμο Πειραιά - Συντάχθηκε "Οδηγός Επιβίωσης" στο Λιμάνι • Όπως απαιτούνταν, η ΟΧΕ έτυχε αποδοχής από όλες τις δυνάμεις του Δημοτικού Συμβουλίου και από τους οικονομικούς φορείς -και- λόγω της μακράς διαβούλευσης • Λόγω της υποστελέχωσης των τεχνικών υπηρεσιών, δημιουργήθηκε αναπτυξιακός οργανισμός (αν και αρχικά υπήρξε επιφύλαξη) που κατάφερε να ωριμάσει έργα • Συγκεντρωμένη ΟΧΕ γύρω από τον Δήμο Πειραιά και δύο νομικά του πρόσωπα, και γι' αυτό δεν υπήρξαν συγκρούσεις σχετικά με το πού θα διοχετευτούν τα χρήματα • Διαβούλευση αρχικά μεταξύ των υπηρεσιών του Δήμου που όμως συσώρευε ανάγκες ετών του δήμου - συγκεντρώθηκαν αιτήματα αρχικά ασύνδετα, εξετάστηκε η ωριμότητα/χρονοδιάγραμμα και προκρίθηκαν • Προσέγγιση πολιτών από τον Δήμαρχο, με ανοιχτές συζητήσεις με τους κατοίκους των 5 Δημοτικών Κοινοτήτων (με αφορμή και τις αυτοδιοικητικές εκλογές), με το χωρικό εργαλείο να αποτελεί την αιχμή του δόρατος • Ολοκληρωμένος χαρακτήρας (*σημ. για τον ενδιαμέσο φορέα διαχείρισης ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας συνίσταται στο ότι υπήρχαν δράσεις σε κάθε άξονα) • Ψηφιακή πλατφόρμα διαβούλευσης/ ενημέρωσης • Μακροχρόνια διαδικασία διαβούλευσης, από την ενεργοποίηση του εργαλείου της ΟΧΕ και κατά τον σχεδιασμό και κατά την υλοποίηση 	<ul style="list-style-type: none"> • Σύγχυση προτεραιοτήτων παρεμβάσεων/ χωρικών κατευθύνσεων • Ο χρόνος έναρξης (η ΟΧΕ ξεκίνησε τον Μάρτιο 2018, οι πρώτες προσκλήσεις βγήκαν αρχές του 2019) • Ανάγκη Τεχνική Βοήθεια για ωρίμανση μελετών • Εμβέλεια Δράσεων Επιχειρηματικότητας - περιορίστηκε στην περιοχή του Δήμου Πειραιά • Η ΟΧΕ δεν περιλαμβάνει την πολιτική προστασία (αντιπλημμυρικά, διαχείριση ομβρίων) • Άλλοι όροι ένταξης στο Περιφερειακό άλλοι όροι στο Τομεακό πρόγραμμα και επιλέγεται η πιο συμφέρουσα λύση • Συντονισμός μεταξύ χρηματοδοτικών εργαλείων και έργα που εντάσσονται στο καθένα
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Κατανοήθηκε ότι σε επίπεδο πόλης οι κοινωνικές παρεμβάσεις είναι σύνθετες • Αποκαλύφθηκαν "αόρατοι" πληθυσμοί - ευάλωτες ομάδες πολιτών που διασυνδέθηκαν με τον Δήμο • Η ΟΧΕ αποτέλεσε εφαλτήριο για capacity building και κατανόηση αναγκών των ευάλωτων ομάδων ανά γειτονιά - ιδιαίτερα χαρακτηριστικά >> αποτύπωση/χαρτογράφηση αναγκών • Ο Δήμος Πειραιά έχει διαβουλευτεί για πολλά θέματα - είναι μέσα στην κουλτούρα του Δήμου - είναι καθημερινή πρακτική • Η εγγύτητα του ΕΦΔ με τις Υπηρεσίες του Δήμου και η 	<ul style="list-style-type: none"> • "Αφαίμαξη" Δήμου σε επίπεδο χρηματοδότησης και ανθρώπινων πόρων για την ωρίμανση των μελετών (θέμα ΠΕΠ) • Δε διαβουλευούνται στο σύνολό τους οι δικαιούχοι • Υποστελέχωση (τελευταία πρόσληψη στον Δήμο Πειραιά το 2005) Επίλυση: Συμβάσεις μίσθωσης έργου μέσα από τον Αναπτυξιακό Οργανισμό • Η ωριμότητα των έργων απορροφά όλη την Τεχνική Βοήθεια από τους ΕΦΔ, η ανάγκη εντοπίζεται στην υποστελέχωση του δικαιούχου και αδυνατεί να υλοποιήσει τα έργα

<p>εγγύτητα του Δήμου/Στελεχών με τους πολίτες</p> <ul style="list-style-type: none"> • Μεγάλη εκδήλωση διάχυσης • Συμμετοχή και σε άλλα Ευρωπαϊκά έργα - Δικτύωση • Κάθε έργο έχει ενέργειες επικοινωνίας (συμμετοχή σε συνέδρια, workshops, στρογγυλά τραπέζια, spots σε τοπικά μέσα) • Ένταξη της μελέτης ως υποέργου	<ul style="list-style-type: none"> • Καθυστερήσεις των αδειοδοτήσεων, διαισώδους νομοθεσία δημοσίων συμβάσεων • Ζήτημα ΥΠΠΟΑ - Αρχαιολογικών Υπηρεσιών - Τεράστιες καθυστερήσεις
---	---

2.1.3. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (17) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 19 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων - Περιφέρεια Αττικής

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή;	<p>Με το δεδομένο ότι τα Χωρικά Εργαλεία εφαρμόστηκαν για πρώτη φορά στην Περιφέρεια Αττικής, μπορεί να αποτιμηθεί ως αποτελεσματική η υλοποίησή τους.</p> <p>Σύμφωνα με τις προτεραιότητες που έθεσε η κάθε ΒΑΑ διαγνώστηκαν τοπικά ζητήματα που αφορούν σε αστικά περιβάλλοντα (κοινωνική συνοχή, καινοτομία και επιχειρηματική δραστηριότητα, μείωση εκπομπών ρύπων, εκπαίδευση/κατάρτιση, τουρισμός-πολιτισμός και ανεργία) με αποτέλεσμα να δοθεί η δυνατότητα στοχευμένων παρεμβάσεων.</p> <p>Ωστόσο, η σχέση των Χωρικών Εργαλείων με τις παρεμβάσεις που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ παρουσιάζει ένα διπλό πρόβλημα: από την μία οι διαδικασίες, τα κριτήρια, η υλοποίηση, ως τμήμα του ΣΔΕ ταυτίζεται με τα υπόλοιπα τρέχοντα προγράμματα χρηματοδότησης κι από την άλλη, οι Αστικές Αρχές και οι Διαχειριστικές Αρχές έχουν</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		περιορισμό στην φύση των έργων που δύνανται να χρηματοδοτήσουν/υλοποιήσουν μέσω ΟΧΕ. Για παράδειγμα έργα πολιτικής προστασίας (π.χ αντιπλημμυρικά) δεν εντάσσονται στις ΟΧΕ αλλά στο ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ενώ από την άλλη έργα κρατικών ενισχύσεων επιχειρηματικότητας, προκηρύσσονται και υλοποιούνται παράλληλα και σε μεγάλη συνάφεια με το πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα.
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	- Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες;	Οι παρεμβάσεις στις 4 ΒΑΑ της Περιφέρειας Αττικής σχεδιάστηκαν με την πρόθεση ολοκληρωμένων και βιώσιμων παρεμβάσεων, ωστόσο εκτιμάται ότι περισσότερο χαρακτηρίστηκαν από αποσπασματικότητα, χωρίς να κατορθώσουν να διαμορφώσουν ένα πεδίο συνεργιών και αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων.
Καινοτομία	- Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί;	Από τα δεδομένα ποιοτικής έρευνας που συλλέχθηκαν κάποιος βαθμός καινοτομίας εντοπίζεται στην φάση διάγνωσης των προκλήσεων (καταγραφή κοινωνικής ευαλωτότητας στον Δήμο Πειραιά), καθώς και στην σύσταση ΕΦΔ για κάθε Χωρική Αρχή που συνετέλεσε στην αποκέντρωση και την διάκριση των αρμοδιοτήτων.
Βιωσιμότητα	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον;	Οι παρεμβάσεις εκτιμάται ότι εμπεριέχουν σημαντικό βαθμό βιωσιμότητας ως προς τις δράσεις μείωσης εκπομπών, εκπαίδευσης και επιχειρηματικότητας. Ως προς την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας θα

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		πρέπει να σημειωθεί ότι οι παρεμβάσεις θα είχαν ουσιαστικότερη συμβολή στην βιωσιμότητα, αν στηρίζονταν σε ώριμες μελέτες καταγραφής των τοπικών οικονομιών κι αναγκών τους, ώστε να παράξουν στοχευμένα αποτελέσματα και συνέργειες προς την αύξηση της προστιθέμενης αξίας.
Συμμετοχή/ Συνεργασία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης; - Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες; 	<p>Στην περιφέρεια Αττικής, επιχειρήθηκε σε ικανοποιητικό βαθμό η αποκέντρωση αρμοδιοτήτων σε ΕΦΔ με καλά αποτελέσματα.</p> <p>Από την άλλη, η διαβούλευση -παρά το ότι επιχειρήθηκε από όλες τις Αστικές Αρχές- δεν κατάφερε να εμπλέξει ευρέως και αντιπροσωπευτικά όλους τους τοπικούς φορείς.</p>
Ικανότητα αναπαραγωγής	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες; 	Από τα έως τώρα αποτελέσματα, εκτιμάται πολύ πιθανό πετυχημένες πλευρές των χωρικών στρατηγικών να αναπαραχθούν (π.χ. δράσεις από πόρους ΕΚΤ, σύστημα παρακολούθησης δεικτών κλιματικής κρίσης κι αποβλήτων, ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας/ αντιμετώπιση επιπτώσεων COVID-19) εφόσον καταστεί εφικτή η αποτελεσματική διάχυση των αποτελεσμάτων.

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

Γενικές Επισημάνσεις

- Στην νέα ΠΠ21-27 θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε να διασφαλιστεί η βέλτιστη διαβούλευση με τους τοπικούς δρώντες/φορείς κι ως εκ τούτου θα ήταν σκόπιμη η κατάθεση συγκεκριμένων προτάσεων από τους φορείς διαβούλευσης σε αυτή την κατεύθυνση.
- Στην νέα ΠΠ21-27 θα πρέπει να καταγραφούν και να αξιολογηθούν τα διδάγματα που αποκομίστηκαν (lessons learnt) από την προηγούμενη περίοδο, επιδιώκοντας βελτίωση και αποτελεσματικότητα στις μελλοντικές δράσεις.
- Περαιτέρω ανάπτυξη διαδικτυακών εργαλείων επικοινωνίας και διάχυσης της πληροφορίας, με αυξημένες δυνατότητες οριζόντιας επικοινωνίας και ανταλλαγής μεταξύ φορέων.
- Ζητούμενο άντλησης πόρων και από τομεακά προγράμματα (ΥΜΕΠΕΡΑΑ, ΕΣΠΑ κτλ.)
- Διασφάλιση της δέσμευσης στις στρατηγικές και η επίτευξη της μέγιστης συναίνεσης από όλες τις δημοτικές αρχές.

Θεματικές Επισημάνσεις

- Προώθηση της κοινωνικής συνοχής προς ευάλωτες ομάδες πληθυσμού όπως τα παιδιά, οι έφηβοι, οι νέοι και οι ηλικιωμένοι.
- Αύξηση της εξωστρέφειας με έμφαση στα προϊόντα μεγαλύτερης εγχώριας προστιθέμενης αξίας (δημιουργία θέσεων εργασίας και ευρύτερη αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας).

2.2. Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

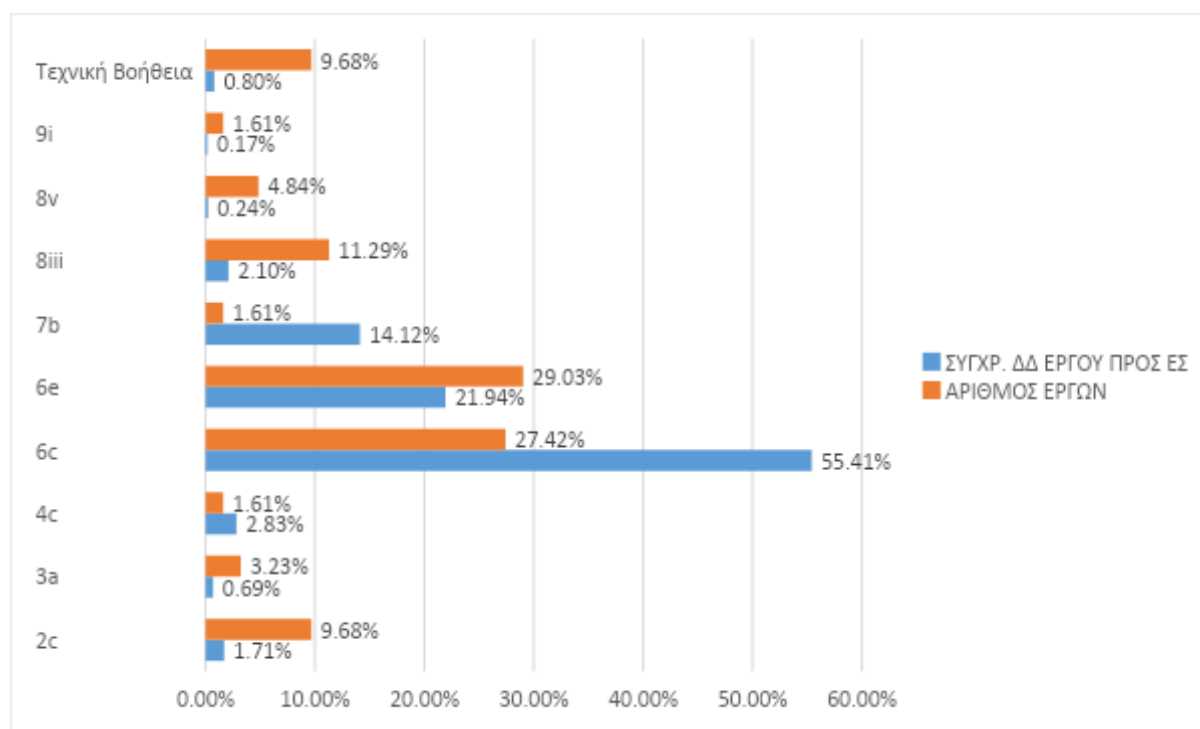
Η Περιφέρεια ΑΜΘ για την ΠΠ 2014-2020 ενέκρινε τις εξής Χωρικές Στρατηγικές:

- Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Δράμας,
- Αλεξανδρούπολη «Ελκυστική Πόλη»,
- Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού και
- Καβάλα 2023: Δημιουργική πόλη - τουριστικός προορισμός αριστείας.

Στην Περιφέρεια ΑΜΘ ενεργοποιήθηκαν 3 ΒΑΑ και μια ΟΧΕ ενώ δεν έγινε χρήση του χωρικού εργαλείου ΤΑΠΤοΚ.

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται το μίγμα πολιτικής των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια ανά επενδυτική προτεραιότητα. Τόσο ως προς τον αριθμό ενταγμένων έργων όσο και ως προς τη συγχρηματοδοτούμενη δημόσια δαπάνη τους παρουσιάζεται μια συγκέντρωση στις επενδυτικές προτεραιότητες 6c και 6e (έργα τουρισμού – πολιτισμού, προστασία και ανάδειξη περιβάλλοντος – βιοποικιλότητα, προστασία της φύσης, πράσινη υποδομή, ποιότητα αέρα, διαχείριση οικιακών αποβλήτων και καθαρές μεταφορές) με την 6c να αφορά στην ΟΧΕ της Εγνατίας Οδού και την 6e τις 3 ΒΑΑ της Περιφέρειας. Σημαντικοί πόροι επίσης κατευθύνθηκαν και προς την επενδυτική προτεραιότητα 7b (αναφορικά με βελτίωση του οδικού δικτύου).

Γράφημα 16 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Οι χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας – Θράκης κρίνονται ότι είναι σε πολύ σημαντικό βαθμό υλοποιημένες (κυρίως οι ΒΑΑ) καθώς (λαμβάνοντας υπόψη τα στοιχεία του ΟΠΣ συνδυαστικά με τα στοιχεία από τη συνέντευξη με τη Διαχειριστική

Αρχή) έχουν καταφέρει να ενεργοποιηθούν σε ένα συνολικό ποσοστό 81,92% (χωρίς να συμπεριλαμβάνονται τα μεταφερόμενα και αποχαρακτηρισμένα έργα τα οποία αν προστεθούν το ποσοστό ανέρχεται σε 93,42%). Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΠΣ έχουν ενταχθεί συνολικά προς υλοποίηση από χωρικές στρατηγικές στην ΠΠ 2014 – 2020 62 έργα εκ των οποίων τα 18 στην ΟΧΕ και τα υπόλοιπα 44 στις 3 ΒΑΑ.

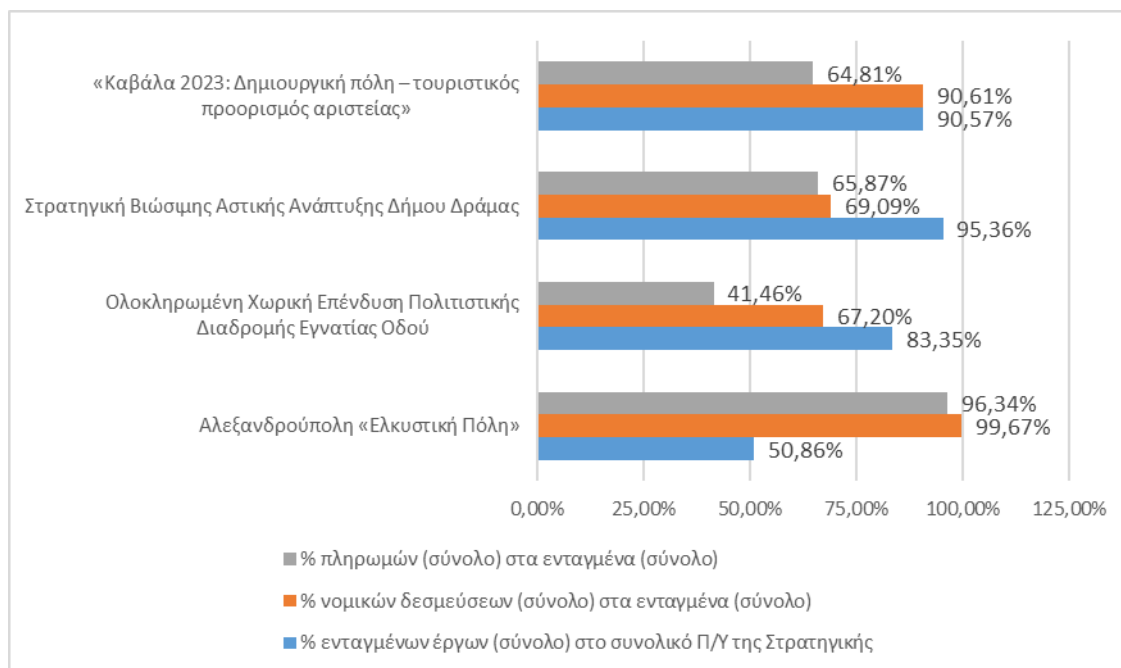
Πίνακας 20 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Αλεξανδρούπολη «Ελκυστική Πόλη»	8.572.772,00	16	4.359.890,56	4.345.420,08	4.200.158,09	50,86%	99,67%	96,34%
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού	55.207.000,00	18	46.013.318,21	30.919.874,88	19.077.513,75	83,35%	67,20%	41,46%
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Δράμας	8.406.438,00	16	8.016.777,88	5.538.767,02	5.280.326,95	95,36%	69,09%	65,87%
«Καβάλα 2023: Δημιουργική πόλη – τουριστικός προορισμός αριστείας»	8.599.658,00	12	7.788.800,47	7.057.480,34	5.047.793,52	90,57%	90,61%	64,81%
Σύνολο	80.785.868,00	62	66.178.787,12	47.861.542,32	33.605.792,31	81,92%	72,32%	50,78%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 17 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

Παρατηρείται ότι όλες οι χωρικές στρατηγικές καταγράφουν πολύ ικανοποιητικά στοιχεία ενεργοποίησης ενώ μέχρι το τέλος του 2023 οι πληρωμές βρέθηκαν σε ικανοποιητικά επίπεδα με την καλύτερη εικόνα να καταγράφει η ΒΑΑ Αλεξανδρούπολης και τη χειρότερη η ΟΧΕ της Εγνατίας Οδού.

2.2.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας Θράκης

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς Χωρικούς Φορείς/ Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ		Ομάδα εστιασμένης συζήτησης	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών	Ημ/νία	Συμμετοχές (εκτός ομάδας έργου)
4	4	32	2	12/10/23	1	10/11/23	6

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια ΑΜΘ

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

- **Αδύναμη ολοκληρωμένη προσέγγιση στην ΟΧΕ:** Στην ΟΧΕ οι παρεμβάσεις «απάντησαν» στις ανάγκες με έναν σχετικά συμβατικό και αναμενόμενο τρόπο, προκρίνοντας έργα συντήρησης, αναβάθμισης, ανάδειξης πολιτιστικών κτιρίων, μνημείων και αρχαιολογικών χώρων. Στην Αλεξανδρούπολη, παρά την επιτυχή υλοποίηση, τα έργα έγιναν αντιληπτά με σχετική αποσπασματικότητα.
- **Ωρίμανση έργων:** Εφαρμόστηκαν τρία μοντέλα:
  - Αλεξανδρούπολη: Σύνταξη των μελετών από τα στελέχη των υπηρεσιών του Δήμου.
  - Καβάλα: Μη ωρίμανση (ελλιπείς μελέτες) παρά τον ικανοποιητικό βαθμό ενεργοποίησης.
  - Δράμα: Ωρίμανση του κυρίως έργου της ανάπλασης με την αρωγή δωρητών .

Υλοποίηση

- **Επιπτώσεις COVID-19 στην Απορρόφηση Πόρων:** Σε συνέχεια της πανδημίας COVID-19, παρατηρήθηκε μη απορρόφηση πόρων για προσκλήσεις σχετικές με την Επιχειρηματικότητα, καθώς και το Κοινωνικό Ταμείο.
- **Συγκρούσεις και μέτρα επίλυσης (Δράμα):** Η σύγκρουση που αφορούσε την όχληση των επιχειρηματιών είχε προβλεφθεί, και μέσα από συνεργασία της ΑΑ με το ΔΙΠΑΕ Καβάλας, δημιουργήθηκε ένα σύστημα ψηφιακής ενημέρωσης σχετικά με το χρονοδιάγραμμα και τις επιπτώσεις του έργου.

Επικοινωνία

- **Δημοσιότητα, Επικοινωνία, Διάχυση:** Η Διαχειριστική Αρχή παροτρύνει τις Αστικές Αρχές να εντάξουν ένα υποέργο που αφορά στη δημοσιότητα των παρεμβάσεων. Ωστόσο, ο αντίκτυπος αυτών των δράσεων εξαρτάται από την ολοκλήρωση των έργων. Οι πολίτες αξιολογούν τη βελτίωση της καθημερινότητάς τους, και αυτό προκύπτει από την ολοκλήρωση των έργων.

Καλές πρακτικές

Σχεδιασμός

Συγκριτική Αξιολόγηση των Στρατηγικών: Παρά τις καθυστερήσεις και τη σχετική αδυναμία απορρόφησης πόρων, η συγκριτική αξιολόγηση των στρατηγικών ήταν στην κατεύθυνση πρόκρισης ώριμων έργων ή/και υψηλότερης ποιότητας στρατηγικών και ειδικά ως προς τις διαδικασίες διαβούλευσης και τα εταιρικά σχήματα.

- **Έμφαση στην Ανάδειξη των Τοπικών Χαρακτηριστικών:** Η χωρική εστίαση των χωρικών εργαλείων κάνει αυτήν την πρακτική να μοιάζει αυτονόητη. Ωστόσο, η παρούσα μελέτη ανέδειξε ότι δεν είναι. Στην Περιφέρεια της ΑΜΘ, η έμφαση στην ανάδειξη των ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών κάθε περιοχής και η ένταξή τους στους άξονες των παρεμβάσεων ωφέλησε τον σχεδιασμό τους.
- **Ολοκληρωμένες Αναπλάσεις και Παρεμβάσεις:** Οι ολοκληρωμένες αναπλάσεις, όπως οι ποδηλατόδρομοι, και η αξιολόγηση ποιοτικών χαρακτηριστικών (Δράμα), καθώς και οι παρεμβάσεις για τη βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος (Καβάλα), αντιπροσωπεύουν ουσιαστικές προσθήκες στο αστικό τοπίο.

Υλοποίηση

- **Εμπειρία ΑΑ από την Υλοποίηση προηγούμενων Έργων:** Η εμπειρία των Αστικών Αρχών από την υλοποίηση έργων στα πλαίσια ΠΕΠ, ΣΒΑΚ, εξοικονόμησης ενέργειας, Αναθεώρησης Χωροταξικού, και επικαιροποίησης του ΓΠΣ, καλύπτοντας τις θεσμικές/διαχειριστικές απαιτήσεις, αποτυπώθηκε στην υλοποίηση/ διαχείριση των Χωρικών Στρατηγικών.
- **Κυριότητα των έργων (ownership):** Κλειδί είναι η κυριότητα των έργων από τους Χωρικούς Φορείς και η εμπέδωση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων,

Διακυβέρνηση

- ✗ **Εταιρικό σχήμα:** Ένα ισχυρό εταιρικό σχήμα υιοθέτησε τις χωρικές παρεμβάσεις και την αστική ανάπτυξη ως ολοκληρωμένη στρατηγική, βασισμένη σε συνεχή διαβούλευση. Σε όλες τις χωρικές στρατηγικές της Περιφέρειας Ανατολικής Μακεδονίας - Θράκης εγκαθιδρύθηκε συνεχής συνεργασία με το εταιρικό σχήμα για την διακυβέρνηση πριν και κατά την υλοποίηση της Στρατηγικής.
- ✗ **Συμμετοχή των πολιτών σε διαδικασίες διαβούλευσης:** ΟΧΕ Εγνατίας Οδού: Συμμετοχική διαβούλευση και χωρική επένδυση με θεματική εστίαση. Σημαντική ήταν και η συμβολή διαφόρων φορέων καθώς και η εκπαίδευση των συμμετεχόντων πολιτών/φορέων στις διαδικασίες διαβούλευσης. Τα παραπάνω έχουν προβλεφθεί στις νέες στρατηγικές της Περιόδου 21-27. Η Καβάλα προβλέπει τη δημιουργία ενός *κέντρου διαβούλευσης (Urban Center)* για όλα τα θέματα που άπτονται του σχεδιασμού της πόλης.

Επικοινωνία

- **Συγκρούσεις, αντιδράσεις, μέτρα επίλυσης:** Συγκρούσεις και μέτρα επίλυσης (Δράμα): Η συνεχής επικοινωνία, ακόμη και για τεχνικά θέματα, επιλύει συγκρούσεις

έγκαιρα. Στη Δράμα, τοποθετήθηκαν μακέτες για ενημέρωση των πολιτών σχετικά με την ανάπτυξη του δημόσιου χώρου, προλαμβάνοντας αντιδράσεις.

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ ΑΜΘ

Δείκτες εκροών

Τα έργα της χωρικής στρατηγικής ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού στην Περιφέρεια αναμένεται να συμβάλλουν σημαντικά (κατά 77,65%) στον δείκτη ΕΤΠΑ CO09 – «Αειφόρος Τουρισμός Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών» στην επενδυτική προτεραιότητα 6c. Αξιόλογη συνεισφορά (κατά 50%) θα έχουν επίσης τα έργα της ΒΑΑ Δράμας στον δείκτη ΕΤΠΑ T2102 – «Αριθμός ψηφιακών υπηρεσιών που δημιουργούνται αναβαθμίζονται» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 2c.

Ως προς το ΕΚΤ, τα έργα χωρικών στρατηγικών των 3 ΒΑΑ στην Περιφέρεια (Αλεξανδρούπολης, Καβάλας και Δράμας) αναμένεται να συμβάλλουν απόλυτα στο δείκτη CO22 – «Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο» στην επενδυτική προτεραιότητα 8iii. Τέλος, η χωρική στρατηγική ΒΑΑ Αλεξανδρούπολης θα συμβάλει απόλυτα και στο δείκτη CO05 – «Απασχολούμενοι συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολουμένων» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 8v. Αξιόλογη συνεισφορά (κατά 51,92%) αναμένεται να έχουν τα έργα της ΒΑΑ Δράμας στον δείκτη CO01 – «Άνεργοι συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων» στην επενδυτική προτεραιότητα 8iii.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες εκροών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 21 Δείκτες εκροών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	Αλεξανδρούπολη «Ελκυστική Πόλη»	ΕΚΤ	8iii	5-4-8iii-21	Υποστήριξη Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης ΤΠΑ σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις	CO22	Εκροών	Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	Αριθμός	1,00	1,00	100,00%
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	Αλεξανδρούπολη «Ελκυστική Πόλη»	ΕΚΤ	8v	5-4-8v-21A	Υποστήριξη της απασχόλησης σε υφιστάμενες επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις	CO05	Εκροών	Απασχολούμενοι συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	Αριθμός	124,00	124,00	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Δράμας	EKT	8iii	5-4-8iii-21	Υποστήριξη Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης ΤΠΑ σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις	CO22	Εκροών	Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	Αριθμός	1,00	1,00	100,00%
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	«Καβάλα 2023: Δημιουργική πόλη – τουριστικός προορισμός αριστείας»	EKT	8iii	5-4-8iii-21	Υποστήριξη Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης ΤΠΑ σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις	CO22	Εκροών	Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	Αριθμός	1,00	1,00	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού	ΕΤΠΑ	6c	5-2-6c-12	Ανάδειξη φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς	CO09	Εκροών	Αειφόρος Τουρισμός Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών	Αριθμός επισκέψεων κατ'έτος	8.950,00	6.950,00	77,65%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών εκρών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

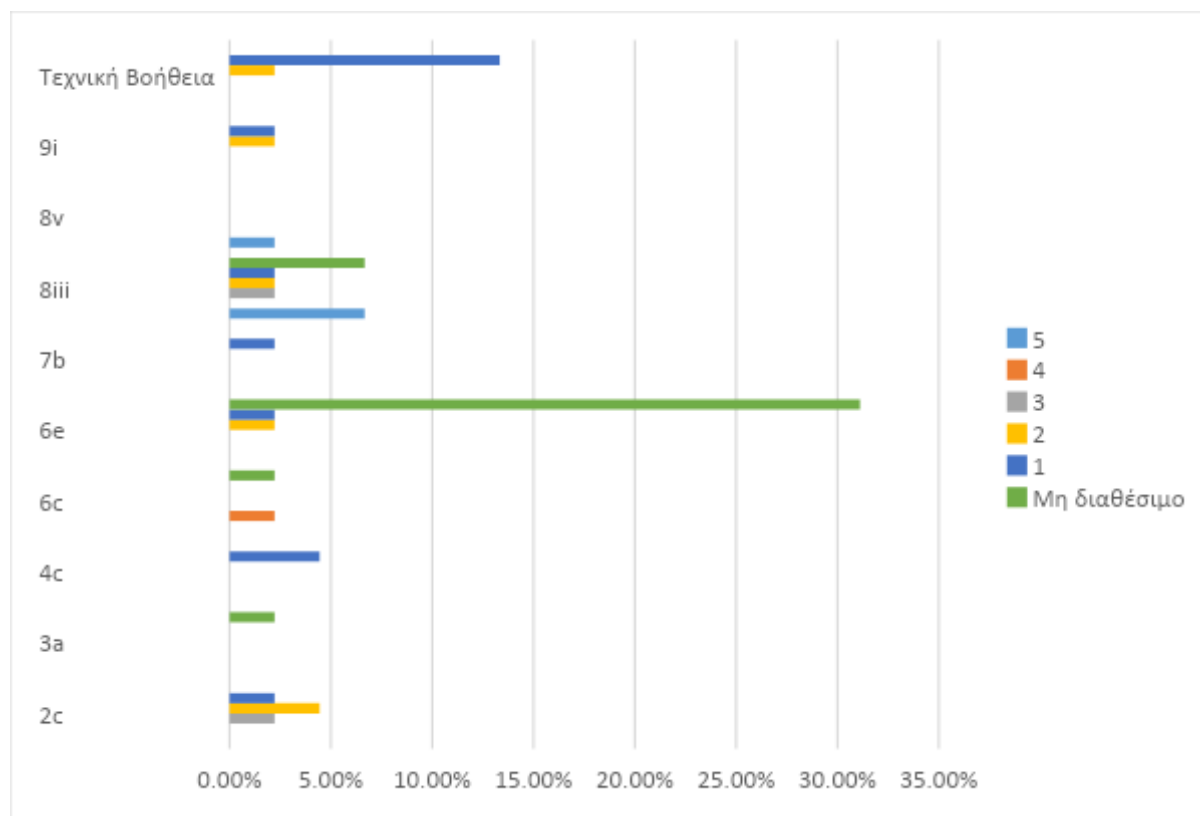
Πίνακας 22 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκρών κατά κλάση	Κλάση						
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	4	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
«Καβάλα 2023: Δημιουργική πόλη – τουριστικός προορισμός αριστείας»	1			2	4	5	12
2c					1		1
4c					2		2
6e						4	4
8iii	1			1		1	3
Τεχνική Βοήθεια				1	1		2
Αλεξανδρούπολη «Ελκυστική Πόλη»	2			3	5	6	16
2c				1			1
6e				1		5	6
8iii	1				1	1	3
8v	1						1
9i				1	1		2
Τεχνική Βοήθεια					3		3
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού		1			1	1	3
6c		1				1	2
7b					1		1
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Δράμας	1		2	1	3	7	14
2c			1	1			2
3a						1	1
6e					1	5	6
8iii	1		1			1	3
Τεχνική Βοήθεια					2		2
Σύνολο	4	1	2	6	13	19	45

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκρών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 18 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Τα έργα χωρικών στρατηγικών των 3 ΒΑΑ στην Περιφέρεια, αναμένεται να συμβάλλουν κατά 100% στον δείκτη ΕΚΤ CR03 – «Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους» κυρίως στην επενδυτική προτεραιότητα 8iii. Καταγράφεται επίσης η μικρή συνεισφορά στον δείκτη ΕΤΠΑ T4228 – «Ετήσια εξοικονόμηση τελικής ενέργειας» κατά 3,86% από τη ΒΑΑ Καβάλας.

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 23 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	Αλεξανδρούπολη «Ελκυστική Πόλη»	ΕΚΤ	8iii	5-4-8iii-21	Υποστήριξη Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης ΤΠΑ σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις	CR03	Αποτελέσματα	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	0,00	1.350.037,03	1.350.037,03	100,00%
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Δράμας	ΕΚΤ	8iii	5-4-8iii-21	Υποστήριξη Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης ΤΠΑ σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις	CR03	Αποτελέσματα	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	0,00	1.350.037,03	1.350.037,03	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020

Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	«Καβάλα 2023: Δημιουργική πόλη – τουριστικός προορισμός αριστείας»	ΕΚΤ	8iii	5-4-8iii-21	Υποστήριξη Τοπικών Πρωτοβουλιών Απασχόλησης ΤΠΑ σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις	CR03	Αποτελέσματα	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	0,00	1.350.037,03	1.350.037,03	100,00%
Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	Αλεξανδρούπολη «Ελκυστική Πόλη»	ΕΚΤ	8v	5-4-8v-21A	Υποστήριξη της απασχόλησης σε υφιστάμενες επιχειρήσεις που συμμετέχουν σε Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις	CR03	Αποτελέσματα	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	34,00	101.200,00	101.200,00	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

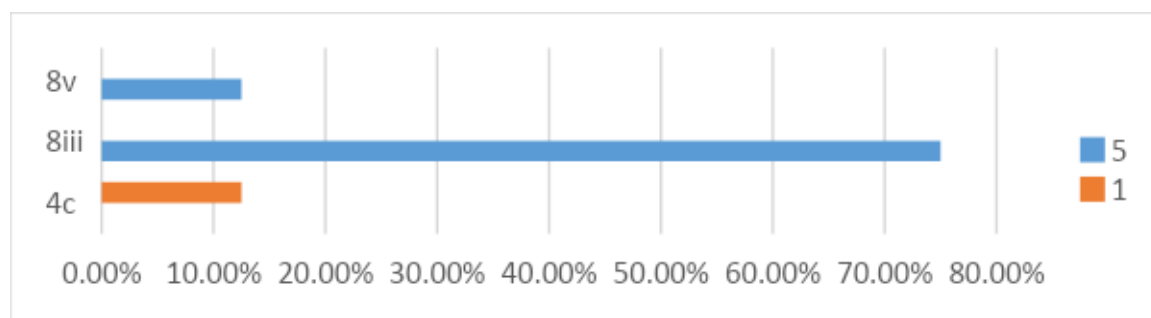
Πίνακας 24 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση		
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	1	Σύνολο
«Καβάλα 2023: Δημιουργική πόλη – τουριστικός προορισμός αριστείας»	2	1	3
4c		1	1
8iii	2		2
Αλεξανδρούπολη «Ελκυστική Πόλη»	3		3
8iii	2		2
8v	1		1
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Δράμας	2		2
8iii	2		2
Σύνολο	7	1	8

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 19 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

2.2.2. Περίπτωση Μελέτης: ΟΧΕ-BAA Δράμας

Η ΟΧΕ-BAA Δράμας (“Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Δράμας”) επιλέχθηκε ως ειδική Περίπτωση Μελέτης, στην οποία εμβάθυνε η παρούσα μελέτη. Η ομάδα εστιασμένης συζήτησης έλαβε χώρα στις 10/11/2023 με τη συμμετοχή 10 ατόμων (4 από την ομάδα μελέτης, 3 από τη Χωρική Αρχή, 4 εμπλεκόμενοι φορείς). Στον παρακάτω πίνακα γίνεται μία ανάλυση SWOT από τα σημεία που προέκυψαν από την εστιασμένη συζήτηση και την ανάλυσή τους:

Πίνακας 25 Περίπτωση Μελέτης ΟΧΕ-BAA Δράμας - Ανάλυση SWOT

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> • Συνοχή στο Εταιρικό Σχήμα - Συνεργασία των φορέων στο κοινό όραμα (δράσεις διακυβέρνησης/ διασφάλισης συναίνεσης, δημοσιότητα/επικοινωνία/διάχυση των 16 πράξεων με ολοκληρωμένο τρόπο, αξιολόγηση, ενισχυμένη δικτύωση της Στρατηγικής - URBACT / Διεθνής Συνάντηση Κορυφής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη) • Ανάδειξη δυνατών φορέων, εκτός της Αστικής Αρχής, οι οποίοι μπορούν να υλοποιήσουν παρεμβάσεις άμεσα και αποτελεσματικά: πχ. Δημιουργία επιχειρήσεων γυναικών (Ένωση Κυριών) [3 υπό σύσταση]- επωφελήθηκαν 35 γυναίκες - αξιολόγηση της εκπαίδευσης ως θετικής και εξατομικευμένης- διαδικασία συνέχισης των αποτελεσμάτων του έργου με δικτύωση με φορείς χρηματοδότησης, Incubation/Acceleration επιχειρήσεων με στόχο την συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού - Δημιουργήθηκε φυσικός χώρος στο ισόγειο του Επιμελητηρίου για την φιλοξενία των δράσεων της θερμοκοιτίδας • Συνολικά αποτελεσματική διακυβέρνηση (δημιουργία Δικτύου Διακυβέρνησης με επίκεντρο έργα πράσινης ανάπτυξης σε αστικό ιστό, 8 κοινωνικές απογραφές σε όλες τις φάσεις του έργου - παρακολούθηση της εξέλιξης της οπτικής των ομάδων, σημείο επαφής [τηλεφωνικές δομές], στο οποίο συλλέγονταν τα προβλήματα και κατανέμονταν στους αρμόδιους φορείς του εταιρικού σχήματος) • Focus Groups με γεωγραφική βάση / ανά περιοχή υλοποίησης τεχνικών έργων • Ο χώρος συνεργασίας / Hubspot δεν θα μπορούσε να υλοποιηθεί από άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία • Σημαντικός αντίκτυπος στην ένταξη νέων επιχειρήσεων • δημοσιότητα/επικοινωνία/διάχυση των 16 πράξεων με ολοκληρωμένο τρόπο, αξιολόγηση, ενισχυμένη δικτύωση της Στρατηγικής - URBACT / Διεθνής Συνάντηση Κορυφής για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη) • εργαλεία ανάλυσης & επικοινωνίας της επίδρασης των έργων	<ul style="list-style-type: none"> • Καθυστέρηση υποέργου υπογειοποίησης του δικτύου ηλεκτροδότησης (ΔΕΔΔΗΕ) - Συνεχείς αναδιαμορφώσεις χρονοδιαγράμματος - αύξηση αντιστάσεων από πλευράς της τοπικής κοινότητας (mitigation: διευκόλυνση με πρωτοβουλία και συνεργασία του αναδόχου) • Περιοχή Παρέμβασης - πυκνοκατοικημένη / έντονη επιχειρηματική δραστηριότητα από καταστήματα (αυξημένες οχλήσεις κατά την περίοδο υλοποίησης) τόσο στην ίδια την περιοχή όσο και γύρω από αυτή (αφετηρία αστικών λεωφορείων) • Σχετική δυσaráσκεια από το τελικό αποτέλεσμα του έργου από την τοπική επιχειρηματική κοινότητα (δεν έχουν αναπτυχθεί οι φυτεύσεις / δεν ανταποκρίνεται 100% στις μακέτες, υποχρεώνονται σε αλλαγές συνηθειών) • Μένει να αποτυπωθεί ο βαθμός βελτίωσης συγκεκριμένων δεικτών που αφορούν π.χ. τη βελτίωση της θερμοκρασίας • Είχαν υπάρξει κάποιες διαβουλεύσεις στη διάρκεια του σχεδιασμού, ωστόσο με ελλιπή συμμετοχή κυρίως από τις ΜΜ Επιχειρήσεις λόγω φύσης της διαδικασίας, έλλειψης ενημέρωσης/διαθεσιμότητας • Δεν υπήρχε κουλτούρα ενεργής συμμετοχής / διακυβέρνησης • Υπήρχαν επιπτώσεις από συγκεκριμένες παρεμβάσεις που δημιουργούσαν μεγαλύτερες οχλήσεις

<ul style="list-style-type: none"> • παρουσιάσεις/δημοσιεύσεις σε διεθνή συνέδρια • ημερίδα έναρξης / λήξης - πιστοποίησης των ωφελούμενων • Δελτίς Τύπου, Συνεντεύξεις Τύπου, Social Media (5000 followers), 25 δημοσιογράφοι, 240 άτομα στις ημερίδες • Δράσεις δικτύωσης με τα Επιμελητήρια • Πολιτιστικές Δράσεις (AR περίπατος στην πόλη) • Εκπαιδευτικοί περίπατοι • Το hub ως σημείο δικτύωσης και ανταλλαγής καλών πρακτικών / γνώσεων / τεχνογνωσίας 	
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Όραμα ΒΑΑ - Βελτίωση κινητικότητας / βιοκλιματική αναβάθμιση (οι μικρές δράσεις ως τροφοδοτές του κοινού οράματος) • Incubation/Acceleration επιχειρήσεων με στόχο την συγκράτηση του τοπικού πληθυσμού - Δημιουργήθηκε φυσικός χώρος στο ισόγειο του Επιμελητηρίου για την φιλοξενία των δράσεων της θερμοκοιτίδας (συμμ. 138 MM Επιχειρήσεις (οικογενειακές κατά κύριο λόγο) • Συνεχιζόμενη Στρατηγική (κοντά στην υφιστάμενη Περιοχή Παρέμβασης) Ανάδειξης του Αστικού περιβάλλοντος (με συνεισφορά ιδιωτών χορηγών) και μελετητική ετοιμασία από Foster & Partners. • Ωριμες Μελέτες σε πλήρη συμβατότητα με τις προηγούμενες • Μελέτη των Περιβαλλοντικών / Κοινωνικών επιπτώσεων στις περιοχές παρέμβασης 	<ul style="list-style-type: none"> • Καθυστερήσεις στην υλοποίηση έργων λόγω ποικίλων παραγόντων, όπως γραφειοκρατία, έλλειψη πόρων ή αναπάντεχα γεγονότα • Έλλειψη συναίνεσης μεταξύ της Χωρικής Αρχής, των εμπλεκόμενων φορέων και της τοπικής κοινωνίας • Έλλειψη συμμετοχής και αποδοχής της στρατηγικής και των επιμέρους έργων από την τοπική κοινωνία

2.2.3. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (24) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 26 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για Περιφέρεια Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή;	<p>Η εφαρμογή των χωρικών εργαλείων στην περιφέρεια ΑΜΘ, αποτιμάται θετικά. Οι στόχοι που τέθηκαν εν πολλοίς επετεύχθηκαν - αν και όχι χωρίς προβλήματα ή καθυστερήσεις.</p> <p>Σύμφωνα με τις προτεραιότητες που έθεσε η κάθε ΒΑΑ διαγνώστηκαν τοπικά ζητήματα που αφορούν σε αστικά ή ημιαστικά περιβάλλοντα (αντιμετώπιση ανεργίας, γυναικεία επιχειρηματικότητα και γενική επιχειρηματικότητα, τουρισμός-πολιτισμός) με αποτέλεσμα να δοθεί η δυνατότητα στοχευμένων παρεμβάσεων.</p> <p>Υπήρξαν διαφοροποιήσεις στην προσέγγιση των παρεμβάσεων συγκριτικά με τα υπόλοιπα ΕΔΕΤ. Η διαφοροποίηση έγκειται στην θεματική (ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού) και την αστικής κλίμακας, χωρική επικέντρωση (ΒΑΑ Δράμας, Καβάλας). Πιο συμβατικές παρεμβάσεις με αδύναμη ολοκληρωμένη προσέγγιση υλοποιήθηκαν</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		στην ΒΑΑ Αλεξανδρούπολης.
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες; 	<p>Οι ΒΑΑ Δράμας και Καβάλας παρουσίασαν ολοκληρωμένα αποτελέσματα κι ακολούθησαν εν πολλοίς την τοποκεντρική προσέγγιση διαγιγνώσκοντας κι αντιμετωπίζοντας τοπικά ζητήματα (επιχειρηματικότητα, τουρισμός, ανεργία).</p> <p>Η ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού, επίσης επέδειξε προσήλωση στην επίτευξη μιας ολοκληρωμένης χωρικής και θεματικής προσέγγισης.</p> <p>Τα αποτελέσματα της ΒΑΑ Αλεξανδρούπολης, παρότι υλοποιήθηκαν σχεδόν σε απόλυτο βαθμό χαρακτηρίζονται από συμβατικότητα κι αποσπασματικότητα.</p>
Καινοτομία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί; 	<p>Καινοτομίες Διακυβέρνησης και Διαβούλευσης εφαρμόστηκαν στην Δράμα (ψηφιακό σύστημα επίλυσης συγκρούσεων, συστηματική παρακολούθηση και καταγραφή των απόψεων τοπικών δρώντων).</p> <p>Θερμοκοιτίδες και Hubspot επιχειρηματικότητας στην Δράμα είναι φορείς και τεχνολογικής καινοτομίας.</p>
Βιωσιμότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον; 	<p>Οι παρεμβάσεις εμπεριέχουν σημαντικό βαθμό βιωσιμότητας ως προς τις δράσεις αντιμετώπισης της ανεργίας, της ανάδειξης του τοπικού πολιτισμού-τουρισμού και της ενίσχυσης της</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		επιχειρηματικότητας.
Συμμετοχή/ Συνεργασία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης; - Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες; 	<p>Σε γενικές γραμμές οι Χωρικοί Φορείς ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στην υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών αναλαμβάνοντας την κυριότητά τους (ownership).</p> <p>Ως προς την διαβούλευση φαίνεται ότι ενισχύθηκε η συμμετοχή τοπικών δρώντων λόγω του μεσαίου μεγέθους των πόλεων (Δράμα, Καβάλα). Αντιπροσωπευτική και αποτελεσματική ήταν και η διαβούλευση που πραγματοποιήθηκε στην ΟΧΕ Εγνατίας Οδού.</p>
Ικανότητα αναπαραγωγής	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες; 	<p>Από τα έως τώρα αποτελέσματα, εκτιμάται πολύ πιθανό πετυχημένες πλευρές των χωρικών στρατηγικών να αναπαραχθούν, εφόσον καταστεί εφικτή η αποτελεσματική διάχυση των αποτελεσμάτων.</p>

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

Γενικές Επισημάνσεις

- Στην νέα ΠΠ21-27 θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα ώστε να διασφαλιστεί η βέλτιστη διαβούλευση με τους τοπικούς δρώντες/φορείς κι ως εκ τούτου θα ήταν σκόπιμη η κατάθεση συγκεκριμένων προτάσεων (ενεργητική ακρόαση) από τους φορείς διαβούλευσης σε αυτή την κατεύθυνση.
- Στην νέα ΠΠ21-27 θα πρέπει να καταγραφούν και να αξιολογηθούν τα διδάγματα που αποκομίστηκαν (lessons learnt) από την προηγούμενη περίοδο, επιδιώκοντας βελτίωση και αποτελεσματικότητα στις μελλοντικές δράσεις.

- Περαιτέρω ανάπτυξη διαδικτυακών εργαλείων επικοινωνίας και διάχυσης της πληροφορίας, με αυξημένες δυνατότητες οριζόντιας επικοινωνίας και ανταλλαγής μεταξύ φορέων.

2.3. Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας για την ΠΠ 2014-2020 έχει εγκεκριμένες τις εξής Χωρικές Στρατηγικές:

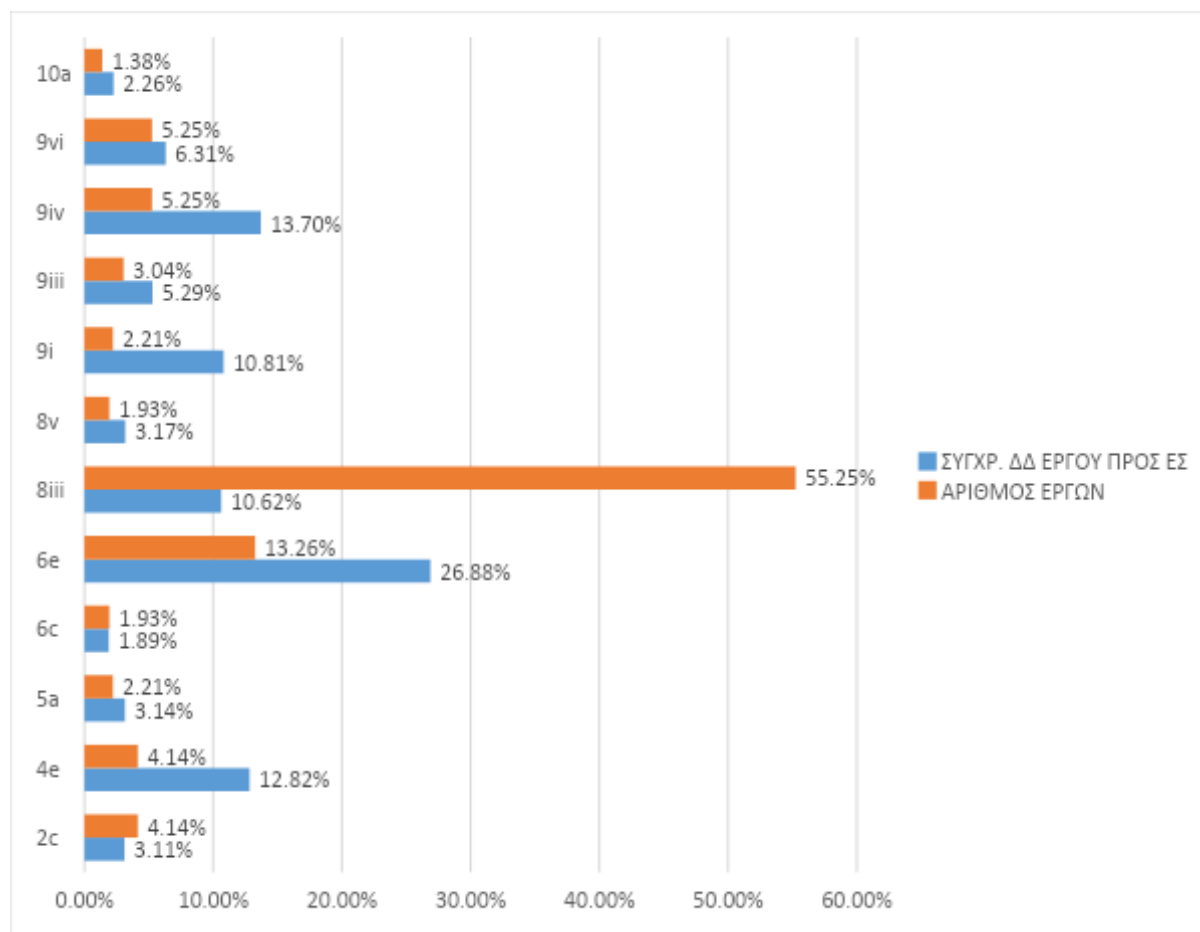
1. Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης (BAA),
2. Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Βέροιας (BAA),
3. Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης για την πόλη των Γιαννιτσών του Δήμου Πέλλας (BAA),
4. «Έδεσσα- Αστική αναζωογόνηση» (BAA),
5. Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Κατερίνης (BAA),
6. Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Νάουσας, Ηρωικής Πόλεως Νάουσας (BAA),
7. Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Σερρών (BAA),
8. ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΥΠΟΛΟΙΠΑ και Χαλκηδόνα - Δέλτα - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα (ΤΑΠΤΟΚ),
9. Ημαθία - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα (ΤΑΠΤΟΚ),
10. Πέλλα - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα (ΤΑΠΤΟΚ),
11. Πιερία - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα (ΤΑΠΤΟΚ),
12. Σέρρες - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα (ΤΑΠΤΟΚ),
13. Χαλκιδική - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα (ΤΑΠΤΟΚ) και
14. Κιλκίς - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα(ΤΑΠΤΟΚ).

Ουσιαστικά, ενεργοποιήθηκαν 7 BAA και 7 ΤΑΠΤΟΚ ενώ στην Περιφέρεια δεν έγινε χρήση του χωρικού εργαλείου ΟΧΕ και εντάχθηκαν προς υλοποίηση από χωρικές στρατηγικές στην ΠΠ 2014 – 2020 συνολικά 362 έργα. Επισημαίνεται ότι οι παραπάνω στρατηγικές ΤΑΠΤΟΚ ήταν η συνδρομή του ΕΚΤ στις στρατηγικές του LEADER του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 – 2022 και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα και δεν αποτέλεσαν αυτόνομες στρατηγικές.

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται το μίγμα πολιτικής των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια ανά επενδυτική προτεραιότητα. Ως προς τον αριθμό των έργων παρατηρείται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός καταγράφεται στην επενδυτική προτεραιότητα δiii (αφορά έργα κρατικών ενισχύσεων κατά συντριπτική πλειοψηφία στη BAA της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης για έργα αυτοαπασχόλησης, επιχειρηματικότητας και δημιουργίας επιχειρήσεων) και ακολουθεί η δε (έργα που αφορούν τη βελτίωση του ποιότητα του αέρα κυρίως και αναμενόμενα στη BAA της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης). Σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης των ενταγμένων έργων, το περίπου 27% κατανέμεται στην επενδυτική προτεραιότητα δε (η οποία εκτός από μέτρα ποιότητας του

αέρα χρηματοδοτεί και έργα θεσμικής ικανότητας της δημόσιας διοίκησης και των δημόσιων υπηρεσιών στη ΒΑΑ της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης), ακολουθεί με 13,7% η επενδυτική προτεραιότητα 9iv (έργα ενίσχυσης της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτές, βιώσιμες και υψηλής ποιότητας υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης και των κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας) στις 6 από τις 7 ΒΑΑ (με το μεγαλύτερο μερίδιο εξ' αυτών να ανήκει στη ΒΑΑ της ΜΕΘ και εκτός της ΒΑΑ Δήμου Νάουσας) και τέλος ακολουθεί η επενδυτική προτεραιότητα 4e με 12,82% (περισσότερο έξυπνα συστήματα μεταφορών και υποδομή για καθαρές αστικές μεταφορές κυρίως πάλι στη ΒΑΑ ΜΕΘ και λιγότερο ποδηλατόδρομοι και μονοπάτια).

Γράφημα 20 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Οι χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας δεν κατέγραψαν συνολικά αξιολογικό ποσοστό συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια, το οποίο ανήλθε στο 38,15%, ενώ αν προστεθούν και τα μεταφερόμενα και αποχαρκτηρισμένα έργα, το ποσοστό αυτό ανέρχεται στο 48,44%. Η εικόνα αυτή είναι εντονότερη στις ΒΑΑ παρά στις ΤΑΠΤοΚ καθώς τα ποσοστά ενταγμένων έργων (σε όρους συγχρ. ΔΔ) κινούνται από 17% (ΒΑΑ Κατερίνης) μέχρι σχεδόν 50% (ΒΑΑ Βέροιας) ενώ η ΒΑΑ της ΜΕΘ καταγράφει 39,24% οδηγώντας στο συμπέρασμα ότι ένα σημαντικό τμήμα τους δεν ενεργοποιήθηκε στην παρούσα προγραμματική περίοδο ενώ σε κάποιες εξ' αυτών όπως η Βέροια, Έδεσσα και Νάουσα η εικόνα γίνεται σαφώς καλύτερη αν συνυπολογιστούν και τα μεταφερόμενα και

αποχαρακτηρισμένα έργα. Χαρακτηριστικά, η ΒΑΑ Βέροιας αυξάνει το ποσοστό σε 118,73% (υπερδέσμευση), η ΒΑΑ Έδεσσας σε 86,66% και η ΒΑΑ Νάουσας σε 78,6% (με τη ΒΑΑ της ΜΕΘ να υπερβαίνει μόλις το 45%).

Σε όρους νομικών δεσμεύσεων προς τα ενταγμένα (συγχρ. ΔΔ) η εικόνα στις ΒΑΑ είναι σαφώς αρκετά καλύτερη, σημειώνοντας σχεδόν απόλυτη συμβασιοποίηση των ενταγμένων έργων ενώ όσον αφορά τις πληρωμές συμπεριλαμβάνεται ανεκτέλεστο (κυρίως στις ΒΑΑ Πέλλας και Κατερίνης) που όμως δε φαίνεται να μεταφέρεται στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

Στο χωρικό εργαλείο ΤΑΠΤοΚ, η εικόνα είναι σαφώς καλύτερη με εξαίρεση το ΤΑΠΤοΚ της Πιερίας (με πολύ ισχνή ενεργοποίηση στο 2,15%) ενώ το ΤΑΠΤοΚ Πέλλας δεν κατέγραψε πληρωμές και στις Σέρρες και Υπόλοιπα ΠΕ Θεσσαλονίκης και Χαλκηδόνα – Δέλτα καταγράφεται σημαντικό ποσοστό ανεκτέλεστου.

Πίνακας 27 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης	84.326.940,00	284	33.086.094,93	32.194.576,88	29.301.499,20	39,24%	97,31%	88,56%
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Βέροιας	4.204.000,00	11	2.096.977,90	2.065.255,97	1.862.722,80	49,88%	98,49%	88,83%
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης για την πόλη των Γιαννιτσών του Δήμου Πέλλας	3.806.000,00	12	978.627,72	911.009,72	315.955,76	25,71%	93,09%	32,29%
«Έδεσσα-Αστική αναζωογόνηση»	2.601.000,00	8	707.420,26	638.585,39	562.619,90	27,20%	90,27%	79,53%
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Κατερίνης	3.200.000,00	6	550.922,89	541.802,89	322.348,66	17,22%	98,34%	58,51%
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Νάουσας, Ηρωικής Πόλεως Νάουσας	3.504.000,00	6	1.138.472,02	1.078.388,90	841.177,66	32,49%	94,72%	73,89%
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής	4.719.000,00	16	1.263.758,84	1.240.970,35	1.080.760,10	26,78%	98,20%	85,52%

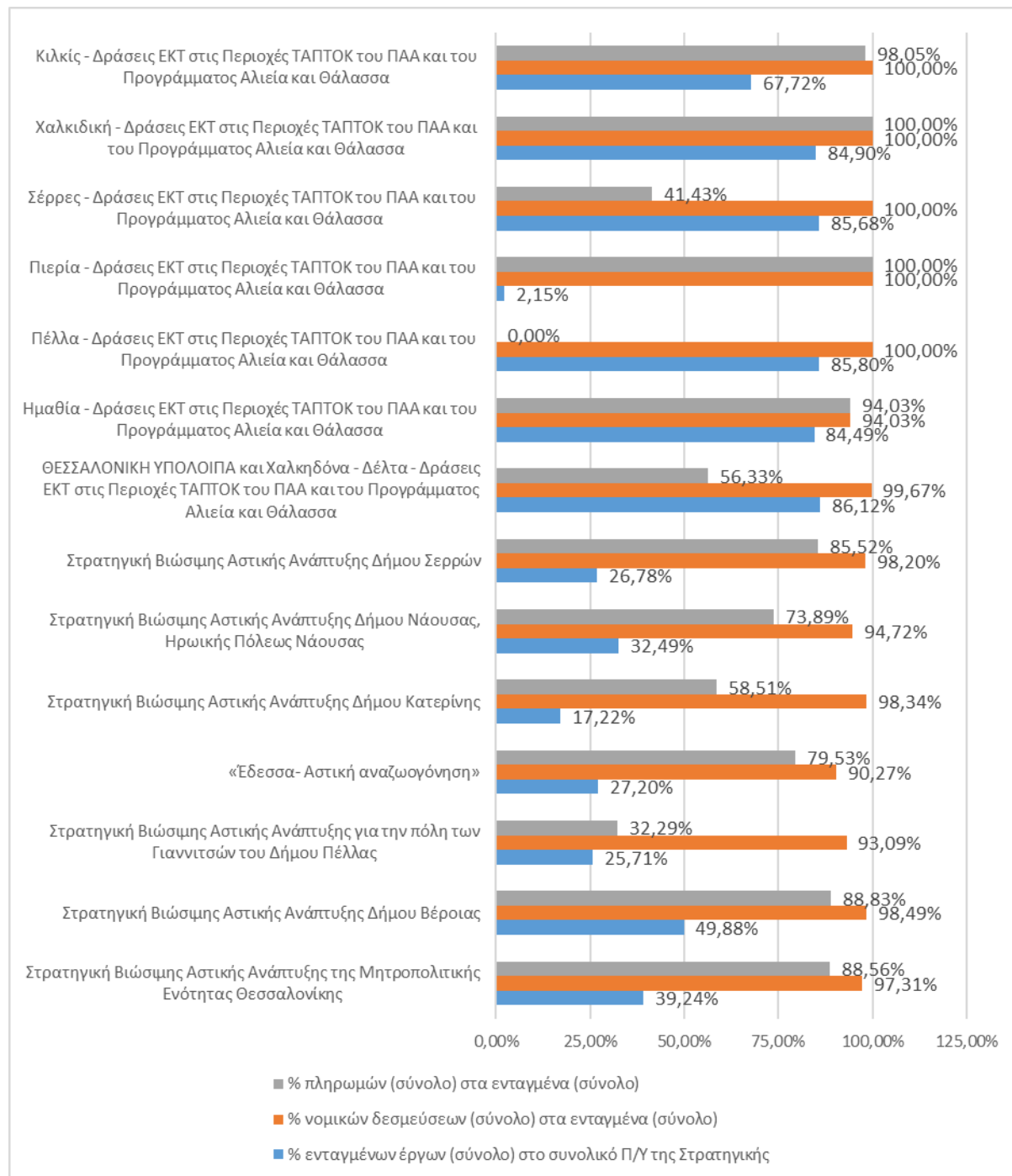
Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Ανάπτυξης Δήμου Σερρών								
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΥΠΟΛΟΙΠΑ και Χαλκηδόνα - Δέλτα - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	987.350,00	5	850.267,20	847.499,70	478.917,92	86,12%	99,67%	56,33%
Ημαθία - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	317.450,00	4	268.211,12	252.188,31	252.188,31	84,49%	94,03%	94,03%
Πέλλα - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	441.350,00	4	378.664,00	378.664,00	0,00	85,80%	100,00%	0,00%
Πιερία - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	1.900.000,00	1	40.941,70	40.941,70	40.941,70	2,15%	100,00%	100,00%
Σέρρες - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	588.350,00	2	504.108,50	504.108,50	208.866,67	85,68%	100,00%	41,43%
Χαλκιδική - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	527.100,00	2	447.484,82	447.484,82	447.484,82	84,90%	100,00%	100,00%
Κιλκίς - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	286.300,00	1	193.889,60	193.889,60	190.102,67	67,72%	100,00%	98,05%
Σύνολο	111.408.840,00	362	42.505.841,50	41.335.366,73	35.905.586,17	38,15%	97,25%	84,47%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 21 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

2.3.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς Χωρικούς Φορείς / Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ		Ομάδα εστιασμένης συζήτησης	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών	Ημ/νία	Συμμετοχές (εκτός ομάδας έργου)
14	11	98	7	12/10	1	22/11/23	3

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

- **Αποσπασματικότητα παρεμβάσεων:** Στις περισσότερες περιπτώσεις των στρατηγικών της Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας, παρατηρείται η αντιμετώπισή τους ως «καταλόγων» προαποφασισμένων έργων που εκ των υστέρων συμπεριλήφθηκαν σε κοινό αφήγημα.
- **Περιορισμένη κατάθεση/ σύνθεση απόψεων/ προσεγγίσεων:** Από την ανάλυση των ευρημάτων της ποιοτικής έρευνας, και συγκεκριμένα από την συνεισφορά της Διαχειριστικής Αρχής της Περιφέρειας, σημειώνεται πως οι Δήμοι της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης συμμετείχαν στο σχεδιασμό και την υλοποίηση της Στρατηγικής. Η σχετική ΒΑΑ ΜΕΘ παρουσιάζει την ιδιαιτερότητα πως υποβάλλεται από την Περιφέρεια και εγκρίνεται κατ' ουσίαν από ένα διαδημοτικό όργανο λήψης αποφάσεων όπου επετεύχθη και ο αναγκαίος συγκερασμός απόψεων για την κατανομή των οικονομικών πόρων.
- **Αποστερημένες περιοχές/ κοινωνικές ανισότητες:** δεν υπήρξε σημαντικός αντίκτυπος των εργαλείων στις πιο αποστερημένες περιοχές με ανισότητες ή σε μειονεκτούσες και ευάλωτες ομάδες.

Υλοποίηση

- **Χαμηλή Απορρόφηση:** Τα περισσότερα έργα μεταφέρονται (ποσοστό απορρόφησης 30%)
- **Έλλειμμα παρακολούθησης στρατηγικών:** Διατυπώνεται ως έλλειμμα η μη θεσμοθετημένη παρακολούθηση των στρατηγικών κατά την υλοποίηση.
- **Συνέπειες της πανδημίας COVID-19 στην υλοποίηση:** Όπως και σε άλλες περιπτώσεις, η πανδημία COVID-19 οδήγησε σε αναστολή ή καθυστέρηση της υλοποίησης έργων, ενώ ταυτόχρονα οι Χωρικοί Φορείς επανεκτιμούσαν τις προτεραιότητές τους, με επικέντρωση σε προτεραιότητες που σχετίζονταν με τη δημόσια υγεία και την οικονομική ανάκαμψη.

Διακυβέρνηση

- **Μη απαίτηση για διαρκή διαβούλευση:** Σε σύνδεση με το έλλειμμα στην παρακολούθηση των στρατηγικών, υπογραμμίζεται ως προβληματική η μη απαίτηση για διαρκή διαβούλευση. Και οι δύο παρατηρήσεις, συνδέονται με τη μη συμμετοχή/ γνωμοδότηση των φορέων κατά την υλοποίηση καθώς και με την απουσία ελέγχου των συμφωνηθέντων από την πλευρά των φορέων/ πολιτών και με την απουσία «λογοδότησης» από την πλευρά των Χωρικών Φορέων.

Καλές πρακτικές

Σχεδιασμός & Υλοποίηση

- **Ενίσχυση της θέσης της γυναίκας:** Δράσεις ενίσχυσης γυναικείας απασχόλησης και επιχειρηματικότητας (Κιλκίς)
- **Άμβλυνση κοινωνικών ανισοτήτων - ΑμεΑ:** Ενίσχυση των δεξιοτήτων εργαζομένων και ανέργων ατόμων με αναπηρία, με δυνατότητα πρόσβασης οικονομικά αδυνάτων σε ενισχυτική διδασκαλία. Παροχή γευμάτων σε οικονομικά ασθενείς δημότες.
- **Τουρισμός/ Τουριστικό προϊόν:** Αύξηση δυναμικότητας τουριστικών υποδομών. Ποιοτική αναβάθμιση προσφερόμενων υπηρεσιών (Χαλκιδική), Δημιουργία ψηφιακών εφαρμογών για την προαγωγή του τουριστικού προϊόντος με όρους τεχνολογίας & Δημιουργία διαδρομής πεζών διασύνδεσης τουριστικού με εμπορικό κέντρο, δημιουργία του πρώτου ποδηλατόδρομου στην περιοχή παρέμβασης (Έδεσσα)
- **Ποιοτικό δημόσιο πράσινο και βιώσιμη αστική κινητικότητα (ΟΧΕ ΒΑΑ της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης και ΟΧΕ ΒΑΑ Έδεσσας):**
  - Διασύνδεση υπάρχοντων και δημιουργία νέων χώρων πρασίνου βελτίωση συνθηκών διαβίωσης αστικής πανίδας

- Δημιουργία ποδηλατοδρόμων, παροχή κοινόχρηστων ποδηλάτων για μείωση χρήσης αυτοκινήτου, αύξηση δενδροκάλυψης, βελτίωση μικροκλιματικών συνθηκών και μείωση φαινομένου αστικής θερμικής νησίδας
  - Αύξηση και βελτίωση του δημόσιου ελεύθερου χώρου, δημιουργία υποδομών ήπιων αθλητικών δραστηριοτήτων, αναψυχής, κοινωνικών επαφών που αποτελούν την 1η φάση της αναζωογόνησης της Έδεσσας.
- **Καινοτόμο έργο καταγραφής, παρακολούθησης και αξιολόγησης των δεικτών βιώσιμης ανάπτυξης (Δ.Σερρών):** Η ΟΧΕ-BAA Δ.Σερρών ανέπτυξε το Αστικό Παρατηρητήριο, με αντικείμενο την καταγραφή, παρακολούθηση και αξιολόγηση των δεικτών βιώσιμης ανάπτυξης του Δήμου, οι οποίοι αφορούν τα αστικά, οικονομικά, κοινωνικά, δημογραφικά, περιβαλλοντικά και κλιματικά δεδομένα των Σερρών. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Δήμος Σερρών θα είναι σε θέση να επιλέξει τα θέματα βιωσιμότητας τα οποία θα αντιμετωπίσει ως προς τους βασικούς στόχους της ελκυστικότητας, συντήρησης και βελτίωσης του περιβάλλοντος, ανθεκτικότητας, υπεύθυνης χρήσης των πόρων, κοινωνικής συνοχής και ευημερίας και να διαμορφώσει το κατάλληλο πλέγμα δεικτών για την παρακολούθηση της πορείας προς αυτούς.

Διακυβέρνηση

- **Καλά παραδείγματα από την ΟΧΕ-BAA Θεσσαλονίκης:**
  - Δημιουργήθηκε και βραβεύτηκε το καινοτόμο μοντέλο μητροπολιτικής διακυβέρνησης, με το βραβείο «Bravo Governance» του θεσμού BRAVO, μια πρωτοβουλία που διοργανώνεται από το “QualityNet Foundation” στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας “Sustainable Greece 2020”.
  - Επετεύχθη ουσιαστικός διάλογος και πραγματικές συμμετοχικές διαδικασίες στην Επιτροπή Παρακολούθησης
  - Από την αρχή σε όλα τα στάδια ακολουθήθηκαν ανοικτές συμμετοχικές διαδικασίες, απόλυτη διαφάνεια και διάχυση των αποτελεσμάτων
- **Καλά παραδείγματα από την ΟΧΕ-BAA Έδεσσας:**
  - Συγκροτήθηκε ομάδα τεχνικής αξιολόγησης, η οποία είχε την ευθύνη της αξιολόγησης των πράξεων ως προς την ποιότητα, τη συμβατότητα με τη Χωρική Στρατηγική ΟΧΕ-BAA και με το ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας 2014-2020. Ακόμα είχε την ευθύνη της παρακολούθησης της ομαλής υλοποίησης του Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της πόλης της Έδεσσας και της σύνταξης και υποβολής προς τη Δομή Συναίνεσης τυχόν τροποποιήσεων του ΣΒΑΑ Έδεσσας.
  - Διεξαγωγή διαβουλεύσεων σε κάθε φάση από το σχεδιασμό μέχρι και την ένταξη

- **Διάχυση των αποτελεσμάτων των χωρικών στρατηγικών:** Σημειώνεται από την πλειοψηφία των Χωρικών Φορέων, πως η επικοινωνιακή στρατηγική κατάφερε σε μεγάλο βαθμό να ενισχύσει τον αντίκτυπο των χωρικών στρατηγικών ενισχύοντας τη συμπερίληψη και τη διαφάνεια
- **Δράσεις ευρείας απεύθυνσης:** Ένα καλό παράδειγμα δράσης πλατιάς απεύθυνσης αποτέλεσε η διενέργεια διαγωνισμού φωτογραφίας των έργων στη Θεσσαλονίκη, με 80 συμμετοχές και μια «φρέσκια» ανάδειξη των έργων και του αντικτύπου τους.
- **Ανάδειξη νέας ταυτότητας πόλης (city branding):** Η Έδεσσα προχώρησε στη συγκρότηση (στρατηγικής city branding, δημιουργώντας νέο logo της πόλης, πινακίδες ενημέρωσης - κατεύθυνσης, δράσεις προβολής, κ.α.

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας

Δείκτες εκροών

Στο ΕΤΠΑ, απόλυτα σημαντική συνεισφορά καταγράφεται στο δείκτη CO37 – «Αστική ανάπτυξη Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης» στη ΒΑΑ Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης στην επενδυτική προτεραιότητα 6e. Σημαντική επίσης αναμένεται να είναι η συμβολή (κατά 90,51%) στο δείκτη CO34 – «Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου» στην επενδυτική προτεραιότητα 4e.

Στο ΕΚΤ, σημαντική έως αξιολογή είναι η συμβολή των έργων χωρικών στρατηγικών στο δείκτη T1263 – «Αριθμός εγκεκριμένων έργων που αφορούν σε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα» στα 3 ΤΑΠΤοΚ (Χαλκηδόνας κατά 71,43% και Ημαθίας και Πέλλας κατά 57,14%) στην επενδυτική προτεραιότητα 9 vi. Αξιολογή συμβολή (κατά 56,94%) καταγράφεται στο δείκτη 11304 – «Υποστηριζόμενα σχέδια για δημιουργία νέων επιχειρήσεων» στη ΒΑΑ Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης υπό την επενδυτική προτεραιότητα 8iii.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες εκροών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 28 Δείκτες εκροών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Κεντρικής Μακεδονίας	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης	ΕΤΠΑ	6e	6-AΞ06-6e-6e1	Ανάπλαση και αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος	CO37	Εκροών	Αστική ανάπτυξη Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης	Άτομα	468.079,00	468.079,00	100,00%
Κεντρικής Μακεδονίας	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης	ΕΤΠΑ	4e	6-AΞ04-4e-4e1	Πρώθηση της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	CO34	Εκροών	Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου	Τόνοι Ισοδύναμο CO2	38.076,63	34.464,40	90,51%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών εκροών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Πίνακας 29 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση						
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	4	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
Πιερία - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα					2		2
9vi					2		2
Σέρρες - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα				1	1	1	3
9vi				1	1	1	3
«Έδεσσα- Αστική αναζωογόνηση»					5	2	7
2c					1		1
4e					1		1
6c					1		1
8v					1		1
9i					1		1
9iii						1	1
9iv						1	1
Ημαθία - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα			1		1	1	3
9vi			1		1	1	3
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΥΠΟΛΟΙΠΑ και Χαλκηδόνα - Δέλτα - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα και			1		1	1	3
9vi			1		1	1	3
Κιλκίς - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα					2		2
9vi					2		2
Πέλλα - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα			1		1	1	3
9vi			1		1	1	3
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης για την πόλη των Γιαννιτσών του Δήμου Πέλλας					7	2	9
2c					1		1

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση						
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	4	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
6c					1		1
6e					1		1
8iii					1		1
8v					1		1
9i					1		1
9iii					1	1	2
9iv						1	1
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Βέροιας					7	1	8
2c					1		1
4e					1		1
6c					1		1
6e					1		1
8iii					1		1
9iii					2		2
9iv						1	1
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Κατερίνης					6	2	8
2c					1		1
8iii					1		1
8v					1		1
9i					1		1
9iii						1	1
9iv					2	1	3
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Νάουσας, Ηρωικής Πόλεως Νάουσας					6		6
4e					1		1
6c					1		1
6e					1		1
8iii					1		1
8v					1		1
9i					1		1
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Σερρών				1	7		8
2c					1		1
4e					1		1

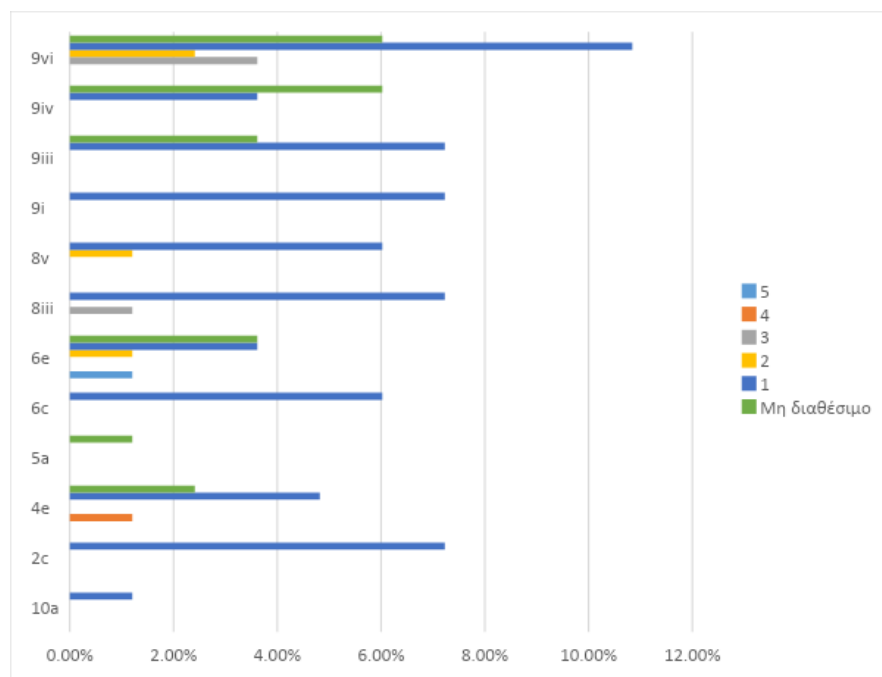
Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση						
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	4	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
6c					1		1
6e				1			1
8iii					1		1
8v					1		1
9iii					1		1
9iv					1		1
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης	1	1	1	1	7	7	18
10a					1		1
2c					1		1
4e		1				2	3
5a						1	1
6e	1					3	4
8iii			1		1		2
8v				1			1
9i					2		2
9iii					2		2
9iv						1	1
Χαλκιδική - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα				1	1	1	3
9vi				1	1	1	3
Σύνολο	1	1	4	4	54	19	83

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 22 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Απόλυτα σημαντική αναμένεται να είναι η συνεισφορά στους δείκτες ΕΤΠΑ T1322 – «Κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας στις μεταφορές» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 4e και T1327 – «Μέγιστος αριθμός ημερών με μέση ημερήσια τιμή ΑΣ10 μεγαλύτερη από 50 μgm^3 που καταγράφεται στο σταθμό με τη δυσμενέστερη επίδοση κατ' έτος» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6e, από τη ΒΑΑ της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης. Οι υπόλοιποι δείκτες ΕΤΠΑ των χωρικών στρατηγικών αναμένεται να έχουν ιδιαίτερα μικρή συνεισφορά στην επίτευξη του αποτελέσματος του ΠΕΠ.

Ως προς το ΕΚΤ, απόλυτα σημαντική είναι η συνεισφορά των χωρικών στρατηγικών ΤΑΠΤοΚ σε όλους τους δείκτες της επενδυτικής προτεραιότητας 9vi, CR03 – «Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους» και T1385 – «Αριθμός νέων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα». Σημαντική επίσης αναμένεται να είναι η συνεισφορά των χωρικών στρατηγικών ΒΑΑ (κατά 70,11%) στον δείκτη CR03 – «Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 8iii. Τέλος, μετριασμένη αναμένεται να είναι και η συμβολή των χωρικών στρατηγικών ΒΑΑ στον ίδιο δείκτη αλλά υπό την επενδυτική προτεραιότητα 8v κατά 38,22%. Οι υπόλοιποι δείκτες ΕΚΤ των χωρικών στρατηγικών αναμένεται να έχουν ιδιαίτερα μικρή συνεισφορά στην επίτευξη του αποτελέσματος του ΠΕΠ.

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 30 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Κεντρικής Μακεδονίας

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Κεντρικής Μακεδονίας	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης	ΕΤΠΑ	4e	6-AΞ04-4e-4e1	Πρώθηση της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας	T1322	Αποτελέσματος	Κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας στις μεταφορές	ΚΤΟΕ	1.173,23	5.267.011,52	5.267.011,52	100,00%
Κεντρικής Μακεδονίας	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης	ΕΤΠΑ	6e	6-AΞ06-6e-6e1	Ανάπλαση και αναζωογόνηση υποβαθμισμένων αστικών περιοχών και βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος	T1327	Αποτελέσματος	Μέγιστος αριθμός ημερών με μέση ημερήσια τιμή ΑΣ10 μεγαλύτερη από 50 µg/m ³ που καταγράφεται στο σταθμό με τη δυσμενέστερη επίδοση κατ' έτος	Αριθμός	54,00	12.505.388,89	12.505.388,89	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Κεντρικής Μακεδονίας	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΥΠΟΛΟΙΠΑ και Χαλκηδόνα - Δέλτα - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	CR03	Αποτελέσματος	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	74,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%
Κεντρικής Μακεδονίας	Ημαθία - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	CR03	Αποτελέσματος	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	74,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Κεντρικής Μακεδονίας	Πέλλα - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	CR03	Αποτελέσματος	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	74,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%
Κεντρικής Μακεδονίας	Πιερία - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	CR03	Αποτελέσματος	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	74,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Κεντρικής Μακεδονίας	Σέρρες - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	CR03	Αποτελέσματος	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	74,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%
Κεντρικής Μακεδονίας	Χαλκιδική - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	CR03	Αποτελέσματος	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	74,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Κεντρικής Μακεδονίας	Κιλκίς - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	CR03	Αποτελέσματος	Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	74,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%
Κεντρικής Μακεδονίας	ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΥΠΟΛΟΙΠΑ και Χαλκηδόνα - Δέλτα - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	T1385	Αποτελέσματος	Αριθμός νέων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα	Αριθμός	4,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Κεντρικής Μακεδονίας	Ημαθία - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	T1385	Αποτελέσματος	Αριθμός νέων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα	Αριθμός	4,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%
Κεντρικής Μακεδονίας	Πέλλα - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	T1385	Αποτελέσματος	Αριθμός νέων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα	Αριθμός	4,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Κεντρικής Μακεδονίας	Πιερία - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	T1385	Αποτελέσματος	Αριθμός νέων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα	Αριθμός	4,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%
Κεντρικής Μακεδονίας	Σέρρες - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	T1385	Αποτελέσματος	Αριθμός νέων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα	Αριθμός	4,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020

Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Κεντρικής Μακεδονίας	Χαλκιδική - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	T1385	Αποτελέσματος	Αριθμός νέων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα	Αριθμός	4,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%
Κεντρικής Μακεδονίας	Κιλκίς - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα	ΕΚΤ	9vi	6-ΑΞ09Β-9vi-9vi1	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα για ενδογενή τοπική ανάπτυξη και άρση των τοπικών ανισοτήτων και αδυναμιών	T1385	Αποτελέσματος	Αριθμός νέων ολοκληρωμένων παρεμβάσεων τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα	Αριθμός	4,00	2.412.999,59	2.412.999,59	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Πίνακας 31 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση				
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	3	2	1	Σύνολο
Πιερία - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	2				2
9vi	2				2
Σέρρες - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	2				2
9vi	2				2
«Έδεσσα- Αστική αναζωογόνηση»			1	3	4
8v			1		1
9iii				1	1
9iv				1	1
9i				1	1
Ημαθία - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	2				2
9vi	2				2
Κιλκίς - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	2				2
9vi	2				2
Πέλλα - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσα	2				2
9vi	2				2
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης για την πόλη των Γιαννιτσών του Δήμου Πέλλας		1	1	3	5
8iii		1			1
8v			1		1
9iii				1	1
9iv				1	1
9i				1	1
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Βέροιας		1		3	4
6c				1	1
8iii		1			1
9iii				1	1
9iv				1	1

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση				
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	3	2	1	Σύνολο
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Κατερίνης		1	1	4	6
8iii		1			1
8v			1		1
9iii				1	1
9iv				2	2
9i				1	1
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Νάουσας, Ηρωικής Πόλεως Νάουσας		1	1	2	4
6c				1	1
8iii		1			1
8v			1		1
9i				1	1
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Σερρών		1	1	1	3
6c				1	1
8iii		1			1
8v			1		1
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης	2	1	1	6	10
4e	1				1
5a				1	1
6e	1				1
8iii		1			1
8v			1		1
9iii				1	1
9iv				2	2
9i				2	2
Χαλκιδική - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα	2				2
9vi	2				2
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΥΠΟΛΟΙΠΑ και Χαλκηδόνα - Δέλτα - Δράσεις ΕΚΤ στις Περιοχές ΤΑΠΤΟΚ του ΠΑΑ και του Προγράμματος Αλιεία και Θάλασσα	2				2
9vi	2				2
Σύνολο	16	6	6	22	50

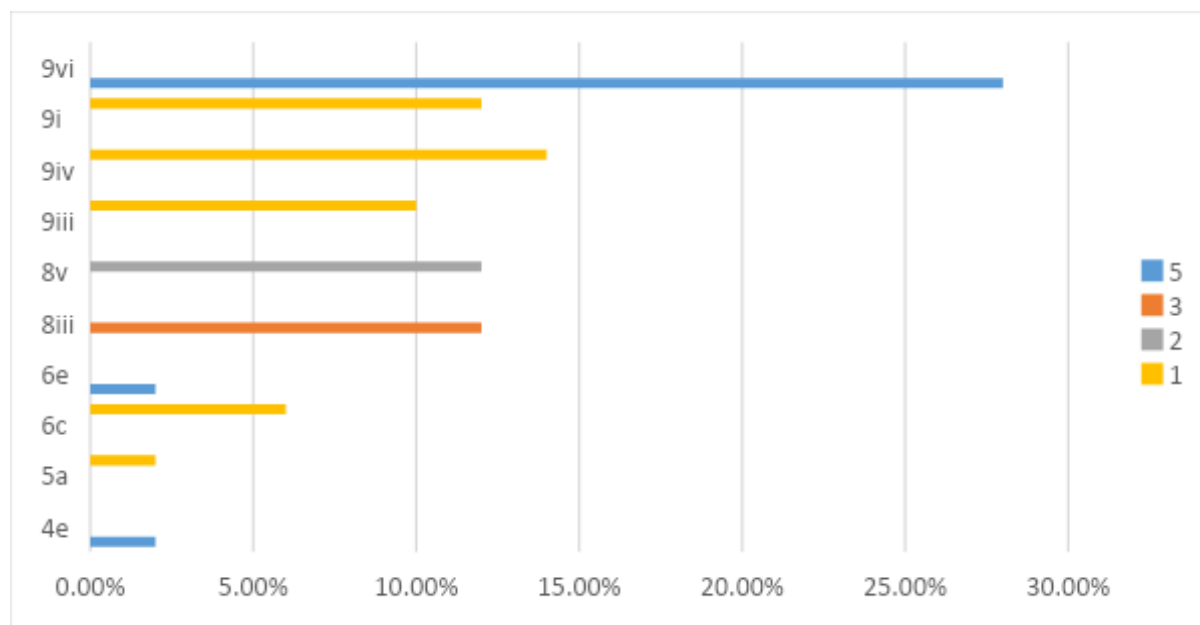
Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας

οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Πίνακας 32 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

2.3.2. Περίπτωση Μελέτης: ΟΧΕ-BAA Θεσσαλονίκης

Η ΟΧΕ-BAA Θεσσαλονίκης (“Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Μητροπολιτικής Ενότητας Θεσσαλονίκης”) επιλέχθηκε ως ειδική Περίπτωση Μελέτης, στην οποία εμβάθυνε η παρούσα μελέτη. Η ομάδα εστιασμένης συζήτησης έλαβε χώρα στις 22/11/2023 με τη συμμετοχή 8 ατόμων (5 από την ομάδα μελέτης, 1 από την Περιφέρεια, 1 Αστική Αρχή - Δήμος Π. Μελά). Στον παρακάτω πίνακα γίνεται μία ανάλυση SWOT από τα σημεία που προέκυψαν από την εστιασμένη συζήτηση και την ανάλυσή τους:

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> • Η φάση του σχεδιασμού της στρατηγικής ενέπλεξε όλους τους εμπλεκόμενους δήμους • Βοήθησε η προετοιμασία πριν την δημοσίευση των	<ul style="list-style-type: none"> • Υπήρχε δυσκολία στις υπηρεσίες λόγω μεγάλου πλήθους προγραμμάτων • Σχετική καθυστέρηση (σχεδιασμός 2016, εγκεκριμένη

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

<p>προσκλήσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> • Παρατηρήθηκε ανταγωνισμός μεταξύ των δήμων - διαπιστώθηκε και επιλύθηκε με ομόφωνες αποφάσεις κατανομής του προϋπολογισμού • Το εργαλείο ήταν tailor made στις ανάγκες του Δήμου • Σχετικά με τις ευάλωτες ομάδες - θετικό ότι η ΟΧΕ περιελάμβανε δράσεις ΕΚΤ • Πολύ μεγάλο βήμα για τη Θεσσαλονίκη λόγω προηγούμενης έλλειψης κουλτούρας συνεργασίας • Συμπληρωματικά με άλλα ευρωπαϊκά έργα (κέντρο υποστήριξης ΣΒΑΚ) • Σύστημα διακυβέρνησης που επιταχύνει την καλή συνεργασία • ΕΚΤ (συνέβαλε στην ολοκληρωμένη προσέγγιση) • Έργα σηματοδότησης • Ψηφιακές Υπηρεσίες - • Υπάρχει η έννοια της συνέχειας 	<p>στратηγική 2017)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η έμφαση που δόθηκε ήταν η ενίσχυση του πρασίνου - η απορρόφηση δεν επετεύχθη λόγω χαμηλής ανταπόκρισης κατά τις προσκλήσεις • Περιορισμένη συμμετοχή των κατοίκων στις διαβουλεύσεις • Θυμός ο οποίος εκφράζεται μέσα από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης • Στις διαβουλεύσεις προσέρχονται τα ίδια άτομα • Μεγάλη διάρκεια υλοποίησης των έργων / καθυστερήσεις - στη διάρκεια των οποίων η τοπική κοινωνία πιέζεται • Επικοινωνία (πολιτικά) εστιασμένη στα μεγάλα έργα • “Ανταγωνισμός” μεταξύ δήμων της Μητροπολιτικής Ενότητας, ιδιαίτερα στο κομμάτι της προβολής των έργων.
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Ήδη έχει ωφεληθεί ο τοπικός πληθυσμός από την υλοποίηση των έργων • Έχουν ενταχθεί 11 έργα για τον Δ. Π. Μελά • Πολύ μεγάλο βήμα για τη Θεσσαλονίκη λόγω προηγούμενης έλλειψης κουλτούρας συνεργασίας • Έργο Παρατηρητηρίου (με τη σύμφωνη γνώμη των Δήμων) • Υπουργείο: Δίκτυο φορέων ΟΧΕ • ΕΥΙ: Δικτύωση με καλές πρακτικές • Δικτύωση με το δίκτυο των Χωρικών Φορέων 	<ul style="list-style-type: none"> • Έλλειμμα τεχνικού προσωπικού για την υλοποίηση των έργων • Υποστελέχωση των Δημοτικών Αρχών • Διαγωνισμός φωτογραφίας (έργων ΟΧΕ) “Μοντέλο η πόλη μου”, ωστόσο υπάρχει μια σχετική καχυποψία • Κατά την επόμενη περίοδο θα υπάρχει κενό στη στοχευμένη τοπική κοινωνική παρέμβαση καθώς επελέγη η μη χρηματοδότηση από το ΕΚΤ • Υπερεκτίμηση χρόνων υλοποίησης

2.3.3. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (20) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 33 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή;	<p>Ο αντίκτυπος των επιπτώσεων χωρικών στρατηγικών ΟΧΕ-BAA στην περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, είχε χαμηλά αποτελέσματα. Παρά το ότι υπήρξαν θετικές πλευρές (διακυβέρνηση, επιχειρηματικότητα, μείωση εκπομπών Θεσσαλονίκης, γυναικεία απασχόληση Κιλκίς, περιβαλλοντικά έργα Έδεσσα) υπήρξαν πολύπλευρες δυσκολίες, καθυστερήσεις που αποτυπώνονται και στην απορρόφηση των πόρων.</p> <p>Σε γενικές γραμμές η η χωρική εστίαση (place-based approach) υποβαθμίστηκε και οι παρεμβάσεις δεν αποτέλεσαν μέρος ενός συνολικού και ολοκληρωμένου σχεδίου που έχει διαγνώσει και επιδιώκει να αντιμετωπίσει τοπικά ζητήματα. Ειδικά στην περίπτωση της μητροπολιτικής Θεσσαλονίκης κι ενώ υπήρξε μια αξιόλογη προσπάθεια, το μέγεθος της περιοχής παρέμβασης και ιδιαιτερότητες του σχήματος διακυβέρνησης αποτέλεσαν τα κύρια προβλήματα στην παραγωγή αντικτύπου.</p> <p>Ως εκ τούτου δεν υπήρξαν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις στην προσέγγιση των</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		παρεμβάσεων συγκριτικά με τα υπόλοιπα ΕΔΕΤ. Αρκετές αστικές αρχές αντιμετώπισαν τις παρεμβάσεις αποσπασματικά. Εξαίρεση αποτελεί η ενίσχυση του δημόσιου χώρου και του αστικού πρασίνου (ειδικά στην Θεσσαλονίκη).
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	- Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες;	Οι παρεμβάσεις ήταν συμβατές (δημόσιοι χώροι, αύξηση πρασίνου, μείωση εκπομπών, συστήματα μεταφορών) αλλά δεν παρήγαν συνέργειες σε αυτή τη φάση. Το ίδιο ισχύει και για άλλα σύνολα παρεμβάσεων (απασχόληση, εκπαίδευση, υγεία/πρόνοια).
Καινοτομία	- Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί;	Καινοτομίες Διακυβέρνησης εφαρμόστηκαν στην στις Σέρρες (Παρατηρητήριο) Δεν αναδείχθηκαν τεχνολογικές καινοτομίες.
Βιωσιμότητα	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον;	Οι παρεμβάσεις εκτιμάται ότι εμπεριέχουν σημαντικό βαθμό βιωσιμότητας ως προς τις δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος, της ανάδειξης του τοπικού τουρισμού, της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της υγείας/πρόνοιας.
Συμμετοχή/ Συνεργασία	- Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης; - Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης	Σε γενικές γραμμές οι Χωρικοί Φορείς ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στην υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών αναλαμβάνοντας την κυριότητά τους (ownership). Ως προς την διαβούλευση φαίνεται ότι δεν

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
	με τοπικούς δρώντες;	επετεύχθη η ευρεία συμμετοχή φορέων/δρώντων και πολιτών, ούτε προέκυψε κάποιο ολοκληρωμένο σύστημα διαβούλευσης.
Ικανότητα αναπαραγωγής	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες;	Από τα έως τώρα αποτελέσματα, εκτιμάται πολύ πιθανό πετυχημένες πλευρές των χωρικών στρατηγικών να αναπαραχθούν, εφόσον καταστεί εφικτή η αποτελεσματική διάχυση των αποτελεσμάτων.

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

Γενικές Επισημάνσεις

- Νέα ΠΠ21-27 Προτάσεις Φορέων ώστε να διασφαλιστεί η βέλτιστη διαβούλευση με τους τοπικούς δρώντες/φορείς
- Χρήση ψηφιακών μέσων και ειδικότερα ερωτηματολογίων περιοδικής παρακολούθησης με συμπλήρωση ανοικτής ηλεκτρονικής φόρμας από τοπικούς δρώντες και την τοπική κοινωνία θα ήταν χρήσιμο να λαμβάνουν χώρα τουλάχιστον 1 φορά ανά 12 μήνες. Σε γενικές γραμμές η μέχρι τώρα συνεργασία αποτιμάται ως συμπεριληπτική και αποτελεσματική ως προς την κάλυψη των αναγκών και την προώθηση της κοινωνικής ένταξης για ευάλωτες κοινωνικά ομάδες και ειδικούς πληθυσμούς στην Περιφέρεια ΚΜ.
- Επαρκής τεκμηρίωση αποδοχής ή απόρριψης των προτάσεων που κατατίθενται κατά τη διαδικασία διαβούλευσης.

2.4. Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

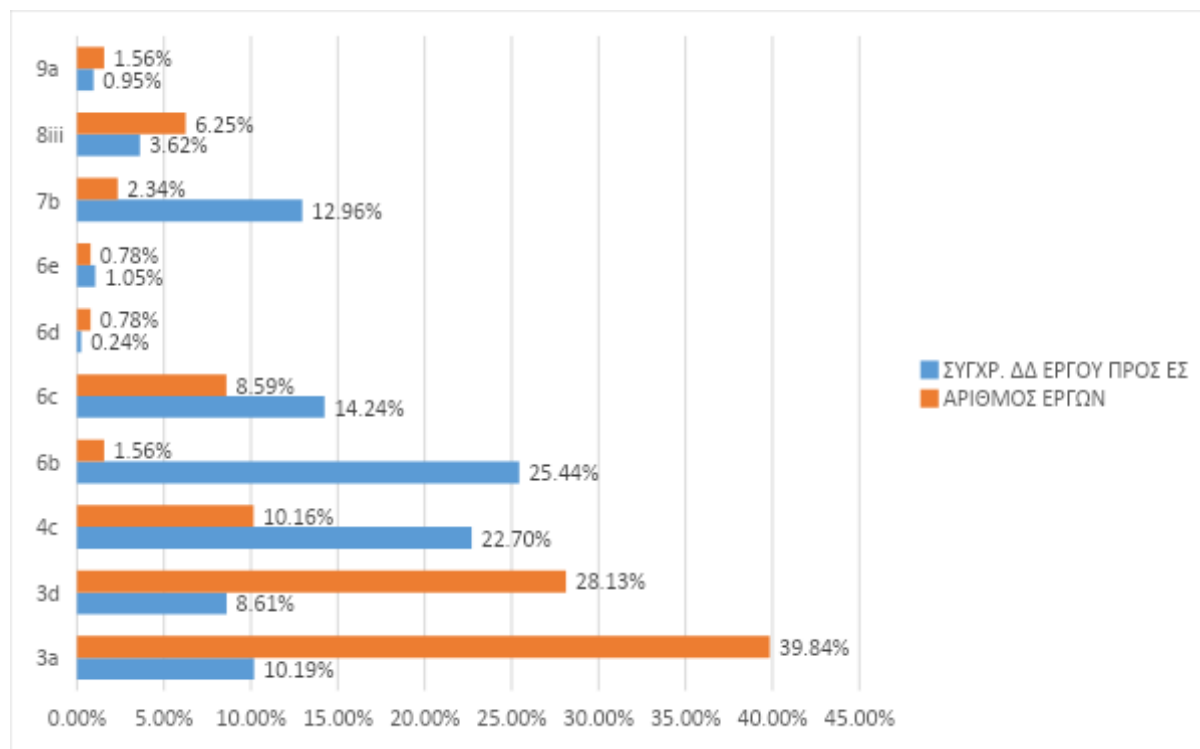
Η Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας για την ΠΠ 2014-2020 έχει εγκεκριμένες τις εξής Χωρικές Στρατηγικές:

1. Κοζάνη «Η Πόλη κινείται... κάνουμε μαζί το επόμενο βήμα!» (BAA),
2. Γρεβενά 2020 (BAA),
3. Πτολεμαΐδα «Εδώ ζούμε ... Καλύτερα» (BAA),
4. Καστοριά «Ευρωπαϊκή Πόλη να Ζεις και να Επισκεφτείς» (BAA),
5. Φλώρινα «Βιώσιμη πόλη, πύλη πολιτισμού» (BAA) και
6. ΟΧΕ Αξιοποίησης Λιμνών Δυτικής Μακεδονίας (ΟΧΕ).

Ουσιαστικά, ενεργοποιήθηκαν 5 BAA και 1 ΟΧΕ ενώ στην Περιφέρεια δεν έγινε χρήση του χωρικού εργαλείου ΤΑΠΤοΚ και εντάχθηκαν προς υλοποίηση από χωρικές στρατηγικές στην ΠΠ 2014 – 2020 συνολικά 128 έργα.

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται το μίγμα πολιτικής των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια ανά επενδυτική προτεραιότητα. Ως προς τον αριθμό των έργων παρατηρείται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός καταγράφεται στις επενδυτικές προτεραιότητες 3a και 3d (έργα κρατικών ενισχύσεων κυριότερα στην ΟΧΕ και λιγότερο στις BAA που αφορούν έργα επιχειρησιακής ανάπτυξης ΜΜΕ, στήριξης στην επιχειρηματικότητα και φυτωρίων επιχειρήσεων καθώς και προηγμένες υπηρεσίες στήριξης για ΜΜΕ). Σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης των ενταγμένων έργων, το 25,44% κατανέμεται σε έργα της επενδυτικής προτεραιότητας 6b (αφορά 1 έργο επεξεργασίας υγρών λυμάτων και 1 έργο παροχής νερού για ανθρώπινη κατανάλωση στην ΟΧΕ αξιοποίησης λιμνών), το 22,7% στην επενδυτική προτεραιότητα 4c (έργα ενεργειακής απόδοσης με ανακαίνιση της δημόσιας υποδομής) στις BAA Γρεβενών, Καστοριάς και Φλώρινας και στην ΟΧΕ αξιοποίησης λιμνών, ενώ ένα αξιόλογο 14,24% στην επενδυτική προτεραιότητα 6c (έργα τουρισμού – πολιτισμού) κυριότερα στην ΟΧΕ αξιοποίησης λιμνών αλλά και στις BAA Φλώρινας και Καστοριάς.

Γράφημα 23 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Οι χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας δεν κατέγραψαν συνολικά αξιόλογο ποσοστό συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια, το οποίο ανήλθε στο 52,14% καθώς ένα μεγάλο ποσοστό τους μεταφέρθηκε στην επόμενη προγραμματική περίοδο 2021 – 2027 ή αποχαρακτηρίστηκε και μετατράπηκε σε έργο του ΠΕΠ. Αυτό γίνεται φανερό από τη συμπερίληψη στην ανάλυση τόσο των μεταφερόμενων όσο και των αποχαρακτηρισμένων έργων που καταδεικνύουν υψηλό ποσοστό σε όρους συγχρ. ΔΔ των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό των χωρικών στρατηγικών, ήτοι 90,6%. Παρόλα αυτά, η ευμενέστερη αυτή εικόνα σε συνολική θεώρηση δεν οφείλεται παρά στην υπερδέσμευση που έγινε στη ΒΑΑ Γρεβενών και στην ΟΧΕ αξιοποίησης λιμνών (και στις 2 χωρικές στρατηγικές λίγο παραπάνω από 120%) ενώ αντίθετα σημαντική υστέρηση στην ενεργοποίηση επέδειξαν οι ΒΑΑ Πτολεμαΐδας, Κοζάνης και μικρότερη η ΒΑΑ Φλώρινας.

Σε όρους νομικών δεσμεύσεων προς τα ενταγμένα (συγχρ. ΔΔ) η εικόνα στις ΒΑΑ πλην της Κοζάνης είναι σαφώς αρκετά καλύτερη, σημειώνοντας ικανοποιητική συμβασιοποίηση των ενταγμένων έργων, ενώ όσον αφορά τις πληρωμές καταγράφεται αυξημένο ανεκτέλεστο (κυρίως στις ΒΑΑ Πτολεμαΐδας, Γρεβενών και Κοζάνης) που όμως δε φαίνεται να μεταφέρεται στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

Πίνακας 34 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

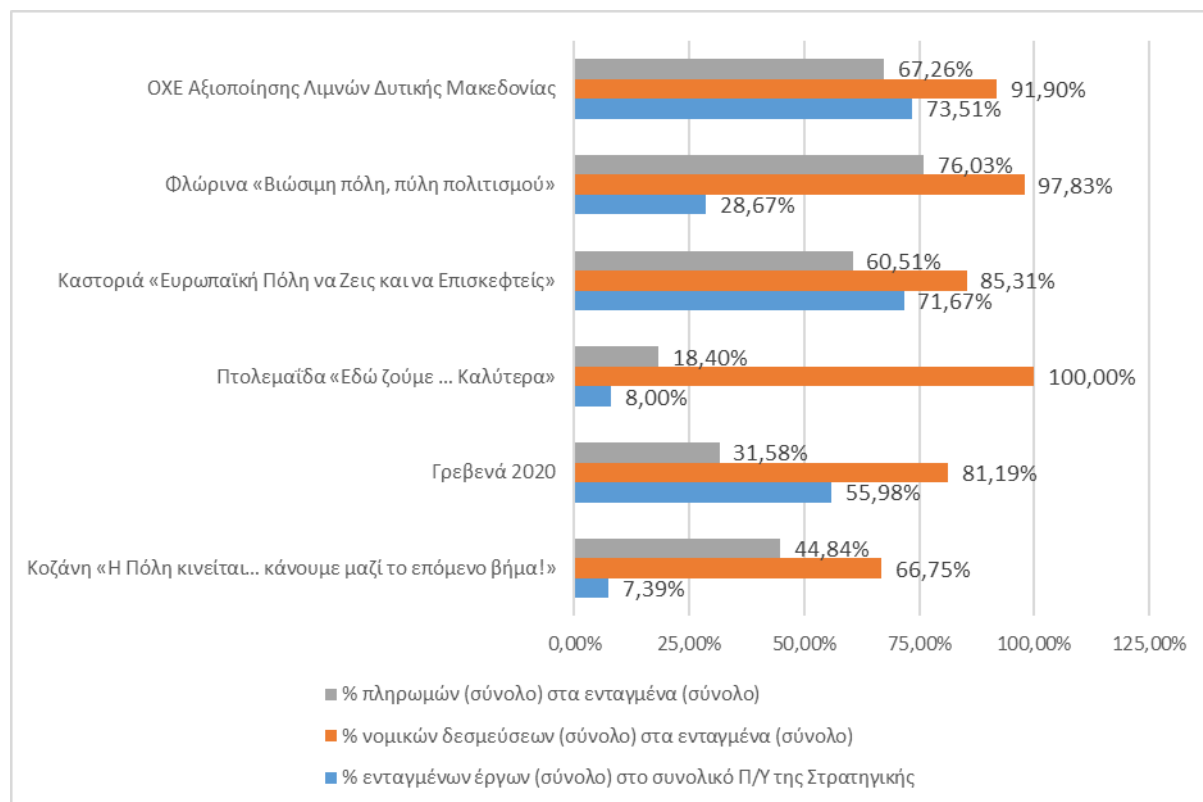
Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Κοζάνη «Η Πόλη κινείται... κάνουμε μαζί το επόμενο βήμα!»	8.930.000,00	4	659.660,00	440.300,00	295.785,13	7,39%	66,75%	44,84%
Γρεβενά 2020	6.640.000,00	14	3.717.364,17	3.018.306,00	1.173.926,83	55,98%	81,19%	31,58%
Πτολεμαίδα «Εδώ ζούμε ... Καλύτερα»	8.560.000,00	10	684.373,58	684.373,58	125.911,82	8,00%	100,00%	18,40%
Καστοριά «Ευρωπαϊκή Πόλη να Ζεις και να Επισκεφτείς»	8.890.000,00	16	6.371.143,17	5.435.281,24	3.854.868,90	71,67%	85,31%	60,51%
Φλώρινα «Βιώσιμη πόλη, πύλη πολιτισμού»	8.660.000,00	14	2.483.108,68	2.429.259,07	1.888.009,68	28,67%	97,83%	76,03%
ΟΧΕ Αξιοποίησης Λιμνών Δυτικής Μακεδονίας	36.600.000,00	70	26.903.420,03	24.723.844,80	18.095.572,31	73,51%	91,90%	67,26%
Σύνολο	78.280.000,00	128	40.819.069,63	36.731.364,69	25.434.074,67	52,14%	89,99%	62,31%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 24 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

2.4.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς Χωρικούς Φορείς / Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών
6	6	56	2	25/9	1

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

- **Χαμηλή ωριμότητα πράξεων:** Ενώ κατά την έγκριση των στρατηγικών τα προτεινόμενα έργα και δράσεις εκτιμήθηκαν ως ώριμα και δόθηκε η δυνατότητα στους Χωρικούς Φορείς να ενημερώσουν τις μελέτες (υποέργο 1) παρατηρήθηκε γενικά χαμηλή ωριμότητα των προς ένταξη πράξεων.
- **Καθυστερήσεις συμβασιοποίησης πράξεων:** Παρατηρήθηκε έλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος από την ημερομηνία ένταξης ως την ημερομηνία σύναψης συμβάσεων με τους αναδόχους υλοποίησης των έργων/δράσεων, ενώ καθυστέρησε γενικά και η έναρξη υλοποίησης των στρατηγικών (2018).
- **Αυξημένες απαιτήσεις του ολοκληρωμένου επιχειρησιακού προγράμματος:** Τα προς ένταξη έργα αποτελούσαν ήδη γνωστή προτεραιότητα των Χωρικών Φορέων ανεξάρτητα από τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα των Στρατηγικών.

Υλοποίηση

- **Χαμηλό ποσοστό υλοποίησης και απορρόφησης διαθέσιμων πόρων:** Ειδικότερα, στις πέντε στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης παρατηρείται χαμηλό ποσοστό ενταγμένων έργων επί του συνόλου των εγκεκριμένων έργων των στρατηγικών.
- **Υποστελεχωμένες υπηρεσίες των Αστικών Αρχών:** Αρκετές από τις προκλήσεις που εντοπίζονται στην υλοποίηση των στρατηγικών αποδίδονται στην υποστελέχωση των αρμόδιων υπηρεσιών των Αστικών Αρχών και στην έλλειψη εμπειρίας του προσωπικού στις διαδικασίες εφαρμογής ολοκληρωμένων προγραμμάτων. Στις περιπτώσεις που ενεργοποιήθηκε υποστήριξη από Τεχνικό σύμβουλο, αυτή κρίθηκε ανεπαρκής και αποσπασματική.
- **Αλλαγή Αστικών Αρχών - ζήτημα ownership:** Η αλλαγή της εκπροσώπησης των Αστικών Αρχών κατά τη διάρκεια υλοποίησης των στρατηγικών, ενέτεινε τις καθυστερήσεις και, σε αρκετές περιπτώσεις, έθεσε ζητήματα έγκρισης των σχεδίων ή υλοποίησης συγκεκριμένων έργων/δράσεων.

Διακυβέρνηση

- **Μη κατάρτιση Χωρικού Φορέα (ΟΧΕ Λιμνών):** Η διακυβέρνηση και ο συντονισμός της στρατηγικής παρέμεινε ευθύνη της ΔΑ με εμφανές έλλειμμα ενός συντονιστικού Χωρικού Φορέα, με επιπλέον αποτέλεσμα οι τοπικοί φορείς να μην ωφεληθούν από την εμπειρία της ευθύνης της διακυβέρνησης και υλοποίησης μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής.
- **Περιορισμός των διαδικασιών διαβούλευσης στην επικοινωνία της εξέλιξης των έργων:** Ο χαρακτήρας των διαδικασιών διαβούλευσης περιορίστηκε σε επικοινωνία του χρονοδιαγράμματος υλοποίησης των έργων.

Καλές πρακτικές

Σχεδιασμός

- **Εστιασμένη περιοχή παρέμβασης:** Κατά τη φάση κατάρτισης και σχεδιασμού των στρατηγικών, επιλέχθηκαν συγκεκριμένες περιοχές παρέμβασης, γεγονός που συνέβαλε στον εστιασμένο αντίκτυπό τους.

Υλοποίηση

- **Υλοποίηση έργων υποδομής:** Ικανοποιητικά αποτιμάται η υλοποίηση έργων υποδομής.
- **Ενεργοποίηση πόρων του ΕΚΤ:** Υλοποιήθηκαν δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και απασχολησιμότητας της τοπικής κοινωνίας με χρήση των διαθέσιμων πόρων του ΕΚΤ.

Διακυβέρνηση

- **Συμμετοχή επιχειρήσεων σε διαδικασίες διαβούλευσης:** Θετικά αποτιμάται η πέραν του αναμενόμενου συμμετοχή των επιχειρήσεων ειδικότερα στην πρόσκληση των δράσεων ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας.

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας

Δείκτες εκροών

Ως προς το ΕΤΠΑ, σημαντική συνεισφορά (κατά 85,45%) καταγράφεται στο δείκτη CO34 – «Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των

αερίων θερμοκηπίου» στη ΒΑΑ Καστοριάς και στην επενδυτική προτεραιότητα 4c. Σημαντική συνεισφορά (κατά 75%) εμφανίζεται επίσης στην ίδια ΒΑΑ στο δείκτη T2108 – «Αριθμός Υποδομών Κοινωνικής Φροντίδας» στην επενδυτική προτεραιότητα 9a. Οι δείκτες CO01 – «Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη», CO02 – «Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις» και CO08 – «Παραγωγικές επενδύσεις Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση» εμφανίζουν σημαντική συμβολή κατά 74,55%, στην ίδια ΟΧΕ Λιμνών Δυτικής Μακεδονίας και στην ίδια επενδυτική προτεραιότητα 3d. Η ΟΧΕ Λιμνών Δυτικής Μακεδονίας καταγράφει και ακόμη 2 δείκτες με σημαντική και αξιόλογη συνεισφορά στο ΠΕΠ. Πρόκειται για το δείκτη T2105 – «Μήκος αποχετευτικού δικτύου» στην επενδυτική προτεραιότητα 6b (κατά 68,30%) και για το δείκτη CO34 – «Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου» στην επενδυτική προτεραιότητα 4c (κατά 50,29%).

Ως προς το ΕΚΤ, η συνεισφορά των έργων χωρικών στρατηγικών στο ΠΕΠ παρουσιάζεται μικρή.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες εκροών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 35 Δείκτες εκροών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Δυτικής Μακεδονίας

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Δυτικής Μακεδονίας	Καστοριά «Ευρωπαϊκή Πόλη να Ζεις και να Επισκεφτείς»	ΕΤΠΑ	4c	10-4-4c-0411	Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και χρήσης ΑΠΕ με έμφαση στις υποδομές του δημόσιου τομέα	CO34	Εκροών	Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου υ Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου υ	Τόνοι Ισοδύναμου CO2	1.400,00	1.196,33	85,45%
Δυτικής Μακεδονίας	Καστοριά «Ευρωπαϊκή Πόλη να Ζεις και να Επισκεφτείς»	ΕΤΠΑ	9a	10-9-9a-0911	Βελτίωση ολοκλήρωση υποδομών Α'θμιας και Β'θμιας υγείας και πρόνοιας	T2108	Εκροών	Αριθμός Υποδομών Κοινωνικής Φροντίδας	Αριθμός	4,00	3,00	75,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών εκροών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Πίνακας 36 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

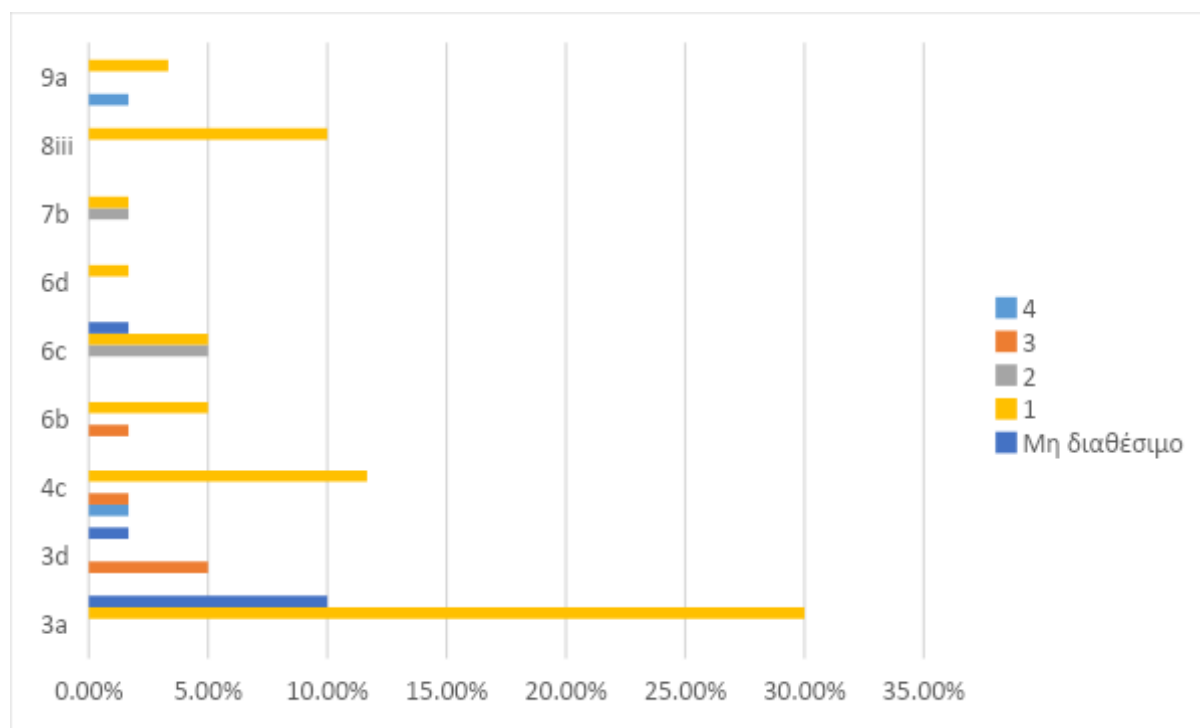
Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση					
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	4	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
Γρεβενά 2020				7	1	8
3a				3	1	4
4c				3		3
8iii				1		1
Καστοριά «Ευρωπαϊκή Πόλη να Ζεις και να Επισκεφτείς»	2			9	1	12
3a				3	1	4
4c	1			2		3
6c				2		2
7b				1		1
8iii				1		1
9a	1					1
Κοζάνη «Η Πόλη κινείται... κάνουμε μαζί το επόμενο βήμα!»				4	1	5
3a				3	1	4
8iii				1		1
ΟΧΕ Αξιοποίησης Λιμνών Δυτικής Μακεδονίας		5	3	12	3	23
3a				3	1	4
3d		3			1	4
4c		1		2		3
6b		1		3		4
6c			2		1	3
6d				1		1
7b			1			1
8iii				1		1
9a				2		2
Πτολεμαΐδα «Εδώ ζούμε ... Καλύτερα»				4	1	5
3a				3	1	4
8iii				1		1
Φλώρινα «Βιώσιμη πόλη, πύλη πολιτισμού»			1	5	1	7
3a				3	1	4

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση					
	4	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ						
6c			1	1		2
8iii				1		1
Σύνολο	2	5	4	41	8	60

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 25 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Δυτική Μακεδονίας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας δεν καταγράφονται επιχειρησιακοί δείκτες αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Στο ΕΤΠΑ, η μοναδική αξιολογη συνεισφορά (κατά 45,34%) αναμένεται στο δείκτη T2011 – «Αριθμός επισκεπτών πολιτιστικών και φυσικών πόρων της περιφέρειας» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6c στις χωρικές στρατηγικές ΒΑΑ Φλώρινας και ΟΧΕ

Αξιοποίησης Λιμνών Δυτικής Μακεδονίας. Στους υπόλοιπους δείκτες η συμβολή είναι μετριασμένη έως μηδαμινή.

Στο ΕΚΤ, αναμένεται η αξιολογή συμβολή (κατά 66,75%) στο δείκτη CR03 – «Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους» στην επενδυτική προτεραιότητα 8iii σε όλες τις ΒΑΑ (Κοζάνη, Πτολεμαΐδα, Καστοριά, Γρεβενά και Φλώρινα) καθώς και στην ΟΧΕ Αξιοποίησης Λιμνών Δυτικής Μακεδονίας.

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Πίνακας 37 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση			
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	3	2	1	Σύνολο
Γρεβενά 2020	1	1		2
4c		1		1
8iii	1			1
Καστοριά «Ευρωπαϊκή Πόλη να Ζεις και να Επισκεφτείς»	1	1	2	4
4c		1		1
7b			1	1
9a			1	1
8iii	1			1
Κοζάνη «Η Πόλη κινείται... κάνουμε μαζί το επόμενο βήμα!»	1			1
8iii	1			1
ΟΧΕ Αξιοποίησης Λιμνών Δυτικής Μακεδονίας	1	2	5	8
4c		1		1
6b			3	3
6c		1		1
6d			1	1
9a			1	1
8iii	1			1
Πτολεμαΐδα «Εδώ ζούμε ... Καλύτερα»	1			1
8iii	1			1
Φλώρινα «Βιώσιμη πόλη, πύλη πολιτισμού»	1	1		2
6c		1		1
8iii	1			1
Σύνολο	6	5	7	18

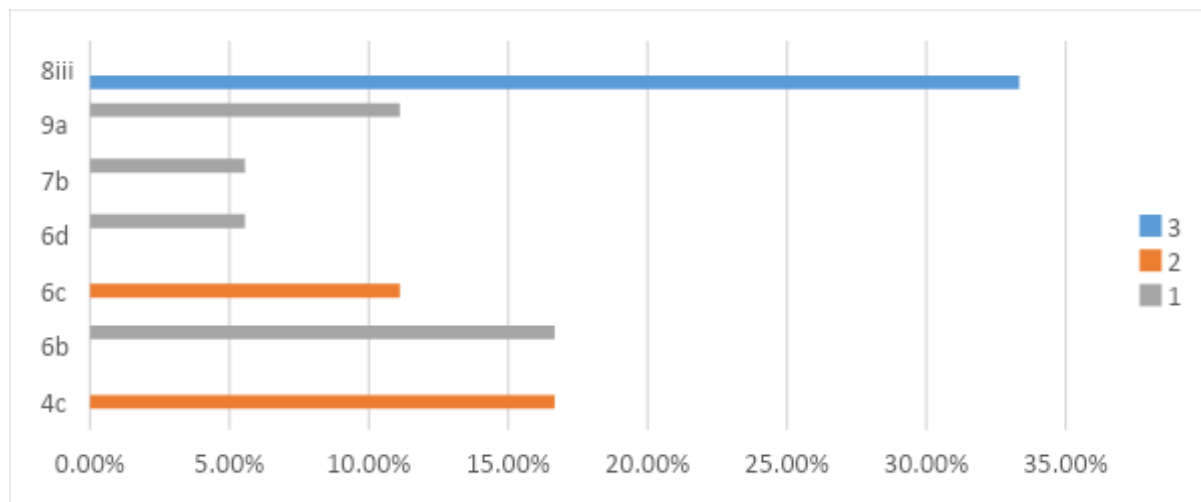
Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας

οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 26 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

2.4.2. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (36) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 38 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή;	<p>Ο αντίκτυπος της υλοποίησης των χωρικών εργαλείων στην περιφέρεια Δυτικής Μακεδονίας, είχε γενικά χαμηλά αποτελέσματα - πλήν της ΟΧΕ Αξιοποίησης Λιμνών. Παρά το ότι υπήρξαν θετικές πλευρές (στήριξη επιχειρηματικότητας, απασχόλησης, κατάρτισης, τουρισμού-πολιτισμού μείωση εκπομπών και έργα υποδομής) υπήρξαν πολύπλευρες δυσκολίες, καθυστερήσεις που αποτυπώνονται και στην απορρόφηση των πόρων.</p> <p>Σε γενικές γραμμές η τοπο-κεντρική προσέγγιση επιχειρήθηκε να υλοποιηθεί, ωστόσο προβλήματα διακυβέρνησης και κυριότητας των στρατηγικών οδήγησαν τις παρεμβάσεις να μην αποτελούν μέρος ενός συνολικού και ολοκληρωμένου σχεδίου που έχει διαγνώσει και επιδιώκει να αντιμετωπίσει τοπικά ζητήματα. Ωστόσο, κάποια έργα υποδομής (έργο επεξεργασίας υγρών λυμάτων και 1 έργο παροχής νερού για ανθρώπινη κατανάλωση στην ΟΧΕ αξιοποίησης λιμνών) επέφεραν θετικό αντίκτυπο σε τοπικά ζητήματα.</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		Ως εκ τούτου δεν υπήρξαν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις στην προσέγγιση των παρεμβάσεων συγκριτικά με τα υπόλοιπα ΕΔΕΤ. Αρκετές αστικές αρχές αντιμετώπισαν τις παρεμβάσεις ως “λίστες έργων” αναθέτοντας ουσιαστικά στην ειδική υπηρεσία τον συντονισμό.
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	- Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες;	Οι παρεμβάσεις ήταν συμβατές μεταξύ τους (περιβαλλοντικές υποδομές, μείωση εκπομπών, στήριξη επιχειρηματικότητας, υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας, πολιτισμός-τουρισμούς) αλλά δεν παρήγαν συνέργειες σε αυτή τη φάση. Παρατηρήθηκε η χαμηλή ωριμότητα των έργων και η εκ των προτέρων προτεραιοποίηση των έργων, εκτός ενός ολοκληρμένου πλαισίου.
Καινοτομία	- Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί;	Δεν αναδείχθηκαν καινοτομίες.
Βιωσιμότητα	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον;	Οι παρεμβάσεις εκτιμάται ότι εμπεριέχουν σημαντικό βαθμό βιωσιμότητας ως προς τις δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος, της ανάδειξης του τοπικού τουρισμού, της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της υγείας/πρόνοιας.
Συμμετοχή/ Συνεργασία	- Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο	Σε γενικές γραμμές οι Χωρικοί Φορείς δεν ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στην υλοποίηση των

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
	<p>τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες; 	<p>χωρικών στρατηγικών, γεγονός που οφείλεται στην έλλειψη προσωπικού, στην μη κατάρτιση του προσωπικού και στην έλλειψη κυριότητας των δράσεων. Στην περίπτωση της ΟΧΕ Λιμνών η ειδική υπηρεσία ανέλαβε συντονιστικό χαρακτήρα ελλείψει επάρκειας των Χωρικών Φορέων.</p> <p>Ως προς την διαβούλευση σημαντική ήταν η συμμετοχή και τα αποτελέσματα διαβούλευσης με τις επιχειρήσεις για τις προσκλήσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας.</p>
Ικανότητα αναπαραγωγής	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες; 	<p>Από τα έως τώρα αποτελέσματα, εκτιμάται πολύ πιθανό πετυχημένες πλευρές των χωρικών στρατηγικών να αναπαραχθούν, εφόσον καταστεί εφικτή η αποτελεσματική διάχυση των αποτελεσμάτων.</p>

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

Γενικές Επισημάνσεις

- Θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι στη σχετική διαβούλευση συμμετέχουν και συν-αποφασίζουν όσο το δυνατόν περισσότεροι φορείς και κοινωνικές ομάδες.

2.5. Περιφέρεια Πελοποννήσου

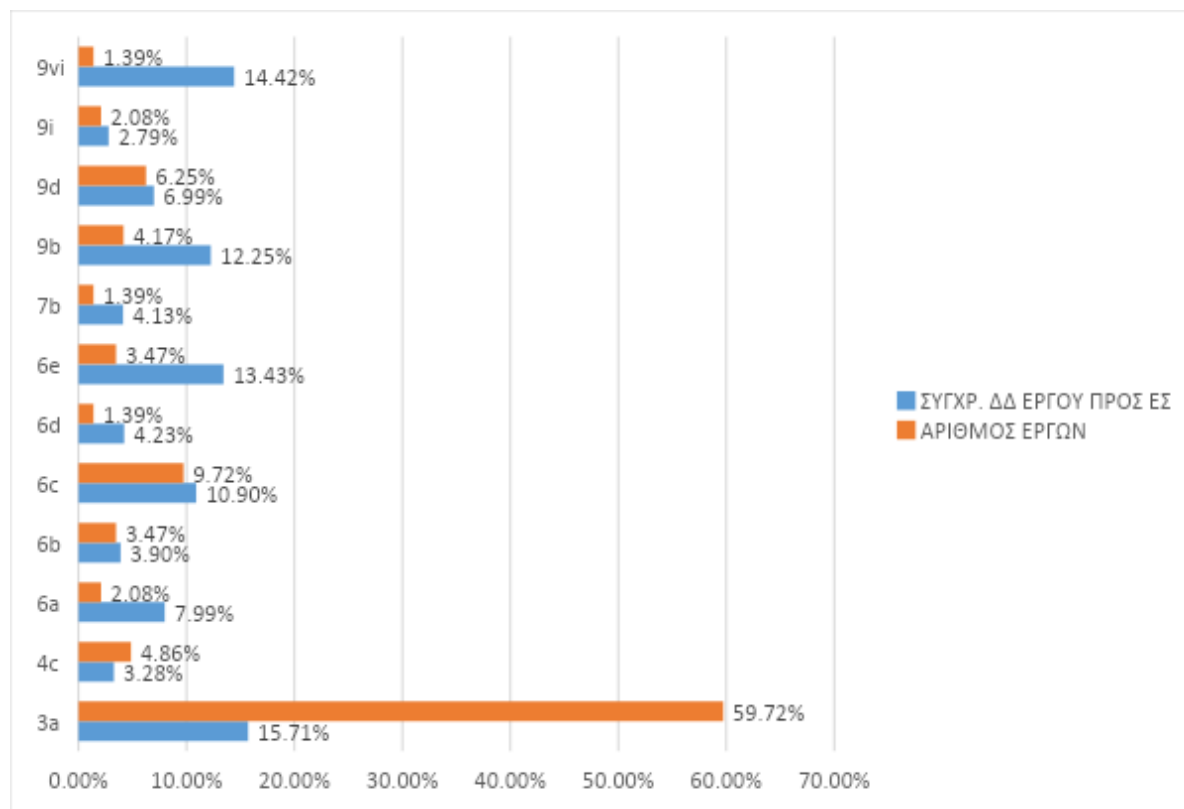
Η Περιφέρεια Πελοποννήσου για την ΠΠ 2014-2020 έχει εγκεκριμένα τα εξής χωρικά εργαλεία:

1. «Καλαμάτα 2020:Βιώσιμη και Έξυπνη Πόλη» (BAA),
2. Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης των Δήμων Άργους - Μυκηνών και Ναυπλίων (BAA),
3. Στρατηγική Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.) για την περιοχή της Μάνης (ΟΧΕ) και
4. Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020» (ΤΑΠΤοΚ).

Εγκρίθηκαν δηλαδή 2 BAA, 1 ΟΧΕ και 1 ΤΑΠΤοΚ. Εντάχθηκαν προς υλοποίηση από χωρικές στρατηγικές στην ΠΠ 2014 – 2020 συνολικά 144 έργα με τη πλειοψηφία αυτών να είναι έργα κρατικών ενισχύσεων (86 από τα 144 ή σχεδόν 60%).

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται το μίγμα πολιτικής των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια ανά επενδυτική προτεραιότητα. Ως προς τον αριθμό των έργων παρατηρείται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός ή σχεδόν το 60% του συνόλου των ενταγμένων έργων καταγράφεται στην επενδυτική προτεραιότητα 3a (αφορά το σύνολο των έργων κρατικών ενισχύσεων σε όλες τις χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια πλην της BAA Άργους – Μυκηνών και Ναυπλίων και που αφορούν επιχειρησιακή ανάπτυξη ΜΜΕ, στήριξη στην επιχειρηματικότητα και φυτωρίων επιχειρήσεων). Μικρό πλήθος έργων παρουσιάζεται επίσης στην επενδυτική προτεραιότητα 6c (έργα πολιτισμού κυρίως στην ΟΧΕ Μάνης). Σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης των ενταγμένων έργων, παρουσιάζεται μια μοιρασμένη εικόνα στις επενδυτικές προτεραιότητες 3a με 15,71% (έργα επιχειρησιακής ανάπτυξης όπως αναφέρθηκε σε όλες τις χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια πλην της BAA Άργους – Μυκηνών και Ναυπλίων), 9b με 14,42% (στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης με 2 έργα στην ΤΑΠΤοΚ Αρκαδία 2020), 6e με 13,43% (έργα πολιτισμού, ποδηλατόδρομοι – μονοπάτια καθώς και μέτρα για την ποιότητα του αέρα στις BAA Άργους – Μυκηνών και Ναυπλίων και Καλαμάτας), 9b με 12,25% (πρωτοβουλίες τοπικής ανάπτυξης σε αστικές και αγροτικές περιοχές αποκλειστικά στην ΟΧΕ Μάνης) και 6c με 10,9% (έργα πολιτισμού κυρίως στην ΟΧΕ Μάνης, λιγότερο στην ΤΑΠΤοΚ Αρκαδία 2020 και ελάχιστα στη BAA Καλαμάτας).

Γράφημα 27 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Πελοποννήσου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Οι χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια Πελοποννήσου κατέγραψαν συνολικά ένα αξιόλογο ποσοστό συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια, το οποίο ανήλθε στο 80,85% με ένα μικρό επιπλέον ποσοστό τους να έχει μεταφερθεί στην επόμενη προγραμματική περίοδο 2021 – 2027 ή αποχαρακτηρίστηκε και μετατράπηκε σε έργο του ΠΕΠ (συμπεριλαμβάνοντας και αυτά τα έργα το ποσοστό ανέρχεται σε λίγο παραπάνω από 88%). Η εικόνα αυτή σε συνολική θεώρηση οφείλεται στην ΟΧΕ Μάνης και το ΤΑΠΤοΚ Αρκαδία 2020 παρά στις 2 ΒΑΑ Άργους - Μυκηνών και Ναυπλίων και Καλαμάτας καθώς τα στοιχεία τους υποδεικνύουν χαμηλή ενεργοποίηση.

Σε όρους νομικών δεσμεύσεων προς τα ενταγμένα (συγχρ. ΔΔ) η εικόνα σε όλες τις χωρικές στρατηγικές είναι ιδιαίτερα ικανοποιητική, σημειώνοντας σχεδόν ολοκληρωτική συμβασιοποίηση των ενταγμένων έργων σε όλες τις χωρικές στρατηγικές ενώ όσον αφορά τις πληρωμές καταγράφεται αυξημένο ανεκτέλεστο σε όλες τις χωρικές στρατηγικές που φαίνεται ένα μεγάλο μέρος τους να μεταφέρεται στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

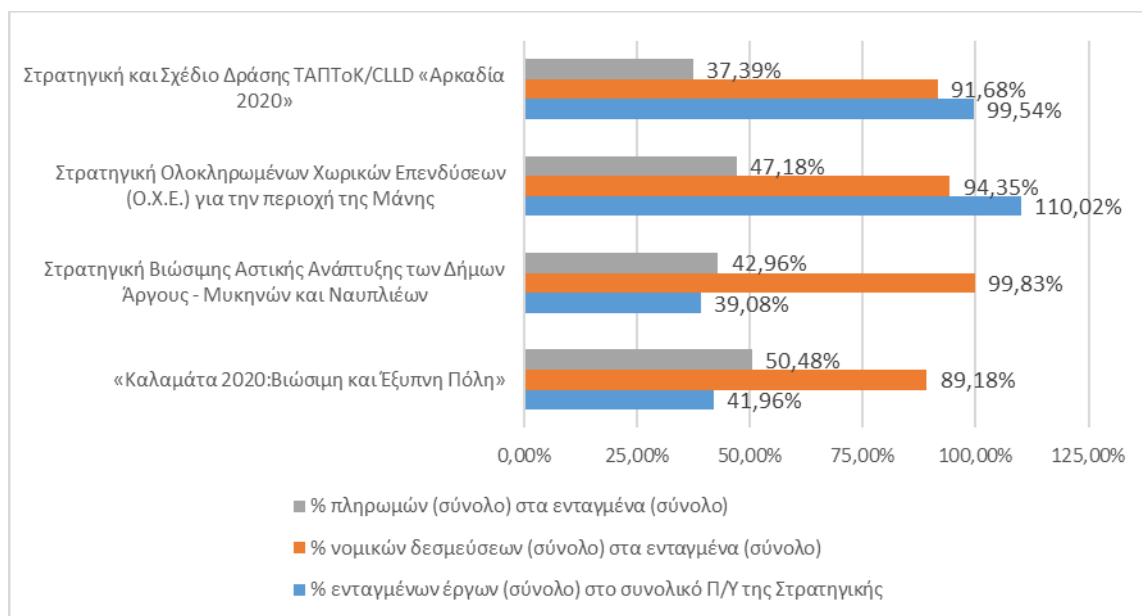
Πίνακας 39 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
«Καλαμάτα 2020:Βιώσιμη και Έξυπνη Πόλη»	9.165.000,00	32	3.845.266,67	3.429.134,23	1.941.232,14	41,96%	89,18%	50,48%
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης των Δήμων Άργους - Μυκηνών και Ναυπλίων	8.420.000,00	4	3.290.928,74	3.285.234,03	1.413.860,99	39,08%	99,83%	42,96%
Στρατηγική Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.) για την περιοχή της Μάνης	12.100.000,00	51	13.312.464,84	12.559.674,59	6.281.174,89	110,02%	94,35%	47,18%
Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤΟΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	19.000.000,00	57	18.913.351,05	17.338.907,55	7.071.747,23	99,54%	91,68%	37,39%
Σύνολο	48.685.000,00	144	39.362.011,30	36.612.950,40	16.708.015,25	80,85%	93,02%	42,45%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 28 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Πελοποννήσου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

2.5.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς Χωρικούς Φορείς / Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Πελοποννήσου:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών
4	2	22	2	17/10/23	5

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

Προκλήσεις στη συνεργασία/συναντίληψη των Αστικών Αρχών κατά τον σχεδιασμό των στρατηγικών: Σε περιπτώσεις, όπου οι στρατηγικές ενέπλεξαν παραπάνω από μία αστικές αρχές παρατηρήθηκαν προκλήσεις στη συνεργασία μεταξύ των δικαιούχων. Από τη φάση του σχεδιασμού, ο οποίος σε κάποιες περιπτώσεις έγινε δια αλληλογραφίας, τα προς ένταξη έργα και ο αντίστοιχος προϋπολογισμός τους διαμοιράστηκαν στους δικαιούχους, όπου παρατηρήθηκαν αδυναμίες στην κατανόηση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων.

Προτεραιότητα σε έργα αναπλάσεων/υποδομών σε κεντρικές περιοχές παρέμβασης της περιφέρειας: Χαμηλή αποδεικνύεται η ένταξη στις στρατηγικές έργων προσανατολισμένων στις πιο αποστερημένες περιοχές της περιφέρειας αλλά και έργων απευθυνόμενων στις ανάγκες του μόνιμου ή/και ευάλωτου πληθυσμού.

Υλοποίηση

Υποστελεχωμένες υπηρεσίες Αστικών και Περιφερειακών αρχών: Ο αριθμός των υπαλλήλων των Αστικών και Περιφερειακών Αρχών, ο μεγάλος καθημερινός φόρτος εργασίας, η έλλειψη συγκεκριμένων ειδικοτήτων, καθώς και η μικρή εμπειρία τους στη διαχείριση έργων ΕΣΠΑ, εκτιμάται ότι είχε σημαντικό αντίκτυπο στην υλοποίηση των έργων των στρατηγικών.

Διακυβέρνηση

Περιορισμένος χαρακτήρας διαδικασιών διαβούλευσης: Η διαβούλευση περιορίστηκε στην επικοινωνία της εξέλιξης των έργων και δεν εμπεδόθηκε ως διαδικασία επικαιροποίησης των στρατηγικών και κατάθεσης προτάσεων. Επίσης, οι τοπικές κοινωνίες της περιοχής παρουσιάζουν μειωμένο πληθυσμό κατά τους μη τουριστικούς μήνες, με αποτέλεσμα τη χαμηλή συμμετοχή των ενδιαφερόμενων μερών.

Καλές πρακτικές

Αξίζει να σημειωθεί ένα κεντρικό θετικό στοιχείο για την Περιφέρεια Πελοποννήσου, που δύναται να επηρεάσει θετικά τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, τη διακυβέρνηση και την επικοινωνία των στρατηγικών. Η αποτίμηση των αδυναμιών της ΠΠ 2014-2020 ως προς τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών, οδήγησε σε καίριες διορθωτικές κινήσεις, με βασικές α) τη διενέργεια έρευνας αναγκών πληθυσμού κατά

των σχεδιασμό, έτσι ώστε να μεγιστοποιηθεί ο αντίκτυπος των στρατηγικών στην καθημερινότητα των άμεσα ωφελούμενων και κυρίως των ευάλωτων ομάδων αλλά και β) την ενίσχυση της διαδημοτικής συνεργασίας για την εκπλήρωση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων με ενιαίους στρατηγικούς στόχους σε όλο το εύρος της περιοχής παρέμβασης.

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Πελοποννήσου

Δείκτες εκροών

Απόλυτα σημαντική αναμένεται να είναι η συνεισφορά στους δείκτες ΕΤΠΑ:

1. ΟΧΕ Μάνης:
  - CO19 – «Επεξεργασία λυμάτων Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων» στην επενδυτική προτεραιότητα 6b και
  - T2433 – «Ωφελούμενος πληθυσμός των περιοχών της Περιφέρειας που καλύπτεται από τις παρεμβάσεις τοπικής ανάπτυξης» στην επενδυτική προτεραιότητα 9b.
2. ΤΑΠΤοΚ «Αρκαδία 2020»:
  - CO05 – «Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη» στην επενδυτική προτεραιότητα 3a,
  - T2433 – «Ωφελούμενος πληθυσμός των περιοχών της Περιφέρειας που καλύπτεται από τις παρεμβάσεις τοπικής ανάπτυξης» στην επενδυτική προτεραιότητα 9d,
  - CO32 – «Ενεργειακή απόδοση Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων» και CO34 – «Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου» στην επενδυτική προτεραιότητα 4c και
  - CO23 – «Φύση και βιοποικιλότητα Επιφάνεια οικοτόπων που λαμβάνουν ενίσχυση για να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης» στην επενδυτική προτεραιότητα 6d.

Αρκετά σημαντική συνεισφορά (κατά 83,36%) καταγράφεται στο δείκτη CO17 – «Στερεά απόβλητα Πρόσθετη δυναμικότητα ανακύκλωσης αποβλήτων» της ΟΧΕ Μάνης στην επενδυτική προτεραιότητα 6a ενώ σημαντική συνεισφορά (κατά 70%) εμφανίζεται στο δείκτη CO05 – «Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη» στη ΒΑΑ Καλαμάτας στην επενδυτική προτεραιότητα 3a και στο δείκτη CO08 – «Παραγωγικές επενδύσεις Αύξηση της απασχόλησης στις επιχειρήσεις που λαμβάνουν ενίσχυση» στην ΤΑΠΤοΚ «Αρκαδία 2020» και στην επενδυτική προτεραιότητα 3a, κατά 65%.

Τέλος, αξιόλογη συμβολή στο ΠΕΠ αναμένεται στο δείκτη CO38 – «Αστική ανάπτυξη Δημιουργία ή ανάπλαση υπαίθριων χώρων σε αστικές περιοχές» της ΒΑΑ Άργους - Μυκηνών και Ναυπλίων (κατά 50%) και της ΒΑΑ Καλαμάτας (κατά 48,69%) υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6e.

Στο ΕΚΤ, απόλυτα σημαντική συνεισφορά εμφανίζουν οι δείκτες CO22 – «Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο» και CO01 – «Άνεργοι συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων» της ΤΑΠΤοΚ «Αρκαδία 2020» στην επενδυτική προτεραιότητα 9νι.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες εκροών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 40 Δείκτες εκροών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Πελοποννήσου

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Πελοποννήσου	Στρατηγική Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.) για την περιοχή της Μάνης	ΕΤΠΑ	6b	12-3-6b-3.4.1	Βελτίωση της διαχείρισης πόσιμου ύδατος	CO19	Εκροών	Επεξεργασία λυμάτων Πρόσθετος πληθυσμός που εξυπηρετείται από βελτιωμένη επεξεργασία λυμάτων	Ισοδύναμος πληθυσμός	500,00	500,00	100,00%
Πελοποννήσου	Στρατηγική Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.) για την περιοχή της Μάνης	ΕΤΠΑ	9b	12-2B-9b-2B2.1	Άμβλυνση των προβλημάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης σε περιοχές των οικιστικών κέντρων της Περιφέρειας	T2433	Εκροών	Ωφελούμενος πληθυσμός των περιοχών της Περιφέρειας που καλύπτεται από τις παρεμβάσεις τοπικής ανάπτυξης	Αριθμός	20.000,00	20.000,00	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Πελοποννήσου	Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	ΕΤΠΑ	3a	12-1-3a-1.5.1	Εκσυγχρονισμός της επιχειρηματικής βάσης και με την εκμετάλλευση προϊόντων έρευνας τεχνολογίας και καινοτομιών από υφιστάμενες ΜΜΕ για βελτίωση της παραγωγικής τους δραστηριότητας ή και για την ανάπτυξη νέων προϊόντων	CO05	Εκροών	Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός νέων επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	Επιχειρήσεις	10,00	10,00	100,00%
Πελοποννήσου	Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	ΕΤΠΑ	9d	12-2B-9d-2B4.1	Βελτίωση των προοπτικών αναζωογόνησης και ανάπτυξης περιοχών της Περιφέρειας με προβλήματα στον επιχειρηματικό και κοινωνικό ιστό τους	T2433	Εκροών	Ωφελούμενος πληθυσμός των περιοχών της Περιφέρειας που καλύπτεται από τις παρεμβάσεις τοπικής ανάπτυξης	Αριθμός	20.000,00	20.000,00	100,00%
Πελοποννήσου	Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	ΕΚΤ	9vi	12-2A-9vi-2A8.1	Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της απασχολησιμότητας ευπαθών	CO22	Εκροών	Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες	Αριθμός	2,00	2,00	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
					ομάδων σε περιοχές χαμηλής ανάπτυξης			υπηρεσίες σε εθνικό περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο				
Πελοποννήσου	Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	ΕΤΠΑ	4c	12-3-4c-3.1.1	Μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας του κτιριακού αποθέματος στην Περιφέρεια	CO32	Εκροών	Ενεργειακή απόδοση Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων	Κιλοβατώρες κατ'έτος	1.120.000,00	1.120.000,00	100,00%
Πελοποννήσου	Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	ΕΤΠΑ	4c	12-3-4c-3.1.1	Μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας του κτιριακού αποθέματος στην Περιφέρεια	CO34	Εκροών	Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου	Τόνοι Ισοδύναμου CO2	5.710,00	5.710,00	100,00%
Πελοποννήσου	Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	ΕΚΤ	9vi	12-2A-9vi-2A8.1	Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της απασχολησιμότητας ευπαθών ομάδων σε περιοχές χαμηλής ανάπτυξης	CO01	Εκροών	Άνεργοι συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Αριθμός	250,00	250,00	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Πελοποννήσου	Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	ΕΤΠΑ	6d	12-3-6d-3.7.1	Βελτίωση του επιπέδου διατήρησης των προστατευόμενων περιοχών	CO23	Εκρών	Φύση και βιοποικιλότητα Επιφάνεια οικοτόπων που λαμβάνουν ενίσχυση για να αποκτήσουν καλύτερο καθεστώς διατήρησης	Εκτάρια	1.500,00	1.490,00	99,33%
Πελοποννήσου	Στρατηγική Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.) για την περιοχή της Μάνης	ΕΤΠΑ	6a	12-3-6a-3.3.1	Συμβολή στην ολοκληρωμένη διαχείριση αστικών και ειδικών αποβλήτων απορριμμάτων	CO17	Εκρών	Στερεά απόβλητα Πρόσθετη δυναμικότητα ανακύκλωσης αποβλήτων	Τόνοι κατ'έτος	1.500,00	1.250,40	83,36%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκρών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών εκροών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Πίνακας 41 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

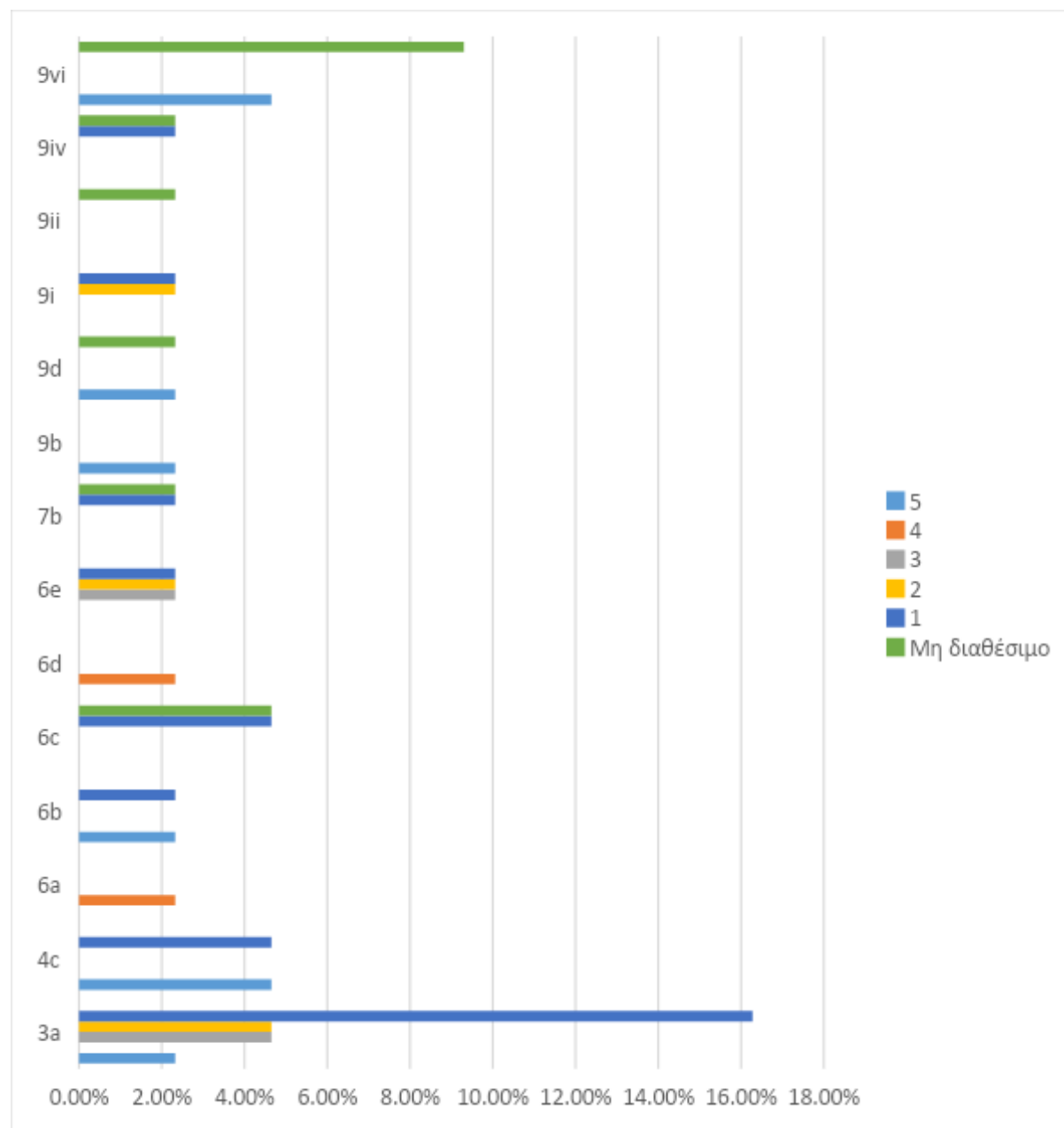
Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση						
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	4	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
«Καλαμάτα 2020:Βιώσιμη και Έξυπνη Πόλη»			1	1	6	1	9
3a			1		3		4
4c					2		2
6c						1	1
6e				1	1		2
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης των Δήμων Άργους - Μυκηνών και Ναυπλίων			1	1		1	3
6e			1				1
9i				1			1
9ii						1	1
Στρατηγική Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.) για την περιοχή της Μάνης	2	1		2	5	2	12
3a				2	2		4
6a		1					1
6b	1						1
6c					1	1	2
9b	1						1
9i					1		1
9iv					1	1	2
Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	6	1	1		5	6	19
3a	1		1		2		4
4c	2						2
6b					1		1
6c					1		1
6d		1					1
7b					1	1	2
9d	1					1	2
9vi	2					4	6
Σύνολο	8	2	3	4	16	10	43

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 29 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Απόλυτη συνεισφορά στους δείκτες ΕΤΠΑ του ΠΕΠ αναμένεται να καταγράψουν οι δείκτες T2419 – «Κλάσμα στερεών αποβλήτων που οδηγείται σε ανακύκλωση» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6a στη χωρική στρατηγική ΟΧΕ Μάνης, ο δείκτης T2412 – «Άμεσα ωφελούμενος πληθυσμός των περιοχών που εφαρμόζονται προγράμματα τοπικής ανάπτυξης» στην επενδυτική προτεραιότητα 9b και 9d στις στρατηγικές ΟΧΕ Μάνης και ΤΑΠΤοΚ Αρκαδίας αντίστοιχα και στο δείκτη T2462 – «Ποσοστό προστατευόμενων περιοχών σύνολο περιοχών Natura 2000 με εργαλεία διαχείρισης» στην επενδυτική προτεραιότητα 6d στη χωρική στρατηγική ΤΑΠΤοΚ Αρκαδίας. Αξιόλογη συμβολή (κατά 58,77%) αναμένεται και στο δείκτη T2483 – «Περιοχές που αναβαθμίζονται σε αστικά οικιστικά κέντρα» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6e στις χωρικές στρατηγικές ΒΑΑ Καλαμάτας και ΒΑΑ Άργους – Μυκηνών. Στους υπόλοιπους δείκτες η συμβολή είναι χαμηλή έως μηδαμινή.

Ως προς το ΕΚΤ, αναμένεται απόλυτη συμβολή στο δείκτη CR06 – «Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση απασχόλησης συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους» στην επενδυτική προτεραιότητα 9vi και στη χωρική στρατηγική ΤΑΠΤοΚ Αρκαδίας. Στους υπόλοιπους δείκτες η συμβολή είναι μηδαμινή.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 42 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Πελοποννήσου

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Πελοποννήσου	Στρατηγική Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.) για την περιοχή της Μάνης	ΕΤΠΑ	6a	12-3-6a-3.3.1	Συμβολή στην ολοκληρωμένη διαχείριση αστικών και ειδικών αποβλήτων απορριμμάτων	T2419	Αποτελέσματος	Κλάσμα στερεών αποβλήτων που οδηγείται σε ανακύκλωση	Ποσοστό	10,11	3.130.000,00	3.130.000,00	100,00%
Πελοποννήσου	Στρατηγική Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.) για την περιοχή της Μάνης	ΕΤΠΑ	9b	12-2B-9b-2B2.1	Άμβλυνση των προβλημάτων οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης σε περιοχές των οικιστικών κέντρων της Περιφέρειας	T2412	Αποτελέσματος	Άμεσα ωφελοούμενος πληθυσμός των περιοχών που εφαρμόζονται προγράμματα τοπικής ανάπτυξης	Αριθμός	333.288,00	2.800.000,00	2.800.000,00	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Πελοπόννησος	Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	ΕΤΠΑ	6d	12-3-6d-3.7.1	Βελτίωση του επιπέδου διατήρησης των προστατευόμενων περιοχών	T2462	Αποτελέσματος	Ποσοστό προστατευόμενων περιοχών σύνολο περιοχών Natura 2000 με εργαλεία διαχείρισης	Ποσοστό	100,00	700.000,00	700.000,00	100,00%
Πελοπόννησος	Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	ΕΤΠΑ	9d	12-2B-9d-2B4.1	Βελτίωση των προοπτικών αναζωογόνησης και ανάπτυξης περιοχών της Περιφέρειας με προβλήματα στον επιχειρηματικό και κοινωνικό ιστό τους	T2412	Αποτελέσματος	Άμεσα ωφελούμενος πληθυσμός των περιοχών που εφαρμόζονται προγράμματα τοπικής ανάπτυξης	Αριθμός	333.288,00	2.061.837,92	2.061.837,92	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Πελοπόννησος	Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	ΕΚΤ	9vi	12-2Α-9vi-2Α8.1	Βελτίωση της ποιότητας ζωής και της απασχόλησι μότητας ευπαθών ομάδων σε περιοχές χαμηλής ανάπτυξης	CR06	Αποτελέσματος	Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση απασχόλησης συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	0,00	4.200.000,00	4.200.000,00	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Πίνακας 43 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

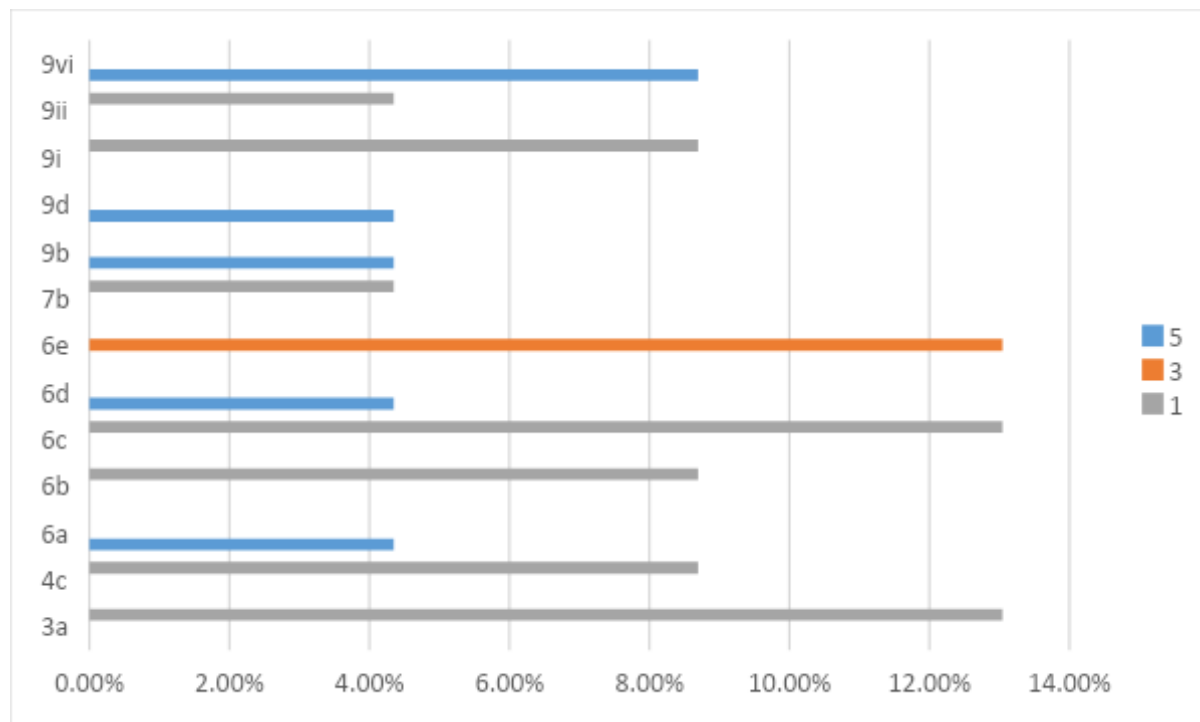
Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση			
	5	3	1	Σύνολο
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ				
«Καλαμάτα 2020:Βιώσιμη και Έξυπνη Πόλη»		2	3	5
3a			1	1
4c			1	1
6c			1	1
6e		2		2
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης των Δήμων Άργους - Μυκηνών και Ναυπλίων		1	2	3
6e		1		1
9i			1	1
9ii			1	1
Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020			1	1
6b			1	1
Στρατηγική Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (Ο.Χ.Ε.) για την περιοχή της Μάνης	2		4	6
3a			1	1
6a	1			1
6b			1	1
6c			1	1
9b	1			1
9i			1	1
Στρατηγική και Σχέδιο Δράσης ΤΑΠΤοΚ/CLLD «Αρκαδία 2020»	4		4	8
3a			1	1
4c			1	1
6c			1	1
6d	1			1
7b			1	1
9d	1			1
9vi	2			2
Σύνολο	6	3	14	23

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας

οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 30 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Πελοποννήσου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

2.5.2. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (42) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 44 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Πελοποννήσου

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή;	<p>Η υλοποίηση των χωρικών εργαλείων στην περιφέρεια Πελοποννήσου είχε θετικά αποτελέσματα, ως προς την απορρόφηση των πόρων, ως προς το διευρυμένο φάσμα παρεμβάσεων και ως προς την ενεργοποίηση όλων των τύπων χωρικών εργαλείων (ΟΧΕ, ΟΧΕ/ΒΑΑ, ΤΑΠΤΟΚ).</p> <p>Ο αντίκτυπος αφορά κυρίως σε ζητήματα περιβάλλοντος (διαχείρισης αποβλήτων, διατήρηση φυσικής κληρονομιάς), τοπικής ανάπτυξης και αστικής/οικιστικής ανάπτυξης.</p> <p>Παρόλα αυτά, υπήρξαν δυσκολίες στην διακυβέρνηση και την διαχειριστικής/διοικητική επάρκεια των Χωρικών Φορέων που προκάλεσαν καθυστερήσεις.</p> <p>Σε γενικές γραμμές οι παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν υιοθέτησαν την τοπο-κεντρική προσέγγιση (place-based approach).</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		Ως εκ τούτου δεν υπήρξαν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις στην προσέγγιση των παρεμβάσεων συγκριτικά με τα υπόλοιπα ΕΔΕΤ, με εξαίρεση το ΤΑΠΤΟΚ Αρκαδίας που υλοποίησε ειδικότερες παρεμβάσεις ολοκληρωμένης τοπικής ανάπτυξης.
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	- Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες;	Οι παρεμβάσεις ήταν συμβατές μεταξύ τους (περιβαλλοντικές υποδομές, μείωση εκπομπών, στήριξη επιχειρηματικότητας, προστασία της φυσικής κληρονομιάς) αλλά δεν παρήγαν συνέργειες σε αυτή τη φάση. Παρατηρήθηκε η χαμηλή ωριμότητα των έργων και ιδιαιτερότητες στο σχήμα διακυβέρνησης.
Καινοτομία	- Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί;	Δεν αναδείχθηκαν καινοτομίες.
Βιωσιμότητα	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον;	Οι παρεμβάσεις εμπεριέχουν σημαντικό βαθμό βιωσιμότητας ως προς τις δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος, της ανάδειξης του τοπικού τουρισμού, της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της τοπικής ανάπτυξης.
Συμμετοχή/ Συνεργασία	- Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης;	Σε γενικές γραμμές οι Χωρικοί Φορείς δεν ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στην υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών, γεγονός που οφείλεται στην

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
	- Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες;	έλλειψη προσωπικού, στην μη κατάρτιση του προσωπικού και στην έλλειψη κυριότητας (ownership) των δράσεων. Ως προς την διαβούλευση σημαντική ήταν η συμμετοχή και τα αποτελέσματα διαβούλευσης στο ΤΑΠΤΟΚ Αρκαδίας.
Ικανότητα αναπαραγωγής	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες;	Από τα έως τώρα αποτελέσματα, εκτιμάται πολύ πιθανό πετυχημένες πλευρές των χωρικών στρατηγικών να αναπαραχθούν (τοπική ανάπτυξη, ενίσχυση επιχειρηματικότητας, δράσεις προστασίας περιβάλλοντος), εφόσον καταστεί εφικτή η αποτελεσματική διάχυση των αποτελεσμάτων.

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

Γενικές Επισημάνσεις

- Θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι στη σχετική διαβούλευση συμμετέχουν και συν-αποφασίζουν όσο το δυνατόν περισσότεροι φορείς και κοινωνικές ομάδες.
- Θα πρέπει οι διαδικασίες (προσκλήσεις/εντάξεις) να εκκινούν εγκαίρως ώστε να υπάρχει απαιτούμενος χρόνος διαβούλευσης επί των μελετών, εκπόνησης αυτών και υλοποίησης των έργων

2.6. Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

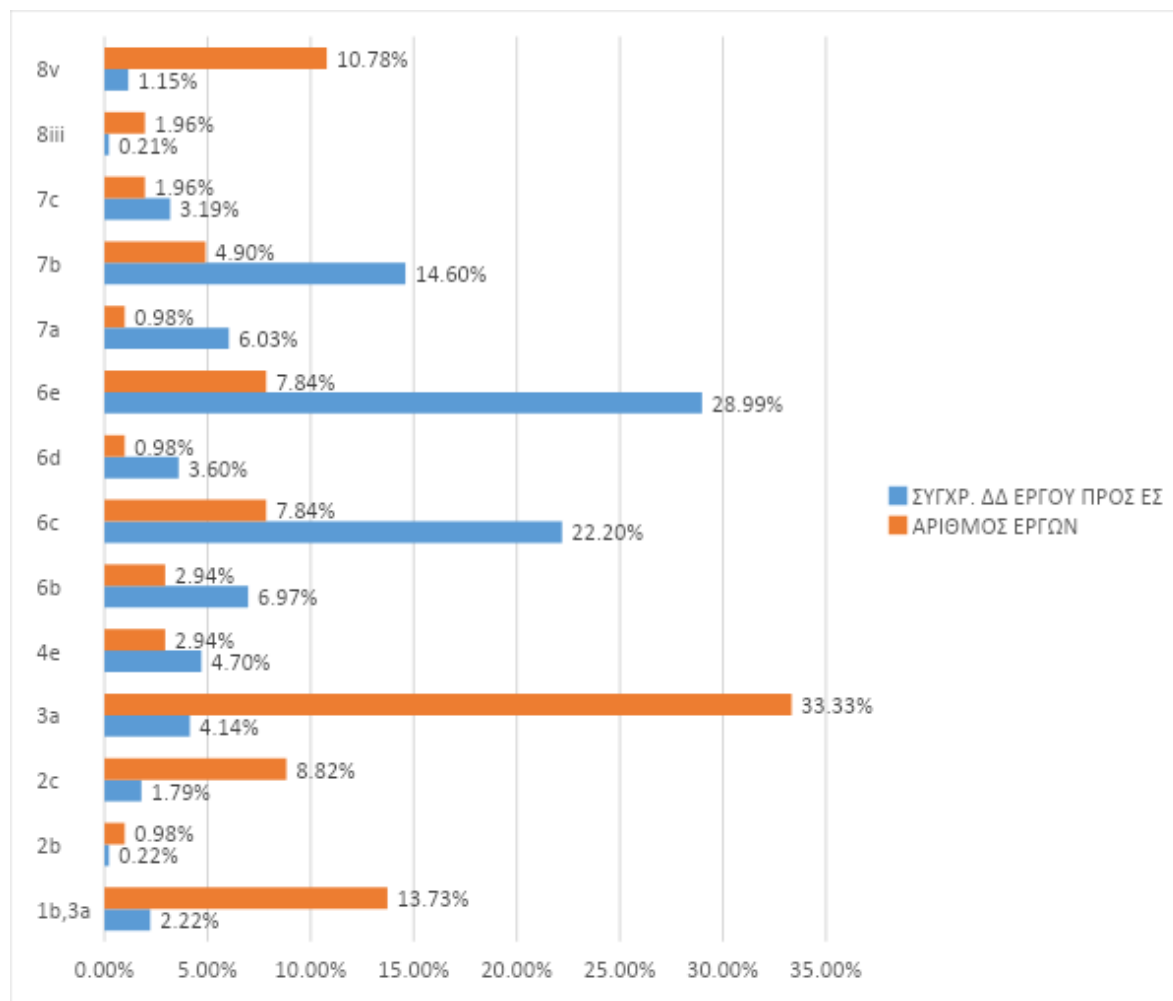
Η Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας για την ΠΠ 2014-2020 έχει εγκεκριμένα τα εξής χωρικά εργαλεία:

1. Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Πατρέων (BAA),
2. Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Αγρινίου (BAA),
3. Στρατηγικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για άλλες χωρικές Στρατηγικές στην Περιοχή Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου – Αιτωλικού (ΟΧΕ) και
4. Στρατηγικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για άλλες χωρικές Στρατηγικές στην ευρύτερη περιοχή του Άξονα Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας (ΟΧΕ).

Εγκρίθηκαν δηλαδή 2 BAA και 2 ΟΧΕ ενώ στην Περιφέρεια δεν έγινε χρήση του χωρικού εργαλείου ΤΑΠΤοΚ. Εντάχθηκαν προς υλοποίηση από χωρικές στρατηγικές στην ΠΠ 2014 – 2020 συνολικά 102 έργα με τη πλειοψηφία αυτών να είναι έργα κρατικών ενισχύσεων (62 από τα 102 ή σχεδόν 61%).

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται το μίγμα πολιτικής των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια ανά επενδυτική προτεραιότητα. Ως προς τον αριθμό των έργων παρατηρείται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός ή το 33,33% του συνόλου των ενταγμένων έργων καταγράφεται στην επενδυτική προτεραιότητα 3a καθώς και 1b, 3a (έργα κρατικών ενισχύσεων κυρίως στην ΟΧΕ Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας και στις BAA Πατρέων και Αγρινίου και που αφορούν έργα γενικής παραγωγικής επένδυσης στις ΜΜΕ). Σημαντικός αριθμός έργων παρουσιάζεται επίσης στην επενδυτική προτεραιότητα 8ν (αφορά πάλι σε έργα κρατικών ενισχύσεων κυρίως στη BAA Αγρινίου και την ΟΧΕ Μεσολογίου – Αιτωλικού που αφορούν προσαρμογή των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή). Σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης των ενταγμένων έργων, σχεδόν το 29% κατανέμεται σε έργα της επενδυτικής προτεραιότητας 6e (αφορά 8 έργα τοπικής ανάπτυξης σε αστικές και αγροτικές περιοχές μοιρασμένα σε όλες τις χωρικές στρατηγικές), το 22,2% στην επενδυτική προτεραιότητα 6c (8 έργα πολιτισμού με τα μισά από αυτά να αφορούν στη BAA Πατρέων), ενώ ένα αξιόλογο 14,6% στην επενδυτική προτεραιότητα 7b (έργα οδικού δικτύου) κυρίως στη BAA Αγρινίου αλλά και στις 2 ΟΧΕ.

Γράφημα 31 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Οι χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας κατέγραψαν συνολικά ένα αξιόλογο ποσοστό συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια, το οποίο ανήλθε στο 67,87% καθώς ένα ποσοστό τους μεταφέρθηκε στην επόμενη προγραμματική περίοδο 2021 – 2027 ή αποχαρκτηρίστηκε και μετατράπηκε σε έργο του ΠΕΠ. Αυτό γίνεται φανερό από τη συμπερίληψη στην ανάλυση τόσο των μεταφερόμενων όσο και των αποχαρκτηρισμένων έργων που καταδεικνύουν υψηλό ποσοστό σε όρους συγχρ. ΔΔ των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό των χωρικών στρατηγικών, ήτοι 104,71%. Η ευμενέστερη αυτή εικόνα σε συνολική θεώρηση οφείλεται στη σημαντική υπερδέσμευση που έγινε στη ΒΑΑ Αργινίου και στη ΒΑΑ Πατρέων (στη μεν πρώτη 157,54% και στη δεύτερη 131,7%) ενώ αντίθετα σημαντική υστέρηση στην ενεργοποίηση επέδειξε η ΟΧΕ Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας.

Σε όρους νομικών δεσμεύσεων προς τα ενταγμένα (συγχρ. ΔΔ) η εικόνα στην ΟΧΕ Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας και στη ΒΑΑ Αργινίου είναι σαφώς αρκετά καλύτερη, σημειώνοντας σχεδόν ολοκληρωτική συμβασιοποίηση των ενταγμένων έργων ενώ όσον αφορά τις πληρωμές καταγράφεται αυξημένο ανεκτέλεστο (κυρίως στη ΒΑΑ Πατρέων και

ΟΧΕ Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας) που φαίνεται να μεταφέρεται στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

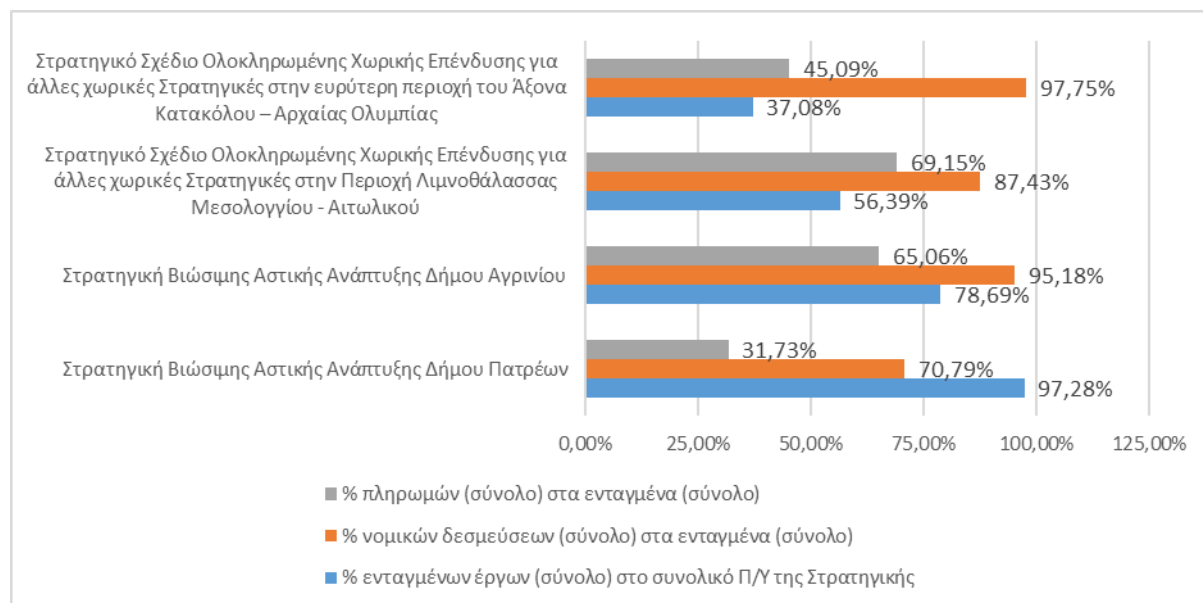
Πίνακας 45 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Στρατηγική ή Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Πατρέων	43.880.000,00	28	42.686.441,38	30.218.673,94	13.546.490,86	97,28%	70,79%	31,73%
Στρατηγική ή Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Αγρινίου	20.980.000,00	23	16.508.270,35	15.712.170,29	10.740.345,65	78,69%	95,18%	65,06%
Στρατηγικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσής για άλλες χωρικές Στρατηγικές στην Περιοχή Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου - Αιτωλικού	20.530.000,00	24	11.577.030,27	10.121.449,02	8.005.034,60	56,39%	87,43%	69,15%
Στρατηγικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσής για άλλες χωρικές Στρατηγικές στην ευρύτερη περιοχή του Άξονα Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας	41.623.953,00	27	15.433.699,69	15.086.991,35	6.958.809,10	37,08%	97,75%	45,09%
Σύνολο	127.013.953,00	102	86.205.441,69	71.139.284,60	39.250.680,21	67,87%	82,52%	45,53%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 32 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

2.6.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς Χωρικούς Φορείς / Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών
4	4	26	1	16/10	1

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

Χαμηλός βαθμός ωριμότητας έργων: Ο βαθμός ωριμότητας των μελετών των προς υλοποίηση έργων, κατά τη φάση του σχεδιασμού, κρίνεται χαμηλός, γεγονός που οδήγησε σε καθυστερήσεις στη διαδικασία υλοποίησης των εγκεκριμένων στρατηγικών. Το παραπάνω κυρίως οφείλεται στο περιορισμένο προσωπικό των δικαιούχων φορέων, το οποίο, ενώ αντιλήφθηκε τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα των στρατηγικών δεν είχε τη δυνατότητα να παραγάγει ώριμες μελέτες.

Υλοποίηση

Καθυστερήσεις διαδικασιών αδειοδότησης: Καθυστερήσεις των σχετικών αδειοδοτήσεων από τα αρμόδια όργανα των Αρχαιολογικών Υπηρεσιών και του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, οδήγησαν σε σημαντικές καθυστερήσεις ολοκλήρωσης των έργων.

Διακυβέρνηση

Αλλαγές στη διοίκηση και στο προσωπικό των δικαιούχων: Τόσο οι αλλαγές της περιφερειακής διοίκησης εν μέσω της υλοποίησης της στρατηγικής, όσο και η συρρίκνωση του προσωπικού των υπηρεσιών (κυρίως λόγω συνταξιοδοτήσεων), επηρέασαν σημαντικά την υλοποίηση των στρατηγικών με κύριο αντίκτυπο σε ζητήματα “κυριότητας” (ownership) των στρατηγικών και ομαλής συνέχισής τους.

Περιορισμένο εύρος διαδικασιών διαβούλευσης: Οι διαβουλεύσεις, όπως απαιτούνταν, πραγματοποιήθηκαν μόνο στη φάση του σχεδιασμού της στρατηγικής, ενώ κατά την υλοποίηση οι διαδικασίες περιορίζονται σε απλή ενημέρωση των πολιτών για την εξέλιξη των έργων με στόχο την επίλυση συγκρούσεων και την αποφυγή της όχλησης της καθημερινότητάς τους. Η μη απαίτηση για «διαρκή» διαβούλευση αποτιμάται ως πρόκληση της διακυβέρνησης, της υλοποίησης και της παρακολούθησης των Χωρικών Στρατηγικών.

Επικοινωνία

Αποσπασματικός χαρακτήρας δράσεων επικοινωνίας: Υλοποιήθηκαν κυρίως δράσεις δημοσιότητας μεμονωμένων έργων, ενώ παρατηρείται ελλιπής δημοσιότητα του ολοκληρωμένου σχεδίου. Το κοινό-στόχος (target group) των δράσεων επικοινωνίας είναι κυρίως άτομα μεγαλύτερης ηλικίας, γεγονός που αποδυναμώνει την πολλαπλασιαστική διάσταση της δημοσιότητας.

Καλές πρακτικές

Σχεδιασμός

Κατανόηση και απόδοση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των στρατηγικών: Παρά το περιορισμένο μέγεθος των δικαιούχων και τη μικρή εμπειρία τους, στις στρατηγικές αντανakλάται ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας των παρεμβάσεων και η σχέση τους με τους στόχους του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος.

Υλοποίηση

Αποτελεσματική και αποδοτική αξιοποίηση των χρηματοδοτικών πόρων: Σε επίπεδο υλοποίησης των έργων και αξιοποίησης των διαθέσιμων πόρων παρατηρείται συνδυασμός με άλλα χρηματοδοτικά μέσα και η μόχλευση πόρων για την τοπική ανάπτυξη.

Διακυβέρνηση

Ενδυνάμωση δικαιούχων σε ζητήματα διακυβέρνησης: Ως θετική αποτιμάται η λειτουργία των Διευθύνσεων Προγραμματισμού της εκάστοτε Αστικής Αρχής στο σχήμα διακυβέρνησης των στρατηγικών ενώ η “κουλτούρα” των διαδικασιών διαβούλευσης συντηρείται και μεταφέρεται στις επόμενες στρατηγικές. Ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι δημιουργήθηκε Οδηγός Διαδικασιών Διαβούλευσης και Δημοσιότητας.

Επικοινωνία

Τεχνικές διάχυσης επικοινωνιακού υλικού: Για την μεγαλύτερη δυνατή διάχυση των αποτελεσμάτων των χωρικών στρατηγικών αξιοποιήθηκαν κανάλια μαζικής και άμεσης επικοινωνίας, όπως η διανομή ενημερωτικού υλικού με τους λογαριασμούς της ΔΕΥΑ (ΒΑΑ Δήμου Πατρέων).

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας

Δείκτες εκρoών

Σημαντική συνεισφορά (κατά 66,67%) καταγράφεται στο δείκτη ΕΤΠΑ CO28 – «Έρευνα καινοτομία Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν ενίσχυση για να εισάγουν νέα προϊόντα στην αγορά» στη ΒΑΑ Πατρέων στην επενδυτική προτεραιότητα 3a και στο δείκτη CO12 – «Σιδηροδρομικό δίκτυο Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων σιδηροδρομικών γραμμών» (κατά 66%) στην ΟΧΕ Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας υπό την επενδυτική προτεραιότητα 7c. Στην ίδια ΟΧΕ, αξιόλογη συμβολή (κατά 50,37%) αναμένεται και στο δείκτη CO14 – «Οδικό δίκτυο Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών» στην επενδυτική προτεραιότητα 7b. Τέλος, αξιόλογη συμβολή (κατά 50%) καταγράφεται και στο δείκτη CO02 – «Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις» στη ΒΑΑ Αγρινίου και στην επενδυτική προτεραιότητα 3a.

Τα έργα της ΒΑΑ Αγρινίου αναμένεται να συνεισφέρουν απόλυτα στο δείκτη ΕΚΤ CO23 – «Αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών, μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων συμπεριλαμβανομένων συνεταιριστικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας» στην επενδυτική προτεραιότητα 8iii. Επίσης, αξιόλογη συμβολή (κατά 50%)

εμφανίζεται στον ίδιο δείκτη και στην ίδια επενδυτική προτεραιότητα στην ΟΧΕ Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται ο μοναδικός δείκτης εκρών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 46 Δείκτες εκρών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Δυτικής Ελλάδας	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Αγρινίου	ΕΚΤ	8iii	9-4-8iii-8.3.1	Αύξηση των επιχειρηματικών πρωτοβουλιών σε τομείς που έχουν αναδειχθεί στο πλαίσιο της Περιφερειακής Έξυπνης Εξειδίκευσης	CO23	Εκρών	Αριθμός υποστηριζόμενων πολύ μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων συμπεριλαμβανομένων συνεταιριστικών επιχειρήσεων και επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας	Αριθμός	2,00	2,00	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκρών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών εκροών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Πίνακας 47 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση					
	5	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ						
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Αγρινίου	1	1	2	10	3	17
2c				1		1
3a		1		5		6
4e					1	1
6b			1			1
6c				1		1
6e				1		1
7b			1			1
8iii	1			1	1	3
8v				1	1	2
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Πατρέων		1	1	13	3	18
2b				3	1	4
2c				1		1
3a		1		6		7
4e					1	1
6b			1			1
6c				1	1	2
6d				1		1
6e				1		1
Στρατηγικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για άλλες χωρικές Στρατηγικές στην ευρύτερη περιοχή του Άξονα Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας		3		12	2	17
2c				1		1
3a				6		6
6c				1		1
6e				1		1
7a				1		1
7b		1				1
7c		1				1
8iii		1		1	1	3

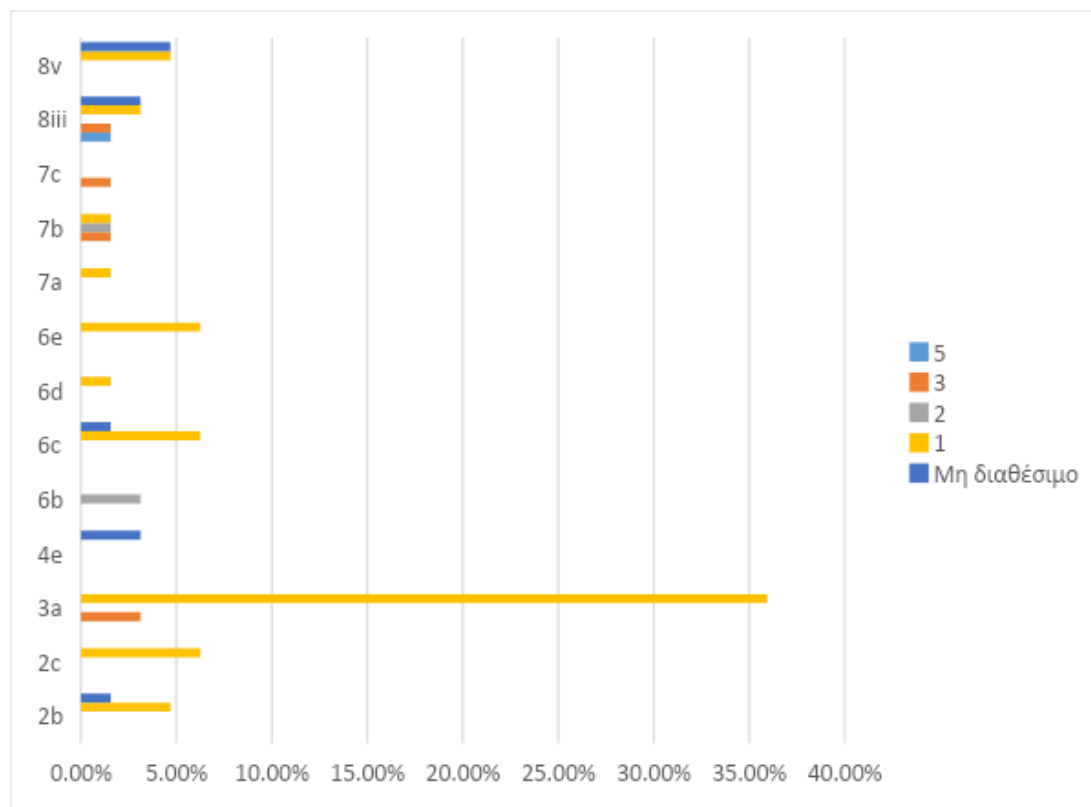
Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση					
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
8v				1	1	2
Στρατηγικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για άλλες χωρικές Στρατηγικές στην Περιοχή Λιμνοθάλασσας Μεσολογίου - Αιτωλικού				11	1	12
2c				1		1
3a				6		6
6c				1		1
6e				1		1
7b				1		1
8v				1	1	2
Σύνολο	1	5	3	46	9	64

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 33 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας δεν καταγράφονται επιχειρησιακοί δείκτες αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Στο πλαίσιο του ΕΤΠΑ σημαντική συνεισφορά στους δείκτες αποτελέσματος του ΠΕΠ αναμένεται να παρουσιάσει η ΒΑΑ Πατρών στο δείκτη T1823 – «Επισκεψιμότητα προστατευόμενων περιοχών» (κατά 72,51%) στην επενδυτική προτεραιότητα 6d. Στους υπόλοιπους δείκτες ΕΤΠΑ η συμβολή αναμένεται μετριασμένη έως μηδαμινή.

Στο ΕΚΤ, η συμβολή των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια αναμένεται μηδενική (τόσο στους επιχειρησιακούς όσο και στους πρόσθετους δείκτες).

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

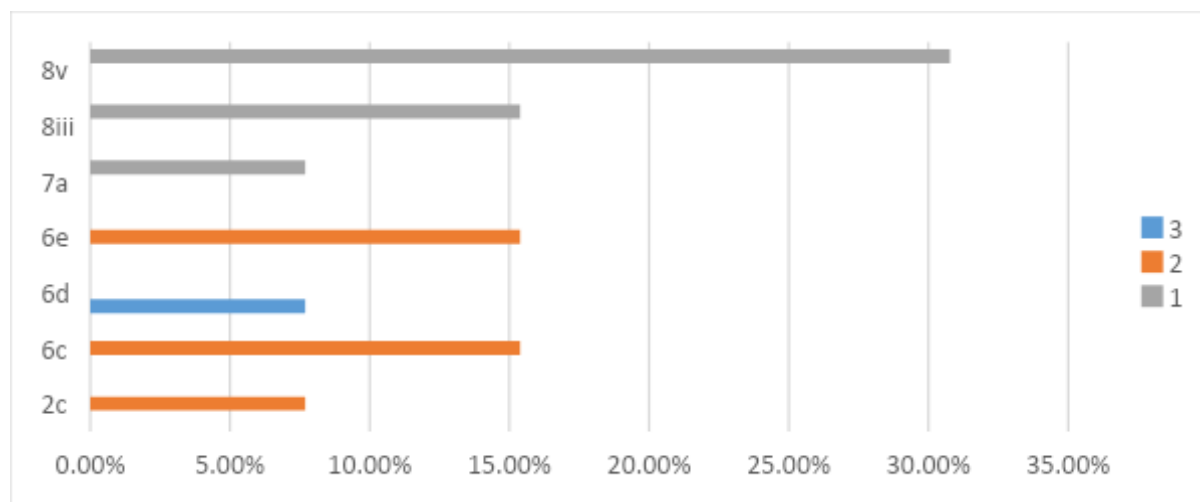
Πίνακας 48 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση			
	3	2	1	Σύνολο
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ				
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Αγρινίου		1	3	4
6e		1		1
8iii			1	1
8v			2	2
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Πατρέων	1	3		4
2c		1		1
6c		1		1
6d	1			1
6e		1		1
Στρατηγικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για άλλες χωρικές Στρατηγικές στην ευρύτερη περιοχή του Άξονα Κατακόλου – Αρχαίας Ολυμπίας			4	4
7a			1	1
8iii			1	1
8v			2	2
Στρατηγικό Σχέδιο Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης για άλλες χωρικές Στρατηγικές στην Περιοχή Λιμνοθάλασσας Μεσολογγίου - Αιτωλικού		1		1
6c		1		1
Σύνολο	1	5	7	13

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 34 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

2.6.2. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (47) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 49 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή;	<p>Η υλοποίηση των χωρικών εργαλείων στην περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας είχε ικανοποιητικά αποτελέσματα. Παρά το ότι υπήρξαν θετικές πλευρές (στήριξη επιχειρηματικότητας/καινοτομίας, κοινωνικής επιχειρηματικότητας, τουρισμού-πολιτισμού, έργα αστικών αναπλάσεων, οδικού και σιδηροδρομικού δικτύου) υπήρξαν πολύπλευρες δυσκολίες, καθυστερήσεις που αποτυπώνονται και στην απορρόφηση των πόρων.</p> <p>Σε γενικές γραμμές η ολοκληρωμένη τοπο-κεντρική προσέγγιση επιχειρήθηκε να υλοποιηθεί, ωστόσο προβλήματα διακυβέρνησης και κυριότητας των στρατηγικών οδήγησαν σε εν μέρει αποσπασματικότητα των δράσεων. Ωστόσο, κάποια έργα υποδομής (αστικές αναπλάσεις, τοπικές δράσεις προστασίας πολιτιστικής κληρονομιάς, οδικό, σιδηροδρομικό δίκτυο) σχεδιάστηκαν για να εξυπηρετήσουν τοπικές ανάγκες, αλλά υλοποιήθηκαν σε μικρό βαθμό λόγω καθυστερήσεων.</p> <p>Ως εκ τούτου δεν υπήρξαν ουσιαστικές</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		διαφοροποιήσεις στην προσέγγιση των παρεμβάσεων συγκριτικά με τα υπόλοιπα ΕΔΕΤ. Ωστόσο, πραγματοποιήθηκε μόχλευση μεταξύ κι άλλων ΕΔΕΤ για την υλοποίηση δράσεων σε συνέργεια με τα χωρικά εργαλεία.
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	- Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες;	Οι παρεμβάσεις ήταν συμβατές μεταξύ τους (στήριξη επιχειρηματικότητας, προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς, αστικές και υπεραστικές υποδομές) αλλά δεν παρήγαν συνέργειες σε αυτή τη φάση. Παρατηρήθηκε η χαμηλή ωριμότητα των έργων και καθυστερήσεις λόγω έλλειψης τεχνικής και διοικητικής επάρκειας και αδειοδοτήσεων.
Καινοτομία	- Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί;	Δεν αναδείχθηκαν καινοτομίες.
Βιωσιμότητα	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον;	Οι παρεμβάσεις εμπεριέχουν σημαντικό βαθμό βιωσιμότητας ως προς τις δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος, της ανάδειξης του τοπικού πολιτιστικού προϊόντος, της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της προσαρμογής των εργαζομένων στις αλλαγές.
Συμμετοχή/ Συνεργασία	- Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης; - Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα	Σε γενικές γραμμές οι Χωρικοί Φορείς δεν ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στην υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών, γεγονός που οφείλεται στην

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
	αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες;	έλλειψη προσωπικού, στην μη κατάρτιση του προσωπικού και στην έλλειψη κυριότητας των δράσεων. Ως προς την διαβούλευση, έγινε σημαντική προσπάθεια κατά την φάση του σχεδιασμού, που περιορίστηκε στην απλή ενημέρωση κατά την φάση της υλοποίησης.
Ικανότητα αναπαραγωγής	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες;	Από τα έως τώρα αποτελέσματα, εκτιμάται πολύ πιθανό πετυχημένες πλευρές των χωρικών στρατηγικών να αναπαραχθούν (προστασία πολιτιστικής κληρονομιάς, αστικές και υπεραστικές υποδομές), εφόσον καταστεί εφικτή η αποτελεσματική διάχυση των αποτελεσμάτων.

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

Γενικές Επισημάνσεις

- Θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι στη σχετική διαβούλευση συμμετέχουν και συν-αποφασίζουν όσο το δυνατόν περισσότεροι φορείς και κοινωνικές ομάδες.

2.7. Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

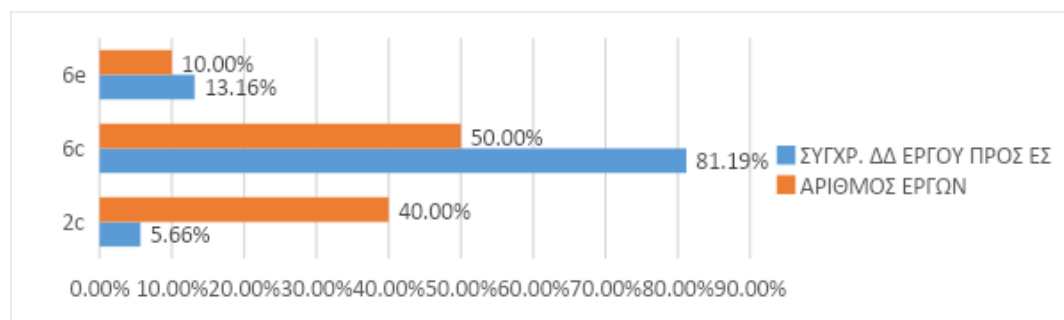
Η Περιφέρεια Ιονίων Νήσων για την ΠΠ 2014-2020 έχει εγκεκριμένα τα εξής χωρικά εργαλεία:

1. «Ολοκληρωμένο Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΣΧΑ) για την ανάδειξη της Πόλης της Κέρκυρας ως Διεθνώς αναγνωρίσιμου Πολύ-θεματικού, Πολύ-προϊοντικού και Δημιουργικού Πολιτιστικού Προορισμού (BAA) και
2. Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης στην περιοχή της Παλικής Κεφαλονιάς (ΟΧΕ).

Ουσιαστικά, εγκρίθηκαν 1 BAA και 1 ΟΧΕ ενώ στην Περιφέρεια δεν έγινε χρήση του χωρικού εργαλείου ΤΑΠΤοΚ και εντάχθηκαν προς υλοποίηση από χωρικές στρατηγικές στην ΠΠ 2014 – 2020 συνολικά 10 έργα. Σημειώνεται ότι στην πορεία η ΟΧΕ Παλικής Κεφαλονιάς παρέμεινε χωρίς καμία ένδειξη ενεργοποίησης. Επομένως, τα 10 έργα αφορούν μόνο τη BAA Κέρκυρας.

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται το μίγμα πολιτικής της χωρικής στρατηγικής BAA Κέρκυρας στην Περιφέρεια ανά επενδυτική προτεραιότητα. Λόγω του μικρού αριθμού έργων δεν έχει ιδιαίτερο νόημα να γίνει η ανάλυση αυτή ωστόσο εντάχθηκαν έργα στις επενδυτικές προτεραιότητες 6c (έργα πολιτισμού), 2c (έργα πρόσβασης σε πληροφορίες και δεδομένα του δημόσιου τομέα) και 6e (πρωτοβουλίες τοπικής ανάπτυξης). Σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης των ενταγμένων έργων, παραπάνω από το 80% του συνόλου κατανέμεται σε έργα της επενδυτικής προτεραιότητας 6c. Χαρακτηριστικό είναι ότι στη BAA Κέρκυρας επιλέχθηκε να μη δοθεί καθόλου έμφαση σε έργα κρατικών ενισχύσεων – ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας.

Γράφημα 35 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

Η BAA Κέρκυρας κατέγραψε αξιολογη ενεργοποίηση με ποσοστό συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό της να ανέρχεται σε λίγο παραπάνω από 61%. Σε όρους νομικών δεσμεύσεων προς τα ενταγμένα (συγχρ. ΔΔ) καταγράφεται μετριασμένη εικόνα (συμβασιοποίηση ενταγμένων έργων έπειτα και από τις εκπτώσεις που προέκυψαν από τις διαγωνιστικές διαδικασίες). Όσον αφορά τις πληρωμές καταγράφεται σημαντικό ανεκτέλεστο, που φαίνεται να μεταφέρεται στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

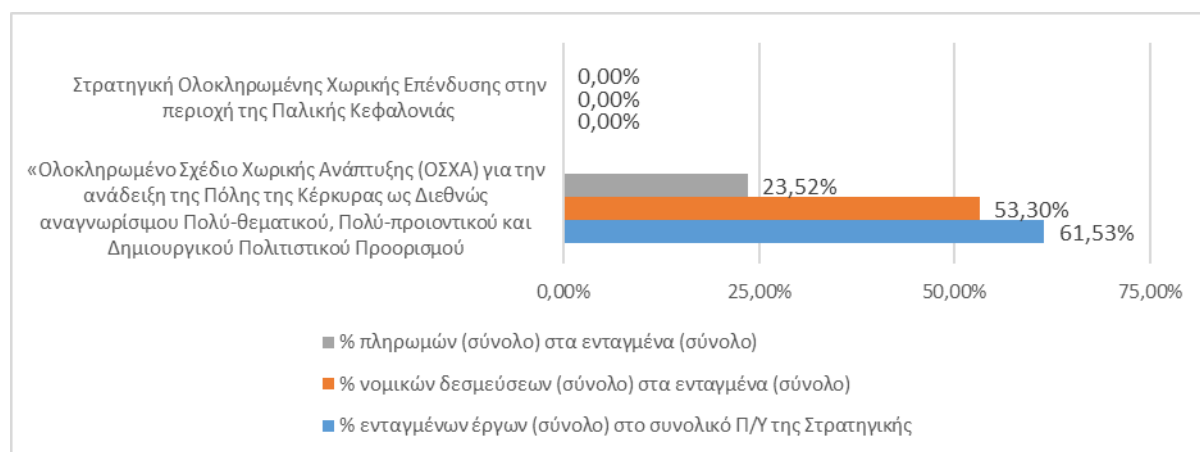
Πίνακας 50 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
«Ολοκληρωμένο Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΣΧΑ) για την ανάδειξη της Πόλης της Κέρκυρας ως Διεθνώς αναγνωρίσιμου Πολύ-θεματικού, Πολύ-προϊοντικού και Δημιουργικού Πολιτιστικού Προορισμού	27.700.000,00	10	17.042.492,59	9.083.697,93	4.008.740,07	61,53%	53,30%	23,52%
Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης στην περιοχή της Παλικής Κεφαλονιάς	14.779.000,00	-	-	-	-	-	-	-
Σύνολο	42.479.000,00	10	17.042.492,59	9.083.697,93	4.008.740,07	40,12%	53,30%	23,52%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 36 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Ιονίων Νήσων

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

2.7.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς Χωρικοί Φορείς/ Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών
2	1	39	2	27/9/23	2

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

- **Έλλειψη υποστηρικτικού μηχανισμού προς τις Αστικές Αρχές κατά τον στρατηγικό σχεδιασμό:** Το ποσοστό των εγκεκριμένων στρατηγικών σε σχέση με τις κατατεθειμένες στην Επιτροπή Παρακολούθησης μαρτυρά την ανάγκη των Αστικών Αρχών για υποστήριξη κατά τον σχεδιασμό των στρατηγικών. Ενδεικτικά η ΟΧΕ Ζακύνθου δεν κατάφερε να ολοκληρώσει τη διαδικασία της υποβολής, ενώ η ΟΧΕ Λευκάδας δεν εγκρίθηκε από την επιτροπή.
- **Ελλιπής ωρίμανση έργων κατά την προεργασία:** Παρατηρείται ελλιπής ωριμότητα των προτεινόμενων έργων, γεγονός που έκρινε μέρος των στρατηγικών μη επιλέξιμο. Οι Αστικές Αρχές αντιμετωπίζουν ζητήματα υποστήριξης στις διαδικασίες ωρίμανσης έργων, τα οποία υπερβαίνουν τις δυνατότητες υποστήριξης από πλευράς των Διαχειριστικών Αρχών.

Υλοποίηση

- **Μη ενεργοποίηση στρατηγικών:** Από τις 2 εγκεκριμένες στρατηγικές της Περιφέρειας Ιονίων Νήσων, μόνο η ΟΧΕ ΒΑΑ της πόλης της Κέρκυρας ενεργοποιήθηκε. Σχεδιάστηκε και εγκρίθηκε η ΟΧΕ Ληξουρίου (Παλικής) και

δημιουργήθηκε υποστηρικτικός μηχανισμός από την Διαχειριστική Αρχή, σε συνεργασία με την ΜΟΔ, ωστόσο λόγω αλλαγών στην αυτοδιοίκηση υπήρξε καθυστέρηση στις διαδικασίες με αποτέλεσμα την μη ενεργοποίηση της στρατηγικής σε επίπεδο υλοποίησης.

- **Χαμηλό ποσοστό ολοκλήρωσης υλοποίησης έργων υποδομής:** Από τα έργα τα οποία υλοποιήθηκαν στην περίπτωση της στρατηγικής της Κέρκυρας, ένα πολύ μικρό ποσοστό αφορούσε σε έργα υποδομής. Σε αυτό το γεγονός συνέβαλαν οι καθυστερήσεις αδειοδοτήσεων που ήταν αποτέλεσμα αρχαιολογικών ευρημάτων στις περιοχές παρέμβασης. Η στρατηγική συνεχίζεται επικαιροποιημένη και στην επόμενη Προγραμματική Περίοδο 2021-2027.
- **Υποστελεχωμένες Αστικές Αρχές και Υπηρεσίες:** Κάτι που ίσχυσε σε πολλές περιπτώσεις και το συναντάμε και εδώ είναι πως το έλλειμμα ανθρώπινου δυναμικού στους δικαιούχους και τις αρμόδιες υπηρεσίες καθώς και η έλλειψη εμπειρίας σε ολοκληρωμένα σχέδια δυσχεραίνει την υλοποίηση της στρατηγικής.
- **Συνέπειες της πανδημίας COVID-19 στην υλοποίηση:** Οι δράσεις που αφορούσαν στην ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, της απασχολησιμότητας και της κοινωνικής οικονομίας, δεν υλοποιήθηκαν λόγω των έκτακτων συνθηκών που επέβαλε η πανδημία COVID-19.

Διακυβέρνηση

- **Έλλειψη μηχανισμού συντονισμού και παρακολούθησης:** Δεν επετεύχθη η κατάρτιση ενός σχήματος διακυβέρνησης, συντονισμού και παρακολούθησης της στρατηγικής μεταξύ Αστικών Αρχών και Ειδικών Φορέων Διαχείρισης.
- **Μη υποχρεωτικότητα διαδικασιών διαβούλευσης κατά την υλοποίηση:** Το εταιρικό σχήμα (Αστική Αρχή και Φορείς) δεν παρέμεινε ενεργό μετά την ολοκλήρωση της φάσης του σχεδιασμού της στρατηγικής. Δημιουργήθηκε ψηφιακή πλατφόρμα διαβούλευσης, η οποία παρέμεινε ανενεργή κατά τη διάρκεια υλοποίησης της στρατηγικής και επανενεργοποιείται ξανά στη φάση της ολοκλήρωσης.

Επικοινωνία

- **Αποσπασματικότητα στην επικοινωνία:** Δεν επικοινωνήθηκε η χωρική στρατηγική ως ολοκληρωμένη, αντίθετα, παρατηρήθηκε μεμονωμένη επικοινωνία των έργων που την αποτελούσαν

- **Ελλιπείς δυνατότητες δικτύωσης:** Παρατηρήθηκε ότι η μεγάλη διάρκεια υλοποίησης των στρατηγικών (ως την ολοκλήρωση των έργων) συντελεί στο να στερούνται οι στρατηγικές από δυνατότητες δικτύωσης και πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων.

Καλές πρακτικές

Σχεδιασμός

- **Ένταξη πράξεων συμβατών με το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα:** Στις χωρικές στρατηγικές εντάχθηκαν πράξεις, οι οποίες απαντώνται σε ευρύτερες στρατηγικές για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων.

Υλοποίηση

- **Ανάπτυξη διεθνούς εμβέλειας «Φεστιβάλ Πόλης» Κέρκυρας (Γιορτές Πόλης):** Σημαντική κρίνεται η συμβολή της υλοποίησης του πολιτιστικού Φεστιβάλ στην πολλαπλασιαστική διάσταση των αποτελεσμάτων της στρατηγικής με τη συμμετοχή του τοπικού πολιτιστικού υλικού και άυλου κεφαλαίου.

Διακυβέρνηση

- **Ευρεία διαβούλευση κατά την κατάρτιση της στρατηγικής:** Οι διαδικασίες διαβούλευσης με τη συμμετοχή των τοπικών φορέων στο επίπεδο σχεδιασμού ενίσχυσαν τη bottom-up κατάρτιση των προτεραιοτήτων στις χωρικές παρεμβάσεις.

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Ιονίων Νήσων

Δείκτες εκροών

Στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων δεν καταγράφονται επιχειρησιακοί δείκτες εκροών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Καταγράφεται μόνο μικρή συνεισφορά (κατά 16,54%) του δείκτη ΕΤΠΑ CO09 – «Αειφόρος Τουρισμός Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών» της ΒΑΑ Κέρκυρας υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6c.

Η ταξινόμηση των δεικτών εκροών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

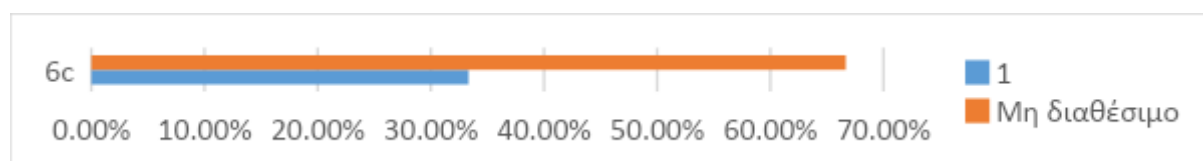
Πίνακας 51 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση		
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
«Ολοκληρωμένο Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΣΧΑ) για την ανάδειξη της Πόλης της Κέρκυρας ως Διεθνώς αναγνωρίσιμου Πολύ-θεματικού, Πολύ-προϊοντικού και Δημιουργικού Πολιτιστικού Προορισμού	1	2	3
6c	1	2	3
Σύνολο	1	2	3

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 37 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων δεν καταγράφονται επιχειρησιακοί δείκτες αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Η συμβολή στον μοναδικό δείκτη ΕΤΠΑ T2733 – «Επισκεψιμότητα σε οργανωμένους χώρους ιστορικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος» στην επενδυτική προτεραιότητα 6c στη χωρική στρατηγική ΒΑΑ Κέρκυρας είναι χαμηλή.

Ως προς το ΕΚΤ δεν καταγράφονται δείκτες αποτελέσματος λόγω του ότι η ΒΑΑ Κέρκυρας δεν εμπεριέχει έργα ΕΚΤ ενώ η δεύτερη χωρική στρατηγική της Περιφέρειας (ΟΧΕ Παλικής Κεφαλονιάς) δεν υλοποιήθηκε.

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

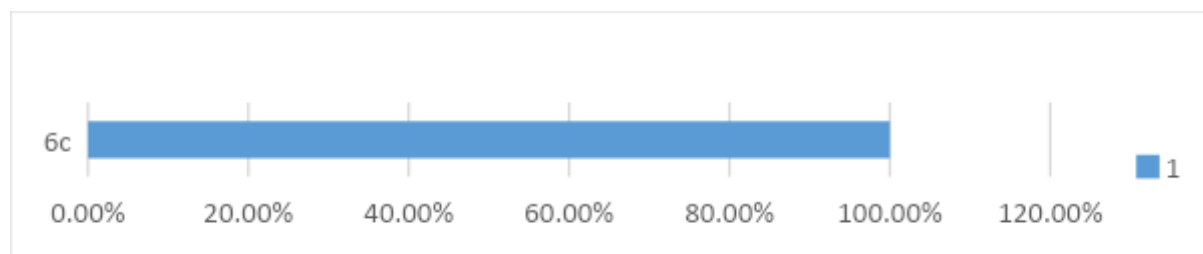
Πίνακας 52 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση	
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	1	Σύνολο
«Ολοκληρωμένο Σχέδιο Χωρικής Ανάπτυξης (ΟΣΧΑ) για την ανάδειξη της Πόλης της Κέρκυρας ως Διεθνώς αναγνωρίσιμου Πολύ-θεματικού, Πολύ-προϊοντικού και Δημιουργικού Πολιτιστικού Προορισμού	1	1
6c	1	1
Σύνολο	1	1

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 38 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

2.7.2. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (51) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 53 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Ιονίων Νήσων

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή;	<p>Η μοναδική στρατηγική που υλοποιήθηκε (ΒΑΑ Πόλης Κέρκυρας) επέδειξε πολύ μικρά αποτελέσματα μην καταφέροντας να επιφέρει τον αναμενόμενο αντίκτυπο. Τα λίγα έργα που υλοποιήθηκαν περιστράφηκαν γύρω από το πολιτιστικό-τουριστικό προϊόν χωρίς να περιλαμβάνονται έργα υποδομής (καθυστερήσεις λόγω αδειοδοτήσεων και αρχαιολογικών ευρημάτων) ή ενίσχυση της τοπικής επιχειρηματικότητας (λόγω πανδημίας COVID 19).</p> <p>Οι παρεμβάσεις που υλοποιήθηκαν είχαν μεν τοπικό χαρακτήρα, αλλά όχι ενταγμένες σε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων και δεν μπορούν να θεωρηθούν τοπο-κεντρικής προσέγγισης.</p> <p>Τέλος, δεν υπήρξαν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις από άλλα παρεμβάσεις άλλων ΕΔΕΤ λόγω κυρίως συστημικών προβλημάτων (έλλειψη προσωπικού, τεχνικής επάρκειας χωρικών φορέων).</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	- Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες;	Οι παρεμβάσεις ήταν μικρές και λίγες μην κατορθώνοντας να συγκροτήσουν έναν ολοκληρωμένο χαρακτήρα παρέμβασης.
Καινοτομία	- Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί;	Δεν αναδείχθηκαν καινοτομίες.
Βιωσιμότητα	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον;	Δεν παρατηρείται σημαντικός βαθμός βιωσιμότητας των δράσεων.
Συμμετοχή/ Συνεργασία	- Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης; - Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες;	Σε γενικές γραμμές οι Χωρικοί Φορείς δεν ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στην υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών, γεγονός που οφείλεται στην έλλειψη προσωπικού, στην μη κατάρτιση του προσωπικού και στην έλλειψη κυριότητας των δράσεων. Ως προς την διαβούλευση σημαντική ήταν η συμμετοχή στις διαδικασίες διαβούλευσης χωρίς ωστόσο συνέχεια κατά την υλοποίηση ή του επανασχεδιασμού (λόγω προβλημάτων που ανέκυψαν στην υλοποίηση).
Ικανότητα αναπαραγωγής	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες;	Από τα έως τώρα αποτελέσματα, το αξιόλογο αποτέλεσμα ήταν η ανάπτυξη διεθνούς εμβέλειας «Φεστιβάλ Πόλης» Κέρκυρας (Γιορτές Πόλης), το οποίο θα μπορούσε να αποκτήσει μόνιμο και

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		δημιουργικό χαρακτήρα.

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

Γενικές Επισημάνσεις

- Θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι στη σχετική διαβούλευση συμμετέχουν και συν-αποφασίζουν όσο το δυνατόν περισσότεροι φορείς και κοινωνικές ομάδες.
- Αναγκαιότητα υλοποίησης έργων σε όλη την Περιφέρεια στην νέα ΠΠ 2021-2027.

2.8. Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου για την ΠΠ 2014-2020 έχει εγκεκριμένα τα εξής χωρικά εργαλεία:

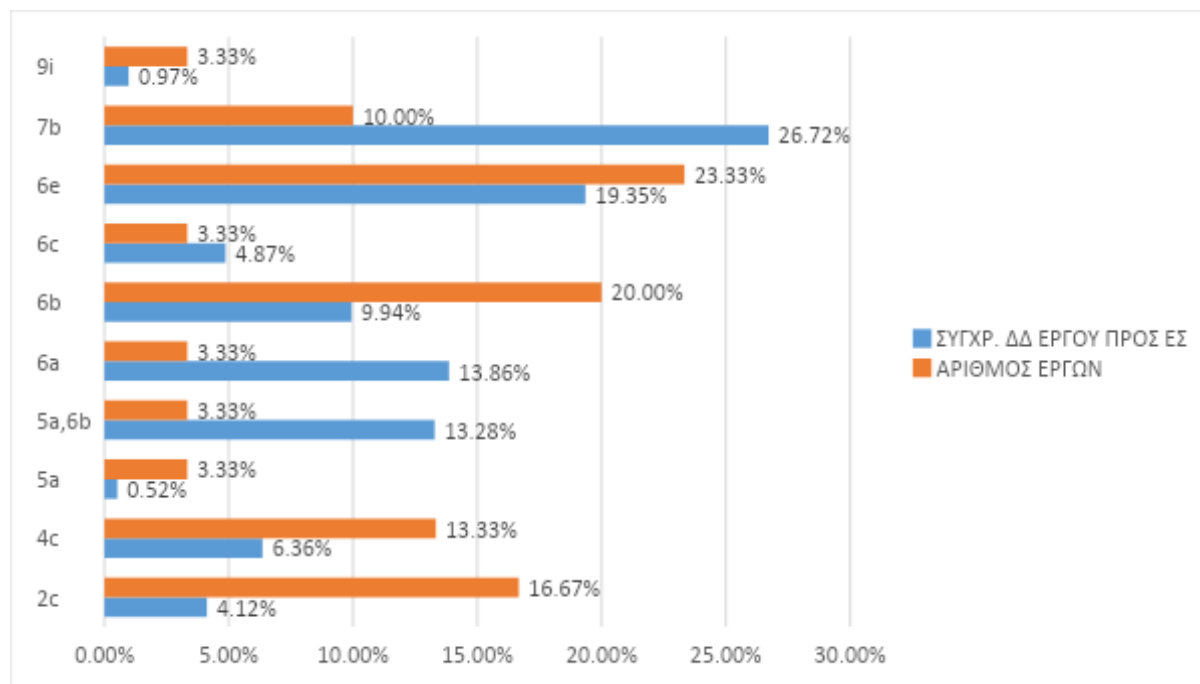
1. Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Μυτιλήνης (BAA),
2. Ανάδειξη της ταυτότητας της Χίου ως σύγχρονης πόλης (BAA) και
3. Αξιοποίηση – Ενίσχυση των Αναπτυξιακών Πλεονεκτημάτων των μικρών νησιών της Περιφέρειας Β. Αιγαίου, για την ανάσχεση φαινομένων αναπτυξιακής υστέρησης (ΟΧΕ).

Ουσιαστικά, ενεργοποιήθηκαν 2 BAA και 1 ΟΧΕ ενώ στην Περιφέρεια δεν ενεργοποιήθηκε καμία χωρική στρατηγική ΤΑΠΤοΚ. Εντάχθηκαν προς υλοποίηση από χωρικές στρατηγικές στην ΠΠ 2014 – 2020 συνολικά 30 έργα με τα περισσότερα εξ' αυτών να αφορούν στην ΟΧΕ μικρών νησιών (19 από τα 30 ή το 63,33%). Χαρακτηριστικό είναι ότι στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου επιλέχθηκε να μη δοθεί καθόλου έμφαση στο πλαίσιο των χωρικών στρατηγικών σε έργα κρατικών ενισχύσεων – ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας.

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται το μίγμα πολιτικής των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια ανά επενδυτική προτεραιότητα. Ως προς τον αριθμό των έργων παρατηρείται ουσιαστικά ένα μοίρασμα στις επενδυτικές προτεραιότητες 6e με 23,33% (κυρίως έργα για την ποιότητα του αέρα στις 2 BAA και έργο πολιτισμού στη BAA Μυτιλήνης), 6b με 20% (έργα επεξεργασίας υγρών λυμάτων και παροχής νερού για ανθρώπινη κατανάλωση στην ΟΧΕ μικρών νησιών), 2c με 16,67% (έργα πρόσβασης σε πληροφορίες του δημόσιου τομέα την ΟΧΕ μικρών νησιών), 4c με 13,33% (έργα ενεργειακής απόδοσης με ανακαίνιση της δημόσιας υποδομής κυρίως στη BAA Μυτιλήνης αλλά και στην ΟΧΕ μικρών νησιών) και με ένα αξιόλογο ποσοστό 10% στην 7b (έργα οδικού δικτύου αλλά και θαλάσσιων λιμένων) κυρίως στην ΟΧΕ μικρών νησιών.

Σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης των ενταγμένων έργων, το 26,72% κατανέμεται σε έργα της επενδυτικής προτεραιότητας 7b (έργα οδικού δικτύου αλλά και θαλάσσιων λιμένων σχεδόν αποκλειστικά στην ΟΧΕ μικρών νησιών), το 19,35% αφορά την επενδυτική προτεραιότητα 6e (κυριότερα έργα για την ποιότητα του αέρα στις 2 BAA και λιγότερο σε ένα έργο πολιτισμού στη BAA Μυτιλήνης), το 13,86% στην επενδυτική προτεραιότητα 6a (έργα διαχείρισης οικιακών αποβλήτων και απορριμμάτων στην ΟΧΕ μικρών νησιών), το 13,28% στις επενδυτικές προτεραιότητες 5a, 6b (έργο επεξεργασίας υγρών λυμάτων, παροχής νερού για ανθρώπινη κατανάλωση και προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή – πρόληψη κινδύνων σχετικών με το κλίμα στην ΟΧΕ μικρών νησιών). Τέλος, η επενδυτική προτεραιότητα 6b (έργα επεξεργασίας υγρών λυμάτων, παροχής νερού για ανθρώπινη κατανάλωση) καταγράφει ποσοστό σχεδόν 10% με παρουσία στην ΟΧΕ μικρών νησιών.

Γράφημα 39 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

Οι χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου κατέγραψαν αξιόλογο ποσοστό συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια, το οποίο ανήλθε στο 70,55%. Υπενθυμίζεται ότι αυτή η εικόνα παρουσιάζεται από τα ενταγμένα έργα πλην των αποχαρκτηρισμένων ή μεταφερόμενων, οπότε αν συμπληρωθεί και με αυτά το ίδιο ποσοστό ανέρχεται σε 105,44% (υπερδέσμευση) ουσιαστικά οδηγώντας στο συμπέρασμα ότι ένα σημαντικό ποσοστό των ενταγμένων έργων μεταφέρθηκε στο ΠΕΠ ή στην επόμενη προγραμματική περίοδο. Η ευμενέστερη αυτή εικόνα οφείλεται κατά κύριο λόγο στη ΒΑΑ Μυτιλήνης η οποία (συνυπολογίζοντας τα μεταφερόμενα και αποχαρκτηρισμένα έργα) παρουσιάζει σημαντικό ποσοστό υπερδέσμευσης που ανέρχεται σε 201,20%. Στο ίδιο πλαίσιο, το μικρότερο ποσοστό ενεργοποίησης καταγράφει η ΟΧΕ μικρών νησιών το οποίο ανέρχεται σε 81,9%. Αναφορικά με την ενεργοποίηση των χωρικών στρατηγικών εντός της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 εικόνα αργής ενεργοποίησης παρουσιάζει η ΒΑΑ Χίου με το ποσοστό ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής να ανέρχεται σε 42,61%.

Σε όρους νομικών δεσμεύσεων προς τα ενταγμένα (συγχρ. ΔΔ) η εικόνα σε όλες τις χωρικές στρατηγικές είναι μερικώς ικανοποιητική σημειώνοντας ποσοστά συμβασιοποίησης των ενταγμένων έργων γύρω στο 70%, ενώ όσον αφορά τις πληρωμές καταγράφεται αυξημένο ανεκτέλεστο σε όλες τις χωρικές στρατηγικές (με τη ΒΑΑ Μυτιλήνης να είναι σε καλύτερη θέση) με ένα σημαντικό μέρος αυτού να μεταφέρεται στην επόμενη προγραμματική περίοδο (αφορά την ΟΧΕ μικρών νησιών).

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

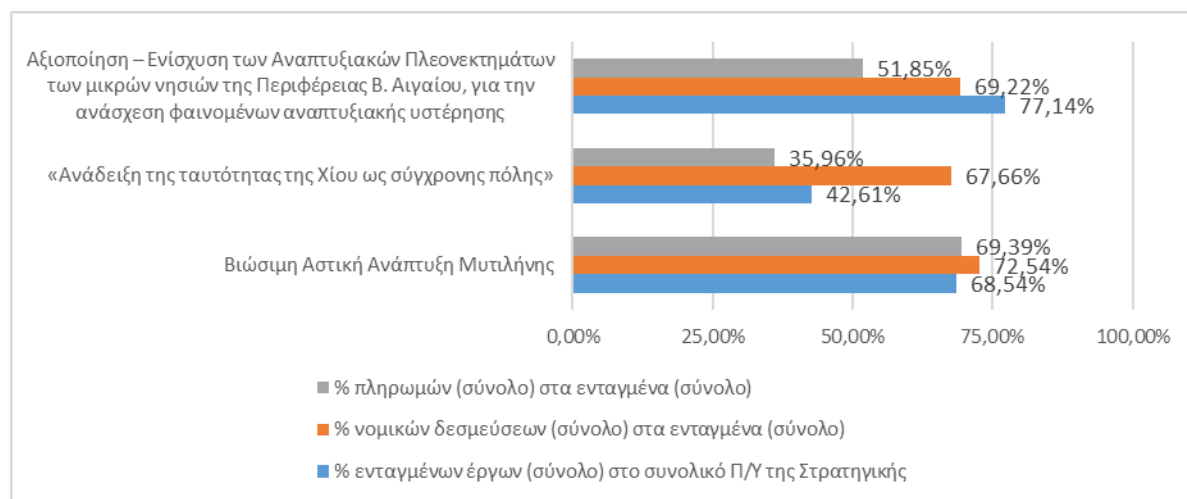
Πίνακας 54 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Μυτιλήνης	10.500.000,00	7	7.196.513,66	5.220.305,20	4.993.417,40	68,54%	72,54%	69,39%
«Ανάδειξη της ταυτότητας της Χίου ως σύγχρονης πόλης»	8.500.000,00	4	3.621.748,74	2.450.315,76	1.302.456,07	42,61%	67,66%	35,96%
Αξιοποίηση – Ενίσχυση των Αναπτυξιακών Πλεονεκτημάτων των μικρών νησιών της Περιφέρειας Β. Αιγαίου, για την ανάσχεση φαινομένων αναπτυξιακής υστέρησης	39.213.700,00	19	30.250.109,34	20.939.079,05	15.685.018,48	77,14%	69,22%	51,85%
Σύνολο	58.213.700,00	30	41.068.371,74	28.609.700,01	21.980.891,95	70,55%	69,66%	53,52%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 40 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

2.8.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς Αστικές Αρχές / Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών
3	3	48	2	18/12/23	1

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

- **Καθυστέρηση/ Μη υλοποίηση των Έργων:** Τα έργα που παρέμειναν σε επίπεδο σχεδιασμού, χωρίς να προχωρήσουν σε στάδια υλοποίησης, δημιούργησαν κενά στην πρακτική εφαρμογή των στρατηγικών, αφήνοντας μεγάλο μέρος τους στη φάση του προγραμματισμού.
- **Ανεπαρκής αντίληψη του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων:** Ο στρατηγικός σχεδιασμός ήταν ανεπαρκής ως προς μια ολοκληρωμένη αντίληψη των παρεμβάσεων, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζονται τα έργα αποσπασματικά, ως αυτοτελή αντί να ενταχθούν σε έναν συνολικό σχεδιασμό.
- **Έλλειψη Προσαρμογής στις Τοπικές Ανάγκες (ΒΑΑ):** Οι στόχοι και η επιλογή των δράσεων δεν ακολούθησαν τις ιδιαίτερες ανάγκες της τοπικής ανάπτυξης, ειδικά στα μικρά νησιά. Και αντιστρόφως, η ανεπαρκής γείωση στις τοπικές ανάγκες δεν έδρασε προωθητικά ως προς την αποτελεσματικότητα των προτεινόμενων δράσεων.

Υλοποίηση

- **Αλλαγή Δημοτικής Αρχής - Αλλαγή Στόχευσης:** Βασική πρόκληση της υλοποίησης αποτέλεσε η αλλαγή της Δημοτικής Αρχής, η οποία προέκρινε άλλη

στόχευση και άλλες προτεραιότητες, βάσει του προγράμματός της. Όπως και σε άλλες περιπτώσεις (πχ. Νότιο Αιγαίο), η αλλαγή των Δημοτικών Αρχών έχει κόστος στην ομαλή υλοποίηση των στρατηγικών καθώς επηρεάζεται η συνέχεια και το «αγκάλιασμα» των προγραμμάτων από τις νέα σύνθεση.

- **Εμφανής έλλειψη τεχνικού συμβούλου υποστήριξης για τη ΔΑ και έλλειψη ειδικού συμβούλου για τους Δημάρχους των μικρών νησιών:** Σημειώνεται ως σημαντική η έλλειψη στην υποστήριξη από εξειδικευμένο τεχνικό σύμβουλο για την αποτελεσματική υλοποίηση των στρατηγικών. Η απουσία αυτής της εξειδικευμένης υποστήριξης κόστισε τόσο στην προετοιμασία όσο και στην εφαρμογή των χωρικών στρατηγικών. Το ίδιο υπογραμμίζεται και για τις Δημοτικές Αρχές στα μικρά νησιά του Βορείου Αιγαίου.
- **Καθυστέρηση έναρξης στρατηγικών, επίδραση πανδημίας COVID-19 και ανωριμότητα Έργων:** Η ήδη σοβαρή καθυστέρηση στην υλοποίηση επιδεινώθηκε περισσότερο από την πανδημία του COVID-19. Την ίδια στιγμή, όπως έχει σημειωθεί και σε άλλες περιφέρειες, τα έργα δεν έλαβαν την ωρίμανση που απαιτείται, με κόστος στην αποτελεσματικότητα και στην πρακτική εφαρμογή των δράσεων. Ακόμα, οι δικαιούχοι είχαν ανάγκη μια εις βάθος κατανόηση των στρατηγικών, ώστε να αποφευχθούν οι ασυνέχειες στην υλοποίηση και οι αδυναμίες στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Διακυβέρνηση

- **Σημαντικές ελλείψεις στη διάσταση της «κυριότητας» (ownership) των στρατηγικών και των παρεμβάσεων:** Η αδύναμη αίσθηση κυριότητας των στρατηγικών οδηγούν τις παρεμβάσεις να μην αποτελούν μέρος ενός συνολικού και ολοκληρωμένου σχεδίου αντιμετώπισης τοπικών ζητημάτων, έχοντας αντίκτυπο στη συμμετοχή και συνεργασία των τοπικών κοινοτήτων.

Καλές πρακτικές

Αξίζει να σημειωθεί ένα κεντρικό θετικό στοιχείο για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, που δύναται να επηρεάσει θετικά τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, τη διακυβέρνηση και την επικοινωνία των στρατηγικών. Η αποτίμηση των αδυναμιών της ΠΠ 2014-2020 ως προς τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών, οδήγησε σε καίριες διορθωτικές κινήσεις, με βασικές τη δημιουργία πλατφόρμας ηλεκτρονικής διαβούλευσης (το e-perba.gr είναι η διαδραστική πλατφόρμα της ΔΑ που συμβάλλει στη διαδικασία σχεδιασμού και διαβούλευσης των Ολοκληρωμένων Χωρικών Στρατηγικών για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου), την αξιολόγηση των προτάσεων από Σύμβουλο και την κατάρτιση μελετών διοικητικής ικανότητας δικαιούχων και χωρικού σχεδιασμού.

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου

Δείκτες εκροών

Απόλυτα σημαντική καταγράφεται η συνεισφορά στο δείκτη ΕΤΠΑ CO17 – «Στερεά απόβλητα Πρόσθετη δυναμικότητα ανακύκλωσης αποβλήτων» της ΟΧΕ μικρών νησιών υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6a. Αξιόλογη συμβολή στο ΠΕΠ εμφανίζονται στους δείκτες ΕΤΠΑ:

- CO32 – «Ενεργειακή απόδοση Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων» (κατά 59,64%) της ΒΑΑ Μυτιλήνης στην επενδυτική προτεραιότητα 4c και
- CO13 – «Οδικό δίκτυο Συνολικό μήκος νέων οδών» (κατά 54%) και CO32 – «Ενεργειακή απόδοση Μείωση της ετήσιας κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας των δημόσιων κτιρίων» (κατά 49,37%) της ΟΧΕ μικρών νησιών στις επενδυτικές προτεραιότητες 7b και 4c αντίστοιχα.

Στο ΕΚΤ, ο μοναδικός επιχειρησιακός δείκτης 10902 – «Άνεργοι ωφελούμενοι από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης» ανήκει στη ΒΑΑ Μυτιλήνης ο οποίος σημειώνει αξιόλογη συνεισφορά (κατά 53,33%) στο ΠΕΠ υπό την επενδυτική προτεραιότητα 9i.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται ο μοναδικός δείκτης εκρών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 55 Δείκτες εκρών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Βορείου Αιγαίου

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Βορείου Αιγαίου	Αξιοποίηση – Ενίσχυση των Αναπτυξιακών Πλεονεκτημάτων των μικρών νησιών της Περιφέρειας Β. Αιγαίου, για την ανάσχεση φαινομένων αναπτυξιακής υστέρησης	ΕΤΠΑ	6a	14-3-6a-6a1	Συμβολή στη ολοκληρωμένη διαχείριση αστικών και ειδικών αποβλήτων	CO17	Εκρών	Στερεά απόβλητα Πρόσθετη δυναμικότητα ανακύκλωσης αποβλήτων	Τόνοι κατ'έτος	1.618,00	1.618,00	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκρών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών εκρών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

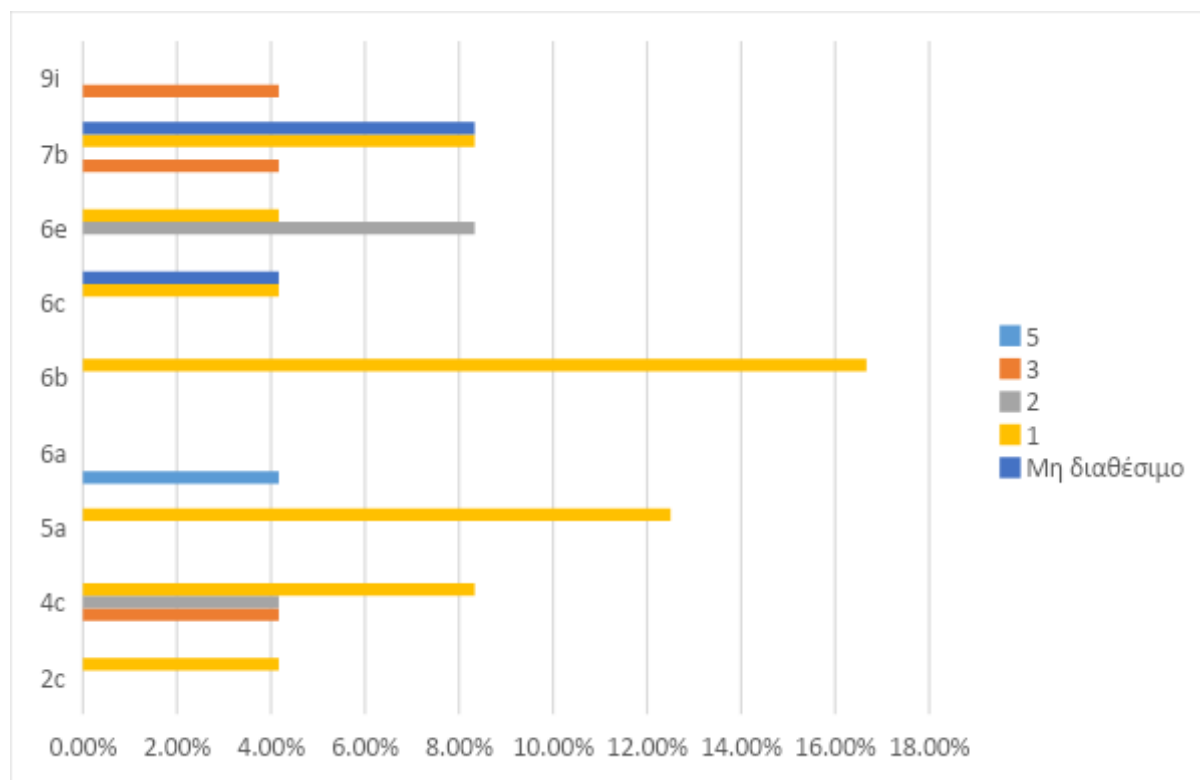
Πίνακας 56 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκρών κατά κλάση	Κλάση					
	5	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
«Ανάδειξη της ταυτότητας της Χίου ως σύγχρονης πόλης»			1	2		3
6e			1	1		2
7b				1		1
Αξιοποίηση – Ενίσχυση των Αναπτυξιακών Πλεονεκτημάτων των μικρών νησιών της Περιφέρειας Β. Αιγαίου, για την ανάσχεση φαινομένων αναπτυξιακής υστέρησης	1	1	1	10	3	16
2c				1		1
4c			1	1		2
5a				3		3
6a	1					1
6b				4		4
6c				1	1	2
7b		1			2	3
Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Μυτιλήνης		2	1	2		5
4c		1		1		2
6e			1			1
7b				1		1
9i		1				1
Σύνολο	1	3	3	14	3	24

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκρών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 41 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου δεν καταγράφονται επιχειρησιακοί δείκτες αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Ως προς το ΕΤΠΑ, αξιόλογη συμβολή (κατά 50,89%) αναμένεται να καταγραφεί στο δείκτη T2830 – «Ωφελούμενος πληθυσμός αστικών κέντρων ή/και κέντρων με συγκέντρωση λειτουργιών αστικού τύπου» στην επενδυτική προτεραιότητα 6e στις ΒΑΑ Μυτιλήνης και της ΒΑΑ Χίου. Στους υπόλοιπους δείκτες ΕΤΠΑ η συμβολή αναμένεται μέτρια έως χαμηλή.

Στους δείκτες αποτελέσματος του ΕΚΤ καταγράφεται μόνο ένας δείκτης (με κωδικό 10903 - «Άνεργοι ωφελούμενοι από ενεργητικές πολιτικές απασχόλησης που κατέχουν θέση εργασίας εντός έξι μηνών από τη λήξη συμμετοχής τους») στην επενδυτική προτεραιότητα 9i στη χωρική στρατηγική ΒΑΑ Μυτιλήνης με ισχνή συμβολή (κατά 3,17%).

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

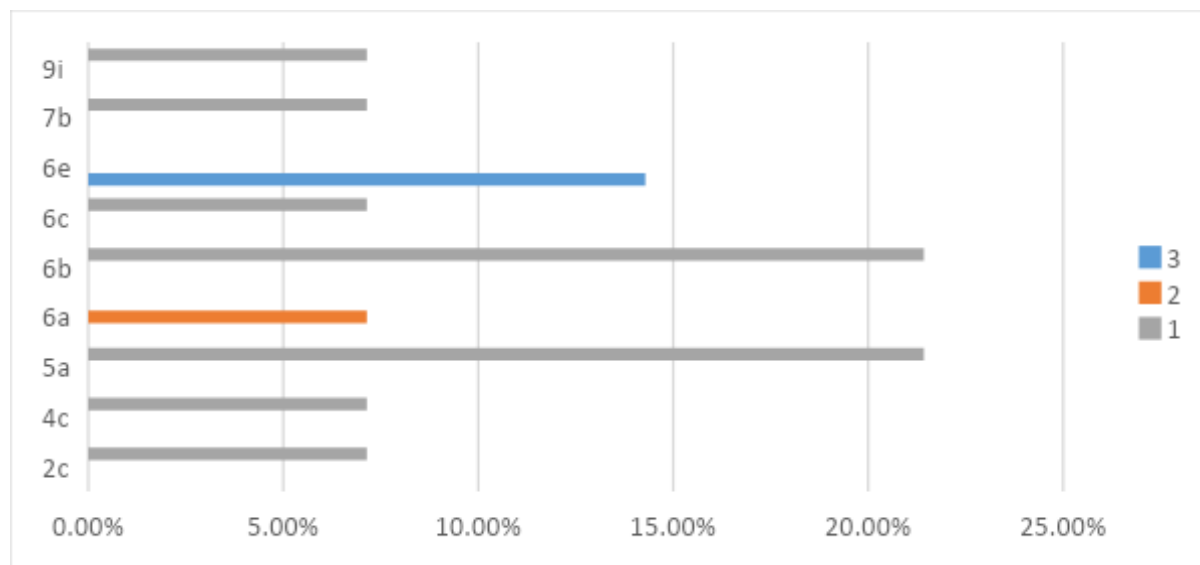
Πίνακας 57 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση			
	3	2	1	Σύνολο
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ				
«Ανάδειξη της ταυτότητας της Χίου ως σύγχρονης πόλης»	1		1	2
6e	1			1
7b			1	1
Αξιοποίηση – Ενίσχυση των Αναπτυξιακών Πλεονεκτημάτων των μικρών νησιών της Περιφέρειας Β. Αιγαίου, για την ανάσχεση φαινομένων αναπτυξιακής υστέρησης		1	9	10
2c			1	1
4c			1	1
5a			3	3
6a		1		1
6b			3	3
6c			1	1
Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Μυτιλήνης	1		1	2
6e	1			1
9i			1	1
Σύνολο	2	1	11	14

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 42 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

2.8.2. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (56) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 58 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή;	<p>Ο αντίκτυπος των επιπτώσεων των χωρικών εργαλείων στην περιφέρεια Βορείου Αιγαίου είχε μέτρια αποτελέσματα. Παρά το ότι υπήρξαν θετικές πλευρές (διαχείριση/μείωση αποβλήτων, ενεργειακή αναβάθμιση, αστικές αναπλάσεις, δράσεις υποστήριξης ανέργων) υπήρξαν πολύπλευρες δυσκολίες, καθυστερήσεις που αποτυπώνονται και στην απορρόφηση των πόρων.</p> <p>Σε γενικές γραμμές η ολοκληρωμένη τοπο-κεντρική προσέγγιση αποδυναμώθηκε εξαιτίας ζητημάτων διακυβέρνησης και κυριότητας των στρατηγικών οδήγησαν σε εν μέρει αποσπασματικότητα των δράσεων. Ωστόσο, κάποια έργα υποδομής (διαχείριση αποβλήτων, οδικό δίκτυο, δράσεις ανεργίας) σχεδιάστηκαν για να εξυπηρετήσουν τοπικές ανάγκες, αλλά υλοποιήθηκαν σε μικρό βαθμό λόγω καθυστερήσεων.</p> <p>Ως εκ τούτου δεν υπήρξαν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις στην προσέγγιση των παρεμβάσεων συγκριτικά με τα υπόλοιπα ΕΔΕΤ.</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες; 	Οι παρεμβάσεις ήταν συμβατές μεταξύ τους (έμφαση στην προστασία περιβάλλοντος) αλλά δεν παρήγαν συνέργειες σε αυτή τη φάση. Παρατηρήθηκε η χαμηλή ωριμότητα των έργων και καθυστερήσεις λόγω έλλειψης τεχνικής και διοικητικής επάρκειας και αδειοδοτήσεων.
Καινοτομία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί; 	Αξιόλογη ήταν η διαδημοτική πλατφόρμα διαβούλευσης (e-perba.gr).
Βιωσιμότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον; 	Οι παρεμβάσεις εμπεριέχουν σημαντικό βαθμό βιωσιμότητας ως προς τις δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος.
Συμμετοχή/ Συνεργασία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης; - Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες; 	Σε γενικές γραμμές οι Αστικές Αρχές δεν ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στην υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών, γεγονός που οφείλεται στην έλλειψη προσωπικού, στην μη κατάρτιση του προσωπικού, στην έλλειψη κυριότητας των δράσεων, στην απουσία τεχνικής βοήθειας και αλλαγών στις διοικήσεις.
Ικανότητα αναπαραγωγής	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες; 	Από τα έως τώρα αποτελέσματα, εκτιμάται πολύ πιθανό πετυχημένες πλευρές των χωρικών στρατηγικών να αναπαραχθούν (έργα ενεργειακής αναβάθμισης, διαχείριση αποβλήτων, υποστήριξη

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		ανέργων), εφόσον καταστεί εφικτή η αποτελεσματική διάχυση των αποτελεσμάτων.

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

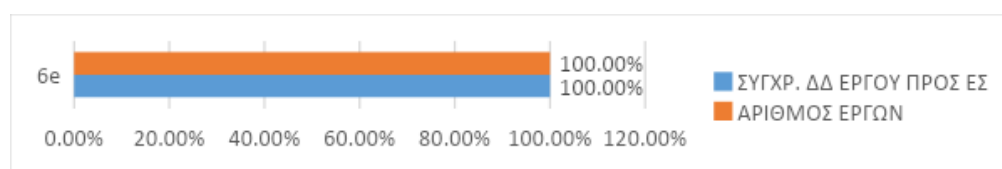
- Το στοίχημα για την επιτυχή υλοποίηση στη νέα ΠΠ αποτελεί η αποτελεσματική διακυβέρνηση και η κυριότητα των στρατηγικών, που θα χτίζονται από τον “από τα κάτω” σχεδιασμό, θα υποστηρίζεται από εξειδικευμένη τεχνική βοήθεια στις αστικές αρχές και θα διαχέεται μέσω συγκροτημένων επικοινωνικών σχεδίων.
- Σημαντική παράμετρος αποτελεί η ευαισθητοποίηση των Αστικών Αρχών μέσω εργαλείων διευκόλυνσης (τεχνικός σύμβουλος) και επαρκούς στελέχωσης των υπηρεσιών με εκπαιδευμένο προσωπικό.

2.9. Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Η Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου για την ΠΠ 2014-2020 έχει εγκεκριμένο το χωρικό εργαλείο BAA – Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης περιοχής Κόβα Δήμου Ρόδου.

Εγκρίθηκε δηλαδή μόνο μια BAA ενώ στην Περιφέρεια δεν έγινε χρήση των χωρικών εργαλείων ΟΧΕ και ΤΑΠΤοΚ. Εντάχθηκαν προς υλοποίηση στη BAA Δήμου Ρόδου μόνο 2 έργα που αφορούσαν την επενδυτική προτεραιότητα 6ε (έργο προστασίας, ανάπτυξης και προβολής στοιχείων δημόσιας πολιτιστικής κληρονομιάς που περιλαμβάνει και ποδηλατόδρομους – μονοπάτια καθώς και έργο υποδομής για καθαρές αστικές μεταφορές και προώθησή τους). Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται σχηματικά η παραπάνω εικόνα. Χαρακτηριστικό είναι ότι στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου επιλέχθηκε να μη δοθεί καθόλου έμφαση στο πλαίσιο της BAA Ρόδου σε έργα κρατικών ενισχύσεων – ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας.

Γράφημα 43 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Η BAA Δήμου Ρόδου στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου δεν κατέγραψε συνολικά ιδιαίτερα αξιόλογο ποσοστό συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό της χωρικής στρατηγικής στην Περιφέρεια, το οποίο ανήλθε στο 52,32% καταγράφοντας σημαντικό τμήμα της που δεν ενεργοποιήθηκε.

Σε όρους νομικών δεσμεύσεων προς τα ενταγμένα (συγχρ. ΔΔ) η εικόνα στη BAA Δήμου Ρόδου είναι απόλυτα ικανοποιητική καθώς το ποσοστό συμβασιοποίησης έναντι των ενταγμένων έργων καταγράφει 100%, ενώ όσον αφορά τις πληρωμές παρουσιάζεται σημαντικό ανεκτέλεστο που φαίνεται να μεταφέρεται στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

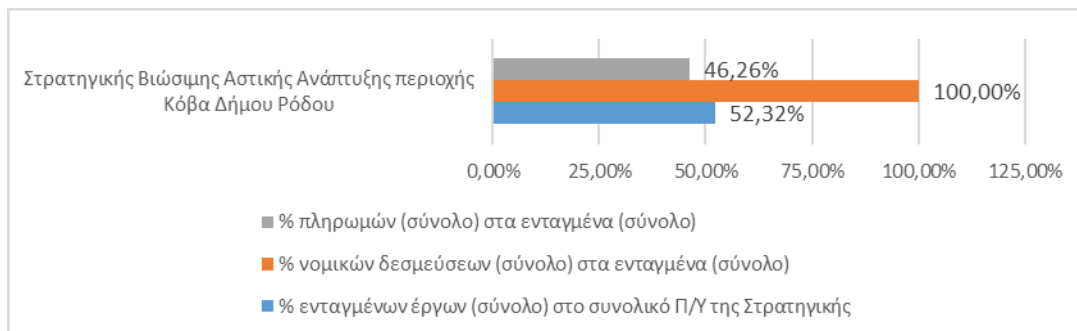
Πίνακας 59 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης περιοχής Κόβα Δήμου Ρόδου	5.350.624,00	2	2.799.677,24	2.799.677,24	1.295.013,45	52,32%	100,00%	46,26%
Σύνολο	5.350.624,00	2	2.799.677,24	2.799.677,24	1.295.013,45	52,32%	100,00%	46,26%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης της ΒΑΑ Δήμου Ρόδου στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 44 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

2.9.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς Αστικές Αρχές/ Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών
1	1	4	0	19/12/23	1

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

- **Περιορισμένοι πόροι, καθυστερήσεις, ανωριμότητα έργων:** Ένα μικρό πρόγραμμα με περιορισμένους πόρους δρομολογήθηκε στην πόλη της Ρόδου, με συνολικό προϋπολογισμό λίγο περισσότερο από 5 εκατομμύρια ευρώ. Υπήρξε σημαντική καθυστέρηση στην υλοποίηση τριών έργων, με το ένα εξ αυτών, να μην έχει εξασφαλίσει ανάδοχο λόγω καθυστερημένης διαδικασίας. Η πλειοψηφία των έργων ήταν ανώριμα, λόγω και των καθυστερήσεων στην έγκριση της στρατηγικής και των προσκλήσεων (με επιβάρυνση λόγω πανδημίας Covid-19, ζητημάτων σχετικών με την αρχαιολογία, τις απαλλοτριώσεις, κλπ.). Γενικά, σημειώνεται η έλλειψη οράματος και εμπειρίας για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση της στρατηγικής.

Υλοποίηση

- **Αλλαγή Δημοτικής Αρχής - Αλλαγή Στόχευσης:** Βασική πρόκληση της υλοποίησης αποτέλεσε η αλλαγή της Δημοτικής Αρχής, η οποία προέκρινε άλλη στόχευση και άλλες προτεραιότητες, βάσει του προγράμματός της. Όπως και σε άλλες περιπτώσεις, η αλλαγή των Δημοτικών Αρχών έχει κόστος στην ομαλή υλοποίηση των στρατηγικών καθώς επηρεάζεται η συνέχεια και το «αγκάλιασμα» των προγραμμάτων από τις νέα σύνθεση.
- **Ανεπαρκής αντίληψη του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων:** Ο στρατηγικός σχεδιασμός ήταν ανεπαρκής ως προς μια ολοκληρωμένη αντίληψη των παρεμβάσεων, με αποτέλεσμα να αντιμετωπίζονται τα έργα αποσπασματικά, ως αυτοτελή που βελτιώνουν το αστικό περιβάλλον και σταματούν εκεί. Επιπλέον, δεν υλοποιήθηκαν δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και κατάρτισης του ανθρώπινου δυναμικού/ευάλωτων ομάδων (ΕΚΤ) λόγω καθυστερήσεων.

Διακυβέρνηση

- **Απουσία ΔΑ σε διαβουλεύσεις:** Δεν έγινε διαβούλευση κατά τον σχεδιασμό που να συμμετείχε η ΔΑ
- **Βασική πρόκληση για την ΠΠ 21-27 η απουσία συντονιστικής Χωρικής Αρχής:** Η βασική πρόκληση που προκύπτει για τη νέα ΠΠ ως προς την υλοποίηση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Στρατηγικών (2 ΟΧΕ μικρών νησιών), είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχει συντονιστική Χωρική Αρχή. Λόγω του μεγάλου αριθμού Δήμων, είναι δύσκολο για κάποιον από αυτούς να αναλάβει τον συντονισμό, δεδομένης της

υποστελέχωσης και της αδυναμίας των υπηρεσιών, ενώ η Περιφέρεια αντιπροσωπεύει διαφορετικό επίπεδο αυτοδιοίκησης. Ως πιθανή διέξοδος, εξετάζεται ο Αναπτυξιακός Οργανισμός της Περιφέρειας για να αναλάβει ρόλο συντονιστικής Χωρικής Αρχής. Ωστόσο, λόγω νομικών προβλημάτων, ο Οργανισμός δεν έχει στελεχωθεί και δεν παράγει έργο.

Καλές πρακτικές

Σχεδιασμός

Αρκετά καλή προσέγγιση σχεδιασμού: Υιοθετήθηκε μια αρκετά θετική προσέγγιση στον σχεδιασμό, αφού αντιμετωπίστηκε μια υποβαθμισμένη βιομηχανική περιοχή με εγκαταλελειμμένα κτίρια. Οι προσπάθειες επικεντρώθηκαν στη βελτίωση του περιβάλλοντος μέσω ανάπλασης, κυκλοφοριακών ρυθμίσεων και λύσεων για το πρόβλημα της στάθμευσης. Επιπλέον, προσδιορίστηκε ένας σχεδιασμός που στηρίζεται στη συνεργασία με ιδιωτικές επιχειρήσεις και τους ιδιοκτήτες, με σκοπό την αποκατάσταση των εγκαταλελειμμένων κτιρίων.

Υλοποίηση

Αξίζει να σημειωθούν τα ακόλουθα κεντρικά θετικά στοιχεία για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου, που δύνανται να επηρεάσουν θετικά τον σχεδιασμό, την υλοποίηση, τη διακυβέρνηση και την επικοινωνία των στρατηγικών στην ΠΠ 21-27:

- Η ΔΑ συμμετείχε στις διαβουλεύσεις της κατάρτισης των στρατηγικών - αλλού με επιτυχία (Νάξος, Κως, Σύρος) αλλού με λιγότερη (Κάλυμνος), λόγω πολιτικών αντιπαράθεσεων
- Αντιμετωπίζεται η ανωριμότητα των έργων με την ωρίμανση μετά την ένταξή τους, μέσα από το πρόγραμμα
- Αντιμετωπίζεται το ζήτημα της παρακολούθησης, με ομάδες παρακολούθησης/ανεξάρτητες από τις Δημοτικές Αρχές
- Αναζητούνται και ενδυναμώνονται οι δικαιούχοι (πχ. ο Δήμος Ανάφης έχει 1 γραμματέα) για καλύτερη απορρόφηση και υλοποίηση - Δημιουργία Επιτροπής
- Επιλέχθηκε η ανταγωνιστική διαδικασία (πληθυσμός άνω των 5000 κατοίκων), επιλογή που δύναται να έχει θετικό αντίκτυπο στην ποιότητα των στρατηγικών. Ακόμα, διατέθηκαν οικονομικοί πόροι για την πρόσληψη συμβούλου για την υποβολή των προτάσεων
- Έχει ληφθεί υπόψη ο υπερκείμενος σχεδιασμός, γεγονός που θα ενισχύσει την ολοκληρωμένη προσέγγιση των στρατηγικών/ παρεμβάσεων.

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου

Δείκτες εκρμών

Στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου ο μοναδικός δείκτης που καταγράφεται είναι ο δείκτης ΕΤΠΑ CO38 – «Αστική ανάπτυξη Δημιουργία ή ανάπλαση υπαίθριων χώρων σε αστικές περιοχές» της ΒΑΑ Ρόδου υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6ε ο οποίος συνεισφέρει απόλυτα σημαντικά στο ΠΕΠ.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται ο μοναδικός δείκτης εκρών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 60 Δείκτες εκρών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Νοτίου Αιγαίου	Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης περιοχής Κόβα Δήμου Ρόδου	ΕΤΠΑ	6e	17-2-6e-6.ε.1	Βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος	CO38	Εκρών	Αστική ανάπτυξη Δημιουργία ή ανάπλαση υπαίθριων χώρων σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	17.309,00	17.309,00	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκρών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών εκρών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

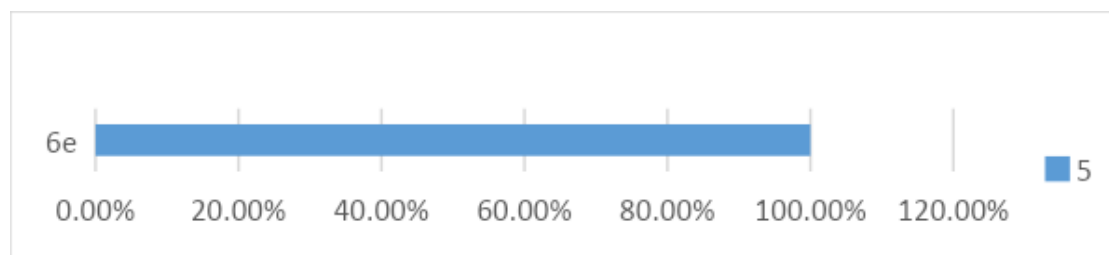
Πίνακας 61 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκρών κατά κλάση	Κλάση	
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	Σύνολο
Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης περιοχής Κόβα Δήμου Ρόδου	1	1
6e	1	1
Σύνολο	1	1

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκρών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 45 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκρών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Ο μοναδικός δείκτης αποτελέσματος αφορά τον δείκτη ΕΤΠΑ T3529 – «Ετήσια εξοικονόμηση τελικής ενέργειας» στην επενδυτική προτεραιότητα 6e και στη χωρική στρατηγική ΒΑΑ Ρόδου, που αναμένεται να συμβάλει απόλυτα στο ΠΕΠ.

Στο ΕΚΤ δεν καταγράφονται δείκτες αποτελέσματος.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζεται ο μοναδικός δείκτης αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 62 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Νοτίου Αιγαίου	Στρατηγική της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης περιοχής Κόβα Δήμου Ρόδου	ΕΤΠΑ	6e	17-2-6e-6.ε.1	Βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος	T3529	Αποτελέσματα	Ετήσια εξοικονόμηση τελικής ενέργειας	ΚΤΟΕ	764,09	2.299.677,24	2.299.677,24	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

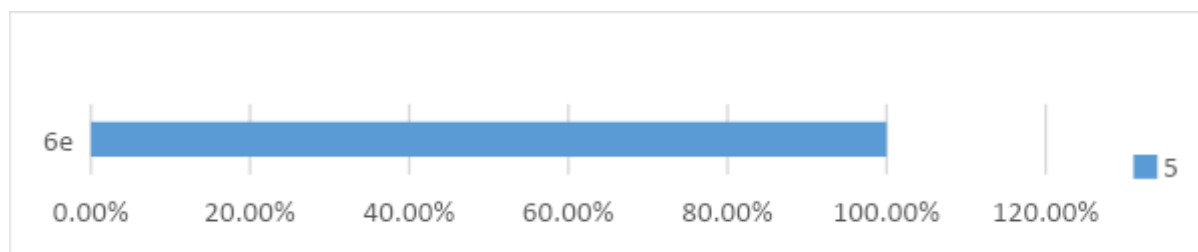
Πίνακας 63 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση	
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	Σύνολο
Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης περιοχής Κόβα Δήμου Ρόδου	1	1
6e	1	1
Σύνολο	1	1

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 46 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

2.9.2. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (62) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 64 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή; 	<p>Η υλοποίηση των εγκεκριμένων χωρικών στρατηγικών στο ΠΕΠ Νοτίου Αιγαίου κινήθηκε σε αρκετά χαμηλά επίπεδα, οπότε ως προς την απορρόφηση των πόρων ο αντίκτυπος ήταν μικρός.</p> <p>Στην μοναδική ΒΑΑ (Ρόδου) που ενεργοποιήθηκε υλοποιήθηκαν μόλις δύο έργα. Εφόσον, αυτά υλοποιούνταν εντός ενός ευρύτερου κι ολοκληρωμένου σχεδίου θα μπορούσαν να εξυπηρετήσουν τοπικές ανάγκες.</p> <p>Τέλος, δεν υπήρξαν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις από άλλες παρεμβάσεις άλλων ΕΔΕΤ λόγω κυρίως συστημικών προβλημάτων (έλλειψη προσωπικού, τεχνικής επάρκειας Χωρικών Φορέων).</p>
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες; 	<p>Οι παρεμβάσεις ήταν μικρές και λίγες μην κατορθώνοντας να συγκροτήσουν σε αυτή την φάση έναν ολοκληρωμένο χαρακτήρα παρέμβασης.</p>
Καινοτομία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; 	<p>Δεν αναδείχθηκαν καινοτομίες.</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί; 	
Βιωσιμότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον; 	Η πιθανότητα βιωσιμότητας των παρεμβάσεων στην παρούσα φάση φαίνεται μικρή.
Συμμετοχή/ Συνεργασία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης; - Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες; 	Η διαβούλευση επί του σχεδιασμού αντιμετώπισε σημαντικά προβλήματα λόγω διαφωνιών των Αστικών Αρχών. Τα αποτελέσματα της διαβούλευσης ήταν ισχνά.
Ικανότητα αναπαραγωγής	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες; 	Δυνατότητες επέκτασης και αναπαραγωγής έχουν πλευρές ανάδειξης και προστασίας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

Γενικές Επισημάνσεις

- Η διαβούλευση θα πρέπει να λάβει μεγαλύτερη δημοσιότητα και τα αποτελέσματά της να παρουσιάζονται αναλυτικά στους φορείς που συμμετέχουν ενώ επιπλέον να ενισχυθεί η συνέργεια των φορέων, ώστε να διαμορφωθεί και να επιτευχθεί ένα κοινό όραμα με στόχο την βιώσιμη ανάπτυξη.
- Καλύτερη και σαφέστερη ενημέρωση των τοπικών φορέων καθώς και άμεση επίβλεψη της υλοποίησης των προγραμμάτων
- Θεσμοθέτηση σαφούς πλαισίου και διαδικασιών διαβούλευσης

Ειδικές Επισημάνσεις

- Η βασική πρόκληση που προκύπτει για τη νέα ΠΠ ως προς την υλοποίηση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Στρατηγικών (2 ΟΧΕ μικρών νησιών), είναι το γεγονός ότι δεν υπάρχει συντονιστική Χωρική Αρχή. Λόγω του μεγάλου αριθμού Δήμων, είναι δύσκολο για κάποιον από αυτούς να αναλάβει τον συντονισμό, δεδομένης της υποστελέχωσης και της αδυναμίας των υπηρεσιών, ενώ η Περιφέρεια αντιπροσωπεύει διαφορετικό επίπεδο αυτοδιοίκησης. Ως πιθανή διέξοδος, εξετάζεται ο Αναπτυξιακός Οργανισμός της Περιφέρειας για να αναλάβει ρόλο συντονιστικής Χωρικής Αρχής. Ωστόσο, λόγω νομικών προβλημάτων, ο Οργανισμός δεν έχει στελεχωθεί και δεν παράγει έργο.
- Για την επίλυση των σοβαρών προβλημάτων που ανέκυψαν τόσο στον σχεδιασμό όσο και την υλοποίηση των στρατηγικών θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η νησιωτικότητα και οι ιδιαιτερότητες που εμποδίζουν μικρά ή μεγαλύτερα νησιά να υλοποιήσουν πολιτικές συνοχής συγκριτικά με τις υπόλοιπες περιοχές της χώρας. Οι ιδιαιτερότητες αφορούν τόσο την διακυβέρνηση και την διοικητική/διαχειριστική επάρκεια κι αρμοδιότητες, όσο και την υλοποίηση με τοπικά μέσα.

2.10. Περιφέρεια Κρήτης

Η Περιφέρεια Κρήτης για την ΠΠ 2014-2020 έχει εγκεκριμένα τα εξής χωρικά εργαλεία:

1. Ηράκλειο έξυπνη-συνεκτική πόλη, τόπος συνάντησης «5+1» πολιτισμών (BAA),
2. Η Αναζωογόνηση του Αστικού Κέντρου των Χανίων με όρους αειφορίας και κοινωνικής συνοχής (BAA),
3. Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) στην ΠΕ Λασιθίου (ΟΧΕ),
4. Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) στην ΠΕ Ρεθύμνου (ΟΧΕ) και
5. Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) περιοχών φυσικού κάλλους UNESCO (ΟΧΕ).

Από το τέλος του 2017 είχε εγκεκριμένες επίσης τις παρακάτω ΤΑΠΤοΚ οι οποίες στην πορεία ανακλήθηκαν και οι πόροι μετατράπηκαν σε ενισχύσεις επιχειρήσεων στο πλαίσιο της πανδημίας του κορωνοϊού.

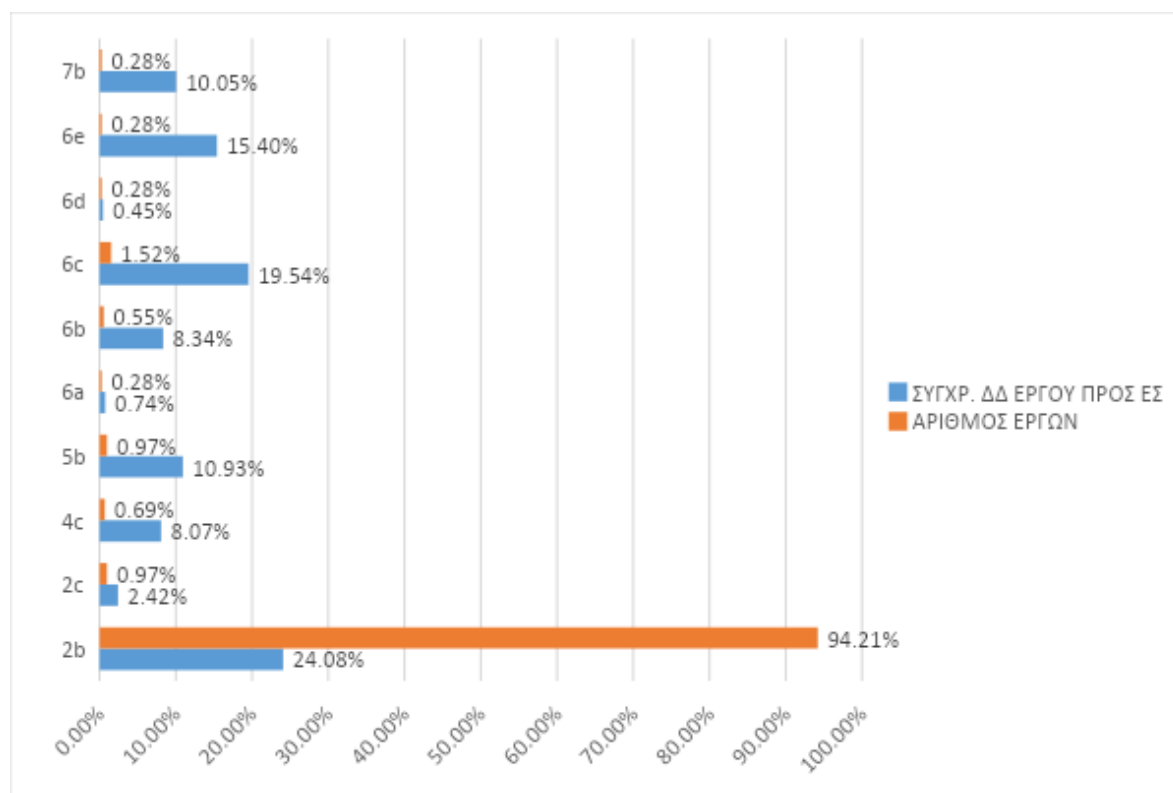
1. Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ-EKT) της Αναπτυξιακής Λασιθίου Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α (ΤΑΠΤοΚ),
2. Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ-EKT) της Αναπτυξιακής Ηρακλείου Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α (ΤΑΠΤοΚ),
3. Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ-EKT) του ΑΚΟΜΜ-ΨΗΛΟΡΕΙΤΗ Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α (ΤΑΠΤοΚ) και
4. Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ-EKT) του Οργανισμού Ανάπτυξης Κρήτης ΑΕ (ΤΑΠΤοΚ).

Εγκρίθηκαν δηλαδή αρχικά 2 BAA, 3 ΟΧΕ και 4 ΤΑΠΤοΚ ενώ στη συνέχεια παρέμειναν οι 2 BAA και οι 3 ΟΧΕ. Εντάχθηκαν προς υλοποίηση από χωρικές στρατηγικές στην ΠΠ 2014 – 2020 συνολικά 725 έργα με τη συντριπτική πλειοψηφία αυτών να είναι έργα κρατικών ενισχύσεων (683 από τα 725 ή το 94,21%).

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται το μίγμα πολιτικής των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια ανά επενδυτική προτεραιότητα. Ως προς τον αριθμό των έργων παρατηρείται ότι η συντριπτική πλειοψηφία αυτών ή το 94,21% του συνόλου των ενταγμένων έργων καταγράφεται στην επενδυτική προτεραιότητα 2b (αφορά το σύνολο των έργων κρατικών ενισχύσεων που αφορούν σχεδόν αποκλειστικά τη BAA Ηρακλείου και ελάχιστα τη BAA Χανίων για υπηρεσίες και εφαρμογές ΤΠΕ για τις ΜΜΕ). Σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης των ενταγμένων έργων, λίγο παραπάνω από το 24% κατανέμεται σε έργα κρατικών ενισχύσεων της επενδυτικής προτεραιότητας 2b όπως προαναφέρθηκε, σχεδόν το 20% στην επενδυτική προτεραιότητα 6c (11 έργα πολιτισμού με παρουσία σε όλες τις χωρικές στρατηγικές αλλά περισσότερο στη BAA Χανίων, τη BAA Ηρακλείου και την ΟΧΕ Unesco), ενώ ένα αξιόλογο 15,4% στην επενδυτική προτεραιότητα 6e (2 έργα ενεργειακής απόδοσης με ανακαίνιση της δημόσιας υποδομής στη BAA Ηρακλείου). Τέλος, σχεδόν το 11% κατανέμεται στην επενδυτική προτεραιότητα 5b (έργα πρόληψης και διαχείρισης φυσικών κινδύνων μη σχετιζόμενων με το κλίμα και κυρίως έργα

προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και διαχείρισης κινδύνων σχετικών με το κλίμα με κυριότερη παρουσία με 2 έργα στην ΟΧΕ Λασιθίου) και το σχεδόν 10% στην επενδυτική προτεραιότητα 7b (έργα οδικού δικτύου με 2 έργα στην ΟΧΕ Ρεθύμνου).

Γράφημα 47 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Κρήτης

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Οι χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια Κρήτης δεν κατέγραψαν συνολικά αξιόλογο ποσοστό συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια, το οποίο ανήλθε στο 45,74% καθώς ένα σημαντικό ποσοστό τους μεταφέρθηκε στην επόμενη προγραμματική περίοδο 2021 – 2027 ή αποχαρακτηρίστηκε και μετατράπηκε σε έργο του ΠΕΠ. Αυτό γίνεται φανερό από τη συμπερίληψη στην ανάλυση τόσο των μεταφερόμενων όσο και των αποχαρακτηρισμένων έργων που καταδεικνύουν υψηλότερο ποσοστό σε όρους συγχρ. ΔΔ των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό των χωρικών στρατηγικών, ήτοι 70,65%. Η εικόνα αυτή σε συνολική θεώρηση οφείλεται κυρίως στη ΒΑΑ Ηρακλείου ενώ σημαντικά τμήματα της ΒΑΑ Χανίων και της ΟΧΕ Unesco αποτελούν μεταφερόμενα ή αποχαρακτηρισμένα έργα. Στη μεν πρώτη, το ποσοστό ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής ανέρχεται από 37,58% ενώ εντάσσοντας και τα μεταφερόμενα και τα αποχαρακτηρισμένα, το ποσοστό ανέρχεται σε 86,52%. Στη δεύτερη, το ίδιο ποσοστό κατ' αντιστοιχία είναι από 39,49% σε 87,6%. Σημαντική διαφοροποίηση καταγράφει και η ΟΧΕ Ρεθύμνου φθάνοντας μέχρι και το 66,5% ενώ αντίθετα η ΟΧΕ Λασιθίου εξακολουθεί να κινείται σε χαμηλά ποσοστά ενεργοποίησης (από 22,17% σε 28,31%).

Σε όρους νομικών δεσμεύσεων προς τα ενταγμένα (συγχρ. ΔΔ) η εικόνα στις ΟΧΕ είναι ελαφρώς καλύτερη από τις 2 ΒΑΑ (με αρκετά μικρότερο όμως αριθμό έργων), σημειώνοντας ικανοποιητική συμβασιοποίηση των ενταγμένων έργων με την ΟΧΕ Λασιθίου να καταγράφει το μεγαλύτερο ποσοστό με σχεδόν 98%, ενώ όσον αφορά τις πληρωμές καταγράφεται σημαντικό ανεκτέλεστο (κυρίως στην ΟΧΕ Ρεθύμνου) που φαίνεται να μεταφέρεται στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

Πίνακας 65 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Κρήτης

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Ηράκλειο έξυπνη- συνεκτική πόλη, τόπος συνάντησης «5+1» πολιτισμών	16.050.167,00	672	15.661.779,37	12.510.097,74	8.342.505,91	97,58%	79,88%	53,27%
«Η Αναζωογό- νηση του Αστικού Κέντρου των Χανίων με όρους αειφορίας και κοινωνικής συνοχής»	10.683.445,00	30	4.014.772,34	2.887.295,61	2.526.692,54	37,58%	71,92%	62,93%
Στρατηγική Ολοκληρω- μένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) στην ΠΕ Λασιθίου	13.850.000,00	5	3.070.717,58	3.005.702,48	2.575.081,41	22,17%	97,88%	83,86%
Στρατηγική Ολοκληρω- μένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) στην ΠΕ Ρεθύμνου	12.800.000,00	7	4.609.522,35	3.815.343,27	1.599.606,43	36,01%	82,77%	34,70%
Στρατηγική Ολοκληρω- μένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) περιοχών φυσικού κάλλους	10.400.000,00	11	4.107.010,45	3.450.504,26	2.434.605,54	39,49%	84,01%	59,28%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμ ών (σύνολο) στα ενταγμέν α (σύνολο)
UNESCO								
Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ- ΕΚΤ) της Αναπτυξιακής Λασιθίου Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α	1.000.000,00	-	-	-	-	-	-	-
Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ- ΕΚΤ) της Αναπτυξιακής Ηρακλείου Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α	1.750.000,00	-	-	-	-	-	-	-
Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤοΚ- ΕΚΤ) του ΑΚΟΜΜ- ΨΗΛΟΡΕΙ ΤΗ Α.Α.Ε. Ο.Τ.Α	1.000.000,00	-	-	-	-	-	-	-
Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων	1.250.000,00	-	-	-	-	-	-	-

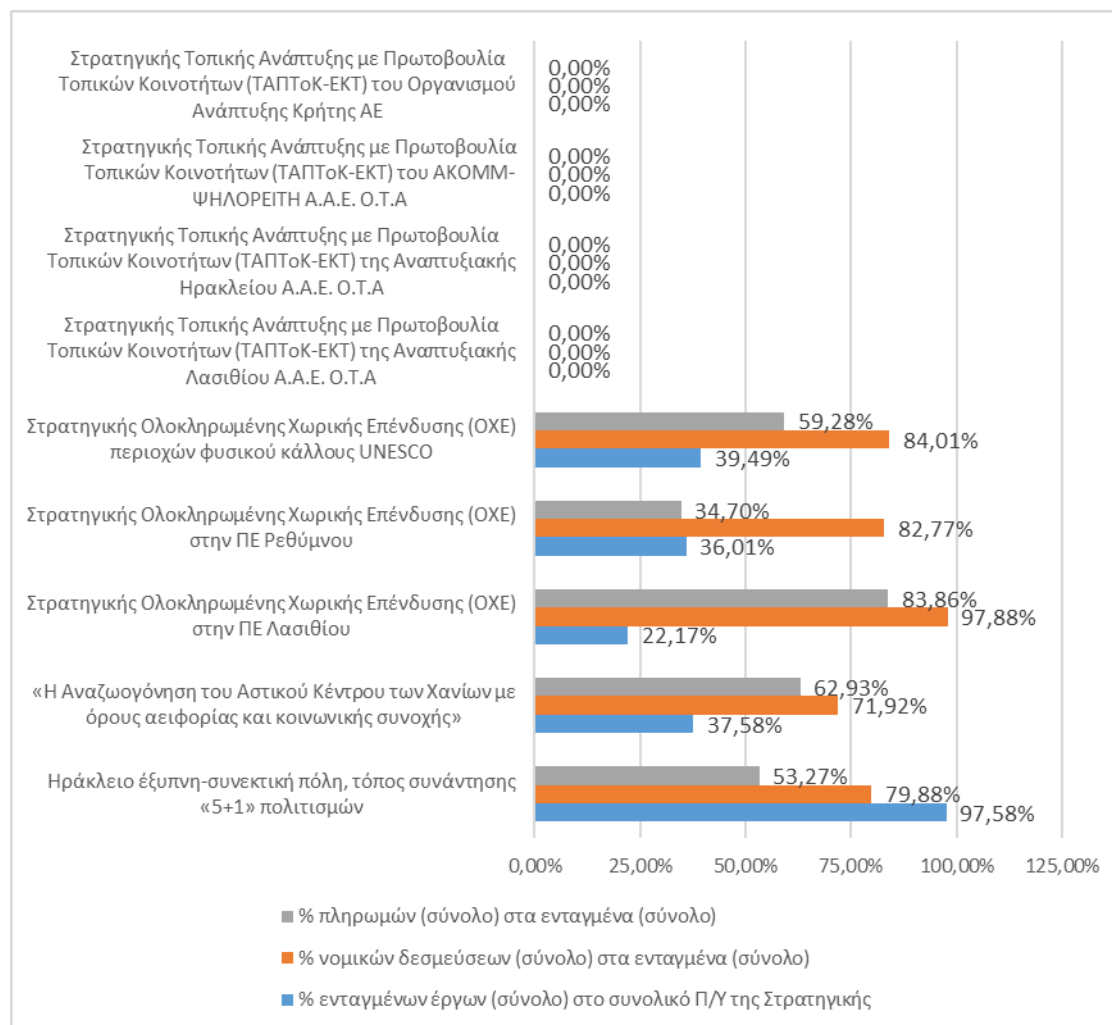
Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμ ών (σύνολο) στα ενταγμέν α (σύνολο)
ν (ΤΑΠΤοΚ- ΕΚΤ) του Οργανισμ ού Ανάπτυξη ς Κρήτης ΑΕ								
Σύνολο	68.783.61 2,00	725	31.463.802,09	25.668.943,36	17.478.491,83	45,74%	81,58%	55,55%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 48 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Κρήτης

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

2.10.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Κρήτης

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς Χωρικούς Φορείς/ Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Κρήτης:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ		Ομάδα εστιασμένης συζήτησης	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών	Ημ/νία	Συμμετοχές (εκτός ομάδας έργου)

9	3	84	7	27/9/23	2	9/11/23	5
---	---	----	---	---------	---	---------	---

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Κρήτης

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

- **Ανεπαρκής υποστήριξη ωρίμανσης έργων:** Αν και οι Χωρικές Στρατηγικές στην Περιφέρεια της Κρήτης καταγράφουν θετικά αποτελέσματα γενικά, αξίζει να σημειωθεί πως η υποστήριξη ωρίμανσης έργων χρήζει περαιτέρω ενίσχυσης. Για παράδειγμα, στις ΟΧΕ-BAA Ρεθύμνου και Λασιθίου καθυστέρησε σημαντικά η ένταξη των στρατηγικών, στην ΟΧΕ-BAA Ηρακλείου υπογραμμίστηκε το κενό στην εξασφάλιση πόρων για τις μελέτες εμβληματικών έργων.

Υλοποίηση

- **Καθυστερήσεις, δυσκολίες, μη υλοποίηση:** Η ΟΧΕ-BAA Ηρακλείου αντιμετώπισε δυσκολίες στην υλοποίηση συγκεκριμένων έργων (πχ έργα κατά της διάβρωσης των παράκτιων μετώπων) και ιδιαιτέρως σε εκείνα που απαιτούσαν την εμπλοκή του ΥΠΠΟΑ. Τα έργα αυτά δεν υλοποιήθηκαν και μεταφέρονται στην ΠΠ 21-27. Ακόμα, όλες οι Χωρικές Στρατηγικές επηρεάστηκαν σημαντικά από την πανδημία COVID-19 αλλά και από την αύξηση των τιμών στα υλικά κατασκευής
- **Προκλήσεις που προκύπτουν από τον Ν. 4412 περί προμηθειών/αναθέσεων:** το νομοθετικό πλαίσιο διαγωνιστικών διαδικασιών προκαλεί σημαντικά προβλήματα καθυστερήσεων (στην διακήρυξη, στην κατακύρωση και στις προσφυγές). Επίσης, το ισχύον σύστημα κατακύρωσης διαγωνισμών με κριτήριο την χαμηλότερη τιμή, εξοικονομεί μεν πόρους, δεν διασφαλίζει ωστόσο ποιοτικά αποτελέσματα, ενώ συχνά έργα καταλήγουν σε ημιτελή αποτελέσματα.
- **Απορρόφηση πόρων ΕΚΤ για δράσεις COVID:** Δεν κινητοποιήθηκαν πόροι του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και του Ταμείου Επιχειρηματικότητας καθώς απορροφήθηκαν για τις ανάγκες της αντιμετώπισης των επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19.

Διακυβέρνηση

- **Πολύπλοκος συντονισμός των σχημάτων πολυεπίπεδης διακυβέρνησης των Χωρικών Στρατηγικών:** Η ΟΧΕ-UNESCO και οι ΟΧΕ-BAA Ρεθύμνου/ Λασιθίου αντιμετώπισαν δυσκολίες συντονισμού των σχημάτων πολυ-επίπεδης διακυβέρνησης των Χωρικών Στρατηγικών. Ειδικά η ΟΧΕ UNESCO σημειώνεται πως αντιμετώπισε δυσκολίες συντονισμού ενός μεγάλου σχήματος, πολλών φορέων και διαφορετικών γεωγραφιών.

- **Περιορισμένος ρόλος διαβουλεύσεων:** Οι διαβουλεύσεις ενεργοποιήθηκαν σημαντικά στα αρχικά στάδια του σχεδιασμού ενώ εγκαταλείφθηκε στη συνέχεια και περιορίστηκε στις τυπικές δεσμεύσεις.

Καλές πρακτικές

Σχεδιασμός

- **Εμβληματικός χαρακτήρας περιοχής παρέμβασης (OXE-UNESCO):** Η Σαμαριά, ο Ψηλορείτης, τα Αστερούσια και η Σητεία ανέδειξαν την Κρήτη στον παγκόσμιο χάρτη, καθώς αναδείχθηκαν ως εγγραφές στα προγράμματα της UNESCO, θέτοντας τις βάσεις για μια ολοκληρωμένη αναπτυξιακή προσέγγιση της περιοχής. Ο στόχος ήταν η πλήρης ανάδειξη του εσωτερικού του νησιού, των παραγωγικών δραστηριοτήτων, του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου, καθώς και της ενεργού ανθρώπινης δραστηριότητας σε αυτές τις περιοχές εντός μίας στρατηγικής ήπιας τουριστικής ανάπτυξης. Κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο, τα δύο Γεωπάρκα (Ψηλορείτης, Σητεία) και τα δύο Αποθέματα της Βιόσφαιρας (Σαμαριά, Αστερούσια) θα ενισχυθούν με τα Μινωικά Ανακτορικά Κέντρα του νησιού (Κνωσός, Φαιστός, Μάλια, Ζάκρος, Γουρνιά, Κυδωνία). Αυτά θα ενταχθούν στο πρόγραμμα με σκοπό τη δημιουργία της νέας OXE Εμβληματικών Διαδρομών στην Κρήτη.
- **Θεσμοθετημένος χωρικός σχεδιασμός που ενημερώνει με τις προτεραιότητες του την Χωρική Στρατηγική (OXE-BAA Ηρακλείου):** Ο Δήμος Ηρακλείου με την 368/2015 απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου, ενέκρινε την εκπόνηση Σχεδίου Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ), το οποίο συνεργάζεται και με το ΣΒΑΚ
- **Ποιοτική συμβολή στους στόχους του ΠΕΠ Κρήτης:** Κάποιοι βασικοί άξονες των Χωρικών Στρατηγικών, που είχαν ποιοτική συμβολή στους στόχους του ΠΕΠ Κρήτης είναι
  - Ηράκλειο - Έξυπνη πόλη
  - Μείωση εκπομπών CO₂ μέσω ενεργειακής αναβάθμισης δημοσίων κτιρίων και τον βιοκλιματικό αστικό σχεδιασμό
  - Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα
  - Διαχείριση και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς

Υλοποίηση

- **Εμπειρία ΑΑ από την Υλοποίηση προηγούμενων Έργων:** Η εμπειρία των Αστικών Αρχών στην υλοποίηση ολοκληρωμένων στρατηγικών αποτυπώθηκε στην υλοποίηση/ διαχείριση των Χωρικών Στρατηγικών και στην ενίσχυση της αλληλοσυμπληρωματικότητας των χωρικών εργαλείων σε βάθος χρόνου, .
- **Σημαντικός ποιοτικός αντίκτυπος τοπικά:** το ενδιαφέρον νέων περιοχών για ένταξη στα σχέδια αναδεικνύει τον σημαντικό αντίκτυπο στη βελτίωση της ποιότητας ζωής, στη βελτίωση/ανάπτυξη επιχειρηματικών δραστηριοτήτων μέσω των χωρικών αναπλάσεων, στην ανάδειξη του τοπικού χαρακτήρα

- **Ολοκληρωμένη προσέγγιση - εκπαίδευση των ΑΑ σε αυτήν την κατεύθυνση:** Οι Χωρικές Στρατηγικές ξέφυγαν από τη λογική της απλής λίστας έργων, οι δράσεις είχαν αλληλοσυμπληρωματικό χαρακτήρα και ενισχύθηκε η εμπειρία των ΑΑ στην κατεύθυνση αυτή.

Διακυβέρνηση

- **Προσπάθεια εμπλοκής φορέων σε τοπικό επίπεδο:** Σε Τοπικό επίπεδο έγινε προσπάθεια να εμπλακούν οι Φορείς, ωστόσο συνήθως επικρατούν ο Δήμος, οι δημοτικές επιχειρήσεις, κάποια επιμελητήρια και κάποια ερευνητικά ιδρύματα. Στα θετικά συγκαταλέγονται:
  - Σημαντική συμμετοχή των δημοτών (στις ΟΧΕ-BAA)
  - Σε επίπεδο ΟΧΕ, το Περιφερειακό Συμβούλιο συντόνισε τις διαδικασίες της διαβούλευσης
  - Σε επίπεδο κάθε στρατηγικής συγκροτήθηκε Τεχνική Γραμματεία παρακολούθησης, μέρος της οποίας ήταν ένας τεχνικός σύμβουλος από την ΔΑ
  - Συμβολή Πολυτεχνείου Χανίων (Αρχιτεκτονική) στη φάση του σχεδιασμού

Επικοινωνία

- **Επαγγελματική υποστήριξη στο σχεδιασμό και την υλοποίηση Σχεδίων Δημοσιότητας, με Συμβούλους Δημοσιότητας (ΟΧΕ-BAA):** Οι δράσεις του σχεδίου Επικοινωνίας και Διάχυσης ήταν δια ζώης και ψηφιακές, συμπεριλαμβάνοντας εκδηλώσεις, δράσεις επικοινωνίας από την ΔΑ, ενημερωτικά videos, newsletters, κ.α.
- **Δημιουργία νέας ταυτότητα τύπου και διεθνής προβολή (ΟΧΕ-UNESCO):** Προβλέφθηκε η δημιουργία μιας ξεχωριστής εταιρικής ταυτότητας για τις περιοχές της Κρήτης που έχουν αναγνωριστεί από την UNESCO, περιλαμβάνοντας δυναμικό περιεχόμενο προβολής, ειδική σήμανση, ψηφιακές εφαρμογές, διαδικτυακή πύλη, εκπαιδευτικά προγράμματα και δράσεις δικτύωσης με τον τοπικό πληθυσμό, καθώς και καταχωρήσεις σε διεθνή περιοδικά και εφημερίδες.
Διοργανώθηκε διεθνές συνέδριο σε συνεργασία με την UNESCO, με θέμα τα προγράμματα προστασίας και ανάδειξης του παγκόσμιου πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος που έχει δημιουργήσει ο διεθνής οργανισμός, όπως η Παγκόσμια Κληρονομιά, Άνθρωπος και Βιόσφαιρα, και τα Γεωπάρκα.
Τέλος, υλοποιήθηκε μια έκθεση διεθνούς εμβέλειας, εστιασμένη στις τέσσερις περιοχές της Κρήτης που έχουν αναγνωριστεί από την UNESCO, με σκοπό την προβολή τους στο εξωτερικό.

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Κρήτης

Δείκτες εκροών

Στο πλαίσιο της ΒΑΑ Ηρακλείου, οι δείκτες ΕΤΠΑ CO01 – «Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη» και CO02 – «Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις» καταγράφουν αρκετά σημαντική συνεισφορά στο ΠΕΠ (κατά 78,46%) στην επενδυτική προτεραιότητα 2b. Αξιόλογη συμβολή στο ΠΕΠ (κατά 50%) εμφανίζει τέλος ο δείκτης ΕΤΠΑ SO006 – «Ενέργειες προβολής φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς».

Στο ΕΚΤ δεν καταχωρείται δείκτης έπειτα και από την ανάκληση των ΤΑΠΤοΚ της Περιφέρειας.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες εκροών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 66 Δείκτες εκροών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Κρήτης

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Κρήτης	Ηράκλειο έξυπνη- συνεκτική πόλη, τόπος συνάντησης «5+1» πολιτισμών	ΕΤΠΑ	2b	15-1-2b- 2	Αύξηση εφαρμογών ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις στην οργάνωση παραγωγή και διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	CO01	Εκροών	Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν στήριξη	Επιχειρήσεις	845,00	663,00	78,46%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Κρήτης	Ηράκλειο έξυπνη-συνεκτική πόλη, τόπος συνάντησης «5+1» πολιτισμών	ΕΤΠΑ	2b	15-1-2b-2	Αύξηση εφαρμογών ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις στην οργάνωση παραγωγή και διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	CO02	Εκρών	Παραγωγικές επενδύσεις Αριθμός επιχειρήσεων που λαμβάνουν επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	845,00	663,00	78,46%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκρών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών εκροών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Πίνακας 67 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Κρήτης

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση					
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	4	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
«Η Αναζωογόνηση του Αστικού Κέντρου των Χανίων με όρους αειφορίας και κοινωνικής συνοχής»			1	7	2	10
2b				2		2
2c				1		1
4c				2		2
5b				1		1
6a				1	2	3
6c			1			1
Ηράκλειο έξυπνη-συνεκτική πόλη, τόπος συνάντησης «5+1» πολιτισμών	2			7	1	10
2b	2					2
2c				1		1
4c				2		2
5b				1		1
6a				1	1	2
6c				1		1
6e				1		1
Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) περιοχών φυσικού κάλλους UNESCO		1		9		10
2c				1		1
4c				2		2
5b				1		1
6b				1		1
6c		1		2		3
6d				1		1
6e				1		1
Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) στην ΠΕ Λασιθίου				4		4
2c				1		1
5b				1		1

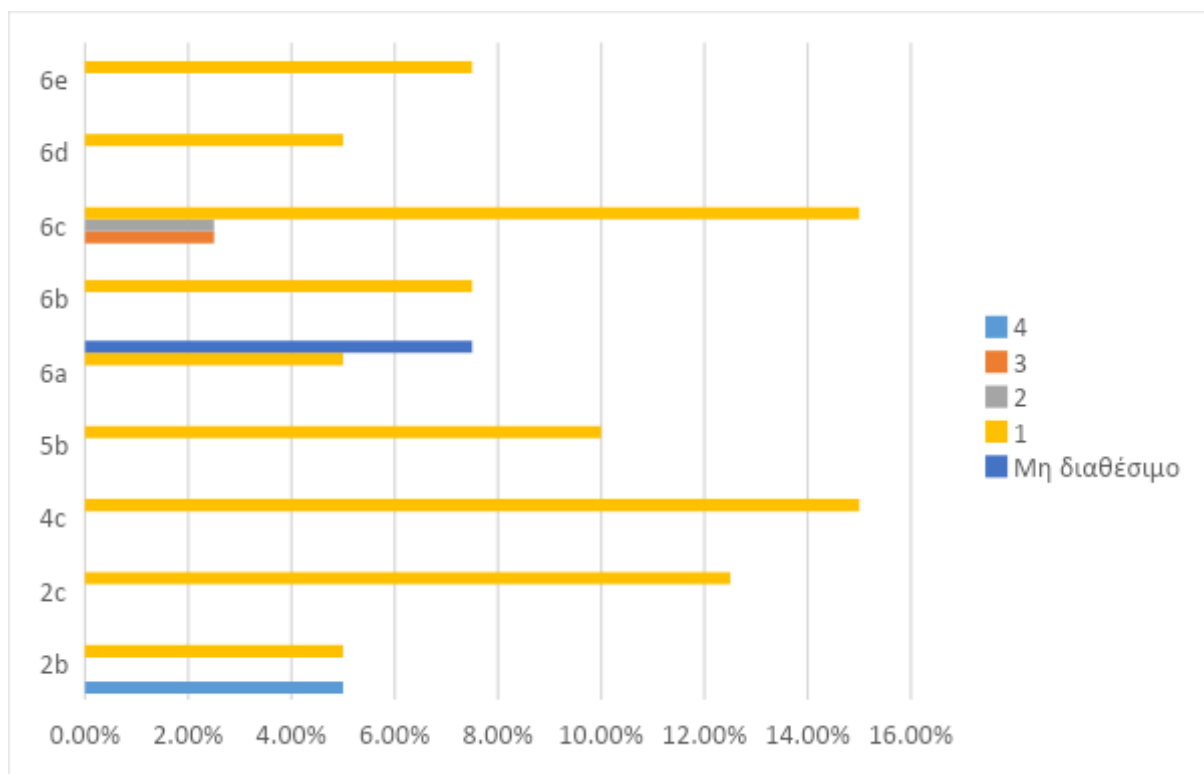
Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκρών κατά κλάση	Κλάση					
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	4	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
6b				1		1
6c				1		1
Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) στην ΠΕ Ρεθύμνου				6		6
2c				1		1
6b				1		1
6c				2		2
6d				1		1
6e				1		1
Σύνολο	2	1	1	33	3	40

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκρών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 49 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκρών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Κρήτης

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκρών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Στους δείκτες αποτελέσματος ΕΤΠΑ αναμένεται να έχει απόλυτη συμβολή ο δείκτης T3102 – «Ακαθάριστη Προστιθέμενη αξία ΤΠΕ» στην επενδυτική προτεραιότητα 2b και στις χωρικές στρατηγικές BAA Ηρακλείου και BAA Χανίων. Αξιολογη συνεισφορά (κατά 56,04%) αναμένεται στο δείκτη T3115 – «Μείωση αερίων θερμοκηπίου ως αποτέλεσμα των δράσεων των στόχων των Προγραμμάτων ΣΕΣ» στην επενδυτική προτεραιότητα 6e στις χωρικές στρατηγικές BAA Ηρακλείου, ΟΧΕ ΠΕ Ρεθύμνου και ΟΧΕ περιοχών φυσικού κάλλους UNESCO. Σημαντική επίσης συνεισφορά (κατά 41,29%) αναμένεται στο δείκτη T3108 – «Ποσοστό περιοχών που καλύπτονται με μέτρα προστασίας φυσικού και δομημένου περιβάλλοντος σε σχέση με τη συνολική έκταση της Περιφέρειας» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 5b στις χωρικές στρατηγικές BAA Ηρακλείου, BAA Χανίων, ΟΧΕ ΠΕ Λασιθίου και ΟΧΕ περιοχών φυσικού κάλλους UNESCO. Στους υπόλοιπους δείκτες ΕΤΠΑ η συμβολή αναμένεται μέτρια έως χαμηλή.

Στο πλαίσιο δεικτών αποτελεσμάτων του ΕΚΤ, η Περιφέρεια δεν ενεργοποίησε σχετικές δράσεις.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 68 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Κρήτης

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Κρήτης	Ηράκλειο έξυπνη-συνεκτική πόλη, τόπος συνάντησης «5+1» πολιτισμών	ΕΤΠΑ	2b	15-1-2b-2	Αύξηση εφαρμογών ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις στην οργάνωση παραγωγή και διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	T3102	Αποτελέσματα	Ακαθάριστη Προστιθέμενη αξία ΤΠΕ	Εκατομμύρια Ευρώ	139,00	7.930.000,00	7.930.000,00	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Κρήτης	«Η Αναζωογόνηση του Αστικού Κέντρου των Χανίων με όρους αειφορίας και κοινωνικής συνοχής»	ΕΤΠΑ	2b	15-1-2b-2	Αύξηση εφαρμογών ΤΠΕ από τις επιχειρήσεις στην οργάνωση παραγωγή και διάθεση προϊόντων και υπηρεσιών στους τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	T3102	Αποτελέσματα	Ακαθάριστη Προστιθέμενη αξία ΤΠΕ	Εκατομμύρια Ευρώ	139,00	7.930.000,00	7.930.000,00	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Πίνακας 69 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Κρήτης

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση				
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	3	2	1	Σύνολο
«Η Αναζωογόνηση του Αστικού Κέντρου των Χανίων με όρους αειφορίας και κοινωνικής συνοχής»	1		2	3	6
2b	1				1
2c				1	1
4c				1	1
5b			1		1
6a			1		1
6c				1	1
Ηράκλειο έξυπνη-συνεκτική πόλη, τόπος συνάντησης «5+1» πολιτισμών	1	1	2	3	7
2b	1				1
2c				1	1
4c				1	1
5b			1		1
6a			1		1
6c				1	1
6e		1			1
Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) περιοχών φυσικού κάλλους UNESCO		1	1	5	7
2c				1	1
4c				1	1
5b			1		1
6b				1	1
6c				1	1
6d				1	1
6e		1			1
Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) στην ΠΕ Λασιθίου			1	3	4
2c				1	1
5b			1		1
6b				1	1

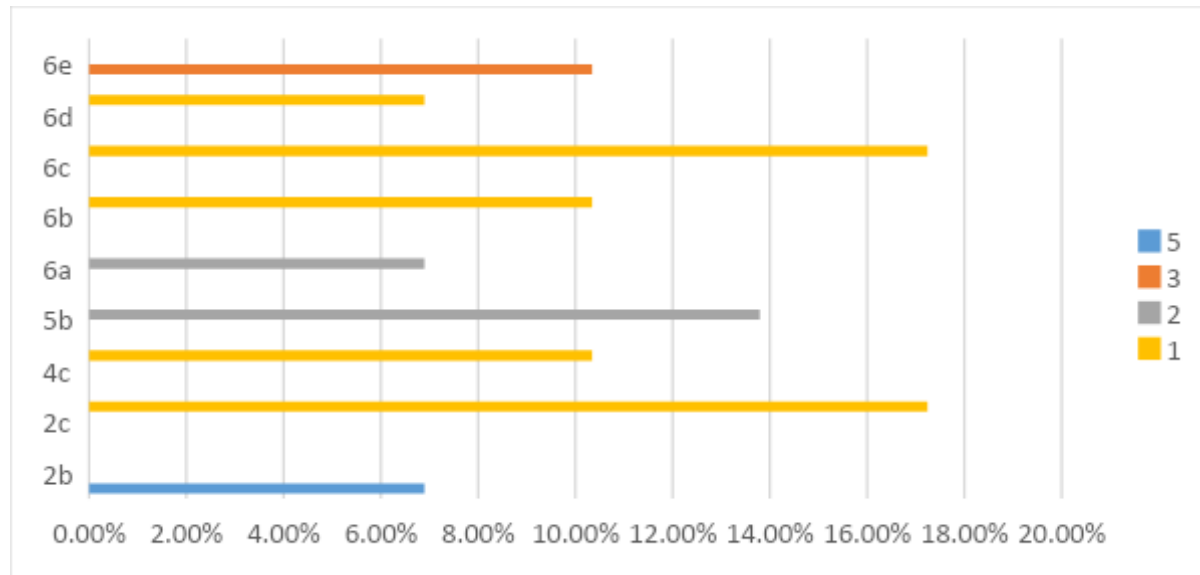
Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση				
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	3	2	1	Σύνολο
6c				1	1
Στρατηγικής Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) στην ΠΕ Ρεθύμνου		1		4	5
2c				1	1
6b				1	1
6c				1	1
6d				1	1
6e		1			1
Σύνολο	2	3	6	18	29

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 50 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Κρήτης

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

2.10.2. Περίπτωση Μελέτης: ΟΧΕ περιοχών φυσικού κάλλους UNESCO

Η ΟΧΕ-UNESCO (“Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης περιοχών φυσικού κάλλους UNESCO”) επιλέχθηκε ως ειδική Περίπτωση Μελέτης, στην οποία εμβάθυνε η παρούσα μελέτη. Η ομάδα εστιασμένης συζήτησης έλαβε χώρα στις 9/11/2023 με τη συμμετοχή 10 ατόμων (5 από την ομάδα μελέτης, 1 από τον Συντονιστή Φορέα, 2 από Αστική Αρχή - Δήμος Πλατανιά, 1 Ειδικός Σύμβουλος Περιφερειάρχη, 1 ΕΥΣΕΚΤ). Στον παρακάτω πίνακα γίνεται μία ανάλυση SWOT από τα σημεία που προέκυψαν από την εστιασμένη συζήτηση και την ανάλυσή τους:

Πίνακας 70 Ανάλυση SWOT ΟΧΕ UNESCO

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> • Μια καινοτόμα παρέμβαση, λόγω της πάρα πολύ μεγάλης εστίασης, δεν υποσχέθηκε «τα πάντα, παντού» αλλά σχεδίασε και υλοποίησε συγκεκριμένα πράγματα. • Εξαιρετικά ενδιαφέρουσα διασπορά στην χωροταξία των περιοχών: ιδιαίτερα κομμάτια της Κρήτης στην ενδοχώρα/ ορεινά τμήματα/ νότια πλευρά. Η στρατηγική άγγιξε το κομμάτι που δεν έχει αναπτυχθεί γύρω από το μαζικό τουρισμό και έχει αρκετά έντονη την παρουσία της αγροτικής δραστηριότητας και των ανθρώπινων κοινοτήτων, το οποίο όμως αναζητά τρόπους στήριξης. • Αξιοποίηση της εφευρετικότητας και ευρηματικότητας με στόχο την προσέλκυση οικονομικών πόρων και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. • Μία ολοκληρωμένη χωρική επένδυση πλήρως οργανωμένη διοικητικά, γραφειοκρατικά και με διαθέσιμους πόρους. • Οι τοπικές κοινότητες και οι εκλεγμένοι πρόεδροι, που είχαν από την αρχή εμπλακεί στη Στρατηγική, διαφύλαξαν σε μεγάλο βαθμό την πλατιά ενημέρωση, την εμπλοκή των τοπικών κοινωνιών, και τον εντοπισμό των τοπικών καθημερινών προβλημάτων, επιθυμιών, οραμάτων. Η ΟΧΕ δεν ήρθε να πει κάτι «ξένο» - ήρθε να πει κάτι που ήταν μέσα στην τοπική κοινωνία. • Η μεγάλη ιδέα, οι μεγάλοι στόχοι και τα αποτελέσματα της ΟΧΕ, επικοινωνήθηκαν στις τοπικές κοινότητες μέσα από απτά έργα που εξυπηρετούσαν καθημερινές τοπικές ανάγκες (βλ. έργο ύδρευσης κ δίκτυο πεζοπορικών διαδρομών στον Δ.Πλατανιά) • Χτίστηκε ένα πραγματικό δίκτυο ανθρώπων και συνεργειών, ανάμεσα κυρίως στους εκπροσώπους των φορέων των 4 περιοχών. • Μεγάλη παρακαταθήκη οι ενέργειες προβολής και προώθησης που συνέδεσαν όλες τις περιοχές της ΟΧΕ. • Προβλέφθηκε η δημιουργία μιας ξεχωριστής εταιρικής ταυτότητας για τις περιοχές της Κρήτης που έχουν αναγνωριστεί από την UNESCO - διαμοιρασμός γνώσης/	<ul style="list-style-type: none"> • Βασικό χαρακτηριστικό η απεύθυνση σε πάρα πολλούς εν δυνάμει δικαιούχους με διαφορετικά χαρακτηριστικά σε 4 διαφορετικές περιφερειακές ενότητες της Κρήτης – σύνθετη διακυβέρνηση με δυσκολίες στον συντονισμό. • Περιθώριο βελτίωσης στην ωρίμανση των μελετών: δεν υπήρξε η απαραίτητη προετοιμασία

πληροφορίας/ διοικητικής επέρκειας μεταξύ των φορέων	
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Κινητοποίηση φορέων για να ωριμάσουν έργα προς την κατεύθυνση της ΟΧΕ, με αποτέλεσμα να ετοιμαστεί μια νέα γενιά παρεμβάσεων, η οποία θα υλοποιηθεί κατά την επόμενη ΠΠ • Η αρμόδια πλέον διεύθυνση της Περιφέρειας για το σχεδιασμό της καινούργιας ΟΧΕ είναι η Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας Κρήτης, με στόχο την καλύτερη διασύνδεση των διαθέσιμων πόρων • Η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση του έργου έφερε πολύτιμη εμπειρία και προωθημένες λύσεις για τους σκοπούς της νέας ΟΧΕ της επόμενης ΠΠ. Στο πλαίσιο αυτό έχει συσταθεί ήδη μια ομάδα έργου. • Ενίσχυση συνεργασίας μεταξύ του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ) και του Εθνικού Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων. Πρόθεση να μεταφερθούν ιδέες που έχουν ήδη σχηματιστεί μέσα από μελέτες για έργα σε διάφορες περιοχές. Η σκέψη είναι να δημιουργηθούν ολοκληρωμένα έργα χωρίς κενά, με συνεργασία και συντονισμό ανάμεσα στις διάφορες χρηματοδοτικές πηγές. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ανεπαρκής συμπληρωματικότητα πόρων, εθνικών και ευρωπαϊκών • Ανωριμότητα μελετών – ελλιπής προετοιμασία

2.10.3. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (69) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 71 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων - Περιφέρεια Κρήτης

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή;	<p>Η υλοποίηση των Χωρικών Εργαλείων στην Περιφέρεια Κρήτης, είχε σημαντικό αντίκτυπο.</p> <p>Σύμφωνα με τις προτεραιότητες που έθεσε η κάθε ΟΧΕ και ΟΧΕ ΒΑΑ διαγνώστηκαν τοπικά ζητήματα που αφορούν σε ένα φάσμα πολύπλευρων παρεμβάσεων (φυσικό περιβάλλον, αστικές υποδομές, καινοτομία και επιχειρηματική δραστηριότητα, μείωση εκπομπών ρύπων, εκπαίδευση/κατάρτιση, τουρισμός-πολιτισμός) με αποτέλεσμα να δοθεί η δυνατότητα στοχευμένων παρεμβάσεων. Εκτιμάται ότι η Περιφέρεια Κρήτης υλοποίησε τις παρεμβάσεις (όχι χωρίς καθυστερήσεις και προβλήματα) με ολοκληρωμένο και τοποκεντρικό τρόπο.</p> <p>Υπήρξε διαφοροποίηση ως προς τα υπόλοιπα ΕΔΕΤ κυρίως ως προς την επιλογή και την κλίμακα των έργων (ΟΧΕ UNESCO, ΟΧΕ Λασιθίου) γι αυτό και πολλοί Χωρικοί Φορείς έχουν δηλώσει</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		ενδιαφέρον να υλοποιήσουν τις δικές τους χωρικές στρατηγικές στην νέα περίοδο.
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	- Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες;	Οι παρεμβάσεις στην Περιφέρεια Κρήτης κατόρθωσαν να διαμορφώσουν ένα πεδίο συνεργειών και αλληλοσυμπληρούμενων δράσεων.
Καινοτομία	- Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί;	Από τα δεδομένα ποιοτικής έρευνας που συλλέχθηκαν κάποιος βαθμός καινοτομίας εντοπίζεται στην φάση διάγνωσης των προκλήσεων (ανάδειξη και σύνδεση φυσικού τοπίου σε συνδυασμό με την τοπική οικονομία), καθώς και στην σύσταση Τεχνικών Γραμματειών (με την συμμετοχή της περιφέρειας) για την παρακολούθηση των διαβουλεύσεων.
Βιωσιμότητα	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον;	Οι παρεμβάσεις εκτιμάται ότι εμπεριέχουν σημαντικό βαθμό βιωσιμότητας ως προς τις δράσεις ανάδειξης και διασύνδεσης φυσικών τοπίων, μείωσης εκπομπών, επιχειρηματικότητας και υποδομών.
Συμμετοχή/ Συνεργασία	- Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης; - Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες;	Στην περιφέρεια Κρήτης, επιχειρήθηκε σε ικανοποιητικό βαθμό η αποκέντρωση αρμοδιοτήτων με καλά αποτελέσματα γεγονός που εν πολλοίς οφείλεται στην πρότερη εμπειρία των Χωρικών Φορέων στην υλοποίηση έργων ΕΣΠΑ. Από την άλλη, η διαβούλευση -παρά το ότι επιχειρήθηκε από όλους τους Χωρικούς Φορείς- δεν κατάφερε να εμπλέξει ευρέως και αντιπροσωπευτικά όλους τους τοπικούς φορείς μετά τον σχεδιασμό των στρατηγικών.

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Ικανότητα αναπαραγωγής	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες;	Από τα έως τώρα αποτελέσματα, εκτιμάται πολύ πιθανό πετυχημένες πλευρές των χωρικών στρατηγικών να αναπαραχθούν (ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος και σύνδεση με την τοπική οικονομία και πολιτισμό), εφόσον καταστεί εφικτή η αποτελεσματική διάχυση των αποτελεσμάτων.

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

Γενικές Επισημάνσεις

- Στην νέα ΠΠ21-27 έχουν ληφθεί υπόψη (βάσει της εμπειρίας που αποκτήθηκε):
  - Μελέτες που αφορούν την επόμενη προγραμματική υλοποιούνται ήδη
  - Μοντέλο ολοκληρωμένων στρατηγικών, κοινών δράσεων Χωρικών Φορέων
  - Διεύρυνση των περιοχών παρέμβασης πέραν των ορίων των ιστορικών κέντρων των πόλεων
  - Φορείς Συντονισμού/Οργάνωσης/Παρακολούθησης των Στρατηγικών (Διεύθυνση Αναπτυξιακού Προγραμματισμού της Περιφέρειας)
  - Συγκρότηση Δομών Διακυβέρνησης
  - Απόκτηση τοπικού DMO

2.11. Περιφέρεια Ηπείρου

Η Περιφέρεια Ηπείρου για την ΠΠ 2014-2020 έχει εγκεκριμένες τις εξής Χωρικές Στρατηγικές:

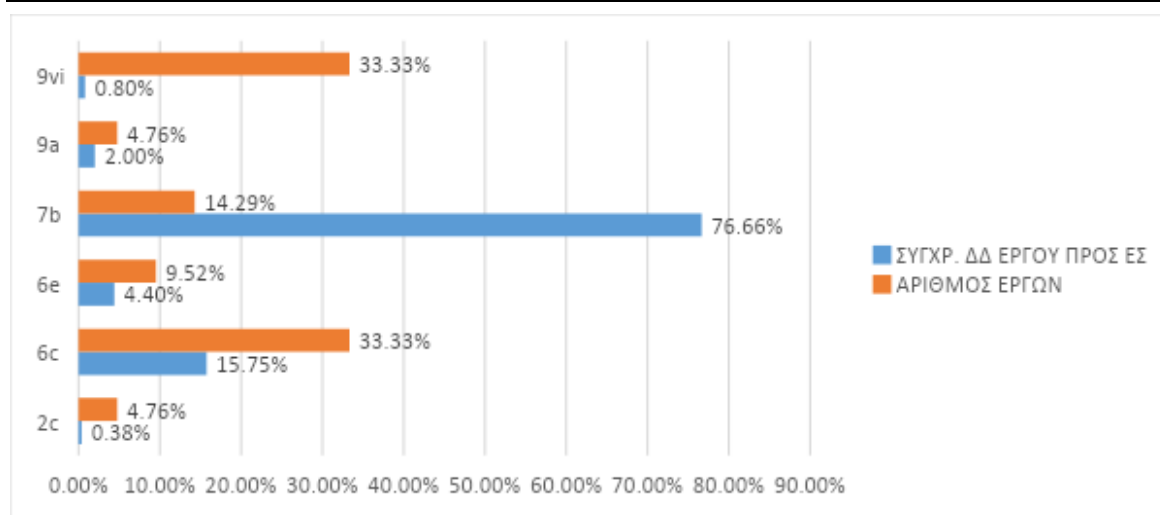
1. Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Δήμου Ιωαννιτών (ΒΑΑ),
2. Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου (ΟΧΕ),
3. Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών με τίτλο «Τοπικό Πρόγραμμα για την ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας» (ΤΑΠΤοΚ),
4. Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ-Leader της Ήπειρος ΑΕ με τίτλο «Επιχειρηματικότητα στην περιοχή Leader μέσω ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ» (ΤΑΠΤοΚ) και
5. Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ-Leader της ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ με τίτλο «Δράσεις ΕΚΤ στις περιοχές ΤΑΠΤοΚ των Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης και Αλιείας & Θάλασσας» (ΤΑΠΤοΚ).

Ουσιαστικά, ενεργοποιήθηκαν 1 ΒΑΑ και 1 ΟΧΕ καθώς και 3 ΤΑΠΤοΚ ενώ εντάχθηκαν προς υλοποίηση από χωρικές στρατηγικές στην ΠΠ 2014 – 2020 συνολικά 21 έργα. Επισημαίνεται ότι οι παραπάνω στρατηγικές ΤΑΠΤοΚ ήταν η συνδρομή του ΕΚΤ στις στρατηγικές του LEADER του Προγράμματος Αγροτικής Ανάπτυξης 2014 – 2022 και του Προγράμματος Αλιείας και Θάλασσας και δεν αποτέλεσαν αυτόνομες στρατηγικές.

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται το μίγμα πολιτικής των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια ανά επενδυτική προτεραιότητα. Ως προς τον αριθμό των έργων παρατηρείται ότι ο μεγαλύτερος αριθμός καταγράφεται στις επενδυτικές προτεραιότητες 6c (έργα τουρισμού – πολιτισμού), κυρίως της ΟΧΕ και 9νί (έργα ενίσχυσης της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας) των 3 ΤΑΠΤοΚ, κυριότερα της Ήπειρος ΑΕ. Σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης των ενταγμένων έργων, το 76,66% κατανέμεται σε έργα της επενδυτικής προτεραιότητας 7b (έργα βελτίωσης οδικού δικτύου) στη ΒΑΑ και στην ΟΧΕ ενώ ένα αξιόλογο 15,75% στην επενδυτική προτεραιότητα 6c (έργα τουρισμού – πολιτισμού) κυριότερα όπως αναφέρθηκε στην ΟΧΕ. Χαρακτηριστικό είναι ότι στην Περιφέρεια Ηπείρου επιλέχθηκε να μη δοθεί καθόλου έμφαση στο πλαίσιο των χωρικών στρατηγικών σε έργα κρατικών ενισχύσεων – ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας.

Γράφημα 51 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Ηπείρου

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Οι χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια Ηπείρου κατέγραψαν ιδιαίτερα αξιόλογο ποσοστό συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια, το οποίο ανήλθε σχεδόν στο 160% (πραγματοποιήθηκε στοχευμένα υπερδέσμευση). Σε επίπεδο χωρικών στρατηγικών παρόλα αυτά η συνολική εικόνα διαφοροποιείται αισθητά καθώς ιδιαίτερα μικρή ενεργοποίηση καταγράφουν τα 2 ΤΑΠΤοΚ (Ιωαννιτών και ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ) ενώ σημαντική υπερδέσμευση έγινε στη ΒΑΑ και λιγότερο στην ΟΧΕ.

Σε όρους νομικών δεσμεύσεων προς τα ενταγμένα (συγχρ. ΔΔ) η εικόνα στη ΒΑΑ και στην ΟΧΕ είναι σαφώς ικανοποιητική σημειώνοντας πολύ καλή συμβασιοποίηση των ενταγμένων έργων ενώ υπολείπεται σημαντικά η ΤΑΠΤοΚ της Ήπειρος ΑΕ, ενώ όσον αφορά τις πληρωμές καταγράφεται αυξημένο ανεκτέλεστο (στη ΒΑΑ και την ΟΧΕ) που μεταφέρεται στην επόμενη προγραμματική περίοδο, ένα γεγονός που δε συμβαίνει στις 3 ΤΑΠΤοΚ, κυρίως όμως στις ΤΑΠΤοΚ Ιωαννιτών και ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ που καταγράφουν επίσης μικρή απορροφητικότητα.

Πίνακας 72 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Ηπείρου

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Δήμου Ιωαννιτών	30.700.000,00	6	59.565.683,49	50.278.307,77	25.627.809,75	194,03%	84,41%	43,02%
Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου	23.900.000,00	8	30.229.834,75	25.671.110,16	14.809.022,26	126,48%	84,92%	48,99%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών με τίτλο «Τοπικό Πρόγραμμα για την ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας»	1.000.000,00	1	150.000,00	150.000,00	20.466,04	15,00%	100,00%	13,64%
Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ-Leader της Ήπειρος ΑΕ με τίτλο «Επιχειρηματικά στην περιοχή Leader μέσω ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ»	500.000,00	5	499.796,00	167.610,00	146.479,06	99,96%	33,54%	29,31%
Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ-Leader της ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ με τίτλο «Δράσεις ΕΚΤ στις περιοχές ΤΑΠΤοΚ των Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης και Αλιείας & Θάλασσας»	500.000,00	1	75.000,00	75.000,00	7.998,09	15,00%	100,00%	10,66%
Σύνολο	56.600.000,00	21	90.520.314,24	76.342.027,93	40.611.775,20	159,93%	84,34%	44,86%

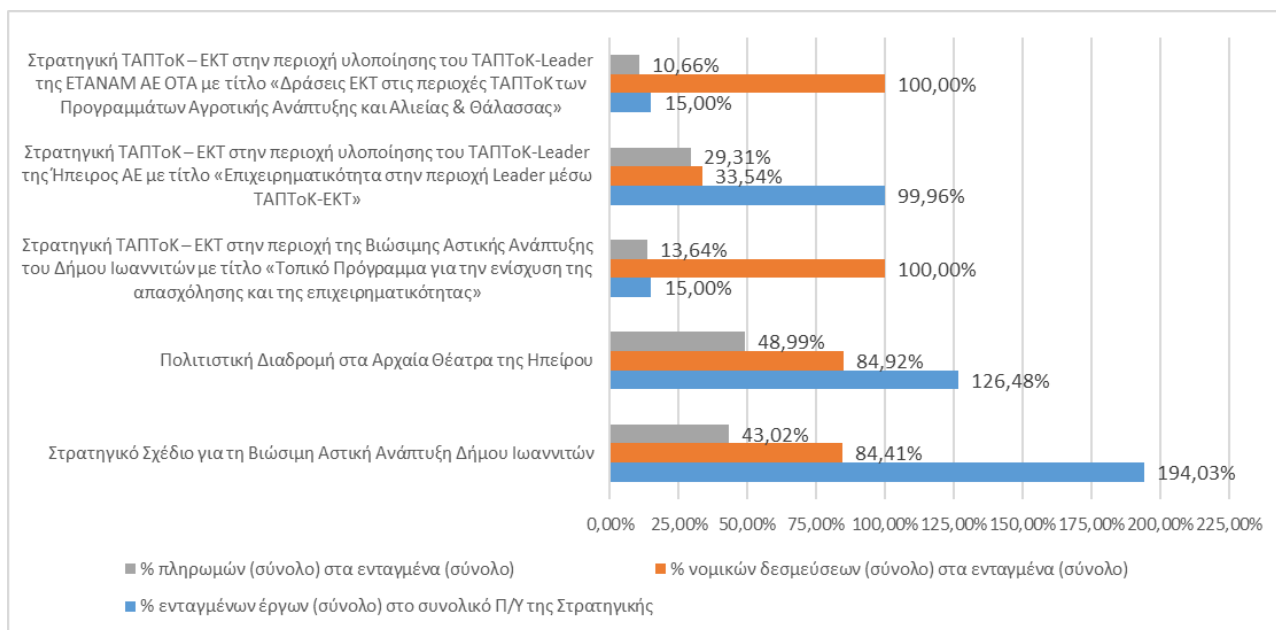
Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 52 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Ηπείρου

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

2.11.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Ηπείρου

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς Χωρικούς Φορείς / Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Ηπείρου:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών
5	4	34	2	26/9/23	1

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Ηπείρου

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

Χαμηλή ωριμότητα έργων, ανεπαρκής κατανόηση απαιτήσεων: Η ανωριμότητα των έργων, η ανεπαρκής προετοιμασία στη φάση του σχεδιασμού και πριν την έναρξη της υλοποίησης οδήγησε σε πλημμελή σχεδιασμό των στρατηγικών και χαρακτηριστική καθυστέρηση των έργων (βλ. ειδικά ΟΧΕ-ΒΑΑ Δ.Ιωαννιτών και Στρατηγικές ΤαπΤοΚ)

Απουσία Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης (ΟΧΕ-BAA Δ.Ιωαννιτών): Η απουσία Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης κρίθηκε ως μειονέκτημα που κόστισε στον συντονισμό των παρεμβάσεων, των ωφελούμενων και στην αποτελεσματικότητα της υλοποίησης.

Υλοποίηση

Επιπτώσεις πανδημίας Covid-19: Η πανδημία Covid-19 είχε σημαντικό αντίκτυπο, με βασική επίπτωση στην περίπτωση της ΟΧΕ Ηπείρου «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου», καθώς ο στόχος της στρατηγικής ήταν να δημιουργήσει ένα τουριστικό προϊόν και εν μέσω πανδημίας δεν υπήρξε τουριστική κίνηση

Αλλαγή Δημοτικής Αρχής - Αλλαγή Στόχευσης: Βασική πρόκληση του σχεδιασμού και της υλοποίησης της ΟΧΕ-BAA Ιωαννιτών αποτέλεσε η αλλαγή της Δημοτικής Αρχής, η οποία προέκρινε άλλη στόχευση για τη Χωρική Στρατηγική και άλλες προτεραιότητες.

Διακυβέρνηση

Χαμηλή συμμετοχή Φορέων: Στην ΟΧΕ-BAA Δ. Ιωαννιτών δεν υπήρξε ικανοποιητική συμμετοχή φορέων στις διαβουλεύσεις στη φάση του σχεδιασμού ενώ σημαντική κρίθηκε η απουσία προτάσεων εκ μέρους των επιμελητηρίων. Ακόμα, η ενεργή συμμετοχή στις δημόσιες διαβουλεύσεις δεν υιοθετήθηκε σε καμία άλλη φάση (υλοποίηση, παρακολούθηση) και κανένας συλλογικός φορέας δεν απέκτησε μία συνολική εικόνα των παρεμβάσεων και της Χωρικής Στρατηγικής εν γένει.

Καλές πρακτικές

Σχεδιασμός

Καλό παράδειγμα σχεδιασμού από την ΟΧΕ Περιφέρειας Ηπείρου «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου»:

Η Χωρική Στρατηγική ως πρωτοβουλία του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ»: Η ΟΧΕ της Περιφέρειας Ηπείρου «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου» σχεδιάστηκε και εκπονήθηκε με κεντρικούς συντονιστές την Περιφέρεια Ηπείρου και το Υπουργείο Πολιτισμού, μετά από πρόταση του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ».

Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης και DMO: Η Περιφέρεια Ηπείρου ανέθεσε το ρόλο του Φορέα Διαχείρισης ως «Destination Marketing and Management Organization – DMO» στην Αναπτυξιακή Εταιρεία «Ήπειρος ΑΕ», η οποία ανέλαβε τη διασφάλιση της ποιότητας των έργων/ της διάθεσης των πόρων/ των υπηρεσιών.

Ολοκληρωμένη Χωρική Στρατηγική - συνάφεια έργων: Η ΟΧΕ ήταν ολοκληρωμένη, κινητοποίησε επιχειρήσεις της περιοχής (βλ. δημιουργία cluster επιχειρήσεων) και τα έργα παρουσίασαν μεγάλη συνάφεια μεταξύ τους, σε ένα ενιαίο όραμα, μία ολοκληρωμένη Χωρική Στρατηγική.

Υλοποίηση

Καλό παράδειγμα υλοποίησης από την ΟΧΕ Περιφέρειας Ηπείρου «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου»:

Δίκτυο Επιχειρήσεων (cluster) και Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας (ΤΣΠ): Συστάθηκε Δίκτυο Επιχειρήσεων και επιδοτήθηκαν επιχειρήσεις ενταγμένες στο Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας (ΤΣΠ) της Στρατηγικής ΟΧΕ, για τις δαπάνες συμμόρφωσής τους με τις προδιαγραφές του ΤΣΠ ή εκσυγχρονισμού τους. Το Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας είχε συμμετοχή επιχειρήσεων -μικρών και μεγάλων- από όλους τους κλάδους της οικονομίας.

Ψηφιακός Ξεναγός - ψηφιακή καινοτομία: Μέσω της ΟΧΕ αναπτύχθηκε ψηφιακός ξεναγός στα 5 αρχαία θέατρα ενσωματώνοντας νέες τεχνολογίες όπως η επαυξημένη πραγματικότητα.

Διακυβέρνηση

Καλό παράδειγμα διακυβέρνησης από την ΟΧΕ Περιφέρειας Ηπείρου «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου»:

Αρμοδιότητες και Ευθύνες: Οι αρμοδιότητες και ευθύνες ήταν σαφώς προσδιορισμένες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης.

Ψηφιακή διαβούλευση: Για να διασφαλιστεί μία ευρεία συμμετοχή στις διαβουλεύσεις για τον σχεδιασμό της Χωρικής Στρατηγικής, παρουσιάστηκε προσχέδιο της Στρατηγικής και τέθηκε σε ψηφιακή διαβούλευση.

ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε (Αναπτυξιακή) ως DMO: Κρίνεται πως ο ρόλος της Ηπείρος Α.Ε. ως DMO (Οργανισμός Διαχείρισης Προορισμού - Destination Management Organization) στη διαχείριση, οργάνωση και διακυβέρνηση της Πολιτιστικής Διαδρομής είχε πολύ θετικό αντίκτυπο.

Ο ρόλος του Σωματείου «ΔΙΑΖΩΜΑ»: Το ΔΙΑΖΩΜΑ λειτούργησε ως εγγυητής της συμμετοχής κατά τη φάση του σχεδιασμού και ως φορέας προσέγγισης της Περιφέρειας και ως «μεγάφωνο» του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των στρατηγικών

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Ηπείρου

Δείκτες εκροών

Ως προς το ΕΤΠΑ καταγράφεται απόλυτα σημαντική συνεισφορά στο δείκτη CO14 – «Οδικό δίκτυο Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών» στη ΒΑΑ Ιωαννιτών στην επενδυτική προτεραιότητα 7b και στο δείκτη SO031 – «Δυναμικότητα κοινωνικών υποδομών που ενισχύονται» στην ίδια ΒΑΑ και στην επενδυτική προτεραιότητα 9a.

Στους δείκτες του ΕΚΤ, εμφανίζεται απόλυτα σημαντική συμβολή στο δείκτη CO05 – «Απασχολούμενοι συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολουμένων» στο ΤΑΠΤοΚ της Ήπειρος Α.Ε. και στην επενδυτική προτεραιότητα 9vi. Στην ίδια χωρική στρατηγική και στην ίδια επενδυτική προτεραιότητα αξιολογη συνεισφορά (κατά 52,94%) καταγράφεται στο δείκτη CO01 – «Άνεργοι συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων» και στο δείκτη CO22 – «Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο» κατά 50%.

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες εκροών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 73 Δείκτες εκροών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Ηπείρου

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Γαμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Ηπείρου	Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Δήμου Ιωαννινών	ΕΤΠΑ	7b	8-3-7b-7.2.1	Βελτίωση της προσβασιμότητας σε αστικά κέντρα και σε σημεία τουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος	CO14	Εκροών	Οδικό δίκτυο Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών	Κιλόμετρα	4,50	4,50	100,00%
Ηπείρου	Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Δήμου Ιωαννινών	ΕΤΠΑ	9a	8-4-9a-9.1.2	Κάλυψη των ποιοτικών και ποσοτικών αναγκών πρόνοιας στέγασης και σίτισης των ευπαθών ομάδων	SO031	Εκροών	Δυναμικότητα κοινωνικών υποδομών που ενισχύονται	Άτομα	89,00	89,00	100,00%
Ηπείρου	Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ-Leader της Ήπειρος ΑΕ με τίτλο «Επιχειρηματικότητα στην περιοχή Leader μέσω ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ»	ΕΚΤ	9vi	8-5-9vi-9.6.1	Διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση με αξιοποίηση του τοπικού δυναμικού	CO05	Εκροών	Απασχολούμενοι συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	Αριθμός	15,00	15,00	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών εκροών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

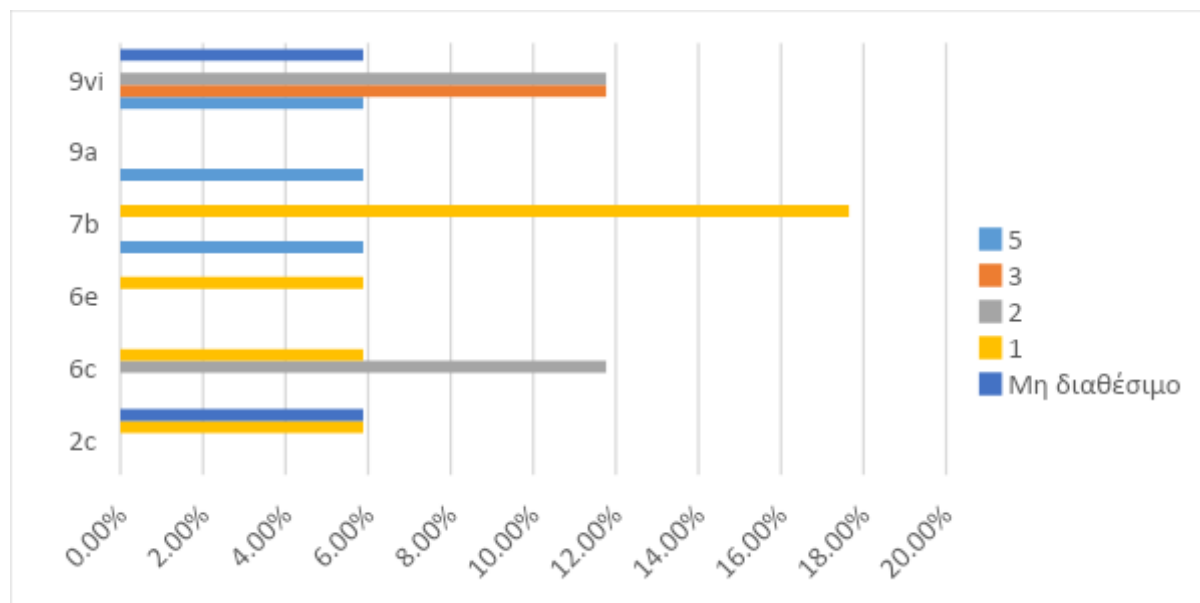
Πίνακας 74 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Ηπείρου

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση					
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου			2	3	1	6
2c				1	1	2
6c			2			2
7b				2		2
Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Ιωαννιτών με τίτλο «Τοπικό Πρόγραμμα για την ενίσχυση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας»			1			1
9vi			1			1
Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ-Leader της ΕΤΑΝΑΜ ΑΕ ΟΤΑ με τίτλο «Δράσεις ΕΚΤ στις περιοχές ΤΑΠΤοΚ των Προγραμμάτων Αγροτικής Ανάπτυξης και Αλιείας & Θάλασσας»			1			1
9vi			1			1
Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ-Leader της Ήπειρος ΑΕ με τίτλο «Επιχειρηματικότητα στην περιοχή Leader μέσω ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ»	1	2			1	4
9vi	1	2			1	4
Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Δήμου Ιωαννιτών	2			3		5
6c				1		1
6e				1		1
7b	1			1		2
9a	1					1
Σύνολο	3	2	4	6	2	17

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 53 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Ηπείρου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Στο ΕΤΠΑ, ιδιαίτερα ισχυρή είναι η συνεισφορά (κατά 90,32%) στο δείκτη T1662 – «Διανυκτερεύσεις ημεδαπών και αλλοδαπών σε καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ» στην επενδυτική προτεραιότητα 6c τόσο στη ΒΑΑ Ιωαννιτών όσο και στην ΟΧΕ «Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου». Σημαντική αναμένεται και η συμβολή (κατά 69,56%) στον δείκτη T1667 – «Χρονοαπόσταση» στην επενδυτική προτεραιότητα 7b στις 2 παραπάνω χωρικές στρατηγικές ενώ αξιόλογη συνεισφορά θα καταγραφεί (κατά 42,70%) στο δείκτη T1620 – «Μέγιστος αριθμός ημερών με μέση ημερήσια συγκέντρωση ΑΣ10 μεγαλύτερη από 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ που καταγράφεται σε σταθμό μέτρησης» στην επενδυτική προτεραιότητα 6e στη ΒΑΑ Ιωαννιτών. Στους υπόλοιπους δείκτες ΕΤΠΑ η συμβολή αναμένεται χαμηλή.

Στο ΕΚΤ, καταγράφεται στους δείκτες CR03 – «Συμμετέχοντες που αποκτούν εξειδίκευση αμέσως μετά τη λήξη της συμμετοχής τους» και CR06 – «Συμμετέχοντες που κατέχουν θέση απασχόλησης συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους», αναμενόμενη αξιόλογη συμβολή (κατά 56,81%) υπό την επενδυτική προτεραιότητα 9vi και στη στρατηγική ΤΑΠΤοΚ – Leader της Ήπειρος ΑΕ.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Πίνακας 75 Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Ηπείρου

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Ηπείρου	Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Δήμου Ιωαννιτών	ΕΤΠΑ	6c	8-2-6c-6.3.1	Αύξηση της επίδρασης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς στην περιφερειακή ή οικονομία	T1662	Αποτελέσματα	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών και αλλοδαπών σε καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ	Αριθμός	848.488,00	14.250.152,60	12.870.152,60	90,32%
Ηπείρου	Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου	ΕΤΠΑ	6c	8-2-6c-6.3.1	Αύξηση της επίδρασης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς στην περιφερειακή ή οικονομία	T1662	Αποτελέσματα	Διανυκτερεύσεις ημεδαπών και αλλοδαπών σε καταλύματα ξενοδοχειακού τύπου και κάμπινγκ	Αριθμός	848.488,00	14.250.152,60	12.870.152,60	90,32%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

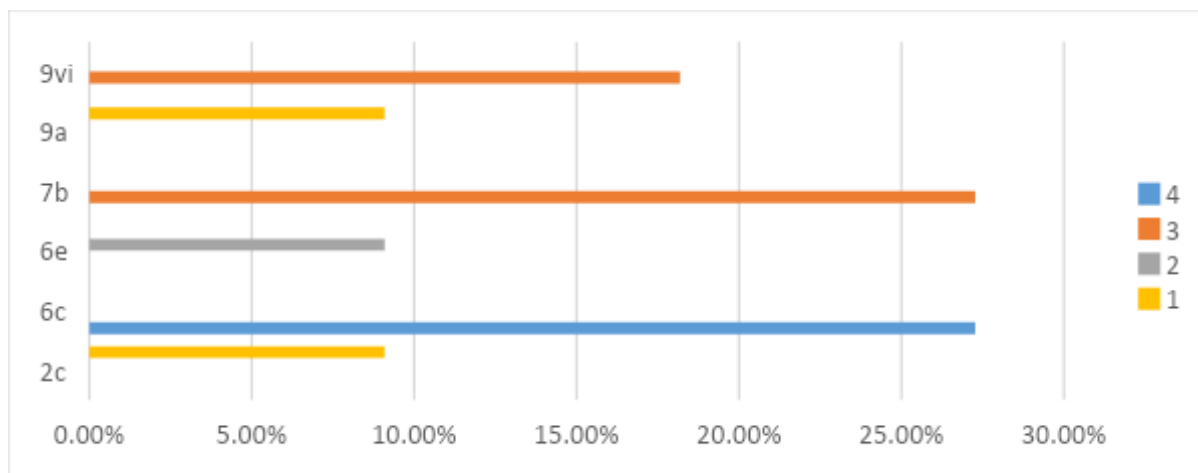
Πίνακας 76 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Ηπείρου

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση				
	4	3	2	1	Σύνολο
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ					
Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου	2	1		1	4
2c				1	1
6c	2				2
7b		1			1
Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ – ΕΚΤ στην περιοχή υλοποίησης του ΤΑΠΤοΚ-Leader της Ήπειρος ΑΕ με τίτλο «Επιχειρηματικότητα στην περιοχή Leader μέσω ΤΑΠΤοΚ-ΕΚΤ»		2			2
9vi		2			2
Στρατηγικό Σχέδιο για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη Δήμου Ιωαννιτών	1	2	1	1	5
6c	1				1
6e			1		1
7b		2			2
9a				1	1
Σύνολο	3	5	1	2	11

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 54 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Ηπείρου

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

2.11.2. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (75) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 77 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Ηπείρου

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή;	<p>Ο αντίκτυπος από την υλοποίηση των χωρικών εργαλείων στην περιφέρεια Ηπείρου, ήταν σε γενικές γραμμές θετικός, αν και μεγάλο μέρος των εγκεκριμένων στρατηγικών δεν υλοποιήθηκε και παρουσίασε πολύ χαμηλή απορροφητικότητα πόρων.</p> <p>Οι τοπικές ανάγκες εντοπίστηκαν και ήταν σε συνάφεια με το χωρικό τους πλαίσιο. Σε γενικές γραμμές επιχειρήθηκε η τοπο-κεντρική προσέγγιση, ωστόσο πιο δομικά προβλήματα (αλλαγή αστικών αρχών, διακυβέρνησης, έλλειμμα τεχνικής επάρκειας και ενδιάμεσου φορέα) αποδυνάμωσαν την προοπτική που υπήρχε.</p> <p>Ειδικά για την ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής- Αρχαίων Θεάτρων Ηπείρου, εφαρμόστηκαν πολλές καινοτομίες που διαφέρουν από την υλοποίηση παρεμβάσεων άλλων ΕΔΕΤ (DMO- Ήπειρος Α.Ε., Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας, στοχευμένη στήριξη επιχειρηματικότητας).</p>
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες;	<p>Οι παρεμβάσεις ήταν συμβατές μεταξύ τους (περιβαλλοντικές υποδομές, μείωση εκπομπών, στήριξη επιχειρηματικότητας, υπηρεσίες κοινωνικής</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		φροντίδας, πολιτισμός-τουρισμούς) και φαίνεται ότι συνήργησαν μεταξύ τους. Ωστόσο, παρατηρήθηκε χαμηλή ωριμότητα των έργων και καθυστερήσεις στην υλοποίηση/απορροφητικότητα.
Καινοτομία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί; 	<ul style="list-style-type: none"> - Δίκτυο Επιχειρήσεων (cluster) και Τοπικό Σύμφωνο Ποιότητας (ΤΣΠ) - Ψηφιακός Ξεναγός - ψηφιακή καινοτομία - Ψηφιακή διαβούλευση - ΗΠΕΙΡΟΣ Α.Ε (Αναπτυξιακή) ως DMO - Ο ρόλος φορέων της κοινωνίας των πολιτών ως εγγυητές της συμμετοχής και της ανάδειξης του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των στρατηγικών
Βιωσιμότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον; 	Οι παρεμβάσεις εμπεριέχουν σημαντικό βαθμό βιωσιμότητας ως προς τις δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος, της ανάδειξης του τοπικού τουρισμού, της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης.
Συμμετοχή/ Συνεργασία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης; - Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες; 	<p>Σε γενικές γραμμές οι Χωρικοί Φορείς δεν ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στην υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών, γεγονός που οφείλεται στην έλλειψη προσωπικού, στην μη κατάρτιση του προσωπικού και στην έλλειψη κυριότητας των δράσεων.</p> <p>Ως προς την διαβούλευση σημαντική ήταν η συμμετοχή και τα αποτελέσματα διαβούλευσης με τις επιχειρήσεις για τις προσκλήσεις ενίσχυσης της</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		επιχειρηματικότητα.
Ικανότητα αναπαραγωγής	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες;	Από τα έως τώρα αποτελέσματα, εκτιμάται πολύ πιθανό πετυχημένες και καινοτόμες πλευρές των χωρικών στρατηγικών να αναπαραχθούν, σύμφωνα με όσα αναφέρονται στην θεματική της καινοτομίας.

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

Γενικές Επισημάνσεις

- Θα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι στη σχετική διαβούλευση συμμετέχουν και συν-αποφασίζουν όσο το δυνατόν περισσότεροι φορείς και κοινωνικές ομάδες.
- Στόχος της επόμενης περιόδου η βελτίωση των υποδομών της πόλης και του τουριστικού προϊόντος, οι δράσεις επιχειρηματικότητας, καινοτομίας, περιβάλλοντος και κατάρτισης.

Ειδικές Επισημάνσεις για την επόμενη ΠΠ 2021-2027

- Εκπαίδευση φορέων (υπαλλήλων των ΑΑ) στο επίπεδο διαμόρφωσης της στρατηγικής
- Εκπαίδευση σχετικά με τους δείκτες παρακολούθησης
- ΟΧΕ Περιφέρειας με DMO και cluster επιχειρήσεων
- Εστιασμένη επιλογή των περιοχών παρεμβάσεων
- Συνάφεια έργων μεταξύ τους
- Στη νέα φάση του Προγράμματος επίκεντρο της δουλειάς θα πρέπει να είναι η διερεύνηση της επόμενης μέρας της Διαδρομής των Αρχαίων Θεάτρων της Ηπείρου, εστιάζοντας στο τρίπτυχο "λειτουργικότητα της διαδρομής - βιωσιμότητα της διαδρομής και του φορέα λειτουργίας της - καθιέρωση δεικτών αξιολόγησης, με στόχο η διαδρομή να λειτουργεί σε ένα περιβάλλον διαρκούς ελέγχου και βελτίωσης".

2.12. Περιφέρεια Θεσσαλίας

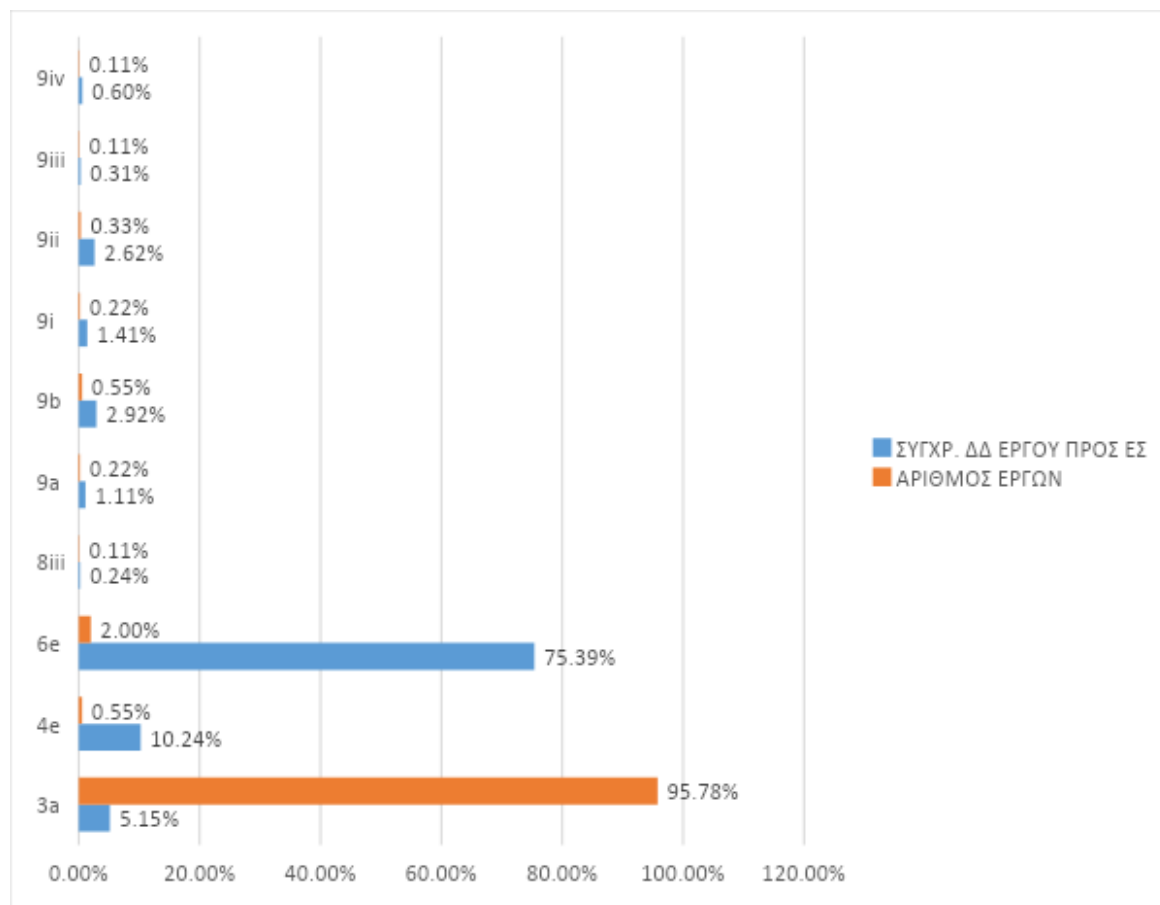
Η Περιφέρεια Θεσσαλίας για την ΠΠ 2014-2020 έχει εγκεκριμένα τα εξής χωρικά εργαλεία:

1. Λάρισα «Η Πόλη στο Προσκήνιο» (BAA),
2. Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Βόλου (BAA),
3. «Καρδίτσα, πόλη να ζεις» (BAA) και
4. «Τρίκαλα: Μια ανοιχτή πόλη-πρότυπο στις όχθες του Ληθαίου» (BAA).

Ουσιαστικά, ενεργοποιήθηκαν 4 BAA ενώ στην Περιφέρεια δεν έγινε χρήση των χωρικών εργαλείων ΟΧΕ ή ΤΑΠΤοΚ. Εντάχθηκαν προς υλοποίηση από χωρικές στρατηγικές στην ΠΠ 2014 – 2020 συνολικά 901 έργα με τη συντριπτική πλειοψηφία αυτών να είναι έργα κρατικών ενισχύσεων (863 από τα 901 ή το 95,78%).

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται το μίγμα πολιτικής των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια ανά επενδυτική προτεραιότητα. Ως προς τον αριθμό των έργων παρατηρείται ότι η συντριπτική πλειοψηφία αυτών ή το 95,78% του συνόλου των ενταγμένων έργων καταγράφεται στην επενδυτική προτεραιότητα 3α (αφορά το σύνολο των έργων κρατικών ενισχύσεων που αφορούν όλες τις χωρικές στρατηγικές και κυριότερα τη BAA Βόλου πλην όμως της BAA Λάρισας για έργα γενικής παραγωγικής επένδυσης σε ΜΜΕ). Σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης των ενταγμένων έργων, το 75,39% κατανέμεται στην επενδυτική προτεραιότητα 6ε (10 έργα περιβαλλοντικών μέτρων που στοχεύουν στη μείωση και/ή την αποφυγή εκπομπών αερίου θερμοκηπίου που κατανέμονται στις BAA Βόλου, Λάρισας και Τρικάλων, 3 έργα πολιτισμού που κατανέμονται στη BAA Βόλου και Λάρισας) και σε 5 έργα ποδηλατόδρομων – μονοπατιών σε όλες τις BAA. Το 10,24% κατανέμεται στην επενδυτική προτεραιότητα 4ε (κυριότερα έργα περιβαλλοντικών μέτρων που στοχεύουν στη μείωση και/ή την αποφυγή εκπομπών αερίου θερμοκηπίου στις BAA Βόλου και Λάρισας και 2 έργα ενεργειακής απόδοσης με ανακαίνιση της δημόσιας υποδομής στη BAA Καρδίτσας). Τέλος, το 5,15% ανήκει στην επενδυτική προτεραιότητα 3α (που όπως προαναφέρθηκε αφορά το σύνολο των έργων κρατικών ενισχύσεων που αφορούν όλες τις χωρικές στρατηγικές και κυριότερα τη BAA Βόλου πλην όμως της BAA Λάρισας για έργα γενικής παραγωγικής επένδυσης σε ΜΜΕ).

Γράφημα 55 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Θεσσαλίας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Οι χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια Θεσσαλίας κατέγραψαν αξιόλογο ποσοστό συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια, το οποίο ανήλθε στο 69,58%. Υπενθυμίζεται ότι αυτή η εικόνα παρουσιάζεται από τα ενταγμένα έργα πλην των αποχαρακτηρισμένων ή μεταφερόμενων, οπότε αν συμπληρωθεί και με αυτά το ίδιο ποσοστό ανέρχεται σε 101,15% ουσιαστικά οδηγώντας στο συμπέρασμα ότι ένα σημαντικό ποσοστό των ενταγμένων έργων μεταφέρθηκε στο ΠΕΠ ή στην επόμενη προγραμματική περίοδο. Η ευμενέστερη αυτή εικόνα οφείλεται συνολικά σε όλες τις χωρικές στρατηγικές ΒΑΑ της Περιφέρειας. Αναφορικά με την ενεργοποίηση των χωρικών στρατηγικών εντός της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 εικόνα αργής ενεργοποίησης παρουσιάζει η ΒΑΑ Καρδίτσας με το ποσοστό ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής να ανέρχεται μόλις σε 27,83% και η ΒΑΑ Λάρισας με 56,54%, μια εικόνα όμως που όπως προαναφέρθηκε ανατρέπεται πλήρως αν συνυπολογιστούν τα μεταφερόμενα και αποχαρακτηρισμένα έργα.

Σε όρους νομικών δεσμεύσεων προς τα ενταγμένα (συγχρ. ΔΔ) η εικόνα στο σύνολο των χωρικών στρατηγικών είναι ικανοποιητική σημειώνοντας ποσοστό συμβασιοποίησης των ενταγμένων έργων στο 74,31%. Την καλύτερη επίδοση καταγράφει η ΒΑΑ Λάρισας με ποσοστό 93,79% ενώ τη χειρότερη η ΒΑΑ Τρικάλων με 57,63% υποδεικνύοντας σημαντικό

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

υπολειμματικό ποσοστό με έργα που παρόλο που εντάχθηκαν δε προχώρησαν σε συμβασιοποίηση. Όσον αφορά τις πληρωμές καταγράφεται αυξημένο ανεκτέλεστο σε όλες τις χωρικές στρατηγικές (με τη ΒΑΑ Τρικάλων να είναι στη χειρότερη θέση) που φαίνεται όμως να μεταφέρεται στην επόμενη προγραμματική περίοδο (αφορά λιγότερο ή περισσότερο όλες τις ΒΑΑ).

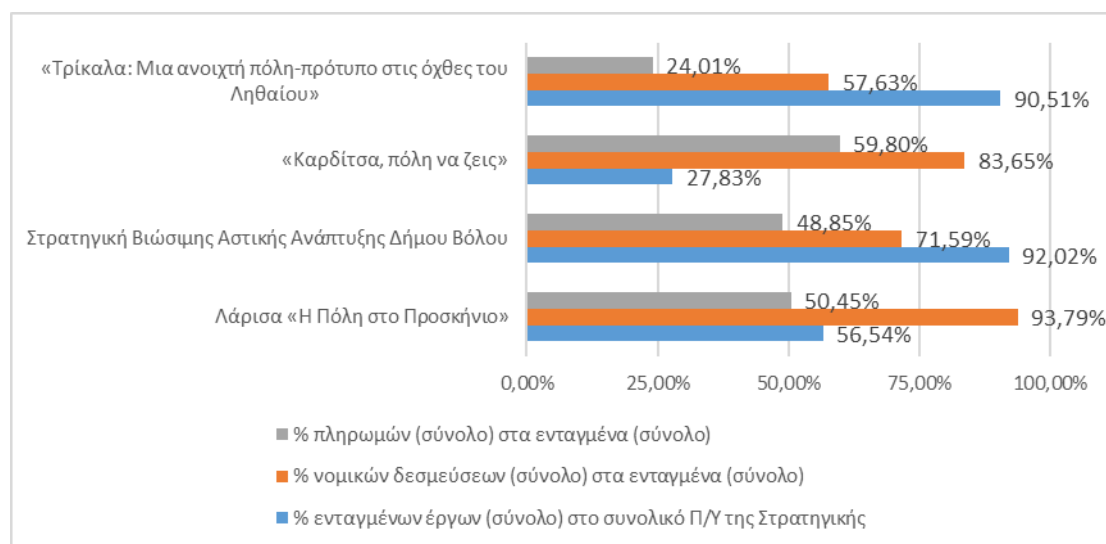
Πίνακας 78 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Λάρισα «Η Πόλη στο Προσκήνιο»	15.009.429,00	9	8.485.879,27	7.959.182,26	4.281.250,22	56,54%	93,79%	50,45%
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Βόλου	15.130.000,00	445	13.922.590,52	9.966.888,14	6.800.946,39	92,02%	71,59%	48,85%
«Καρδίτσα, πόλη να ζεις»	8.400.000,00	222	2.337.910,08	1.955.689,37	1.397.987,60	27,83%	83,65%	59,80%
«Τρίκαλα: Μια ανοιχτή πόλη-πρότυπο στις όχθες του Ληθαίου»	9.890.000,00	225	8.950.995,20	5.158.890,21	2.149.013,99	90,51%	57,63%	24,01%
Σύνολο	48.429.429,00	901	33.697.375,07	25.040.649,98	14.629.198,20	69,58%	74,31%	43,41%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 56 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Θεσσαλίας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

2.12.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς Αστικές Αρχές/ Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Θεσσαλίας:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών
4	3	52	3	7/11/23	2

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

Έλλειμμα κατανόησης ολοκληρωμένου χαρακτήρα παρεμβάσεων: Στη φάση του σχεδιασμού των χωρικών στρατηγικών εντοπίστηκαν κενά σε επίπεδο “κουλτούρας” σχεδιασμού ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε πολιτικό και διοικητικό επίπεδο. Οι δέσμες έργων που απαρτίζουν τις στρατηγικές χαρακτηρίζονται γενικά από αποσπασματικότητα, καθώς τα έργα που εντάσσονται δεν διαφοροποιούνται από έργα που θα μπορούσαν να ενταχθούν σε άλλα περιφερειακά προγράμματα, με διαφορές που περιορίζονται στη γεωγραφική συγκέντρωση των παρεμβάσεων και την ένταξη έργων ΕΚΤ.

Έλλειψη οργάνου συντονισμού σχεδιασμού και παρακολούθησης: Τόσο ο βαθμός ωριμότητας των έργων και ο μη ολοκληρωμένος χαρακτήρας των παρεμβάσεων όσο και η αδυναμία ενσωμάτωσης των πόρων στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα της Περιφέρειας, ήταν κάποιοι από τους λόγους, για τους οποίους οι δύο εγκεκριμένες Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ Βορείων Σποράδων, ΟΧΕ Διαδρομής Πολιτισμού Τουρισμού) δεν υλοποιήθηκαν. Τα παραπάνω καταδεικνύουν την έλλειψη ενός συντονιστικού οργάνου στη φάση του σχεδιασμού των στρατηγικών.

Υλοποίηση

Προτεραιότητα υλοποίησης συμβατικών έργων: Λόγω της φύσης των προς υλοποίηση έργων, όσα εξ αυτών παρουσιάζονταν περισσότερο καινοτόμα, και κατά συνέπεια δεν προβλέπονταν στις σχετικές διατάξεις, καθυστέρησαν να ενταχθούν, με αποτέλεσμα να υλοποιηθούν κατά προτεραιότητα τα συμβατικά έργα.

Υποστελέχωση / Υψηλός φόρτος εργασίας Αστικών Αρχών : Κατά τη διάρκεια υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών, η πληθώρα των ανοιχτών προκληρύξεων αύξησε σημαντικά το φόρτο εργασίας των Αστικών Αρχών, γεγονός που, σε συνδυασμό με τον ήδη σχετικά μικρό αριθμό των υπαλλήλων των υπηρεσιών, είχε σημαντικό αντίκτυπο στην υλοποίηση των έργων των στρατηγικών.

Χαμηλή ανταπόκριση της αγοράς στις προσκλήσεις: Καθυστερήσεις στην υλοποίηση των στρατηγικών προκάλεσε το χαμηλό ενδιαφέρον της αγοράς στις προσκλήσεις για την υλοποίηση των έργων.

Επικοινωνία

Μη πρόβλεψη έργων δημοσιότητας: Δεν υπήρξαν έργα που είχαν στόχο την επικοινωνία/δημοσιότητα των αποτελεσμάτων των στρατηγικών ενταγμένα στο σχεδιασμό.

Καλές πρακτικές

Σχεδιασμός

Απόκτηση εμπειρίας από τις Αστικές Αρχές: Οι Αστικές Αρχές έχουν αποκτήσει γνώση και εμπειρία και κατά την κατάρτιση των στρατηγικών (σε αρκετές περιπτώσεις σχεδιάζουν με πολύ μικρή υποστήριξη), στις διαδικασίες διαβούλευσης, στους κανόνες του ΕΣΠΑ (κρατικές ενισχύσεις), στις διαδικασίες διαγωνισμού για μεγάλα έργα (ανακατασκευής, ανάπλασης) και στο σχεδιασμό κοινωνικών δράσεων.

Υλοποίηση

Υλοποίηση έργων απευθυνόμενων σε ευάλωτες ομάδες: Η χρηματοδότηση δύο σημαντικών κοινωνικών δομών αντιμετώπισης της φτώχειας (κοινωνικό εστιατόριο, ανοικτό κέντρο ημέρας αστέγων) καθώς και η λειτουργία του Κέντρου Ένταξης των Μεταναστών ως Παράρτημα του Κέντρου Κοινότητας (ΒΑΑ Τρικάλων) αναμένεται να αμβλύνουν τις κοινωνικές ανισότητες και να επηρεάσουν θετικά την εφαρμογή τοπικών πολιτικών κοινωνικής ένταξης.

Διακυβέρνηση

Στοχευμένες διαδικασίες διαβούλευσης: Και οι 4 Αστικές Αρχές (Βόλος, Λάρισα, Τρίκαλα, Καρδίτσα) λειτούργησαν ως προς τη διαβούλευση με κοινό τρόπο, οργανώνοντας αρχικά κατ' ιδίαν συναντήσεις μεταξύ των Αστικών Αρχών και των φορέων της περιοχής (επιμελητήρια, πανεπιστήμιο, ΟΑΕΔ, Εφορείες Αρχαιοτήτων) και διευρύνοντας τις διαβουλεύσεις σε ψηφιακές πλατφόρμες (Βόλος). Οι διακριτοί ρόλοι των μελών της Επιτροπής Παρακολούθησης της Στρατηγικής, βοήθησε στην ευελιξία της λήψης

αποφάσεων κατά την υλοποίησή της. Ο συμμετοχικός σχεδιασμός και η εκτενής διαβούλευση κατά το στάδιο του σχεδιασμού της στρατηγικής, συνέβαλε στο μέγιστο δυνατό βαθμό στον ολοκληρωμένο σχεδιασμό της. Η διαβούλευση κατά το στάδιο του σχεδιασμού και της υλοποίησης, λειτούργησε θετικά όσον αφορά στην επικαιροποίηση των δράσεων της στρατηγικής όταν κρίθηκε αναγκαίο.

Αξιοποίηση Τεχνικής Βοήθειας: Θετικά αποτιμάται η αξιοποίηση παροχής υπηρεσιών τεχνικής βοήθειας σε επίπεδο διακυβέρνησης και υλοποίησης των στρατηγικών. Συγκεκριμένα, για την στρατηγική βιώσιμης αστικής ανάπτυξης του Δήμου Λάρισας, η Αστική Αρχή συνομίλησε με στελέχη της Παγκόσμιας Τράπεζας (World Bank) για ζητήματα ενίσχυσης των πολιτικών με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη, ενώ υιοθετήθηκαν καλές πρακτικές από το διεθνές περιβάλλον.

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Θεσσαλίας

Δείκτες εκροών

Απόλυτα σημαντική έως αρκετά σημαντική είναι η συμβολή στο δείκτη ΕΤΠΑ CO37 – «Αστική ανάπτυξη Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης» (στη BAA Βόλου κατά 100% και στη BAA Καρδίτσας κατά 96,39%) στην επενδυτική προτεραιότητα 9b. Στη BAA Καρδίτσας επίσης, αρκετά σημαντική συμβολή (κατά 95,29%) εμφανίζεται στο δείκτη ΕΤΠΑ CO34 – «Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου Εκτιμώμενη ετήσια μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 4e.

Στο ΕΚΤ, απόλυτα σημαντική συνεισφορά καταγράφεται στο δείκτη CO05 – «Απασχολούμενοι συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων» στη BAA Λάρισας και στην επενδυτική προτεραιότητα 8ν και στο δείκτη CO22 – «Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο» στη BAA Καρδίτσας και στην επενδυτική προτεραιότητα 8iii. Αξιόλογη επίσης συνεισφορά (κατά 50%) εμφανίζεται στον ίδιο δείκτη (CO22) στις BAA Λάρισας και Βόλου υπό την επενδυτική προτεραιότητα 9i.

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες εκροών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 79 Δείκτες εκροών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Θεσσαλίας

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Θεσσαλίας	Λάρισα «Η Πόλη στο Προσκήνιο»	ΕΚΤ	8ν	7-2.α-8ν-2α2.1	Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της λειτουργίας των ΜΜΕ με διατήρηση των θέσεων απασχόλησης	CO05	Εκροών	Απασχολούμενοι συμπεριλαμβανομένων των αυτοαπασχολούμενων	Αριθμός	700,00	700,00	100,00%
Θεσσαλίας	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Βόλου	ΕΤΠΑ	9b	7-2.β-9b-2β2.1	Άμβλυνση των προβλημάτων χαμηλής οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης υποβαθμισμένων κοινοτήτων σε αστικές περιοχές της Περιφέρειας	CO37	Εκροών	Αστική ανάπτυξη Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης	Άτομα	40.000,00	40.000,00	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Θεσσαλίας	«Καρδίτσα, πόλη να ζεις»	ΕΚΤ	8iii	7-2.α-8iii-2α1.1	Αύξηση της απασχόλησης συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης με στόχευση σε καινοτόμες επιχειρήσεις	CO22	Εκρών	Αριθμός έργων που αφορούν δημόσιες διοικήσεις ή δημόσιες υπηρεσίες σε εθνικό περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο	Αριθμός	1,00	1,00	100,00%
Θεσσαλίας	«Καρδίτσα, πόλη να ζεις»	ΕΤΠΑ	9b	7-2.β-9b-2β2.1	Άμβλυνση των προβλημάτων χαμηλής οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης υποβαθμισμένων κοινοτήτων σε αστικές περιοχές της Περιφέρειας	CO37	Εκρών	Αστική ανάπτυξη Πληθυσμός που ζει σε περιοχές με ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης	Άτομα	40.000,00	38.554,00	96,39%
Θεσσαλίας	«Καρδίτσα, πόλη να ζεις»	ΕΤΠΑ	4e	7-3-4e-3.2.1	Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και αναζωογόνησης αστικών	CO34	Εκρών	Μείωση εκπομπών αερίων θερμοκηπίου Εκτιμώμενη ετήσια	Τόνοι Ισοδύναμου CO2	43,14	41,11	95,29%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
					περιοχών			μείωση των εκπομπών των αερίων θερμοκηπίου				

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών εκροών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

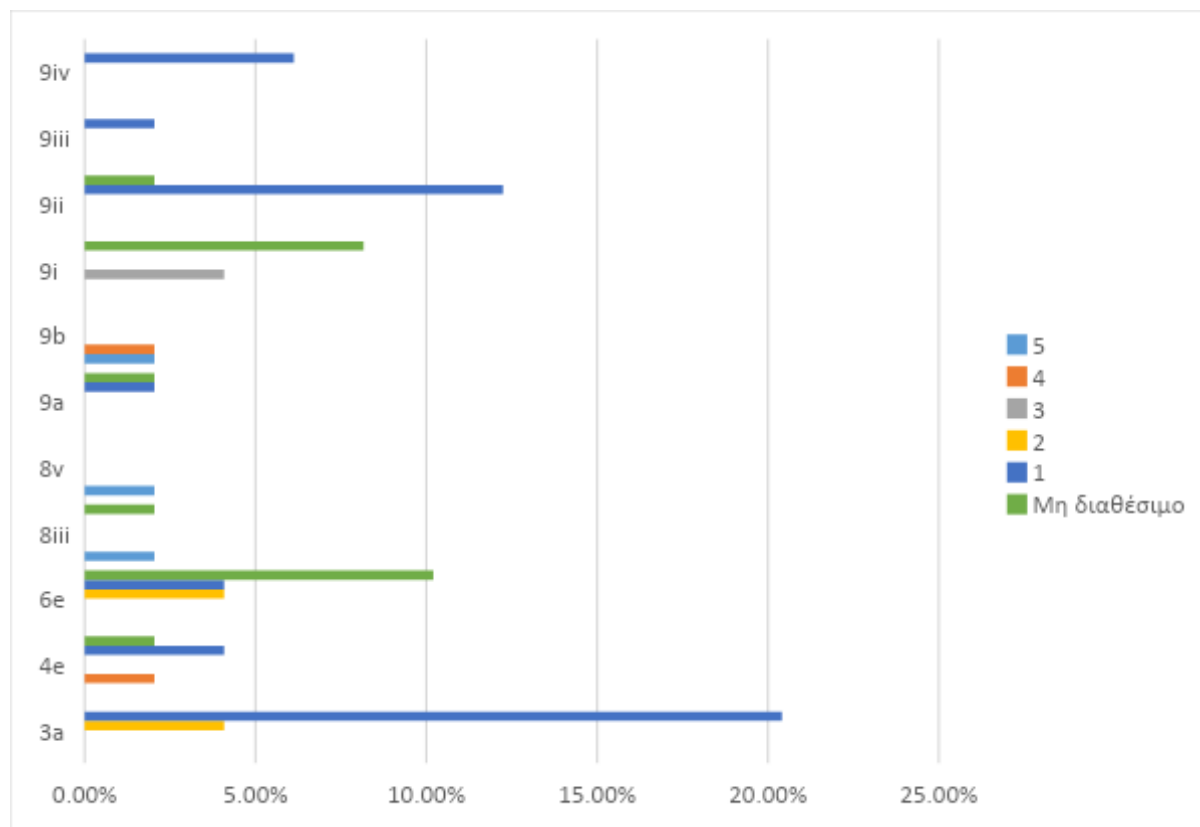
Πίνακας 80 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση						
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	4	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
«Καρδίτσα, πόλη να ζεις»	1	2			6	3	12
3a					4		4
4e		1					1
6e					1	1	2
8iii	1					1	2
9a						1	1
9b		1					1
9iii					1		1
«Τρίκαλα: Μια ανοιχτή πόλη-πρότυπο στις όχθες του Ληθαίου»				2	9		11
3a				1	3		4
6e				1			1
9ii					3		3
9iv					3		3
Λάρισα «Η Πόλη στο Προσκήνιο»	1		1		3	4	9
4e					1		1
6e					1	2	3
8v	1						1
9a					1		1
9i			1			2	3
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Βόλου	1		1	2	7	6	17
3a				1	3		4
4e					1	1	2
6e				1		2	3
9b	1						1
9i			1			2	3
9ii					3	1	4
Σύνολο	3	2	2	4	25	13	49

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 57 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Ως προς τους δείκτες ΕΤΠΑ, συνεισφορά κατά 100% αναμένεται να υπάρξει στους δείκτες T1513 – «Εκπομπή αερίων θερμοκηπίου εκτός ΣΕΔΕ» και T1412 – «Δυναμικότητα των υποδομών που δημιουργούνται στο πλαίσιο Στρατηγικής Αστικής Ανάπτυξης που στοχεύουν στην κοινωνική ένταξη» στις επενδυτικές προτεραιότητες 4e και 9b αντίστοιχα, στις 2 ΒΑΑ του Βόλου και της Καρδίτσας. Σημαντική αναμένεται επίσης να είναι η συμβολή (κατά 73,74%) στον δείκτη T1528 – «Αναβαθμισμένες περιβαλλοντικά περιοχές σε αστικά και οικιστικά κέντρα» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 6e στις ΒΑΑ Βόλου, Καρδίτσας και Τρικάλων. Οι υπόλοιποι δείκτες ΕΤΠΑ των χωρικών στρατηγικών αναμένεται να έχουν ιδιαίτερα μικρή συνεισφορά στην επίτευξη του αποτελέσματος του ΠΕΠ.

Ως προς το ΕΚΤ, στον μοναδικό δείκτη που αναμένεται ισχυρή συμβολή είναι ο δείκτης CR07 – «Συμμετέχοντες με βελτιωμένη κατάσταση στην αγορά εργασίας εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους» υπό την επενδυτική προτεραιότητα 8ν στη ΒΑΑ Λάρισας. Στους υπόλοιπους δείκτες ΕΚΤ η συμβολή αναμένεται αδύναμη έως μηδαμινή.

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 20: Δείκτες αποτελεσμάτων χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Θεσσαλίας

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Θεσσαλίας	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Βόλου	ΕΤΠΑ	4e	7-3-4e-3.2.1	Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και αναζωογόνησης αστικών περιοχών	T1513	Αποτελέσματος	Εκπομπή αερίων θερμοκηπίου εκτός ΣΕΔΕ	Τόνοι Ισοδύναμο υ CO2	43.941.100,00	3.080.279,78	3.080.279,78	100,00%
Θεσσαλίας	«Καρδίτσα, πόλη να ζεις»	ΕΤΠΑ	4e	7-3-4e-3.2.1	Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και αναζωογόνησης αστικών περιοχών	T1513	Αποτελέσματος	Εκπομπή αερίων θερμοκηπίου εκτός ΣΕΔΕ	Τόνοι Ισοδύναμο υ CO2	43.941.100,00	3.080.279,78	3.080.279,78	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
Θεσσαλίας	Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Βόλου	ΕΤΠΑ	9b	7-2.β-9b-2β2.1	Άμβλυνση των προβλημάτων χαμηλής οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης υποβαθμισμένων κοινοτήτων σε αστικές περιοχές της Περιφέρειας	T1412	Αποτελέσματος	Δυναμικότητα των υποδομών που δημιουργούνται στο πλαίσιο Στρατηγικής Αστικής Ανάπτυξης που στοχεύουν στην κοινωνική ένταξη	Άτομα	20.000,00	583.953,97	583.953,97	100,00%
Θεσσαλίας	«Καρδίτσα, πόλη να ζεις»	ΕΤΠΑ	9b	7-2.β-9b-2β2.1	Άμβλυνση των προβλημάτων χαμηλής οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης υποβαθμισμένων κοινοτήτων σε αστικές περιοχές της	T1412	Αποτελέσματος	Δυναμικότητα των υποδομών που δημιουργούνται στο πλαίσιο Στρατηγικής Αστικής Ανάπτυξης που στοχεύουν στην	Άτομα	20.000,00	583.953,97	583.953,97	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή υλοποίησης ΠΕΠ (από SFC2022)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Σύνολο ΠΕΠ (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	Προβλ. πληρωμές συγχ. ΔΔ μέχρι τέλος 2023 - Χωρικές Στρατηγικές (από Σχέδια Δράσης ΠΕΠ)	% συνεισφορά Χωρικών Στρατηγικών (βάσει ποσοστού επί των προβλ. πληρωμών συγχρ.ΔΔ)
					Περιφέρειας			κοινωνική ένταξη					
Θεσσαλίας	Λάρισα «Η Πόλη στο Προσκήνιο»	EKT	8ν	7-2.α-8ν-2α2.1	Εκσυγχρονισμός και βελτίωση της λειτουργίας των ΜΜΕ με διατήρηση των θέσεων απασχόλησης	CR07	Αποτελέσματος	Συμμετέχοντες με βελτιωμένη κατάσταση στην αγορά εργασίας εντός έξι μηνών από τη λήξη της συμμετοχής τους	Αριθμός	0,00	660.000,00	660.000,00	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

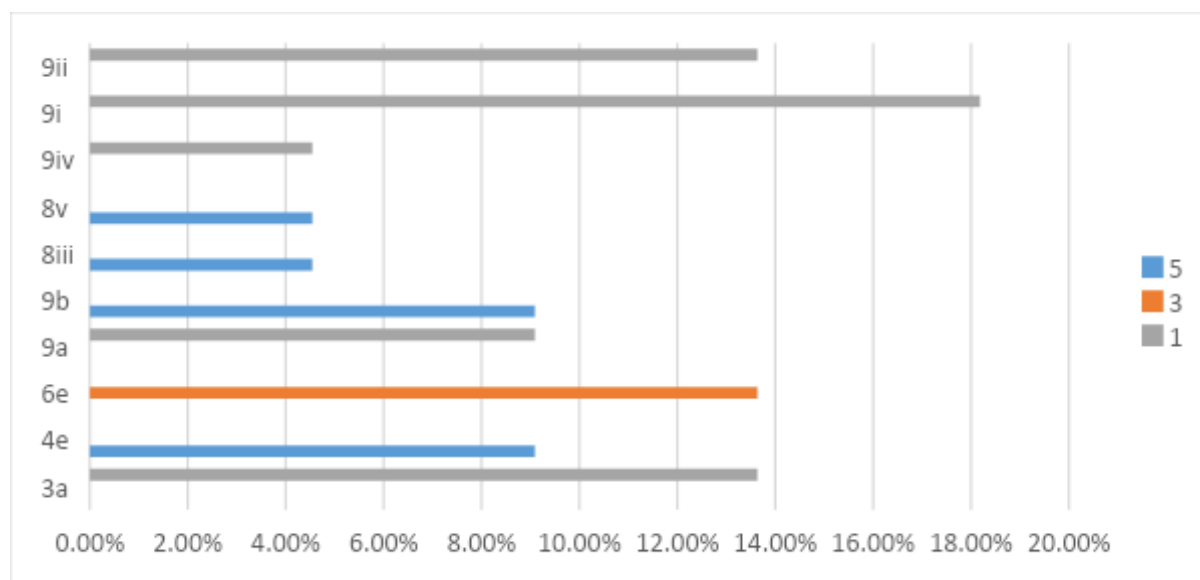
Πίνακας 81 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση			
	5	3	1	Σύνολο
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ				
«Καρδίτσα, πόλη να ζεις»	3	1	2	6
3a			1	1
4e	1			1
6e		1		1
9a			1	1
9b	1			1
8iii	1			1
«Τρίκαλα: Μια ανοιχτή πόλη-πρότυπο στις όχθες του Ληθαίου»		1	3	4
3a			1	1
6e		1		1
9iv			1	1
9ii			1	1
Λάρισα «Η Πόλη στο Προσκήνιο»	1		3	4
9a			1	1
8v	1			1
9i			2	2
Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Βόλου	2	1	5	8
3a			1	1
4e	1			1
6e		1		1
9b	1			1
9i			2	2
9ii			2	2
Σύνολο	6	3	13	22

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 58 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Θεσσαλίας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

2.12.2. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (80) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 82 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Θεσσαλίας

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή;	<p>Ο αντίκτυπος από την υλοποίηση των χωρικών εργαλείων στην περιφέρεια Θεσσαλίας, είχε καλά αποτελέσματα. Υπήρξαν θετικές πλευρές (στήριξη επιχειρηματικότητας, περιβαλλοντικά έργα, έργα αστικών αναπλάσεων, κοινωνική ένταξη, έργα μείωσης εκπομπών κι έργα θεσμικής ενδυνάμωσης) παρά τις δυσκολίες και τις καθυστερήσεις που προέκυψαν.</p> <p>Σε γενικές γραμμές η τοπο-κεντρική προσέγγιση λήφθηκε υπόψη, παρότι οι παρεμβάσεις παρουσίασαν αποσπασματικότητα.</p> <p>Δεν υπήρξαν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις στην προσέγγιση των παρεμβάσεων συγκριτικά με τα υπόλοιπα ΕΔΕΤ. Αρκετές αστικές αρχές αντιμετώπισαν τις παρεμβάσεις ως “λίστες έργων”.</p>
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες;	<p>Οι παρεμβάσεις ήταν συμβατές μεταξύ τους (ποδηλατόδρομοι, αύξηση πρασίνου, μείωση εκπομπών, στήριξη επιχειρηματικότητας και αντιμετώπιση της ανεργίας) αλλά δεν παρήγαγαν</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		συνέργειες σε αυτή τη φάση.
Καινοτομία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί; 	Δεν υπήρξαν καινοτομίες.
Βιωσιμότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον; 	Οι παρεμβάσεις εκτιμάται ότι εμπεριέχουν σημαντικό βαθμό βιωσιμότητας ως προς τις δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος, της μείωσης εκπομπών, της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της κοινωνικής ένταξης.
Συμμετοχή/ Συνεργασία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης; - Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες; 	<p>Σε γενικές γραμμές οι Αστικές Αρχές ανταποκρίθηκαν ικανοποιητικά στην υλοποίηση των χωρικών στρατηγικών αναλαμβάνοντας την κυριότητά τους (ownership). Πολύ σημαντικό πρόβλημα αποτελεί η υποστελέχωση των υπηρεσιών σε συνάρτηση με το πλήθος των προσκλήσεων και τη διαχείριση εκατοντάδων έργων (κυρίως κρατικών ενισχύσεων).</p> <p>Ως προς την διαβούλευση φαίνεται ότι δεν επετεύχθη η ευρεία συμμετοχή φορέων/δρώντων και πολιτών, ούτε προέκυψε κάποιο ολοκληρωμένο σύστημα διαβούλευσης.</p>
Ικανότητα αναπαραγωγής	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν 	Από τα έως τώρα αποτελέσματα, εκτιμάται πολύ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
	πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες;	πιθανό πετυχημένες πλευρές των χωρικών στρατηγικών να αναπαραχθούν (έργα περιβάλλοντος, έργα μείωσης των εκπομπών, θεσμικής ενδυνάμωσης, αναπλάσεων και υποστήριξης ανέργων), εφόσον καταστεί εφικτή η αποτελεσματική διάχυση των αποτελεσμάτων.

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

Γενικές Επισημάνσεις

- Νέα ΠΠ21-27 Προτάσεις Φορέων ώστε να διασφαλιστεί η βέλτιστη διαβούλευση με τους τοπικούς δρώντες/φορείς
- Οι προτάσεις για την νέα προγραμματική αφορούν την δημιουργία και διατήρηση χώρων πρασίνου την σωστή διαχείριση των υδάτων καθώς και την επιτακτική σχεδίαση μέτρων για την όσο το δυνατόν πρόβλεψη ακραίων καιρικών φαινομένων.
- Η έλλειψη ενός ενιαίου συντονιστικού οργάνου με αρμοδιότητα όλες τις στρατηγικές της περιφέρειας είναι σημαίνουσα και θα πρέπει να ληφθεί υπόψη στην επόμενη ΠΠ για την ωρίμανση των έργων, την ενσωμάτωση πόρων και την οριζόντια διαχείριση ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων.

2.13. Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Η Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας για την ΠΠ 2014-2020 έχει εγκεκριμένα τα εξής χωρικά εργαλεία:

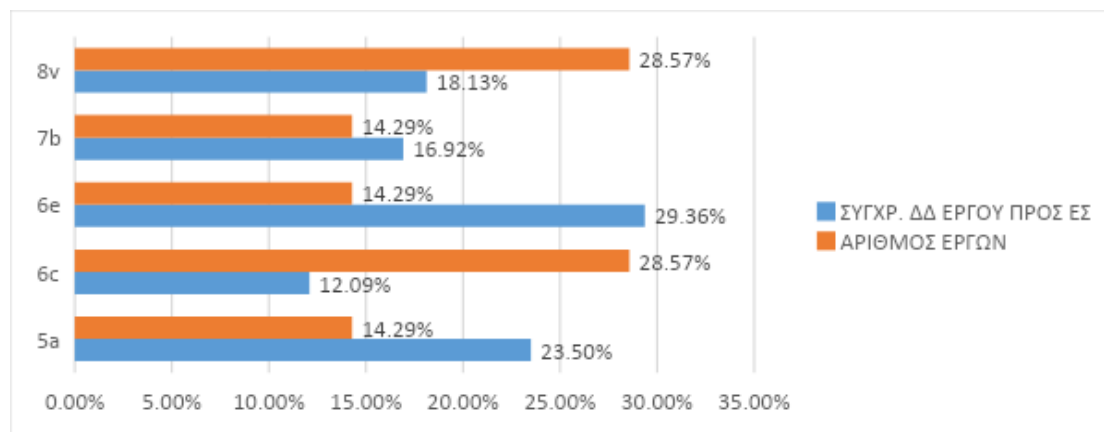
1. «Ολοκληρωμένο Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΣΒΑΑ) για την ανάδειξη της πόλης της Λαμίας ως Διεθνώς Αναγνωρίσιμου Πολιτιστικού Προορισμού με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ)» (ΒΑΑ),
2. Χαλκίδα «Βιώσιμη και έξυπνη πόλη» (ΒΑΑ),
3. «Διαδημοτική Αστική Λειτουργική Περιοχή» των Αστικών Κέντρων των Δήμων Λεβαδέων, Θηβαίων και Αλιάρτου – Θεσπιέων ως Περιοχής Ανάδειξης της σύγχρονης Οικονομίας της Επισκεψιμότητας, Βελτίωσης της Ποιότητας Ζωής Πολιτών και Επισκεπτών και διασφάλισης της Κοινωνικής Συνοχής με αξιοποίηση της “Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης” (ΒΑΑ),
4. Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου (Σχεδίου Δράσης) για την Αστική, Κοινωνική, Περιβαλλοντική και Επιχειρηματική Αναζωογόνηση και Εξυγίανση της ευρύτερης περιοχής της ΛΑΠ Ασωπού (ΟΧΕ) και
5. ΟΧΕ - Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας (ΟΧΕ).

Ουσιαστικά, εγκρίθηκαν 3 ΒΑΑ και 2 ΟΧΕ ενώ στην Περιφέρεια δεν έγινε χρήση του χωρικού εργαλείου ΤΑΠΤοΚ και εντάχθηκαν προς υλοποίηση από χωρικές στρατηγικές στην ΠΠ 2014 – 2020 συνολικά 7 έργα. Σημειώνεται ότι στην πορεία η ΟΧΕ Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας άργησε να ενεργοποιηθεί οπότε και δεν εμφανίζει υλοποίηση εντός της προγραμματικής περιόδου 2014 – 2020 καθώς το μοναδικό έργο που εντάχθηκε μεταφέρεται στην προγραμματική περίοδο 2021 – 2027.

Στο επόμενο γράφημα παρουσιάζεται το μίγμα πολιτικής των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια ανά επενδυτική προτεραιότητα. Λόγω του μικρού αριθμού έργων δεν έχει ιδιαίτερο νόημα να γίνει η ανάλυση αυτή ωστόσο στην Περιφέρεια εντάχθηκαν έργα στις επενδυτικές προτεραιότητες 5a (προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων σχετικών με το κλίμα), 6c (έργα πολιτισμού), 6e (πρωτοβουλίες τοπικής ανάπτυξης), 7b (έργα οδικού δικτύου) και 8ν (έργα προσαρμογής εργαζομένων και επιχειρήσεων). Το έργο στην επενδυτική προτεραιότητα 7b ανήκει στην ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού και τα υπόλοιπα στις 3 ΒΑΑ. Σε όρους συγχρηματοδοτούμενης δημοσίας δαπάνης των ενταγμένων έργων, το 1/3 σχεδόν του συνόλου κατανέμεται σε έργο της επενδυτικής προτεραιότητας 6e (ΒΑΑ Δήμων Λεβαδέων, Θηβαίων και Αλιάρτου – Θεσπιέων) ενώ ένα 23,5% σε έργο της επενδυτικής προτεραιότητας 5a (ΒΑΑ Δήμου Λαμίας). Χαρακτηριστικό είναι ότι στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας επιλέχθηκε να μη δοθεί καθόλου έμφαση στο πλαίσιο των χωρικών στρατηγικών σε έργα κρατικών ενισχύσεων – ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας.

Γράφημα 59 Μίγμα πολιτικής χωρικών στρατηγικών Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ίδια επεξεργασία

Οι χωρικές στρατηγικές στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας κατέγραψαν ιδιαίτερα χαμηλό ποσοστό συγχρηματοδοτούμενης δημόσιας δαπάνης των ενταγμένων έργων προς το συνολικό προϋπολογισμό των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια, το οποίο ανήλθε στο 6,72%, ουσιαστικά καταδεικνύοντας τη σχεδόν μη ενεργοποίησή τους. Σε επίπεδο χωρικών στρατηγικών αποτυπώνεται η ιδιαίτερα μικρή ενεργοποίηση που καταγράφουν η ΒΑΑ Χαλκίδας και η ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού, ενώ οι υπόλοιπες 2 ΒΑΑ (Λαμίας και Λεβαδέων, Θηβαίων και Αλιαρτού – Θεσπιέων) εμφανίζουν ελαφρώς καλύτερη εικόνα χωρίς όμως να ξεφεύγουν από το συνολικό πλαίσιο της χαμηλής ενεργοποίησης.

Σε όρους νομικών δεσμεύσεων προς τα ενταγμένα (συγχρ. ΔΔ) καταγράφεται η μηδενική συμβασιοποίηση στη ΒΑΑ Χαλκίδας και τη ΒΑΑ Λεβαδέων, Θηβαίων και Αλιαρτού – Θεσπιέων και η καλύτερη εικόνα των ΒΑΑ Λαμίας και ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού οι οποίες (συμβασιοποίησαν τα ενταγμένα έργα τους έπειτα και από τις εκπτώσεις που προέκυψαν από τις διαγωνιστικές διαδικασίες). Όσον αφορά τις πληρωμές καταγράφεται σημαντικό ανεκτέλεστο στη ΒΑΑ Λαμίας, που δε φαίνεται να μεταφέρεται στην επόμενη προγραμματική περίοδο.

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Πίνακας 83 Στοιχεία υλοποίησης χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
«Ολοκληρωμένο Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΣΒΑΑ) για την ανάδειξη της πόλης της Λαμίας ως Διεθνώς Αναγνωρίσιμου Πολιτιστικού Προορισμού με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ)»	10.050.000,00	3	1.472.516,80	1.442.816,80	961.348,86	14,65%	97,98%	65,29%
Χαλκίδα «Βιώσιμη και έξυπνη πόλη»	10.050.000,00	1	150.000,00	0,00	0,00	1,49%	0,00%	0,00%
«Διαδημοτική Αστική Λειτουργική Περιοχή» των Αστικών Κέντρων των Δήμων Λεβαδέων, Θηβαίων και Αλιάρτου-Θεσπιέων ως Περιοχής Ανάδειξης της σύγχρονης οικονομίας της Επισκεψιμότητας, Βελτίωσης της Ποιότητας Ζωής Πολιτών και Επισκεπτών και διασφάλισης της Κοινωνικής Συνοχής με αξιοποίηση της «Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης» (ΟΧΕ)	10.050.000,00	2	1.815.000,00	0,00	0,00	18,06%	0,00%	0,00%

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Τίτλος Στρατηγικής	Συνολική ΔΔ	Αριθμός ενταγμένων έργων (Σύνολο)	Ενταγμένα έργα - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Νομικές Δεσμεύσεις - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	Πληρωμές - Σύνολο (Συγχρ. ΔΔ)	% ενταγμένων έργων (σύνολο) στο συνολικό Π/Υ της Στρατηγικής	% νομικών δεσμεύσεων (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)	% πληρωμών (σύνολο) στα ενταγμένα (σύνολο)
Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου (Σχεδίου Δράσης) για την Αστική, Κοινωνική, Περιβαλλοντική και Επιχειρηματική Αναζωογόνηση και Εξυγίανση της ευρύτερης περιοχής της ΛΑΠ Ασωπού (ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού)	28.900.000,00	1	700.146,17	486.042,96	434.060,62	2,42%	69,42%	62,00%
ΟΧΕ - Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας	2.500.000,00	-	-	-	-	-	-	-
Σύνολο	61.550.000,00	7	4.137.662,97	1.928.859,76	1.395.409,48	6,72%	46,62%	33,72%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

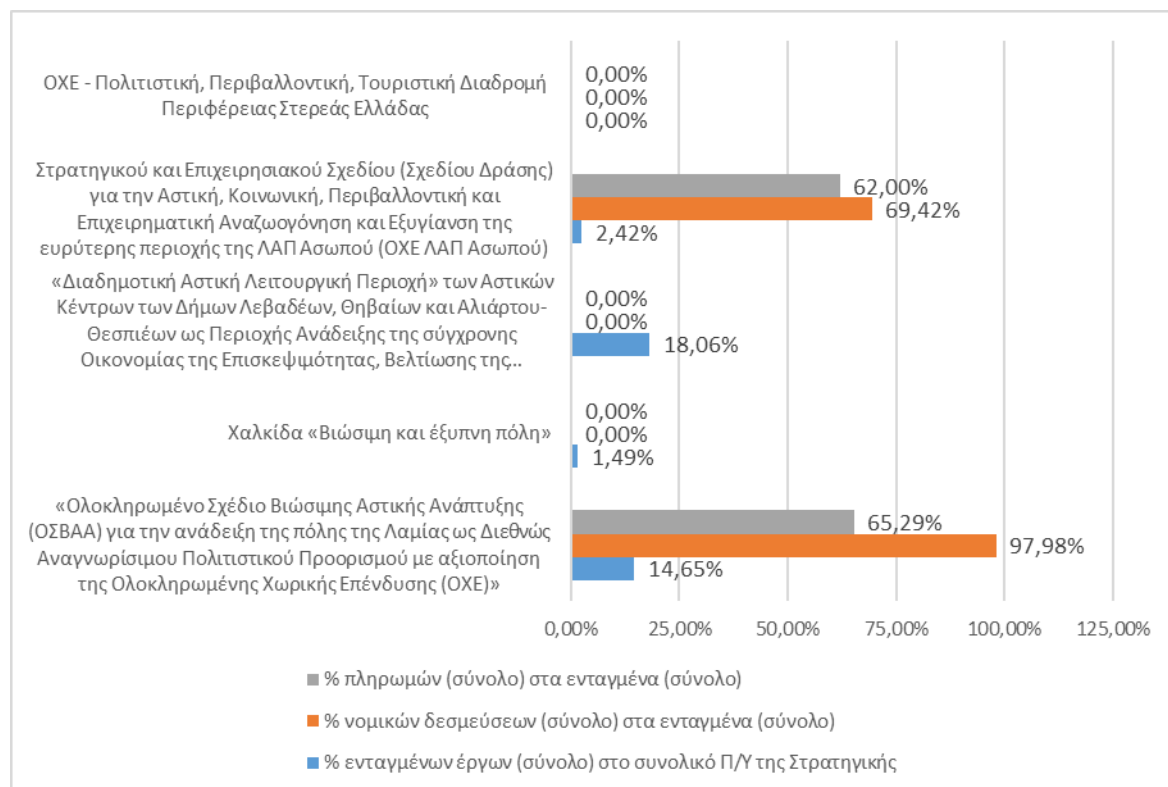
Η εικόνα των στοιχείων υλοποίησης των χωρικών στρατηγικών στην Περιφέρεια απεικονίζεται επίσης στο παρακάτω γράφημα:

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Γράφημα 60 Ποσοστό Υλοποίησης Χωρικών Στρατηγικών Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 9/1/2024), ιδία επεξεργασία

2.13.1. Εκτίμηση Επιπτώσεων των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Παρακάτω καταγράφονται οι προκλήσεις και καλές πρακτικές, όπως αυτές προκύπτουν από την ποιοτική έρευνα μέσω ερωτηματολογίων προς Αστικές Αρχές/ Φορείς Εταιρικών Σχημάτων & Διαβούλευσης και μέσω συνεντεύξεων με τη ΔΑ του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας:

Ερωτηματολόγιο Χωρικών Φορέων		Ερωτηματολόγιο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης		Συνέντευξη με ΔΑ ΠΕΠ	
Σύνολο ΧΣ Περιφέρειας	Σύνολο Απαντήσεων	Σύνολο Φορέων Εταιρικού Σχήματος/ Διαβούλευσης	Σύνολο Απαντήσεων	Ημ/νία	Σύνολο Συμμετοχών
5	5	38	3	20/12/23	3

Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Προκλήσεις και Καλές Πρακτικές στο Σχεδιασμό, στην Υλοποίηση, στη Διακυβέρνηση και στην Επικοινωνία των Χωρικών Στρατηγικών στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Προκλήσεις

Σχεδιασμός

- **Αποσπασματικότητα κατά τον σχεδιασμό:** Οι Αστικές Αρχές, κατά τη φάση του σχεδιασμού των στρατηγικών, έδωσαν προτεραιότητα στα έργα αναπλάσεων που είχαν ήδη “στο συρτάρι τους” και δεν κατανόησαν σε βάθος τον ολοκληρωμένο χαρακτήρα των παρεμβάσεων.
- **Ανωριμότητα προς ένταξη έργων:** Την ίδια περίοδο της δημοσίευσης των προτάσεων για τις ΟΧΕ, οι Αστικές Αρχές υπέβαλλαν προτάσεις και σε άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία (Αντώνης Τρίτσης, Ταμείο Ανάκαμψης) κατά προτεραιότητα, με αποτέλεσμα να υπάρχει επίπτωση στην ωριμότητα των έργων.

Υλοποίηση

- **Έλλειψη εμπειρίας των Αστικών Αρχών στην υλοποίηση ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών:** Ειδικά σε ό,τι αφορά τις στρατηγικές ΒΑΑ (Χαλκίδα, Βοιωτία, Λαμία), εκτιμάται πως καθυστερήσεις κατά την υλοποίηση των στρατηγικών οφείλονται στην έλλειψη εμπειρίας των υπηρεσιών των ΑΑ στην υλοποίηση ολοκληρωμένων σχεδίων.
- **Καθυστερήσεις στην υλοποίηση των έργων των στρατηγικών:** Ο βαθμός ωριμότητας των έργων, δημιούργησε την ανάγκη για συνεχείς αναθεωρήσεις και παρατάσεις της διάρκειας των προσκλήσεων, με αποτέλεσμα την καθυστέρηση της υλοποίησής τους.

Διακυβέρνηση

- **Έλλειψη Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης:** Η έλλειψη ΕΦΔ σε επίπεδο συντονισμού και παρακολούθησης των χωρικών στρατηγικών αποτιμάται ως πρόκληση για την επιτυχημένη υλοποίηση των έργων τους. Συγκεκριμένα αναφέρεται ως προβληματική η συνεχής αλλαγή προσώπων συντονιστών ανά αντικείμενο (ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού), ανεπαρκή κανάλια επικοινωνίας για το σύνολο της στρατηγικής στο εσωτερικό του σχήματος διακυβέρνησης (ΟΧΕ Πολιτισμού).

- **Ευρεία Περιοχή Παρέμβασης:** Ειδικά σε ό,τι αφορά την ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού το μεγάλο εύρος της περιοχής παρέμβασης δημιούργησε δυσκολίες στη διακυβέρνηση του εταιρικού σχήματος. Ενδεικτική είναι η πιθανότητα επανασχεδιασμού της στρατηγικής για τη νέα Προγραμματική Περίοδο με μικρότερο σχήμα.
- **Συμπαγείς στρατηγικές:** Οι χωρικές στρατηγικές αποτιμώνται ως συμπαγείς, χωρίς τη δυνατότητα μεταβολής σημείων τους, ύστερα από διαδικασίες διαβούλευσης.

Καλές πρακτικές

Σχεδιασμός

- **Διασύνδεση - Συνεργασία μεταξύ Αστικών Αρχών:** Ειδικά στην περίπτωση των στρατηγικών ΒΑΑ (Βοιωτία), η καλή συνεργασία μεταξύ των Αστικών Αρχών (Θήβα, Λιβαδειά, Αλίσαρτος), οδήγησε στο σχεδιασμό στρατηγικών με αμοιβαίο όφελος για όλες τις περιοχές παρέμβασης.

Υλοποίηση

- **Διακριτά έργα ανά περιοχή:** Το γεγονός πως τα προς υλοποίηση έργα ήταν διακριτά ανά περιοχή, και άρα, κάθε Αστική Αρχή του εταιρικού σχήματος είχε την ευθύνη υλοποίησης των έργων εντός της εμβέλειάς της (ΒΑΑ-Βοιωτίας) εκτιμάται ότι διευκόλυνε την υλοποίησή τους, τόσο στο στάδιο της πρόσκλησης, όσο και κατά την φάση υλοποίησης.

Διακυβέρνηση

- **Ευρείες Διαβουλεύσεις:** Οι διαβουλεύσεις αποτιμάται πως είχαν ευρεία συμμετοχή ενδιαφερόμενων φορέων. Ενδεικτικά, στην ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού υλοποιήθηκε ευρεία διαβούλευση με αρμόδια υπουργεία και ιδιώτες κατά τον σχεδιασμό και την κατάρτιση της στρατηγικής. Οι διαδικασίες συντονίστηκαν με την υποστήριξη συμβούλου, ο οποίος παρουσίασε τα επιχειρησιακά σχέδια και οι προτάσεις λήφθηκαν υπόψη πριν την υποβολή προς έγκριση.

Επικοινωνία

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- **Δυνατότητες Δικτύωσης:** Η ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού, λόγω της θεματικής της συνάφειας με προτεραιότητες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε θέματα βιώσιμης ανάπτυξης και αειφορίας, κέρδισε το ενδιαφέρον σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Συμβολή Χωρικών Στρατηγικών ΟΧΕ στους Ειδικούς Στόχους του ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας

Δείκτες εκροών

Απόλυτη συνεισφορά στο ΠΕΠ καταγράφεται:

- στο δείκτη ΕΤΠΑ T2212 – «Έξυπνα συστήματα μεταφορών που εφαρμόζονται για την καθαρή και έξυπνη αστική κινητικότητα» της ΒΑΑ Λαμίας στην επενδυτική προτεραιότητα 4e,
- στο δείκτη ΕΤΠΑ CO20 – «Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα» της ΒΑΑ Λεβαδέων, Θηβαίων και Αλιάρτου-Θεσπιέων στην επενδυτική προτεραιότητα 5a και
- στο δείκτη ΕΤΠΑ CO14 – «Οδικό δίκτυο Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών» ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού στην επενδυτική προτεραιότητα 7b.

Τέλος, αξιολογη συνεισφορά (κατά 52%) εμφανίζεται στο δείκτη ΕΤΠΑ CO09 – «Αειφόρος Τουρισμός Αύξηση του αναμενόμενου αριθμού επισκέψεων σε ενισχυόμενες τοποθεσίες πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς και πόλους έλξης επισκεπτών» στη ΒΑΑ Λαμίας και στην επενδυτική προτεραιότητα 6c.

Ως προς το ΕΚΤ, όλοι οι δείκτες που χρησιμοποιούνται από τις χωρικές στρατηγικές της Περιφέρειας αποτελούν πρόσθετους – μη επιχειρησιακούς δείκτες και έτσι δε τίθεται θέμα αξιολόγησης συνεισφοράς στο ΠΕΠ.

Με τη συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

Στον ακόλουθο πίνακα παρουσιάζονται οι δείκτες εκροών με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Πίνακας 84 Δείκτες εκροών χωρικών στρατηγικών με τη μεγαλύτερη συνεισφορά στο ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας

Περιφέρεια	Χωρική Στρατηγική	Ταμείο	Επενδυτική Προτεραιότητα	Κωδικός ειδικού στόχου	Περιγραφή ειδικού στόχου	Κωδικός Δείκτη	Είδος Δείκτη	Περιγραφή δείκτη	Μονάδα μέτρησης	Τιμή κλεισίματος 2023 ΠΕΠ (από εκτιμήσεις ΔΑ)	Τιμή υλοποίησης ΧΣ	% πραγματική συνεισφορά Χωρικής Στρατηγικής
Στερεάς Ελλάδας	«Ολοκληρωμένο Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΣΒΑΑ) για την ανάδειξη της πόλης της Λαμίας ως Διεθνώς Αναγνωρίσιμου Πολιτιστικού Προορισμού με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ)»	ΕΤΠΑ	4e	11-04-4e-4e1	Προαγωγή της βιώσιμης αστικής κινητικότητας	T2212	Εκροών	Έξυπνα συστήματα μεταφορών που εφαρμόζονται για την καθαρή και έξυπνη αστική κινητικότητα	Αριθμός	1,00	1,00	100,00%
Στερεάς Ελλάδας	«Διαδημοτική Αστική Λειτουργική Περιοχή» των Αστικών Κέντρων των Δήμων Λεβαδέων, Θηβαίων και Αλιάρτου-Θεσπιέων ως Περιοχής Ανάδειξης της σύγχρονης Οικονομίας της Επισκεψιμότητας, Βελτίωσης της Ποιότητας Ζωής Πολιτών και Επισκεπτών και	ΕΤΠΑ	5a	11-05-5a-5a1	Βελτίωση της διαχείρισης υδάτινου δυναμικού για πρόληψη καταστροφών και αντιμετώπισης κινδύνων	CO20	Εκροών	Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων Πληθυσμός που ωφελείται από αντιπλημμυρικά μέτρα	Άτομα	20.000,00	20.000,00	100,00%

Αξιολόγηση Επιπτώσεων των Χωρικών Εργαλείων στην Ελλάδα 2014-2020
Π3. Έκθεση αξιολόγησης - αξιολογικά ερωτήματα και δείκτες

	διασφάλισης της Κοινωνικής Συνοχής με αξιοποίηση της "Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης" (ΟΧΕ)											
Στερεάς Ελλάδας	Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου (Σχεδίου Δράσης) για την Αστική, Κοινωνική, Περιβαλλοντική και Επιχειρηματική Αναζωογόνηση και Εξυγίανση της ευρύτερης περιοχής της ΛΑΠ Ασωπού (ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού)	ΕΤΠΑ	7b	11-07-7b-7β1	Ολοκλήρωση διασυνδέσεων περιφερειακών και τοπικών αξόνων με ΔΕΔΜ	CO14	Εκροών	Οδικό δίκτυο Συνολικό μήκος ανακατασκευασμένων ή αναβαθμισμένων οδών	Χιλιόμετρα	2,00	2,00	100,00%

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ίδια επεξεργασία

Η ταξινόμηση των δεικτών εκροών σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

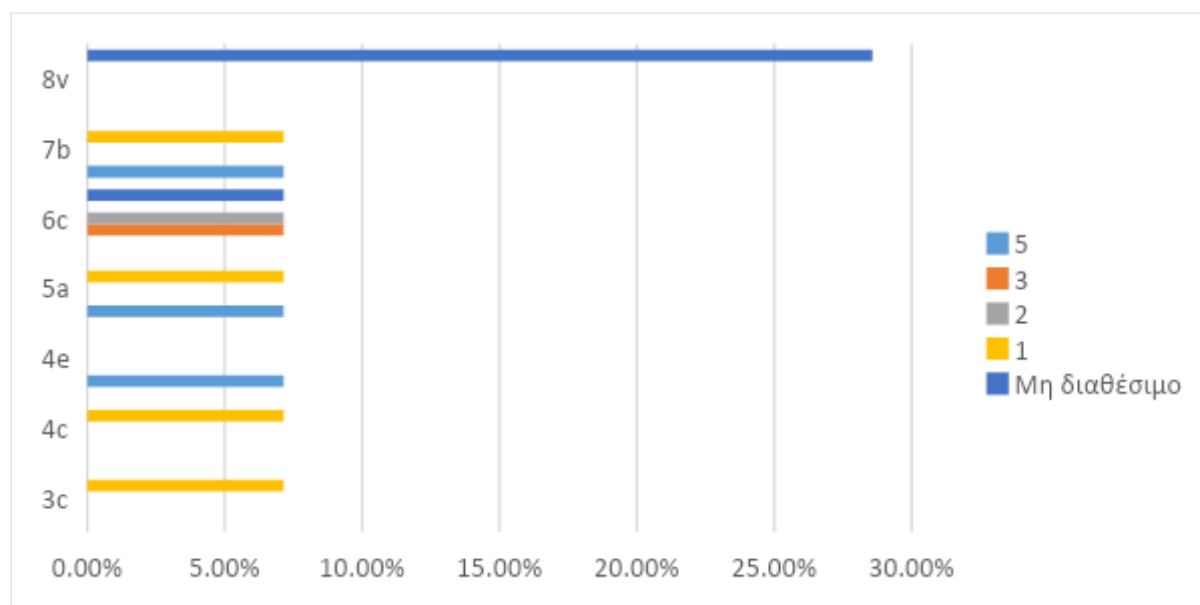
Πίνακας 85 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Αριθμός εγγραφών δεικτών εκροών κατά κλάση	Κλάση					
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	3	2	1	Μη διαθέσιμο	Σύνολο
«Διαδημοτική Αστική Λειτουργική Περιοχή» των Αστικών Κέντρων των Δήμων Λεβαδέων, Θηβαίων και Αλιάρτου-Θεσπιάων ως Περιοχής Ανάδειξης της σύγχρονης Οικονομίας της Επισκεψιμότητας, Βελτίωσης της Ποιότητας Ζωής Πολιτών και Επισκεπτών και διασφάλισης της Κοινωνικής Συνοχής με αξιοποίηση της “Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης” (ΟΧΕ)	1			1	2	4
5a	1					1
7b				1		1
8v					2	2
«Ολοκληρωμένο Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΣΒΑΑ) για την ανάδειξη της πόλης της Λαμίας ως Διεθνώς Αναγνωρίσιμου Πολιτιστικού Προορισμού με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ)»	1	1		1		3
4e	1					1
5a				1		1
6c		1				1
ΟΧΕ - Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας			1	1	1	3
3c				1		1
6c			1		1	2
Στρατηγικού και Επιχειρησιακού Σχεδίου (Σχεδίου Δράσης) για την Αστική, Κοινωνική, Περιβαλλοντική και Επιχειρηματική Αναζωογόνηση και Εξυγίανση της ευρύτερης περιοχής της ΛΑΠ Ασωπού (ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού)	1					1
7b	1					1
Χαλκίδα «Βιώσιμη και έξυπνη πόλη»				1	2	3
4c				1		1
8v					2	2
Σύνολο	3	1	1	4	5	14

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 61 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών εκροών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023) και επικαιροποιήσεις – προβλέψεις επίτευξης δεικτών εκροών των ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Δείκτες αποτελέσματος

Στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας δεν καταγράφονται επιχειρησιακοί δείκτες αποτελεσμάτων με συνεισφορά στο ΠΕΠ άνω ή ίση του 75%.

Στο ΕΤΠΑ, η συμβολή των χωρικών στρατηγικών στους δείκτες αποτελέσματος του ΠΕΠ αναμένεται χαμηλή έως μηδενική.

Στο ΕΚΤ, δεν καταγράφεται συμβολή στους προγραμματικούς / επιχειρησιακούς δείκτες.

Η ταξινόμηση των δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανάλογα με τη συνεισφορά τους στο ΠΕΠ παρουσιάζεται στον παρακάτω πίνακα ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα.

Πίνακας 86 Ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις ανά χωρική στρατηγική και ανά επενδυτική προτεραιότητα, στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

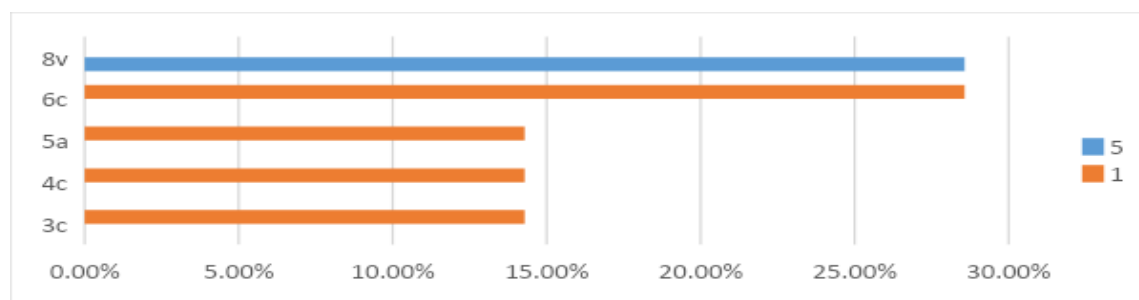
Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση		
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	1	Σύνολο

Αριθμός εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων κατά κλάση	Κλάση		
Επενδυτικές προτεραιότητες ανά ΧΣ	5	1	Σύνολο
«Διαδημοτική Αστική Λειτουργική Περιοχή» των Αστικών Κέντρων των Δήμων Λεβαδέων, Θηβαίων και Αλιάρτου-Θεσπιέων ως Περιοχής Ανάδειξης της σύγχρονης Οικονομίας της Επισκεψιμότητας, Βελτίωσης της Ποιότητας Ζωής Πολιτών και Επισκεπτών και διασφάλισης της Κοινωνικής Συνοχής με αξιοποίηση της “Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης” (ΟΧΕ)	1		1
8v	1		1
«Ολοκληρωμένο Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΣΒΑΑ) για την ανάδειξη της πόλης της Λαμίας ως Διεθνώς Αναγνωρίσιμου Πολιτιστικού Προορισμού με αξιοποίηση της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ)»		2	2
5a		1	1
6c		1	1
ΟΧΕ - Πολιτιστική, Περιβαλλοντική, Τουριστική Διαδρομή Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας		2	2
3c		1	1
6c		1	1
Χαλκίδα «Βιώσιμη και έξυπνη πόλη»	1	1	2
4c		1	1
8v	1		1
Σύνολο	2	5	7

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

Στο ακόλουθο γράφημα παρουσιάζεται η ποσοστιαία ταξινόμηση των δεικτών σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια.

Γράφημα 62 Ποσοστιαία ταξινόμηση εγγραφών δεικτών αποτελεσμάτων σε κλάσεις συνεισφοράς ανά επενδυτική προτεραιότητα συνολικά στην Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

Πηγή: ΟΠΣ (εξαγωγή δεδομένων 12/6/2023), Ετήσιες Εκθέσεις Υλοποίησης ΠΕΠ 2022 (επεξεργασμένα στοιχεία SFC), Σχέδια δράσης ΠΕΠ με επικαιροποιήσεις – προβλέψεις πορείας οικονομικών στοιχείων έργων ΠΕΠ στο κλείσιμο του 2023 προερχόμενες από επεξεργασίες της οικείας Διαχειριστικής Αρχής, ιδία επεξεργασία

2.13.2. Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων

Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από την σύνθεση και ανάλυση όλων των πηγών δεδομένων (στοιχεία ΟΠΣ, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια, focus groups).

Στην παρακάτω Πίνακα (85) παρουσιάζονται οι συμπερασματικές σημειώσεις ανά κριτήριο αξιολόγησης και ανά θεματική αξιολόγησης.

Πίνακας 87 Επιτελική Σύνοψη Συμπερασμάτων για την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Αποτελεσματικότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το χωρικό εργαλείο να απαντήσει/επιτύχει τους στόχους, που τέθηκαν στο ΠΕΠ και στη Χωρική Στρατηγική; - Σε ποιο βαθμό κατάφερε το ολοκληρωμένο χωρικό εργαλείο να αποτυπώσει/ αντιμετωπίσει της τοπικές ανάγκες, ανάλογα με το χωρικό πλαίσιο (αστική περιοχή, αγροτική περιοχή, ορεινή περιοχή, νησί, αραιοκατοικημένη περιοχή, κ.α.); - Σε ποιο βαθμό διαφοροποιούνται οι προσεγγίσεις και οι δραστηριότητες στο πλαίσιο των ΟΧΕ από προσεγγίσεις και δραστηριότητες στο πλαίσιο άλλων παρεμβάσεων, που χρηματοδοτούνται από τα ΕΔΕΤ και έχουν δρομολογηθεί στην περιοχή; 	<p>Η υλοποίηση των εγκεκριμένων χωρικών στρατηγικών στο ΠΕΠ Στερεάς Ελλάδας κινήθηκε σε αρκετά χαμηλά επίπεδα, οπότε ως προς την απορρόφηση των πόρων ο αντίκτυπος ήταν μικρός.</p> <p>Ωστόσο, δόθηκε έμφαση σε παρεμβάσεις υποδομών, αντιπλημμυρικών έργων, συστημάτων μεταφορών και τουρισμού που μακροπρόθεσμα η υλοποίησή τους παρουσιάζει δυνατότητες ευρύτερου αντικτύπου. Επιχειρήθηκε να οριστούν και να καλυφθούν τοπικές ανάγκες, όμως ζητήματα παράλληλων χρηματοδοτήσεων (Α. Τρίψης, ΤΑΑ), μη ωριμότητας των έργων, δυσκολιών διακυβέρνησης και προαποφασισμένων παρεμβάσεων από τις αστικές αρχές, η τοπο-κεντρική προσέγγιση αποδυναμώθηκε.</p> <p>Τέλος, δεν υπήρξαν ουσιαστικές διαφοροποιήσεις από άλλες παρεμβάσεις άλλων ΕΔΕΤ λόγω κυρίως συστημικών προβλημάτων (έλλειψη προσωπικού, τεχνικής επάρκειας Χωρικών Φορέων).</p>
Ολοκληρωμένη προσέγγιση	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό ήταν συμβατές οι παρεμβάσεις μεταξύ τους, δημιουργώντας (εν δυνάμει) συνέργειες; 	<p>Οι παρεμβάσεις ήταν μικρές και λίγες μην κατορθώνοντας να συγκροτήσουν σε αυτή την φάση έναν ολοκληρωμένο και τοπο-κεντρικό χαρακτήρα παρέμβασης.</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
Καινοτομία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό έχει παραχθεί καινοτομία ως προς τον εντοπισμό των προκλήσεων, τη διαδικασία σχεδιασμού ή τη λήψη αποφάσεων; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες τεχνολογίες; - Σε ποιο βαθμό αναδείχθηκαν/ εφαρμόστηκαν νέες νομοθεσίες, κανονισμοί; 	Δεν αναδείχθηκαν καινοτομίες.
Βιωσιμότητα	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό είναι πιθανή η βιωσιμότητα των παρεμβάσεων στο μέλλον; 	Η υλοποίηση των δράσεων θα συμβάλλουν στη βιωσιμότητα, καθώς αποτελούν κρίσιμες παρεμβάσεις για την περιφέρεια σε πολλά επίπεδα (υποδομών, πολιτισμού κλπ).
Συμμετοχή/ Συνεργασία	<ul style="list-style-type: none"> - Σε ποιο βαθμό κατανεμήθηκαν με αποκεντρωμένο τρόπο ευθύνες σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης; - Σε ποιο βαθμό επιτεύχθηκε ένα αντιπροσωπευτικό και υψηλό εύρος διαβούλευσης με τοπικούς δρώντες; 	<p>Καλά παραδείγματα διακυβέρνησης αποτελούν οι ΒΑΑ «Διαδημοτική Αστική Λειτουργική Περιοχή» των Αστικών Κέντρων των Δήμων Λεβαδέων, Θηβαίων και Αλιάρτου – Θεσπιέων και της ΟΧΕ ΛΑΠ Ασωπού (-αν και το μεγάλο εταιρικό σχήμα δημιούργησε δυσκολίες). Υπήρξε καλή συνεργασία και αποκέντρωση ευθυνών.</p> <p>Ειδικά για την ΛΑΠ Ασωπού, οι διαβουλεύσεις ήταν ευρείες κι ενέπλεξαν σημαντική μερίδα φορέων/δρώντων.</p> <p>Στις υπόλοιπες στρατηγικές τα αποτελέσματα ήταν αδύναμα και αυτό οφείλεται στην έλλειψη προσωπικού και τεχνικής/διοικητικής επάρκειας των Χωρικών Φορέων, των παράλληλων χρηματοδοτήσεων (ΤΑΑ, Πρόγραμμα Α. Τρίτης),</p>

ΚΡΙΤΗΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ - ΚΛΕΙΔΙΑ	ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ
		αλλά και στο ότι οι προτεινόμενες στρατηγικές ήταν διατυπωμένες αυστηρά χωρίς να δίνουν την δυνατότητα στους τοπικούς δρώντες/φορείς διαβούλευσης επί των προτάσεων.
Ικανότητα αναπαραγωγής	- Σε ποιο βαθμό είναι πιθανό να αναπαραχθούν πλευρές της χωρικής στρατηγικής σε άλλο παρόμοιο πλαίσιο, για άλλες παρόμοιες ανάγκες;	Δυνατότητες επέκτασης και αναπαραγωγής έχουν πλευρές διαβούλευσης/διακυβέρνησης της ΛΑΠ Ασωπό και συνεργασίας μεταξύ αστικών αρχών (Διαδημοτική Αστική Λειτουργική Περιοχή - Βοιωτία).

Τέλος, παρατίθενται συμπληρωματικά ορισμένες επισημάνσεις, που προτάθηκαν από τους χωρικούς φορείς και τους φορείς διαβούλευσης:

Γενικές Επισημάνσεις

- Η διαβούλευση θα πρέπει να λάβει μεγαλύτερη δημοσιότητα και τα αποτελέσματά της να παρουσιάζονται αναλυτικά στους φορείς που συμμετέχουν ενώ επιπλέον να ενισχυθεί η συνέργεια των φορέων, ώστε να διαμορφωθεί και να επιτευχθεί ένα κοινό όραμα με στόχο την βιώσιμη ανάπτυξη.
- Καλύτερη και σαφέστερη ενημέρωση των τοπικών φορέων καθώς και άμεση επίβλεψη της υλοποίησης των προγραμμάτων
- Θεσμοθέτηση σαφούς πλαισίου και διαδικασιών διαβούλευσης

3. Βιβλιογραφικές Αναφορές

Barca, F., An Agenda for a Reformed Cohesion Policy. A place-based approach to meeting European Union challenges and expectations, Independent Report to the European Commission, Directorate-General for Regional and Urban Policy, Brussels, 2009. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/archive/policy/future/pdf/report_barca_v0306.pdf

Communication from the Commission (2005) "Cohesion Policy in Support of Growth and Jobs: Community Strategic Guidelines, 2007-2013", COM(2005) 0299. Available at: http://www.europa.eu.int/comm/regional_policy/sources/docoffic/2007/osc/index_en.htm

Communication to the Spring European Council (2005) "Working together for growth and jobs: A new start for the Lisbon Strategy", COM(2005) 141. Available at: http://www.europa.eu.int/growthandjobs/key/index_en.htm

European Commission (EC) - Directorate General Regional and Urban Policy (DG REGIO), "Strategic Plan 2020-2024", 30 October 2020. Available at: https://commission.europa.eu/system/files/2020-10/eac_sp_2020_2024_en.pdf

European Commission (EC), "Leipzig Charter on sustainable European cities." In European Conference of Ministers Responsible for Spatial/Regional Planning, Resolution, vol. 3. 2007. Available at: https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/leipzig_charter_2007.pdf

European Commission (EC), "Territorial Agenda 2030", Ministers responsible for spatial planning, territorial development and/or territorial cohesion, 1 December 2020. Available at: https://territorialagenda.eu/wp-content/uploads/TA2030_jun2021_en.pdf

European Commission (EC), "The New Leipzig Charter- The transformative power of cities for the common good" Informal Ministerial Meetings, 30 November 2020. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/newsroom/news/2020/12/12-08-2020-new-leipzig-charter-the-transformative-power-of-cities-for-the-common-good

European Commission (EC), Directorate-General for Regional and Urban Policy, and Ecotec, Ex-post evaluation of the URBAN Community Initiative 2001-2006. Final Report prepared for the European Commission, 2010. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/evaluations/2010/ex-post-evaluation-of-the-urban-community-initiative-2001-2006

European Commission (EC), Directorate-General for Regional and Urban Policy, The urban dimension in European Union policies, Brussels, 2010. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/urban/pdf/urbanguide1_en.pdf

European Commission (EC), Directorate-General for Regional Policy, The programming period 2014-2020 - Guidance document on monitoring and evaluation - Concepts and Recommendations, Brussels, 2014. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/working/wd_2014_en.pdf

European Commission (EC), Financial Instruments in ESIF Programmes 2014- 2020: A short reference guide for managing authorities, European Commission, Brussels, 2014.

European Commission (EC), Guidance for Member States on Integrated Sustainable Urban Development (Article 7 ERDF Regulation), 2015a. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/guidelines/2015/guidance-for-member-states-on-integrated-sustainable-urban-development-article-7-erdf-regulation

European Commission (EC), Guidance for Member States on Integrated Sustainable Urban Development (Article 7 ERDF Regulation), Brussels, 2016. Available at: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_sustainable_urban_development_en.pdf

European Commission (EC), Towards an urban agenda in the European Union. Communication from the Commission. COM (97) 197 final, 6 May 1997. Available at: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:51997DC0197&from=it>

European Parliament, “Integrated territorial investment – Implementation and future prospects”, Briefing, March 2018. Available at: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614735/EPRS_BRI\(2018\)614735_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2018/614735/EPRS_BRI(2018)614735_EN.pdf)

EUROSTAT, Methodological manual on territorial typologies, 2018 edition, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2019.

EUROSTAT, Urban Europe. Statistics on Cities, Towns and Suburbs. 2016 edition, Publications Office of the European Union, Luxembourg, 2018. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Urban_Europe_%E2%80%94_statistics_on_cities,_towns_and_suburbs

Fioretti, C., Pertoldi, M., Busti, M. and van Heerden, S. (eds), Handbook of Sustainable Urban Development Strategies - Executive Summary, EUR 30285 EN, Publications Office of the European Union (Joint Research Centre). Available at: <https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/handle/JRC118841>

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/guidance_sustainable_urban_development_el.pdf

<https://www.espon.eu/sites/default/files/attachments/Working%20Paper%20Indicators%20for%20integrated%20development.pdf>

United Nations Conference on Environment and Development Rio de Janeiro, Brazil. (1993). Agenda 21 : programme of action for sustainable development ; Rio Declaration on Environment and Development ; Statement of Forest Principles: The final text of agreements negotiated by governments at the United Nations Conference on Environment and Development (UNCED), 3-14 June 1992, Rio de Janeiro, Brazil. United Nations Dept. of

Public Information. Available at:
<https://sustainabledevelopment.un.org/outcomedocuments/agenda21>

URBACT, Reflections on citizen participation in Europe's cities, Lisbon city lab paper, January 2019, URBACT, 2019. Available at: <https://urbact.eu/sites/default/files/urbact-citizenparticipation-edition-190524-final.pdf>

URBACT, Study on integrated action plans (IAP study). URBACT action planning networks, July 2019 Available at: <https://urbact.eu/integrated-action-plans-study>

URBACT, Study on integrated action plans (IAP study). URBACT action planning networks, July 2019.

URBACT, The URBACT II Local Support Group Toolkit, 2013. Available at: https://urbact.eu/sites/default/files/urbact_toolkit_online_4_0.pdf

URBACT, URBACT Guide. Applying the results framework to integrated Action Plans, URBACT summer university, Rotterdam, 2016. Available at: https://urbact.eu/sites/default/files/evaluation_guide_usu_final.pdf

URBACT, URBACT Guide. Applying the results framework to integrated Action Plans, θερινό πανεπιστήμιο URBACT, Rotterdam, 2016. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://urbact.eu/sites/default/files/evaluation_guide_usu_final.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Πολιτικής και Αστικής Ανάπτυξης, The programming period 2014-2020 - Guidance document on monitoring and evaluation - Concepts and Recommendations, Brussels, 2014. Διατίθεται στη διεύθυνση: https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/2014/working/wd_2014_en.pdf

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Έγγραφο καθοδήγησης για τα κράτη μέλη σχετικά με την ολοκληρωμένη βιώσιμη αστική ανάπτυξη (Άρθρο 7 του κανονισμού ΕΤΠΑ), Brussels, 2016.

Ευρωπαϊκό δίκτυο παρακολούθησης για την εδαφική ανάπτυξη και συνοχή (ESPON), Indicators for integrated territorial and urban development (έγγραφο εργασίας), Luxembourg, 2018.